

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Czasopismo:

Rocznik Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych 1923. Warszawa, 1924.

Czasopismo zdigitalizowane i udostępnione cyfrowo w ramach zadań projektu pt.
„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«
H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

BIBLIOTEKA W. S. H. W. POZNANIU

5237

Nr. Inw.

5237

ROCZNIK III.

POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

ORAZ

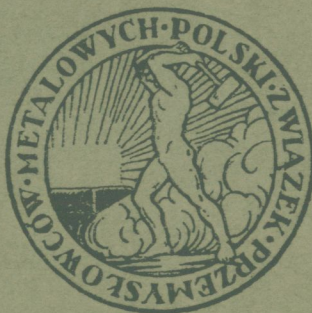
ŹRÓDŁA ZAKUPU WYROBÓW FABRYK
ZRZESZONYCH w P. Z. P. M.

OPRACOWANE PRZEZ BIURO ZWIĄZKU POD REDAKCJĄ S. J. OKOLSKIEGO.

ANNUAIRE III.

DE L'ASSOCIATION POLONAISE DES INDUSTRIELS DU MÉTAL

VARSOVIE 1924

NAKŁADEM POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH
WARSZAWA 1924

„PRZEMYSŁ METALOWY”

CZASOPISMO TYGODNIOWE
POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

zawiera w każdym numerze obfity dział
cen podstawowych surowców dla prze-
mysłu metalowego. Notuje ceny odlewów,
półwyrobów i wyrobów gotowych.

Adres Redakcji i Administracji:

WARSZAWA, ul. Chmielna 2 m.6. — Telefon nr. 114 26.

Prenumerata wraz z przesyłką w kraju wynosi 4 zł. kwart.

Fabryka Wyrobów Płaterowanych Bracia Henneberg

Założona 1856 w Warszawie Założona 1856

Wyrabia: Sztuce i zastawy stołowe i bufetowe,
wyroby brązowe. Przedmioty do gabinetów,
buduarów i na upominki. Przybory kościelne.

Zarząd: Wolska 17. - Sklep detaliczny: Trębacka 1.

R-III-87

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn W. Fitzner i K. Gamper Wydział Budowy Obrabiarek Sosnowiec

R-III-22

buduje serjami przy pomocy kalibrów tolerancyjnych
i przyrządów do masowej fabrykacji:

Precyzyjne TOKARKI pociągowe szybkobieżne,
lekkiego i średniego typu, z napędem przez koło pasowe
stopniowe, o wysokości kłów 150—210 mm i długości
toczenia 1—2 mtr;

TOKARKI z jednokołowym napędem i skrzynką „Nor-
tona” o wysokości kłów 260 mm i długości tocze-
nia 200 mm;

OBCINARKI do cięcia metali, żelaza i stali do 80 mm średnicy;
Podwójne CENTRÓWKI poziome do centrowania wał-
ków do 160 mm Φ ;

WCISKARKI do trzpieni 60 mm Φ i największej średnicy
kół 420 mm Φ ;

STRUGARKI poprzeczne z jednokołowym napędem,
o skoku 400 do 500 mm;

Pionowe WIERTARKI szybkobieżne z jednokołowym
napędem i skrzynką syst. „Nortona”, do racjonalnego
wieńcenia otworów do 50 mm średnicy.

FABRYKA ODLEWÓW ŻELAZNYCH I WARSZTATY MECHANICZNE H.E. GOLDBLUM W RADOMIU

TELEFON Nr. 36

ODLEWY ŻELIWNE

SPECJALNOŚĆ:
BUKSY DO WOZÓW
BUKSY DO WAGONÓW
ŻELAZKA DO PRASOWANIA

Fabryki Maszyn i Odlewnia Orthwein, Karasiński i S-ka

Spółka Akcyjna

w Warszawie

Biuro Zarządu: Złota 6

Fabryka: „Włochy” pod Warszawą

Maszyny parowe, went
i suwakowe

Motory na gaz ssany i gaz z

Kompresory - Pompy

Tartaki - Wirówki - Tłoc

Transmisje

Całkowite urządzenia ci

ROCZNIK

POLSKIEGO ZWIĄZKU
PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

ANNUAIRE

DE L'ASSOCIATION POLONAISE DES INDUSTRIELS DU MÉTAL

1923

WARSZAWA

5237 III
TRESC

Table des Matières

I. Przedmowa	3
II. Avant - Propos	5
III. Sprawozdanie z działalności Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych	
1. Sprawozdanie Centrali	7
2. „ Oddziałów:	
a) Oddział Warszawski	19
b) „ Łódzko-Kaliski	22
c) „ Radomsko-Kielecki	23
d) „ Lubelski	25
e) „ Kujawsko-Płocki	25
f) „ Lwowski	26
g) „ Poznańsko-Pomorski	26
3. Sprawozdanie Grup Zawodowych:	
a) Grupa II Wytwórni Maszyn i Narzędzi Rolniczych	27
b) „ IV Wag i narzędzi. Podgrupa Wag	28
IV. Maszyny w kraju niewyrabiane	29
V. Wykaz obrabiarek do metali budowanych przez fabryki stowarzyszone w P. Z. P. M.	31
VI. Źródła zakupu Polskiego Przemysłu Metalowego	
1. Wykaz członków P. Z. P. M.	
a) Oddział Warszawski	36
b) „ Podwarszawski	60
c) „ Łódzko-Kaliski	64
d) „ Kujawsko-Płocki	68
e) „ Radomsko-Kielecki	70
f) „ Dąbrowski	76
g) „ Lubelski	82
h) „ Kresowy	84
i) „ Lwowski	86
j) „ Krakowski	88
k) „ Poznańsko-Pomorski	90
l) „ Cieszyński	94
ł) „ Górno-Śląski	100
m) „ Gdański	100
2. Skorowidz wyrobów	
a) po polsku	104
b) po francusku	111
3. Skorowidz fabryk	117
VII. Wystawy Polskiego Przemysłu Metalowego	120
VIII. Sprawozdanie Zarządu Spółki Akcyjnej „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi S. A.”	121
IX. Ogłoszenia członków P. Z. P. M.	129

PRZEDMOWA.

Niniejszy Rocznik III Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych jest dalszym etapem w rozwoju tego wydawnictwa, etapem, wyrażającym się z jednej strony w spreycowaniu danych, które Roczniki poprzednie już podawały, z drugiej zaś strony w opracowaniu po raz pierwszy Skorowidza wyrobów również po francusku. Dzięki wprowadzeniu do działu tego jednego z najczęściej rozpowszechnionych zagranicą języków, ze Źródeł zakupu nadal korzystać będą mogli również cudzoziemcy, co w chwili, gdy sprawa eksportu polskiego staje się palącą, może mieć poważne znaczenie w rozwoju krajowego przemysłu metalowego.

Układ Rocznika naogół zmianie nie uległ, z wyjątkiem, że po sprawozdaniu z działalności P. Z. P. M., zawierającym materiały, charakteryzujące rozwój przemysłu metalowego w ciągu roku 1923, przytoczony jest spis przybliżony maszyn, dotąd u nas niewyrabianych i do kraju sprowadzonych. W spisie tym przemysłowcy metalowi polscy powinni znaleźć wskazówkę, jakie wyroby znajdują uzasadnienie, by wejść w zakres wytwórczości polskiej. Następnie przy Źródłach zakupu, zaopatrzonych narazie w skorowidz francuski, skorowidze bowiem angielski, rosyjski i niemiecki biura związkowe nie zdołały opracować, podana jest tablica, charakteryzująca obrabiarki do metali, wyrabiane przez fabryki związkowe. Dalsze oddziały wytwórczości np. maszyny dla przemysłu włókienniczego, mają być umieszczone w następnych Rocznikach P. Z. P. M., dzięki czemu interesenci będą mieli ułatwienie przy wyszukaniu wytwórcy, który buduje maszynę określonej wielkości i przeznaczenia.

Następnie pomieszczony jest opis 2 wystaw, zorganizowanych z inicjatywy i pod auspicjami Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych przez jego organ handlowy — Spółki Akcyjnej „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“. Wystawami temi były: wystawa hutnicza i przemysłu górnośląskiego, która odbyła się w połowie roku i wystawa wyrobów metalowych domowego użytku, która zamknęła rok miniony. Obydwie wystawy zarządzane były w hali własnej Sp. Akc. Z. P. P. M. przy ul. Nowy Świat 50 i cieszyły się znaczną frekwencją.

Wreszcie częścią integralną Rocznika jest sprawozdanie z działalności Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“, pozwalające zorientować się w zapotrzebowaniu fabryk przemysłu metalowego przetwórczego surowców zasadniczych i w zmianach cen tych surowców w ciągu rocznego okresu czasu.

* * *

Rok ubiegły w pierwszej swej połowie, charakteryzuje się dalszym ciągiem konjunktury pozornie pomyślnej, która była przez nas stwierdzona w Roczniku II dla roku 1922. Jednak z okresu inflacyjnego do okresu hiperinflacyjnego sytuacja w prze-

myśle metalowym zmienia się w drugiej połowie roku 1923 ku gorszemu, by przy samym końcu roku przejść w kryzys, ciągnący się do chwili obecnej i wzrastający coraz bardziej.

Nie chwila i miejsce ku temu, by analizować stan obecny przemysłu metalowego i środki ku poprawie jego zmierzające, zagadnienie bowiem bieżące rozważa czasopismo nasze „Przemysł Metalowy“; na rzut oka wstecz jest jeszcze zbyt wczesnie. Stwierdzamy sam fakt, zwracając uwagę, że przeżywamy obecnie pod względem gospodarczym moment bolesny i niebezpieczny, z którego wyjście jest tylko możliwe przy wielkiej konsolidacji sił i gospodarce nadzwyczaj oględnej w okresie przełomowym. W takich okresach czasu zrzeszenia przemysłowe istotnie silne powinny odegrać rolę pierwszorzędną i rzeczą będzie Roczników naszych następnym stwierdzenie, że przemysł metalowy polski w chwili niebezpieczeństwa spełnił swój twardy obowiązek chwalebnie i oby z dobrym wynikiem.

S. J. Okolski

Dyrektor Zarządzający
Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych
i
Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy
Metalowi“

Warszawa
d. 9. czerwca 1923 r.

AVANT-PROPOS.

En publiant notre Annuaire III de l'Association polonaise des Industriels du Métal, qui contient pour la première fois un répertoire français des articles fabriqués par nos membres, nous nous croyons obligés de donner quelques explications sur notre Association.

L'Association polonaise des Industriels du Métal résulte de l'évolution de l'Association syndicale des Industriels du Métal du Royaume de Pologne créée en 1909 et qui comprenait 20 usines (19 de Varsovie et une du bassin de Dombrowa) avec 5350 ouvriers. Cette association a travaillé de 1909 jusqu'en 1915 en Pologne russe avec beaucoup de difficultés et c'est seulement vers la moitié de 1919 que se fit sentir la nécessité de la concentration de l'industrie du Métal de toute la Pologne indépendante. Au mois de septembre 1920, à la suite du I Congrès des industriels du métal, on transforma l'ancienne association en „Association polonaise des Industriels du Métal“ de toute la Pologne avec le statut suivant.

L'Association a pour objet:

1. le règlement des affaires et problèmes professionnels, la défense et le développement de l'industrie du métal,
2. la représentation professionnelle et économique auprès du Gouvernement et des Organisations publiques,
3. la réglementation des relations réciproques entre ses membres et l'entente entre les employés et les patrons.

Ainsi notre organisation s'occupe tout autant des questions d'intérêt général que des questions intéressantes plus spécialement les patrons propriétaires des usines travaillant les métaux. L'Association ne poursuit aucun but politique.

L'Association est divisée en 13 sections, établies d'après les régions:

Section.	Nombre des usines	d'ouvriers en 1923
Varsovie	125	20326
Environs de Varsovie	13	1596
Radom et Kielce	29	6454
Lodz	20	1949
Wloclawek	14	1061
Bassin de Dombrowa	25	4780
Lublin	11	2018
Léopol (Lwów)	11	1280
Posnanie	17	5653
Silesie de Techen	23	4732
Bialystok	5	191
Cracovie	7	1587
Haute Silesie	1	137
Total	301	51764

Suivant leur spécialité les usines membres de l'Association sont affiliées aux onze groupes professionnels.

Groupes	des usines	Nombre d'ouvriers occupés en 1923
I. Ateliers de construction de machines (locomotives, wagons, pompes, ascenseurs, moteurs, machines-outils, machines textiles, etc.)	59	12788
II. Ateliers de construction de machines agricoles	60	9469
III. Entreprises électriques (moteurs, dynamos, câbles électriques, tubes isolants, etc.)	12	1068
IV. Coutellerie, fabriques d'outils, et fabriques de balances	23	1372
V. Fonderies: fer, acier, cuivre. Tuyaux en fonte	54	7822
VI. Chaudronneries	12	2303
VII. Fabriques d'appareils sanitaires	5	418
VIII. Serrureries, ferronneries, fabriques de boulons, ustensiles de ménage. Tuyaux en fer et en acier	34	5262
IX. Industrie du cuivre, orfèvrerie	20	4071
X. Industrie militaire	2	4062
XI. Fils, câbles, clous	20	3129
Total	301	51764

Les groupes professionnels se subdivisent encore en sections spéciales et même en sous-sections, pour représenter les différentes branches de l'industrie et pour défendre leurs intérêts particuliers.

L'Association possède un bureau central à Varsovie (2 rue Chmielna, adresse télégraphique „Metalowcy Varsovie“) sous la direction du Gérant S. J. Okolski et du vice-directeur M. Chorzewski et des bureaux provinciaux à Lublin, Kielce, Poznań, Łódź et Cracovie. L'organisation de travaux de l'Association et la solution des questions générales sont confiées à un Conseil composé de 24 membres et de 12 suppléants, pris parmi les membres de l'Association élus par l'assemblée générale pour 3 ans, renouvelables par $\frac{1}{3}$ chaque année. Le Conseil nomme chaque année un président et 2 vice-présidents, chacun d'eux provenant d'une ancienne province différente (russe, autrichienne ou prussienne).

Conseil pour 1923/1924.

- Ambrożewicz C. Directeur de la Fonderie „Wł. Ambrożewicz“ à Varsovie.
- Bieńkowski S. Directeur de la Fabrique „Metal“ à Léopol.
- Czarliński J. Directeur de la l'Usine „Unia“ S-té A-me à Grudziądz.
- Dubieński J. Directeur de l'Usine „Kres“ à Biała (Silesie de Techen).

Hafner L.	Directeur de l'Usine „M. Wolski“ S-té A-me à Lublin.
Jechalski W.	Directeur de l'Usine „W. Fitzner et K. Gamper“ à Sosnowiec.
Jeziorański J.	Président de la Société électrique polonaise à Varsovie et à Katowice.
Klarner C.	Membre du Conseil de la Société Electrique Polonaise à Varsovie et à Katowice.
Lewalski A.	Gérant de l'Usine „L. Zieleniewski“ à Cracovie.
Lisowski M.	Président de la S-té A-me M. Lisowski.
Łubieński J.	Directeur de la S-té A-me „Perkun“ à Varsovie.
Markowicz J.	Directeur de l'Usine „W. Hess“ à Lublin.
Okolski S. J.	Directeur de la Société Electriques Polonaise à Varsovie et à Katowice et de la S-té „Kraj“ à Kutno.
Orthwein E.	Gérant de la S-té A-me Orthwein et Karasiński à Włochy près Varsovie.
Przanowski S.	ancien ministre de l'Industrie et du Commerce, Gérant de la S-té A-me Norblin, Bracia Buch et T. Werner à Varsovie.
Samulski S.	Président du Conseil de la S-té A-me H. Cegielski à Poznań.
Skibiński L.	Directeur de la S-té A-me „Ł. J. Borkowski“ à Varsovie, Gérant de l'Usine „Białogon“ près Kielce.
Strasburger J.	Directeur de l'Usine „B-cia Henneberg“ à Varsovie.
Suchanek F.	Directeur de la S-té A-me „H. Cegielski“ à Poznań.
Weigt E.	Directeur de l'Usine „St. Weigt et Co.“ à Łódź.
Weinschenck T.	Président de la S-té A-me „Les Successeurs de Josephy“ à Bielsko (de Techen).
Wilde H.	Directeur de la S-té A-me J. John à Łódź.
Witwicki J.	Propriétaire de l'Usine „Kamienna, J. Witwicki“.
Woszczyński W.	Directeur de la S-té A-me „Lilpop, Rau et Loewenstein“ à Varsovie.

Président du Conseil: M. S. Samulski; Vice-Présidents: M. J. Jeziorański et M. T. Weinschenck.

Pour informer ses membres l'Association a son propre journal hebdomadaire „Przemysł Metalowy“ („L'Industrie du Métal“) paraissant en polonais et dont le rédacteur est le directeur adjoint de l'Association M. M. Chorzewski, professeur à l'Ecole supérieure de Commerce à Varsovie.

L'Association qui se tient soigneusement au courant des progrès de la reconstruction de l'industrie polonaise du métal, possède un fichier spécial et par suite est en mesure de fournir les adresses des fabricants de tous articles en métal, rentrant dans le cadre de la production polonaise et ceci sur simple demande adressée au bureau central (2, rue Chmielna, à Varsovie).

L'Association est affiliée à l'Union Centrale de l'Industrie, des Mines, du Commerce et des Finances de la Pologne, qui est la fédération de 46 des plus importantes organisations patronnelles du pays.

Une organisation auxiliaire de l'Association servant à fournir aux industries du métal les matières premières (coke, charbon, fer, fonte, aciers, métaux divers, briques réfractaires, lubrifiants etc.), les machines-outils, les outils etc., est la S-té A-me „Les Industriels Polonais en métaux Réunis“ (Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi Sp. Akc.) fondée pendant la guerre par l'Association des Industriels du Métal, comme une organisation de secours. Après la guerre cette organisation fût transformée le 1 juillet 1920 en „Cooperative“ et enfin le 20 décembre 1922, vu l'augmentation considérable des affaires, en Société Anonyme. Le capital social primitif de 100 millions de marks polonais a été porté au mois de mars 1923 à 250 millions de marks pol. La Société dont le bureau est aussi 2, rue Chmielna à Varsovie possède deux immeubles: un à Varsovie, 50 rue Nowy-Świat avec une halle d'expositions, et un autre à Cracovie, comme magasin de matières premières. Le Président du Conseil de la S-té A-me est M. S. Przanowski, le Président de la Direction, M. C. Ambrożewicz, le Gérant — M. S. J. Okolski, le directeur adjoint — M. T. Lecewicz et les fondés de pouvoirs Mrs. M. Bujalski à Varsovie et S. Zapalowicz à Cracovie.

Le présent Annuaire comprend 10 parties:

1. Le compte-rendus sur l'activité de l'Association polonaise des Industriels du Métal pendant l'année 1923 (pages 7 à 28).
2. La liste de machines importées de l'étranger par suite de ce qu'elles ne sont pas construites en Pologne (page 29).
3. La liste de machines-outils, produites par les membres de l'Association (page 31).
4. La liste de membres classés par sections et par ordre alphabétique, avec l'indication de leurs spécialités (pages 36 à 100).
5. Répertoire alphabétique en polonais des articles fabriqués, avec l'indication du numero d'ordre du fabricant (pages 104 à 110).
6. Répertoire alphabétique en français des articles fabriqués avec l'indication du numero d'ordre du fabricant (pages 111 à 116).
7. La nomenclature alphabétique des usines appartenant aux membres de l'Association (page 117).
8. La description de 2 expositions de l'industrie du métal organisées en 1923 par l'Association avec le concours de la S-té A-me, „Les Industriels Polonais en métaux Réunis“ dans la halle des expositions de ladite société anoyne (page 120).
9. Le Compte-rendu sur l'activité de la S-té A-me „Industriels Polonais en métaux Réunis“ pendant l'année 1923 (pages 121 à 128).
10. Les annonces des membres de l'Association (pages 129 à 160).

Pour connaître les fabricants d'un article déterminé, il suffit de chercher cet article dans les tables alphabétiques (répertoires Nr. 4 ou 5) et de se reporter au numero du fabricant (dans la liste Nr. 2).

Varsovie, le 9 juin 1924.

S. J. Okolski,

Membre des Conseils

et Gérant de l'Association Polonaise des Industriels du Métal
et
de la S-té A-me des Industriels Polonais en métaux Réunis.

SPRAWOZDANIE

z działalności

Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych za rok 1923.

Okres sprawozdawczy „Trzeciego Rocznika Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych“ obejmuje czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923. Coraz ściślejsza konsolidacja, rozszerzający się zakres działania i nieustanny rozwój zaznaczyły ten 4-ty rok istnienia Związku, założonego na zjeździe przemysłowców metalowych w Warszawie w początkach września 1920 r.

W końcu roku sprawozdawczego Polski Związek Przemysłowców Metalowych liczył 301 członków, zatrudniających 51 764 robotników. Podana poniżej tablica Nr. 1. wykazuje, w jaki sposób zrzeszone zakłady były podzielone na oddziały terytorjalne w stosunku do dwóch lat poprzednich.

Tablica Nr. 1.

Nr.	Oddziały	Siedziba Oddziału	Ilość	
			zakładów w 1923 r.	robotników w 1923 r.
1	Warszawski	Warszawa	125	20 326
2	Podwarszawski	„	13	1 596
3	Łódzko-Kaliski	Łódź	20	1 949
4	Kujawsko-Płocki	Włocławek	14	1 061
5	Radomsko-Kielecki	Radom	29	6 454
6	Dąbrowski	Sosnowiec	25	4 780
7	Lubelski	Lublin	11	2 018
8	Kresowy	Białystok	5	191
9	Lwowski	Lwów	11	1 280
10	Krakowski	Kraków	7	1 587
11	Poznańsko-Pomorski	Poznań	17	5 653
12	Cieszyński	Bielsko	23	4 732
13	Górnośląski	Katowice	1	137
Ogółem . .			301	51 764

Pod względem zawodowym Polski Związek Przemysłowców Metalowych dzielił się na 11 grup, z których niektóre różniczkowały się na podgrupy zakła-

dów jednej ściślejszej specjalności, jak np. podgrupy wag, lub niedawno utworzoną podgrupę maszyn młyńskich.

Tablica Nr. 2

Nr.	Grupa	Ilość zakładów		Ilość robotników	
		w 1922 r.	w 1923 r.	w 1922 r.	w 1923 r.
I	Maszynowa	58	59	10 577	12 788
II	Maszyn rolniczych	58	60	7 627	9 469
III	Elektrotechniczna	12	12	862	1 068
IV	Wag i narzędzi miern.	20	23	1 006	1 372
V	Odlewni	71	54	9 090	7 822
VI	Kotlarni	15	12	2 226	2 303
VII	Urządzeń zdrowotnych	5	5	276	418
VIII	Wyrobow żelaznych	31	34	6 004	5 262
IX	„ metalowych	27	20	3 073	4 071
X	Uzbrojenia	3	2	3 319	4 062
XI	Drutu i gwoździ	15	20	1 734	3 129
Ogółem		315	301	45 794	51 764

Tablica Nr. 3. podaje ogólne zestawienie podziału na grupy zawodowe i oddziały terytorjalne wraz z ilością zatrudnionych robotników.

Działalność Związku. Zgodnie ze statutem, zmienionym w 1922 r., władze Związku stanowiły: walne zgromadzenia członków, obrana przez nie Rada, licząca 24 członków i 12 zastępców, wreszcie Zarząd, wyłoniony przez Radę, a składający się z prezesa, będącego jednocześnie prezesem Rady, dwóch wiceprezesów i czterech członków.

Na początku r. 1923 skład Rady, wybranej przez walne zgromadzenie w maju 1922 r. był następujący:

Nazwisko członka Rady	Oddział Związku	Grupa zawodowa
1. Ambrożewicz Kazimierz	Warszawski	Odlewni
2. Bieńkowski Stanisław	Lwowski	Wyrob. metal.
3. Czarliński Janusz	Pozn.-Pom.	Masz. roln.
4. Dubieński Józef	Kraków	„ „
5. Epstein Tadeusz	„	Drutu i gwoździ
6. Hafner Ludwig	Lubelski	Masz. roln.
7. Iwaszkiewicz Tadeusz	Pozn.-Pom.	„ „
8. Jechalski Władysław	Dąbrowski	Kotlarni
9. Jeziorański Jan	Warszawski	Urząd. zdrow.
10. Klarner Czesław	Górnośląski	Elektr.
11. Lewalski Antoni	Krakowski	Maszyn.
12. Lisowski Maksymilian	Podwarszaw.	Masz. roln.
13. Markowicz Jan	Lubelski	Wag.
14. Okolski Stanisław Jan	Warszawski	Elektr.
15. Ortwein Edward	„	Maszyn.
16. Przanowski Stefan	„	Uzbrojenia
17. Samulski Seweryn	Pozn.-Pom.	Masz. roln.
18. Skibiński Leon	Rad.-Kiel.	Odlewni
19. Ślósarski Zygmunt	Kujaw.-Płoc.	Masz. roln.
20. Suchanek Fryderyk	Pozn.-Pom.	„ „
21. Weinschenck Teodor	Cieszyński	Maszyn.
22. Weigt Edward	Łódzko-Kaliski	Odlewni
23. Witwicki Jan Kazimierz	Rad.-Kiel.	„
24. Woszczyński Wacław	Warszawski	Maszyn.

Zastępcami członków Rady byli pp.:

Nazwisko zastępcy członka Rady	Oddział Związku	Grupa zawodowa
1. Sochacki Zygmunt	Warszawski	Maszyn.
2. Starke Stanisław	Rad.-Kiel.	Odlewni
3. Banachewicz Ignacy	Dąbrowski	„

Nazwisko zastępcy członka Rady	Oddział Związku	Grupa zawodowa
4. Łubieński Józef	Warszawski	Maszyn.
5. Strasburger Józef	„	Wyrob. met.
6. Lubomirski ks. Stanisław	„	Wag.
7. Wierzejski Witold	„	Masz. roln.
8. Weliński Julian	„	Drutu i gwoździ
9. Wellisz Leopold	„	Uzbrojenia

Pan Adolf John ustąpił w styczniu z powodu niezdrowia.

Prezesem Rady i Zarządu na początku roku sprawozdawczego był p. Jan Jeziorański, wiceprezesami pp. Samulski i Weinschenck, członkami Zarządu pp. K. Ambrożewicz, T. Epstein, Stefan Przanowski i W. Woszczyński. Dyrektorem zarządzającym był członek Rady, p. inż. St. J. Okolski.

W myśl artykułu 41-go statutu Związku na posiedzeniu Rady w dniu 13 lutego uległa wylosowaniu ¼ część członków i zastępców; wobec tego, iż dwóch zastępców ustąpiło już poprzednio, z urny wyjęto tylko 10 następujących nazwisk: S. Samulski, Z. Ślósarski, T. Epstein, W. Woszczyński, L. Hafner, C. Klarner, J. Jeziorański, T. Iwaszkiewicz, J. Strasburger, J. Łubieński.

Walne zgromadzenie w dniu 20. 4. dokonało wyborów 8 członków Rady i 5 zastępców. Wybrani zostali pp.: J. Jeziorański, J. Łubieński, J. Strasburger, W. Woszczyński, H. Wilde, S. Samulski, Z. Ślósarski, Z. Jagodziński, F. Gross, A. Bartelmuss, K. Stankiewicz, C. Klarner i L. Hafner. Ośmiu więc wylosowanych wróciło do Rady ponownie.

W dniu 23 maja odbyło się konstytucyjne posiedzenie nowej Rady, która obrała Zarząd w następującym składzie: na prezesa p. Seweryna Samulskiego, pierwszego wiceprezesa p. Jana Jeziorańskiego, na drugiego wiceprezesa p. Teodora Weinschencka, na członków Zarządu pp.: Kazimierza Ambrożewicza, Janusza Czarlińskiego, Stefana Przanowskiego i Wacława Woszczyńskiego. Wszystkie wybory dokonano jednogłośnie przez aklamację. Również jednogłośnie i wśród oklasków zaproszono na Dyrektora Zarządzającego p. Stanisława Jana Okolskiego.

Tablica Nr. 3.

O D D Z I A Ł Y	Warszawski		2		Podwar- szawski		3		Łódzko- Kaliski		4		Kujawsko- Płocki		5		Radomsko- Kielecki		6		Dąbrowski		7		Lubelski		8		Kresowy		9		Lwowski		10		Krakowski		11		Poznańsko- Pomorski		12		Cieszyński		13		Górno- Śląski		Razem																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.	F.	R.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
I. Maszynowa	29	6 957	1	315	6	1 267	—	—	—	3	445	—	—	—	1	20	6	952	4	888	2	362	7	1 582	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Zgromadzenia Walne. W roku 1923 odbyły się dwa walne zgromadzenia członków P. Z. P. M. — nadzwyczajne w dniu 29 stycznia i zwyczajne w dniu 23 kwietnia. Pierwsze poświęcone było zatwierdzeniu regulaminu wyborczego do Rady i Komisji Rewizyjnej, pokryciu niedoboru za rok miniony i przyjęciu prowizorium budżetowego na rok sprawozdawczy; wreszcie powzięło ono ważną decyzję zawieszania w prawach członków, niespełniających uchwał Walnych Zgromadzeń i Rady. Konsekwencją tej uchwały było wykreślenie z liczby członków 35 zakładów, które wbrew postanowieniu poprzedniego walnego zgromadzenia (z dnia 26 maja 1922 r.) nie wpłaciły składek na fundusz wyborczy. Zaznaczyć tu należy, iż jednomyślnie powzięta uchwała przyjęcia udziału przez P. Z. P. M. w akcji wyborczej do krajowych ciał ustawodawczych miała na widoku nie cele polityczne, lecz wyłącznie poparcie wyboru ludzi przemysłowo-wyrobionych i obeznanych ze sprawami państwowo-gospodarczymi, których brak tak się dawał odczuwać w sejmie ustawodawczym, — bez względu na ich poglądy polityczne lub przynależność partyjną.

Zwyczajne walne zgromadzenie, odbyte dnia 23 kwietnia było poświęcone zatwierdzeniu bilansu i budżetu, wysłuchaniu sprawozdania z działalności Związku za rok 1922, które w dłuższym przemówieniu wygłosił wice-dyrektor Związku inż. M. Chorzewski, a które wkrótce potem ukazało się w druku, jako „Rocznik II-gi P. Z. P. M.“, wreszcie wyborom władz Związku i komisji rewizyjnej, która na wniosek Rady pozostała w składzie poprzednim; stanowili ją pp.: Jerzy Buzek, Józef Mirowski, Kazimierz Skrzywan i Stanisław Wierzbicki.

Dyrektor Zarządzający P. Z. P. M. inż. S. J. Okolski przedstawił Walnemu Zgromadzeniu umotywowany i szczegółowy program dalszej działalności Związku, podkreślając, iż jednym z najważniejszych zadań na przyszłość jest większa konsolidacja wewnętrzna, ściślejsza łączność i koordynacja z oddziałami prowincjonalnymi, jak również rozszerzanie działalności grup zawodowych. Pożądaniem jest także, aby Związek był szybko i wyczerpująco informowany przez swe Oddziały o wszelkich zdarzeniach w przemyśle prowincjonalnym, zwłaszcza o koniunkturze, konkurencji zagranicznej, powstawaniu nowych fabryk i t. p. Wielkie usługi w tym kierunku oddaje, a jeszcze większe oddać może, informacyjny organ Związku, tygodnik „Przemysł Metalowy“.

Rada Związku w r. 1923 odbyła 11 posiedzeń, wysłuchując na każdym sprawozdania Dyrekcji za miniony miesiąc i prowadząc szczegółowe protokoły swoich obrad.

Poza właściwymi władzami Związku, w dalszym ciągu pracował szereg komisji specjalnych, których, jak w roku poprzednim, było 13, mianowicie:

1. Robotnicza.
2. Celna.
3. Eksportowa.
4. Normalizacyjna.
5. Techniczna.
6. Rynkowa.
7. Szkolnictwa zawodowego.
8. Transportowa.
9. Przemysłu wojennego.

10. Wydawnicza.
11. Reewakuacyjna.
12. Ustawowo podatkowa.
13. Reprezentacyjna.

Najruchliwszą była komisja celna, odbywająca swe zebrania przed każdym posiedzeniem Komitetu Celnego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu, którego prezesem był, jak w roku poprzednim, inż. St. J. Okolski. Automatyzacja mnożników celnych i doprowadzenie stawek do parytetu złota były przewodnimi ideami w pracach Komisji. Prezesem komisji celnej a zarazem delegatem Związku do Komitetu Celnego był p. Józef Łubieński; gdy w czerwcu z powodu złego stanu zdrowia ustąpił, na miejsce jego wybrano p. Jana Jeziorańskiego.

Z ważniejszych wydarzeń w życiu wewnętrznym Związku wspomnieć należy stratę dwóch zasłużonych członków. Dnia 4 marca 1923 r. zmarł ś. p. Kazimierz Karol Mieszczański, inżynier i przemysłowiec, założyciel fabryki „Warszawska Fabryka Fosforbronzów i Fosforbabitów“. Od chwili założenia t. j. od r. 1920, był on członkiem P. Z. P. M. i stale był wybierany do Zarządu Oddziału Warszawskiego. Dnia 14 września zmarł ś. p. Leopold Świdorski, inżynier-technolog, jeden z założycieli i członek zarządu firmy „Moc“, fabryki maszyn i kotłarni, członek zarządu Oddziału Warszawskiego Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Stosunek do władz państwowych. W roku sprawozdawczym, jak w latach poprzednich, władze państwowe niejednokrotnie zwracały się do Związku z prośbą o informacje, opinie, wysłanie ekspertów, wreszcie o wzięcie udziału w konferencjach. Z drugiej strony Polski Związek Przemysłowców Metalowych występował w sprawach, dotyczących przemysłu metalowego, z samodzielną inicjatywą i interwencją bądź to drogą składanych memorjałów, bądź też przez wysyłane delegacje do pp. ministrów.

W lutym wystosowano memorjały do ministrów przemysłu i handlu, skarbu, pracy i opieki społecznej z przedstawieniem ogólnej sytuacji w przemyśle metalowym, zagrożonej z powodu gwałtownych wzrostów płać za robociznę i z wykazaniem, iż tylko wydłużona pomoc kredytowa fabrykom, wzrastająca proporcjonalnie do inflacji, może zapobiec dotkliwemu kryzysowi. Skutek do pewnego stopnia osiągnięto, gdyż już w marcu otrzymano zawiadomienie od ministra przemysłu i handlu, iż za jego wpływem minister skarbu zdecydował nie zmniejszać kredytów wekslowych, jak to było zamierzone, lecz udzielać ich nadal w dotychczasowych rozmiarach w markach, natomiast kredyty lombardowe lub towarowe będą udzielane nadal tylko w złotych polskich.

W dniu 26 kwietnia zwrócono się z prośbą do ministra przemysłu i handlu o wyznaczenie miejsca w radzie przemysłowo-handlowej dla przedstawiciela Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Prośba ta została uwzględniona.

Wobec wciąż pogarszającej się sytuacji na rynku walutowym, jako też nowych zarządzeń ministerstwa skarbu, w czerwcu P. Z. P. M. interwenjował w ministerstwach przemysłu i handlu oraz skarbu w sprawie ułatwienia nabycia dewiz na zakup surowców

zagranicznych. W tymże czasie interwenjowano również o odroczenie terminu składania zeznań o obrotach za pierwsze półrocze 1923 r.

W dniu 5 lipca komisja reewakuacyjna P. Z. P. M. odbyła konferencję z p. ministrem Olszewskim i na specjalnej audjencji złożyła wiceministrowi spraw zagranicznych, dr. Henrykowi Strasburgerowi, memoriał w sprawie reewakuacji mienia przemysłowego w Rosji. Delegacja przedstawiła dobitny obraz szyszan i utrudnień, czynionych przez władze sowieckie i prosiła o ochronę drogą dyplomatyczną bezpieczeństwa osobistego inżynierów-ekspertów, wysyłanych do Rosji przez zainteresowane fabryki w celu odszukania i odbioru maszyn, podlegających reewakuacji.

Przedstawiciele P. Z. P. M. byli zapraszani przez ministerstwo przemysłu i handlu na posiedzenia w celu zebrania materiału informacyjnego do rokowań nad traktatami handlowymi z Rosją i Finlandją; w sprawie umowy kontyngensowej polsko-rosyjskiej, jak również na konferencję w sprawie udziału polskiego w wszechrosyjskiej wystawie rolniczej w Moskwie. Wobec tego, iż ministerstwo przemysłu i handlu zorganizowało stałe informowanie placówek zagranicznych co do stanu przemysłu polskiego, zwróciło się ono do Związku z prośbą o nadsyłanie materiałów o przemyśle metalowym.

W dniu 19 lipca minister pracy i opieki społecznej zaprosił przedstawicieli P. Z. P. M. na konferencję w sprawie rozszerzającego się strajku robotników w warszawskich fabrykach metalowych. Na konferencji rozpatrywany był ogólny stan przemysłu metalowego, jako też warunki, na których strony zainteresowane mogłyby podjąć bezpośrednie rokowania.

Zorganizowany w październiku komitet doradczy przy ministerstwie spraw wojskowych, złożony z 15 członków, zaprosił przedstawiciela Związku do stałej współpracy. Rada Związku delegowała do komitetu p. S. J. Okolskiego, jako przedstawiciela i p. Płużańskiego jako zastępcę. Wobec ustąpienia p. Płużańskiego na jego miejsce wybrano p. Leopolda Wellisza.

W październiku w ministerstwie skarbu odbyła się konferencja przy współudziale ministrów przemysłu i handlu, pracy i opieki społecznej, poświęcona rozpatrzeniu ogólnych postulatów waloryzacji podatków i należności rządowych, oraz zwiększeniu kredytu dyskontowego dla przemysłu.

W sprawie podatku majątkowego odbyto również kilka konferencji z ministrami Korfantym i Szydłowskim.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych był nadal upoważniony do wydawania osobom i firmom zainteresowanym, sprowadzającym maszyny i wyroby metalowe z zagranicy, zaświadczeń, iż sprowadzane przedmioty nie są wyrabiane w kraju. W r. 1923 Związek wydał takich zaświadczeń 455.

Stosunek do Centralnego Związku P. P. G. H. i F. Jak za lat poprzednich, Polski Związek Przemysłowców Metalowych był w r. 1923 czynnym członkiem Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, który zrzeszał 46 krajowych organizacji gospodarczych. Stałymi delegatami do Rady Centralnego Związku byli

pp. K. Ambrożewicz, J. Jeziorański, Cz. Klarner, St. ks. Lubomirski, S. J. Okolski i A. Wysocki. Do Komisji Pracy Centralnego Związku, której pierwsze posiedzenie odbyło się 22 stycznia, Rada delegowała pp. K. Ambrożewicza, M. Chorzewskiego, T. Grafa, J. Jeziorańskiego, S. J. Okolskiego i Z. Sochackiego, jako stałych przedstawicieli Związku do tej Komisji. Komisja wybrała na swego przewodniczącego p. Juliana Sykałę, posła na Sejm, na wiceprzewodniczącego p. S. J. Okolskiego.

Regularnie odbywające się posiedzenia Rady Centralnego Związku poświęcone były rozważaniu krajowych spraw gospodarczych w stosunku do interesów polskiego przemysłu i handlu.

Ze szczególną uwagą rozpatrywano rządowe projekty ustaw, opracowane przez odnośne ministerstwa. Najważniejsze z nich były: projekt ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu chorób zawodowych; projekt ustawy ubezpieczeniowej od bezrobocia; projekt ustawy o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia lub wykonania pracy i o ciągłości pracy; ustawa o pracy w dni świąteczne, o obowiązkiem stosowania wskaźnika zmian kosztów utrzymania do regulowania płac zarobkowych, wreszcie ustawa o urlopach pracowników.

Ta ostatnia ustawa dała powód do niezliczonych nieporozumień i zatargów, które doprowadzały nawet do rozpraw sądowych. Ustawa ta obejmuje wszelkie zakłady przemysłowe, handlowe lub biurowe, zatrudniające stale więcej niż 4 pracowników. Ogłoszona dnia 16 maja 1922 weszła ona w życie dnia 1 czerwca 1922. Ustawa była zredagowana w sposób tak niejasny i wadliwy, iż zastosowanie niektórych jej przepisów w życiu praktycznym okazało się wręcz niemożliwym. Wobec tego ministerstwo pracy i opieki społecznej wydało w porozumieniu z ministerstwem przemysłu i handlu w d. 11 czerwca 1923 r. rozporządzenie wykonawcze w sprawie stosowania powyższej ustawy. Aczkolwiek w rozporządzeniu tem zostały uwzględnione niektóre postulaty organizacji przemysłowych, to jednak pozostały punkty niejasne, wiodące do dalszych konfliktów.

Sprawie szkolnictwa zawodowego w Polsce, znajdującemu się w stanie ciężkim, a na Górnym Śląsku dla pracowników Polaków bardzo niekorzystnym, Rada Centralnego Związku poświęciła również pilną uwagę na paru posiedzeniach i opracowała odnośne dezyderaty.

Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 1 lutego ustanowiła radę towaroznawczą do spraw celnych. Do rady tej wchodzi z głosem doradczym trzech rzeczoznawców technicznych z ramienia wielkiego przemysłu, po jednym z gałęzi chemicznej, włókienniczej i mechanicznej. Rzeczoznawców technicznych powołuje minister skarbu na podstawie zatwierdzonego przez ministra przemysłu i handlu wniosku rady handlowo-przemysłowej. Rada Centralnego Związku wybrała od przemysłu metalowego p. St. J. Okolskiego, jako rzeczoznawcę i p. M. Chorzewskiego jako zastępcę.

Wystawy i zjazdy. W kierunku wewnętrznej konsolidacji Związku nie małą rolę odgrywały wystawy i zjazdy, z których wymieniamy najważniejsze.

W górnośląskiej wystawie w Katowicach, otwartej 29 stycznia, wzięło udział 56 fabryk zrzeszonych w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych. Związek wystawił tam także w osobnej kabinie tablice statystyczne i własne wydawnictwa. Z okazji wystawy w dniach 7, 8 i 9 lutego odbył się w Katowicach zjazd przemysłowców, zrzeszonych w pięciu organizacjach: Związek Polskich Hut Żelaznych, Rada Zjazdu Przemysłowców Górniczych, Górnośląski Związek Górniczo-Hutniczy (Berg- und Hüttenmännischer Verein), Polski Związek Wielkiego Przemysłu Chemicznego i Polski Związek Przemysłowców Metalowych. Odbyto kilka posiedzeń, których ogólne rezolucje w formie memoriału przesłano panu prezesowi rady ministrów i zainteresowanym ministrom. Ze względu na wielkie znaczenie tych rezolucyj przytaczamy je na tem miejscu w całości.

I. Postulat zasadniczy: Bezwzględne zachowywanie prawa własności prywatnej.

II. Stosunek do ciał prawodawczych: Potrzeby gospodarcze powinny przy pracach ustawodawczych być wysunięte na plan pierwszy.

Ze względu na wielką doniosłość przemysłu dla państwa należy powoływać przedstawicieli przemysłu do rozwiązywania wszelkich ważnych zagadnień gospodarczych. W szczególności powinni rzeczoznawcy miarodajnych organizacji przemysłowych współpracować przy zawieraniu traktatów handlowych oraz przy prowadzeniu międzynarodowych układów gospodarczych.

III. Stosunek do rządu: W interesie polskiej gospodarki narodowej wszystkie zamówienia rządowe powinny być przekazywane fabrykom krajowym. Przekazywanie zamówień zagranicę jest dopuszczalne li tylko w tym wypadku, gdy przedmioty odpowiednie bądź w kraju nie są obecnie wytwarzane, bądź też nie mogą być dostarczone, przyczem sprowadzanie ich z zagranicy powinno być uwarunkowane uchwałą komitetu ekonomicznego ministrów, zapadłą po wysłuchaniu opinii miarodajnych związków przemysłowych.

IV. Waluta: Stabilizacja waluty i zapoczątkowanie prac w celu wprowadzenia w następstwie waluty złotej.

V. Kredyt: Dopóki Państwo ucieka się do ciągłych emisji pieniędzy papierowych, obowiązkiem jego jest, w celu utrzymania pełnej wytwórczości przemysłu, udzielanie wytwórcom kredytu niezbędnego, gdyż środki obrotowe i majątek przemysłu zmniejszają się stale skutkiem deprecjacji.

VI. Środki przewozowe: Rozbudowa sieci kolejowej, przeprowadzenie nowych linii, budowa warsztatów i stacji rozdzielczych oraz powiększenie urządzeń istniejących. Zakup lokomotyw i wagonów wszelkiego rodzaju. Systematyczne wyszkolenie personelu kolejowego, większa punktualność i prawidłowość w obrocie towarowym i osobowym, w celu usunięcia trudności szczególnie odczuwanych przez przemysł.

VII. Cła: Rewizja obecnie obowiązującej taryfy celnej przy miarodajnej współpracy organizacji przemysłowych. Ustalenie stawek celnych dostatecznie chroniących produkcję krajową w celu zabezpieczenia jej żywotnych interesów.

VIII. Praca: Przyjęcie konwencji waszyngtońskiej 1919 r. o czasie pracy. Uregulowanie ilości dni świątecznych. Wolność pracy na podstawie umowy dobrowolnej.

IX. Wykształcenie zawodowe: Podniesienie wyższego, średniego i niższego wykształcenia zawodowego. Stopniowe zorganizowanie systemu szkolnictwa zawodowego, poczynając od szkół niższych, kończąc na politechnikach.

X. Urządzenia społeczno - kulturalne: Popieranie usiłowań przemysłu w celu podniesienia urządzeń społeczno-kulturalnych i wykształcenia młodzieży robotniczej pod względem kulturalnym, fizycznym i umysłowym.

Niektóre z tych postulatów zostały już zrealizowane (p. IV) lub też są na drodze do realizacji (p. VII).

Podczas zjazdu przemysłowców w Katowicach zwiędzo cały szereg przedsiębiorstw górniczych, hutniczych i chemicznych, zaznajamiając się z potężnym przemysłem górnośląskim.

Wobec żywego zainteresowania wystawą katowicką, jako też w celu dokonania przeglądu odbudowanego przemysłu polskiego Dyrekcja Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych powzięła zamiar, przy moralnem i materialnem poparciu Spółki Akcyjnej „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“, urządzania w Warszawie pojedynczych wystaw wzorów przemysłu metalowego. Wystawy te odbywają się w specjalnej hali żelazo-betonowej, wzniesionej na posesji Spółki Akcyjnej „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“, przy ulicy Nowy Świat Nr. 50. Czas trwania tych wystaw określono na trzy tygodnie. Pierwsza inauguracyjna wystawa z bogatym działem przemysłu górnośląskiego została uroczystie otwartą dnia 17 czerwca przez p. wiceministra Henryka Strasburgera. Cieszyła się ona dużym powodzeniem i była zaszczycona wizytą p. Prezydenta Rzeczypospolitej. Następną wystawą „Przedmiotów metalowych użytku domowego“ nieco się opóźniła z powodu czasu wakacyjnego i III-cich Targów Wschodnich; otwarcie jej nastąpiło dnia 2 grudnia. Na obie wystawy organ Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, tygodnik „Przemysł Metalowy“ wydał specjalne numery opisowe, służące za przewodnik po wystawie.

Z innych wystaw, w których członkowie Związku brali żywy udział, wspomnieć należy I-szą wystawę przemysłowo-rolniczą w Poznaniu, dwumiesięczną wystawę w Częstochowie, wreszcie wystawy rolnicze w Brodnicy i Łowiczu.

W końcu kwietnia odbył się zjazd kierowników biur oddziałów Związku, na którym były reprezentowane oddziały: warszawski, radomsko-kielecki, lubelski i łódzki. Podczas obrad raz jeszcze podkreślano konieczność większej łączności pomiędzy oddziałami a centralą, która najskuteczniej da się osiągnąć przez periodyczne urządzenie podobnych zjazdów.

Uroczystości techniczne. W ogólnym przeglądzie spraw polskiego przemysłu metalowego w roku 1923 nie można pominąć paru wybitnych momentów, dowodnie wskazujących, iż technika polska potrafi wzorowo wykonać zadania, nawet po raz

pierwszy jej postawione. Jednym z dowodów była budowa pierwszej w Polsce radiocentrali, jednej z najmocniejszych w Europie, a mianowicie radiostacji transatlantyckiej pod Warszawą. Dziesięć wież antenowych wysokości 123 metrów były zbudowane całkowicie z materiałów pochodzenia polskiego (z b. Kongresówki). Budowę wykonała znana firma „K. Rudzki i Ska“, z punktu widzenia techniki wzorowo, z punktu widzenia estetyki — artystycznie.

Drugą chwilą, która zostanie pamiętną w dziejach polskiego przemysłu metalowego, było wykończenie pierwszego polskiego parowozu. Dnia 23 grudnia naczelny dyrektor „Warszawskiej Spółki Akcyjnej Budowy Parowozów“ prof. inż. Zygmunt Sochacki oddał do rozporządzenia Polskich Kolei Państwowych pierwszy parowóz, zbudowany wyłącznie z polskich materiałów i przez polskie siły techniczne. Znaczenie dla kraju tych wybitnych momentów podkreślił p. Prezydent Rzeczypospolitej, który obejmował w posiadanie państwa nowe zdobycze techniki polskiej, wygłaszając stosowne przemówienie.

Dnia 10 czerwca 1923 r. wobec licznego grona zaproszonych przedstawicieli przemysłu polskiego odbyło się uroczyste poświęcenie zakładów firmy „Orthwein, Karasiński i Ska“ we Włochach pod Warszawą, dokąd zostały przeniesione zasłużone krajowi a zniszczone przez wojnę zakłady warszawskie tej firmy, istniejące od r. 1877. Dzięki obszernemu terenowi, zajmującemu 4 hektary, zwiększonemu jeszcze o 6 ha dokupionych gruntów, nowe zakłady Spółki akcyjnej „Orthwein, Karasiński i Ska“ mają możliwość szerokiego rozwoju i tworzą już dziś wielką fabrykę mechaniczną, nowoczesnie urządzone, do budowy wielkich maszyn parowych, motorów na gaz ssany, maszyn i aparatów cukrowniczych i t. d.

Dnia 9 grudnia uroczyste otwarcie została pierwsza w Polsce fabryka materiałów wybuchowych w Niewiadowie, wybudowana przez Spółkę Akcyjną „Polskie Zakłady Chemiczne „Nítrat“. Program wytwórczości tych zakładów obejmuje fabrykację materiałów wybuchowych dla celów wojskowych, środków wybuchowych dla górnictwa, wreszcie nawozów sztucznych dla rolnictwa. Na razie ukończony został tylko pierwszy punkt tego programu.

W grudniu także odbyło się w Warszawie poświęcenie fabryki lampek elektrycznych polsko-holenderskiej Spółki Akcyjnej „Philips“, będącej dalszym ciągiem rozwoju powszechnie znanych zakładów holenderskich w Eindhoven. Technicznie wzorowo urządzone przy doskonale opracowanej organizacji pracy fabryka warszawska produkuje obecnie 8 tysięcy lampek dziennie.

Ankiety. W celu wyjaśnienia poszczególnych zagadnień, interesujących przemysł metalowy, jak również w celu zgromadzenia materiałów dla opracowania praktycznych postulatów, Polski Związek Przemysłowców Metalowych uciekał się niejednokrotnie do ankiet, rozsyłanych do swych członków lub też do wszystkich w danej sprawie zainteresowanych przemysłowców krajowych. Rezultaty ankiet przekazywane zwykle były do opracowania specjalnym przez Radę wybranym komisjom. Ubolewać tylko należy, iż nie wszyscy zapytani wypełniają i zwracają przesłane im kwestionariusze. Więc na

przykład na pierwszą ankietę, rozesłaną w styczniu 1923 r., a dotyczącą rocznego sprawozdania na 315 członków odpowiedziało tylko 263, nie nadeszło odpowiedzi 52 czyli 16.5%; w roku 1924 na 300 zapytań otrzymano tylko 246 odpowiedzi, nie odpowiedziało więc 18%, pomimo kilkakrotnych przypomnień. Cierpi na tem ścisłość ankiety, a dane statystyczne, z których niektóre są podawane w rocznikach P. Z. P. M., nie są z tego powodu wyczerpujące.

Druga ankieta rozesłana była w bardzo dla przemysłowców aktualnej i ważnej sprawie ustalenia i ujednostajnienia warunków płatności. Zwłaszcza przy zamówieniach rządowych jest dla przemysłowca rzeczą niezmiernie uciążliwą spotykać się w każdej instytucji z innemi, a często niewykonalnemi klauzulami kontraktu. Jest to ze szkodą dla stron obu. Rezultaty tej ankiety przekazane były w marcu komisji, do której zaproszono pp. Helbera, Wellisza, Wildego i Prezydium Rady.

We wrześniu rozesłano ankietę wśród członków dla wyjaśnienia korzyści, osiągniętych przez wystawców na Targach Wschodnich, wskazania błędów organizacyjnych lub zauważonych usterek, wreszcie ogólnej opinii.

W końcu roku rozesłane ankietę dotyczyły spraw następujących: 1) zaopatrzenia fabryk w precyzyjne obrabiarki, 2) zaopatrzenia fabryk w surowce, 3) stanu urządzeń humanitarnych dla robotników.

Wobec podniesienia przez państwową radę przemysłowo-handlową sprawy polskiego eksportu, była również zebrana ankieta, której wnioski były rozpatrywane na Radzie P. Z. P. M. dn. 13 grudnia 1923 r.

Ostatnie w roku sprawozdawczym rozesłane ankietę dotyczyły: 1) stosowania urlopów robotniczych, 2) ilości zatrudnionych w tym okresie robotników oraz wysokości obrotów w 1923 r.

W kierunku ogólnospołecznym Polski Związek Przemysłowców Metalowych czuje się z natury rzeczy przede wszystkim powołanym do okazywania pomocy kształcącej się technicznie młodzieży. Więc w roku 1923 ułatwił on 71 studentom Politechnik płatną praktykę letnią w zakładach swych członków, pomógł wycieczce zbiorowej uczniów kursów zawodowych dla pracowników przemysłu metalowego do zwiedzenia główniejszych ośrodków przemysłu górnośląskiego, powiększył dwa stypendja dla uczącej się w technicznym kierunku młodzieży, mianowicie stypendjum imienia ś. p. Bronisława Załęskiego i imienia ś. p. Stanisława Najmana. Towarzystwo Kursów Zawodowych dla pracowników przemysłu metalowego otrzymywało stałe stypendjum na utrzymanie swej szkoły, przewidziane w budżecie Związku. Ogółem szkole Towarzystwa Kursów Zawodowych w r. 1923 wypłacono 51½ miliona marek. Dla kończących celująco uczniów tej szkoły ofiarowano nagrody. Organizacje akademickie („Bratnia Pomoc“) politechnik polskich otrzymywały zapomogi w miarę rozporządzalnych środków.

Należy podkreślić również ofiarność poszczególnych członków Związku. Tak Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ J. Wolanowski i Ska przekazała za pośrednictwem P. Z. P. M. 37½ miliona marek na rzecz ofiar wybuchu w Cytadeli, fabryka „Norblin,

B-cia Buch i T. Werner" przekazała 50 milionów na „Tydzień Akademika“, a Warszawska Fabryka Budowy Parowozów 45 milionów mkp. na dwa wyżej wymienione stypendja i na Towarzystwo Kursów Zawodowych dla pracowników przemysłu metalowego. Prócz tego na „Tydzień Akademika“ złożyły ofiary za pośrednictwem Związku następujące firmy: „Wł. Ambrożewicz“ — 30 milionów, „Bronisław Rajchman“ — 5 milionów i „Belgijska Spółka Akcyjna Warszawskiej Fabryki Drutu, Szyftów i Gwoździ“ — 5 milionów.

Sprawy robotnicze. Wobec zmiennych warunków miejscowych w rozmaitych częściach Rzeczypospolitej sprawy robotnicze regulowane były w oddziałach autonomicznie. To też szczegóły o nich znajdują się w sprawozdaniach z działalności oddziałów Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, stanowiących następny dział „Rocznika“. Tu podajemy tablicę Nr. 4 ilustrującą stosunek płac robotniczych w różnych oddziałach Związku, oraz tablicę Nr. 5, dającą przybliżony obraz strajków w przemyśle metalowym w roku 1923.

Tablica Nr. 5

Tablica strajków w r. 1923 w 246 zakładach, będących członkami P. Z. P. M., które odpowiedziały na ankietę.

ODDZIAŁY	Ilość zakładów	Średnia liczba robotników w zakład.	Suma utraconych dni roboczych	Średnia ilość dniówek straconych na robotnika	% dni strajkowych do 290 dni roboczych w roku
	które odpow. na ank.				
1. Warszawski	109	17 850	190 219	10,65	3,67%
2. Podwarszawski	10	1 010	10 042	9,94	3,42%
3. Łódzko—Kaliski	16	1 822	22 814	12,52	4,31%
4. Kujawsko—Płocki	13	1 040	26 290	25,27	8,71%
5. Radomsko—Kielecki	21	4 361	74 118	16,09	5,54%
6. Dąbrowski	18	3 864	46 693	12,08	4,16%
7. Lubelski	14	5 713	4 468	0,78	0,26%
8. Kresowy	7	1 636	5 590	3,41	1,17%
9. Lwowski	10	1 888	12 546	6,69	2,30%
10. Krakowski	4	328	1 335	4,07	1,40%
11. Poznańsko—Pomorski	1	70	1 120	16,00	5,51%
12. Cieszyński	22	4 855	118 724	24,25	8,36%
13. Górnośląski	1	133	998	7,50	2,58%
W całej Polsce	246	44 570	514 957	11,55	3,98%

Sprawozdanie centralnego biura Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Prócz dyrektora zarządzającego inż. Stanisława Jana Okolskiego zespół pracowników biura P. Z. P. M. składał się z wicedyrektora inż. Maurycego Chorzewskiego, który równocześnie był redaktorem pisma związkowego „Przemysł Metalowy“, z szefa biura inż. Kazimierza Pichelskiego i pp. Zygmunta Breitenwalda, Henryki Zdunkiewiczówny i Jadwigi Poławskiej. W czerwcu zaangażowany został inż. W. Mazurkiewicz na referenta do spraw celnych. Sekretarzem redakcji i administracji „Przemysłu Metalowego“ był p. Witold Eychler, który ku końcowi roku przeszedł na stanowisko kierownika oddziału Radomsko-Kieleckiego.

Biuro P. Z. P. M. mieści się przy ulicy Chmielnej Nr. 2 m. 6. Telefon dyrekcji nosi Nr. 222-44, telefon kancelarii a także administracji „Przemysłu Metalowego“ — 114-26; telefon naczelnego dyrektora Nr. 157-40.

Biuro otrzymało w roku sprawozdawczym 4446 listów, wysłało zaś w tym samym czasie 3063 listy, 765 zaświadczeń, 48 okólników i dwadzieścia kilka tysięcy numerów „Przemysłu Metalowego“.

Sprawozdanie rachunkowe Związku na r. 1923 wraz z protokołem Komisji rewizyjnej podane jest obok.

Bilans Polskiego Związku

na dzień 31 gru-

Stan czynny

		Marki i fenigi
Kasa: pozostałość w gotówce		117 715 955 36
Banki: Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie	10 000 000,—	
Bank Handlowy w Warszawie	780 000,—	
Bank Tow. Spółdzielczych	170 000,—	
Bank Związku Spółek Zarobkowych	63 420,—	
Pocztowa Kasa Oszczędności	100 543 349,—	111 556 769 —
Udziały:		
(za udziały Przeglądu Technicznego à 5 000)		100 000 —
Papiery procentowe		2 525 670 50
Depozyt w Banku dla Handlu i Przemysłu w Warszawie		18 571 50
Ruchomości (urządzenie biurowe)		1 889 659 25
II Grupa Fabr. Masz. i Narz. Rolniczych (saldo)		74 422 449 90
Pracownicy Związku (saldo)		16 722 771 60
Niedobór za r. 1923		354 710 452 89
		679 662 300 —

Warszawa, dnia

Księgowi:

(—) Jan Żołyński
(—) R. Osterczyk

W. Prezes Rady:

(—) Jan Jeziorański

Członkowie Rady:

(—) K. Ambrożewicz
(—) S. Przanowski

Rachunek Wpływów

Niedobory i wydatki

		Marki i fenigi
Niedobór na Wydaw. „Przemysł Metalowy”		110 913 126 36
„ „ Rocznik Związku 1922 r.		12 609 465 —
Wydatki na Koszty Ogólno-Administracyjne		4 672 930 361 81
„ „ Składki do C. Z. P. P. G. H. i F.		1 073 639 740 —
„ „ Ofiary na cele społeczne		41 788 000 —
		5 911 880 693 17

Warszawa, dnia

Księgowi:

(—) Jan Żołyński
(—) R. Osterczyk

W. Prezes Rady:

(—) Jan Jeziorański

Członkowie Rady:

(—) K. Ambrożewicz
(—) S. Przanowski

Przemysłowców Metalowych

dnia 1923 roku.

Stan bierny

		Marki i fenigi
Fundusz stypend. im. ś. p. Br. Załęskiego	906 124,—	
„ „ „ „ St. Najmana	2 345 960,—	
„ „ „ „ małż. Ambrożewicz	50 000,—	3 302 084 —
Stypend im. ś. p. Br. Załęskiego		15 501 —
Podgrupa Fabryk wag (saldo)		1 029 140 —
Zjedn. Polscy Przem. Metalowi S. A. (saldo)		550 574 895 —
Kasa Przeworn. Pracown. Związku (saldo)		76 116 180 —
Sumy przechodnie		48 624 500 —
		679 662 300 —

15 kwietnia 1924 r.

Dyrektor Zarządzający:

(—) S. J. Okolski

Komisja Rewizyjna:

(—) J. Mirowski

(—) St. Wierzbicki

i Niedoborów za r. 1923.

Wpływy

		Marki i fenigi
Składka członkowska za r. 1922	2 766 490,—	
„ „ „ „ 1923	495 950 901,—	
„ „ Oddz. Warsz. 1923	304 431 930,—	
„ „ Dodatkowa za r. 1923	3 167 938 799,—	3 971 088 120 —
Zaświadczenia różne		1 556 558 740 —
Własne wydawnictwa		28 081 750 —
Ekspertyzy		350 000 —
Procenty Bankowe		1 091 630 28 —
Niedobór za r. 1923		354 710 452 89 —
		5 911 880 693 17 —

15 kwietnia 1924 r.

Dyrektor Zarządzający:

(—) S. J. Okolski

Komisja Rewizyjna:

(—) J. Mirowski

(—) St. Wierzbicki

PROTOKUŁ

Komisji Rewizyjnej Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

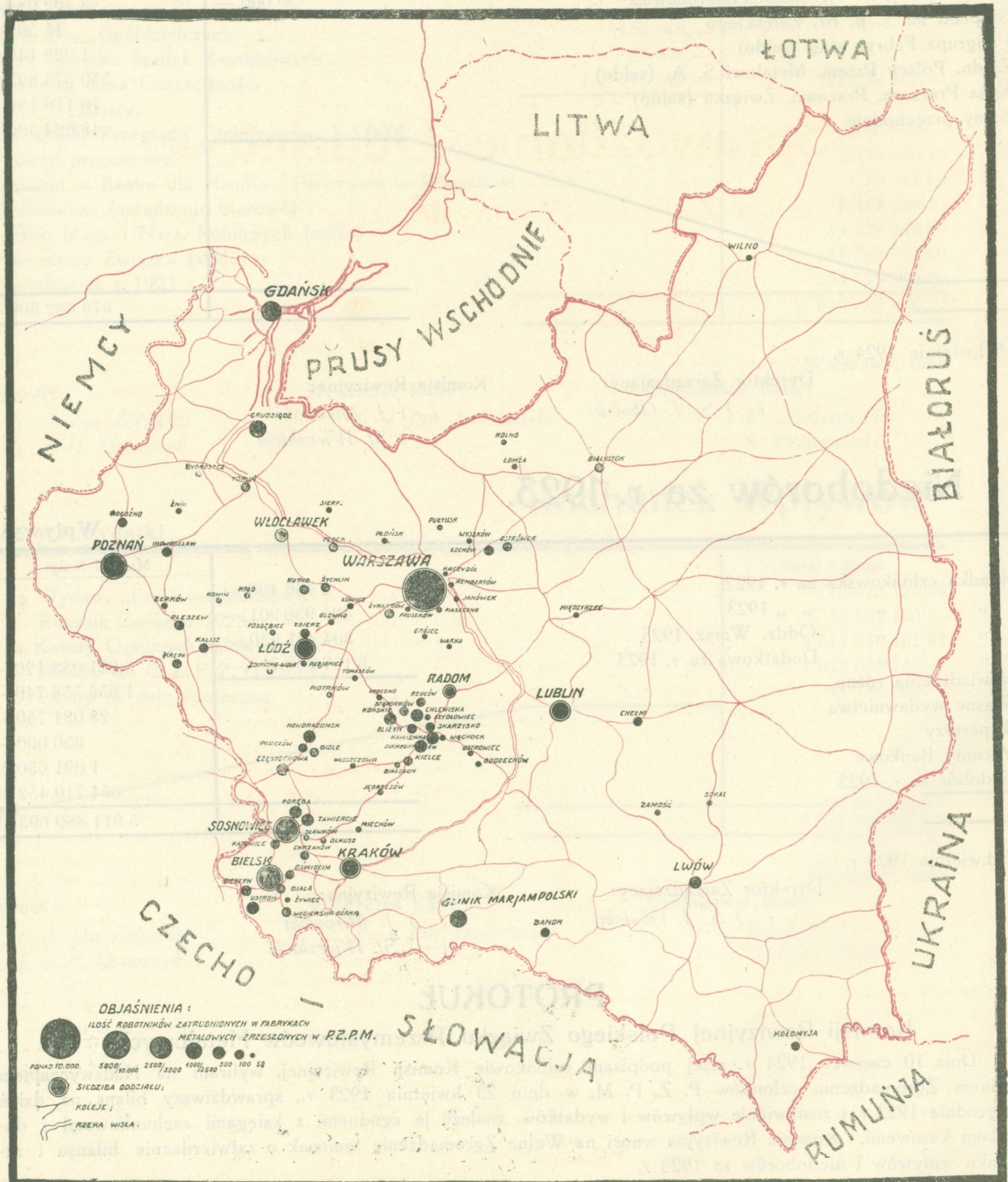
Dnia 10 czerwca 1924 r. niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej, wybrani na Nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu członków P. Z. P. M. w dniu 23 kwietnia 1923 r., sprawdzili bilans na dzień 31 grudnia 1923 r. i zestawienie wpływów i wydatków, znaleźli je zgodnymi z księgami rachunkowymi i dowodami kasowymi. Komisja Rewizyjna wnosi na Walne Zgromadzenie wnioski o zatwierdzenie bilansu i rachunku wpływów i niedoborów za 1923 r.

(—) J. Mirowski

(—) St. Wierzbicki

TABLICA

rozmieszczenia fabryk metalowych, zrzeszonych w Polskim Związku
Przemysłowców Metalowych.

Sprawozdanie Oddziałów

Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Oddział Warszawski. Do końca kwietnia 1923 roku kierownictwo oddziału sprawował zarząd w składzie z 1922 roku. Dnia 20 kwietnia odbyło się walne zgromadzenie oddziału, które dokonało następujących wyborów (cyfra rzymska przy nazwisku oznacza reprezentowaną grupę):

- V. Ambrożewicz Kazimierz;
- VI. Borman Stanisław;
- IX. Dmochowski Jan;
- IV. Dubeltowicz Józef;
- VIII. Gostyński Stanisław;
- VIII. Graff Tadeusz;
- I. Hartwig Władysław;
- I. Januszewski Wiesław;
- VII. Jeziorański Jan
- I. Komorowski Jerzy.
- III. Landau Henryk;
- I. Łubieński Józef;
- V. Mieszczański Kazimierz;
- VIII. Młodzianowski Stanisław;
- I. Ortwein Edward;
- X. Płużański Stanisław
- X. Przanowski Stefan;
- I. Sochacki Zygmunt;
- VIII. Śniechowski Gustaw;
- VI. Świderski Leopold;
- IX. Strasburger Józef;
- XI. Weliński Józef;
- II. Wierzejski Witold;
- VI. Włodek Gustaw;
- I. Zaporski Józef;
- I. Zieliński Stefan.

Członek zarządu z urzędu: dyrektor zarządzający inż. Stanisław Jan Okolski.

Konstytucyjne zebranie nowego zarządu odbyło się w dniu 7 maja; dokonano na niem wyboru prezydium zarządu w następującym składzie: na prezesa p. K. Ambrożewicza, na pierwszego wiceprezesa p. Sochackiego, na drugiego wiceprezesa p. Graffa, na członka komitetu wykonawczego p. Welińskiego.

Na początku roku sprawozdawczego oddział warszawski liczył 125 członków, zatrudniających 15 132 robotników. W końcu roku przy tej samej ilości za-

kładów, ilość robotników wzrosła do 20 326, czyli o 34 procent.

Głównym przedmiotem obrad zarządu warszawskiego oddziału P. Z. P. M., po za sprawami bieżącymi, była comiesięczna regulacja płac i uposażeń, wobec wciąż wzrastającej ogólnej drożyzny. Płace dniówkowe robotników w fabrykach metalowych oddziału warszawskiego podane są w markach polskich w tablicy Nr. 6; wzrost stosunkowy tych płac w poszczególnych miesiącach wskazuje tablica Nr. 7. Tablica Nr. 8 podaje wykaz procentowych zmian kosztów utrzymania w Warszawie rodziny robotniczej, składającej się z 4 osób, zgodnie z obliczeniem komisji statystycznej przy głównym urzędzie statystycznym. Wreszcie tablica Nr. 9 podaje średnią miesięczną cenę dolara Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w markach polskich według notowań giełdy warszawskiej.

Wzajemny stosunek wzrostu drożyzny walut i robocizny w ciągu r. 1923 i do miesiąca lutego roku 1924 wskazuje niżej podany wykres. Nr. 10.

W dniu 3 lutego delegacja zarządu w osobach pp. Jeziorańskiego, Ambrożewicza, Okolskiego i Chorzewskiego wraz z dyrektorem Centralnego Związku p. Lempickim była u ministra przemysłu i handlu i ministra pracy, zaś w dn. 4 lutego u ministra skarbu. Delegacja wręczyła ministrom memoriał, przedstawiający groźną sytuację w przemyśle metalowym z powodu braku środków obrotowych na pokrywanie wciąż wzrastających podwyżek płac robotniczych i zwróciła uwagę na możliwość zatrzymania fabryk w razie nie otrzymania skutecznej pomocy. Pan minister Darowski obiecał poprzeć postulaty przemysłowców na Radzie Ekonomicznej Ministrów i wyrobił im audjencję u ministra skarbu na dzień następny. Minister skarbu oświadczył, iż nie przerwie raptownie udzielania kredytów, lecz jednocześnie przestrzegł, iż kredyty nie będą zwiększane w miarę wzrostu drożyzny.

W dniu 1 marca zarząd oddziału warszawskiego odbył konferencję z zaproszonymi przedstawicielami organizacyj przemysłowych w Warszawie w celu uzgodnienia linii postępowania przemysłu warszawskiego w sprawie podwyżek dla robotników na miesiąc marzec.

Tablica Nr. 6

Płace dniówkowe robotników w fabrykach metalowych Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M.
w markach polskich za 8-mio godz. dzień pracy.

P ł a c e			Rzemieślnicy	Pomoc fachowa	Pomoc podwórzowa	Kobiety	Uczniowie w 1 roku	Uczniowie w 2 roku	Uczniowie w 3 roku	Małoletni od 15-18 lat
Styczeń	od		7 712	6 280	5 720	4 872	2 240	2 896	3 824	3 304
	do		11 040	8 616	7 832	7 016	2 456	3 424	4 696	4 000
Luty	od		11 800	9 608	8 752	7 456	3 424	4 732	5 848	5 056
	do		16 888	13 184	11 984	10 736	3 760	5 240	7 184	6 120
Marzec	od		17 340	14 120	12 864	10 960	5 032	6 512	8 600	7 436
	do		24 824	19 384	17 616	15 784	5 528	7 704	10 560	9 000
Kwiecień	od		23 120	18 824	17 152	14 608	6 704	8 680	11 464	9 910
	do		33 094	25 840	23 488	21 040	7 368	10 272	14 080	12 000
Maj	od		24 280	19 768	18 008	15 336	7 040	9 112	12 040	10 408
	do		34 752	27 136	24 666	22 094	7 736	10 784	14 784	12 600
Czerwiec	od		26 704	21 744	19 808	16 872	7 744	10 024	13 240	11 448
	do		38 224	29 848	27 136	24 304	8 512	11 864	16 264	13 856
Lipiec	1—28	od	39 520	32 184	29 312	24 968	11 464	14 832	19 592	16 944
		do	56 568	44 176	40 160	35 968	12 600	17 560	24 072	20 504
	28—31	od	55 328	45 056	41 040	34 952	16 048	20 768	27 432	23 720
		do	79 192	61 848	56 224	50 352	17 640	24 584	33 704	28 704
Sierpień	od		87 096	70 928	64 608	55 024	25 264	32 696	43 184	37 344
	do		124 664	97 360	88 504	79 264	27 768	38 704	53 056	45 184
Wrzesień	1—15	od	149 880	122 056	111 184	94 688	43 480	56 264	74 312	64 264
		do	214 536	167 544	152 304	136 408	47 784	66 608	91 304	77 760
	16—30	od	186 528	151 896	138 368	117 814	54 112	70 024	92 480	79 976
		do	266 992	208 512	189 544	169 760	59 464	82 896	113 624	96 776
Październik	1—15	od	212 584	173 112	157 696	134 304	61 672	79 808	105 400	91 152
		do	304 288	237 640	216 024	193 472	67 768	94 480	129 496	110 296
	16—31	od	389 560	317 224	288 976	246 112	113 016	146 248	193 144	167 040
		do	557 608	435 472	395 864	354 536	124 184	173 136	237 304	202 120
Listopad	1—15	od	650 216	529 480	482 328	410 784	188 632	244 104	322 376	278 808
		do	930 704	726 848	660 736	591 752	207 272	288 984	396 088	337 360
	16—30	od	982 216	799 832	728 608	620 528	284 944	368 744	486 984	421 168
		do	1 405 920	1 097 976	998 104	893 904	313 104	436 536	598 328	509 616
Grudzień	1—15	od	1 509 368	1 229 104	1 119 648	953 568	437 872	566 648	748 352	647 208
		do	2 160 480	1 687 256	1 533 784	1 373 664	481 144	670 824	919 448	783 128
	16—31	od	2 518 984	2 051 248	1 868 584	1 591 408	730 768	945 680	1 248 928	1 080 128
		do	3 605 624	2 815 864	2 559 736	2 292 504	802 984	1 119 536	1 534 464	1 306 960

Tablica Nr. 7.

Wzrost procentowy płac dniówkowych robotników w fabrykach metalowych

Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M. w r. 1923.

Miesiąc	Sty- czeń	Luty	Ma- rzec	Kwie- cień	Maj	Czer- wiec	Lipiec od 1—27	Lipiec od 28—31	Sierpień	Wrzesień od 1—15	Wrzesień od 16—30	Paź- dziernik od 1—15	Paź- dziernik od 16—31	Listopad od 1—15	Listopad od 16—30	Grudzień od 1—15	Grudzień od 16—31
w stosunku do:																	
Grudnia 1922 r.	35	106,55	203,63	304,84	325,03	367,59	592,03	868,84	1.425,15	2.524,61	3.166,33	3.622,64	6.721,74	11.286,17	17.099,95	26.331,16	44.010,96
Stycznia 1923 r.	—	53,0	124,91	199,88	214,87	246,36	412,61	617,65	1.029,72	1.844,14	2.319,48	2.657,48	4.953,08	8.334,10	12.640,55	19.478,40	32.574,39
Lutego	—	—	47,0	96,0	105,80	126,40	235,07	369,10	638,46	1.170,82	1.481,53	3.702,47	3.203,03	5.413,09	8.228,07	12.697,74	21.258,15
Marca	—	—	—	33,1/3	40,0	54,0	127,92	219,09	402,31	768,43	980,76	1.131,74	2.157,16	3.667,42	5.591,06	8.645,45	14.495,28
Kwietnia	—	—	—	—	5,0	15,5	70,94	139,32	276,74	548,33	706,85	819,57	1.585,11	2.712,61	4.148,73	6.429,02	10.796,28
Maja	—	—	—	—	—	10,0	62,08	127,92	258,79	517,44	668,40	775,74	1.504,79	2.578,45	3.946,07	6.117,60	10.276,55
Czerwca	—	—	—	—	—	—	48,0	107,20	226,17	461,31	598,55	696,14	1.358,93	2.335,10	3.578,46	5.552,69	9.333,77
Lipca w okresie 1—27	—	—	—	—	—	—	—	4,0	120,39	279,27	372,00	437,94	885,78	1.545,37	2.385,50	3.719,47	6.274,31
„ 28—31	—	—	—	—	—	—	—	—	57,42	170,96	237,21	284,32	604,27	1.075,56	1.675,71	2.628,73	4.453,98
Sierpnia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72,09	114,17	144,09	347,29	646,57	1.027,77	1.633,04	2.792,27
Września w okresie 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24,45	41,84	159,92	333,83	555,34	907,06	1.580,68
„ 16—30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,97	108,85	248,59	426,58	709,19	1.251,45
Października „ 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83,25	205,86	362,03	610,00	1.084,92
„ 16—31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66,91	152,13	287,45	546,62
Listopada „ 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51,06	132,13	287,40
„ 16—30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53,67	156,46
Grudnia „ 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66,89

Tablica Nr. 8.

Wykaz procentowego wzrostu kosztów utrzymania w Warszawie

według notowań Komisji Głównego Urzędu Statystycznego.

Miesiąc:	Sty- czeń 1923 r.	Luty	Ma- rzec	Kwie- cień	Maj	Czer- wiec	Lipiec	Sierpień		Wrzesień		Październik		Listopad		Grudzień	
w stosunku do:																	
Grudnia 1922 r.	52,7	147,05	229,84	261,56	309,86	506,55	854,83	1.162,76	1.543,10	1.944,84	2.800,40	5.214,98	8.771,23	13.300,88	20.493,13	34.267,87	55.596,57
Stycznia 1923 r.	—	61,79	116,01	136,79	168,43	297,25	525,35	727,02	976,12	1.239,23	1.426,19	2.696,74	4.568,06	6.951,57	10.736,15	17.984,45	29.305,31
Lutego	—	—	33,51	46,35	65,90	145,52	286,50	411,15	565,11	727,73	843,28	1.628,56	2.785,04	4.258,14	6.597,15	11.076,87	18.073,59
Marca	—	—	—	9,62	24,27	83,91	189,51	282,88	398,20	520,01	606,56	1.194,77	2.061,10	3.164,55	4.916,63	8.271,25	13.511,65
Kwietnia	—	—	—	—	13,36	67,66	165,93	251,69	357,62	469,51	543,01	1.078,31	1.866,70	2.870,90	4.465,38	7.185,38	11.746,03
Maja	—	—	—	—	—	47,99	132,97	208,10	300,90	398,92	468,57	941,90	1.639,03	2.526,98	3.936,88	6.637,15	10.854,60
Czerwca	—	—	—	—	—	—	57,42	108,19	170,90	237,13	284,19	604,03	1.075,10	1.675,11	2.627,81	4.452,44	7.302,27
Lipca	—	—	—	—	—	—	—	32,25	72,08	114,15	144,04	347,20	646,42	1.027,54	1.632,69	2.791,69	4.601,89
Sierpnia	—	—	—	—	—	—	—	—	30,12	61,93	84,53	238,15	464,41	752,60	1.210,19	2.086,58	3.455,38
„ 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24,45	41,84	159,92	333,83	555,34	907,06	1.580,68	2.634,78
„ 16—30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,96	108,85	248,59	426,58	709,19	1.251,45	2.097,44
„ 31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83,25	205,86	362,03	610,00	1.084,92	1.826,68
Października	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66,91	152,13	287,45	546,62	951,40
„ 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51,06	132,13	287,40	529,91
„ 16—30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53,67	156,46	316,00
Listopada	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66,89	171,36
„ 1—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62,60
„ 16—30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grudnia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Średnie miesięczne ceny dolara Stanów Zjednoczonych A. P. w roku 1923.

Miesiąc:	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień	paździer.	listopad	grudzień
Cena w mkp.:	26 152	41 935	42 716	44 927 28	49 177	82 953	127 731	236 739	282 206	1 033 654	2 321 102	4 965 682

Od 1 grudnia 1922 r. postanowiono wypłacać pensje miesięczne pracownikom w 2 ratach, zaś w listopadzie, uznając szybkie tempo deprecjacji, zdecydowano zalecić członkom wypłacanie na przyszłość wynagrodzeń pracownikom 8 i 23 każdego miesiąca, zamiast dotychczasowych terminów 15 i 30-go.

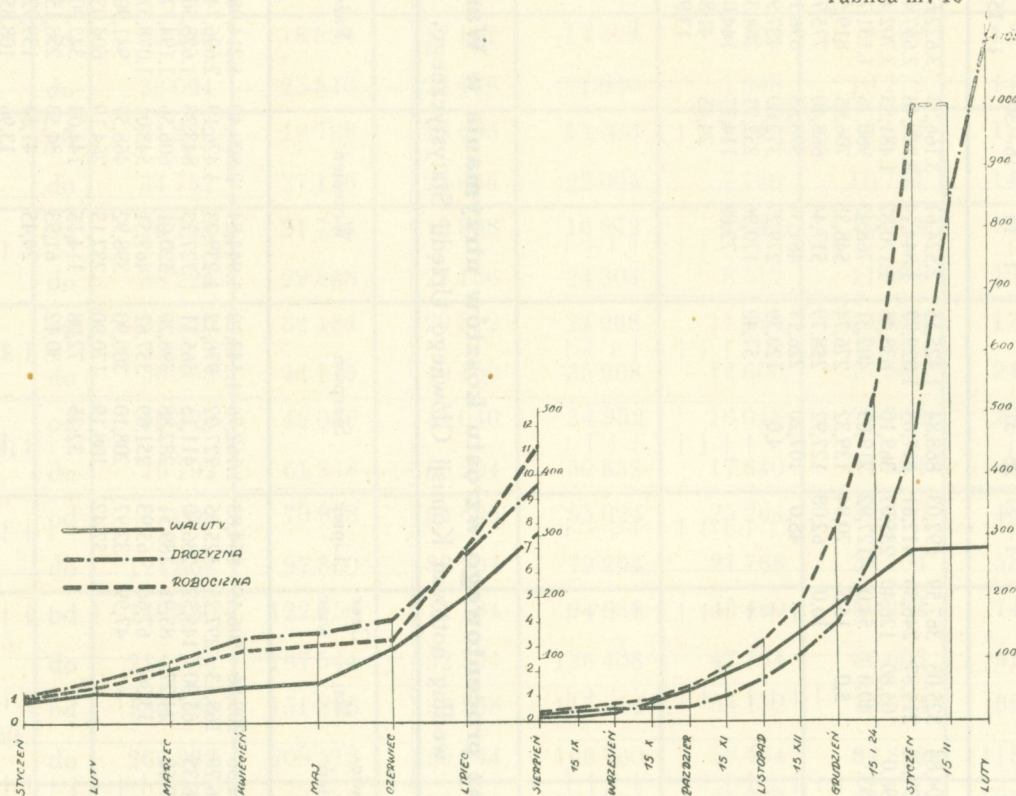
Ogółem w roku sprawozdawczym zarząd oddziału warszawskiego odbył 18 posiedzeń.

W sprawie strajku, który w czerwcu wybuchł w niektórych fabrykach metalowych, delegacja oddziału, pod przewodnictwem p. Ambrożewicza, kon-

ferowała z ministrem przemysłu i handlu i ministrem pracy. Strajk zlikwidowano na następujących warunkach: 1) płace robotnicze zostały podwyższone o 40% w stosunku do płac ostatnich i obowiązywały do końca lipca, 2) od 1 sierpnia, do otrzymanych w ten sposób cyfr, będzie stosowany wskaźnik drożyzniany, jaki określi komisja statystyczna, 3) płace będą nadal regulowane w ciągu 3-ch miesięcy według wskaźników komisji statystycznej.

Ogólny obraz strajków w przemyśle metalowym został uwidoczniiony w tablicy Nr. 5.

Tablica nr. 10

Oddział Łódzko - Kaliski. Oddział liczy 20 zakładów z około 2 000 robotnikami. Zarząd składa się z prezesa p. Hermana Wildego (dyrektora Tow. Akc. J. John w Łodzi), wiceprezesa p. Edwarda Weigta (współwłaściciela firmy St. Weigt i Ska), skarbnika p. inż. Franciszka Pałaszewskiego (dyrektora Tow. Akc. Wytwórni Maszyn Młyńskich) i sekretarza p. A. Meissnera.

W roku 1923 odbyło się 25 posiedzeń; rozważano po większej części sprawy robotnicze (regulacja płac robotniczych, urlopy, zapomogi dla rodzin powołanych do ćwiczeń wojskowych itd.). W skutek ustawicznego spadku marki polskiej, płace robotnicze (dniówki minimalne) były podwyższane 19 razy w ciągu roku sprawozdawczego. Wysokość płac w poszczególnych okresach czasu wskazana jest w następującej tablicy podług kategorii robotników.

W ciągu roku 1923 było kilka krótkich strajków na tle ekonomicznym.

W połowie grudnia r. ub. we wszystkich fabrykach metalowych wymówiono pracę robotnikom, celem zawarcia od 1 stycznia 1924 r. nowej umowy o najmie pracy.

Sprawa podatku majątkowego była przedmiotem dyskusji na kilku posiedzeniach. W listopadzie r. ub. jednogłośnie uchwalono przyłączyć się do akcji centrali w Warszawie i zawrzeć z b. zastępcą prezesa ministrów, p. Korfantyńskim umowę w sprawie zapłaty całkowitego podatku majątkowego. Jednak wskutek dymisji ówczesnego gabinetu uchwała ta już nie mogła być zrealizowana.

Ogólny stan przemysłu metalowego w pierwszej połowie roku sprawozdawczego był średni, zaś w drugiej połowie, a zwłaszcza w końcu roku ub. niepomy-

ślony. Łódzki przemysł metalowy przeważnie pracuje dla przemysłu włókienniczego lub budowlanego. Zupełny zastój w budownictwie w Łodzi, jak również i ostatni kryzys w przemyśle włókienniczym, odbił się również i na przemyśle metalowym, wobec czego w fabrykach metalowych zredukowano ilość robotników i dni roboczych.

W okręgu łódzkim nowych fabryk metalowych w okresie sprawozdawczym nie wybudowano; co się

tyczy nowych działów fabrykacji, to wiadomo tylko, że wprowadzone zostały przez Tow. Akc. J. John w Łodzi, a mianowicie, firma rozpoczęła budować wiertarki słupowe i żeliwne, walce utwardzone dla przemysłu młyńskiego, hutniczego itd.

Należąca do Oddziału firma Müller i Seidel, została w roku 1923 przekształcona na spółkę akcyjną.

Tablica Nr. 11.

Od — Do	Rzemieślnik	Pomoc fachowa	Robotnik podwórzowy	Uczeń w 1-ym roku	Uczeń w 2-gim roku	Uczeń w 3-cim roku
18. 12. 22. — 14. 1. 23.	7 616,—	5 224,—	4 344,—	1 360,—	1 848,—	2 432,—
15. 1. 23. — 18. 2. „	12 184,—	8 360,—	6 960,—	2 176,—	2 960,—	3 888,—
19. 2. „ — 18. 3. „	19 616,—	13 456,—	11 200,—	3 504,—	4 768,—	6 256,—
19. 3. „ — 13. 5. „	22 560,—	15 472,—	12 880,—	4 032,—	5 480,—	7 200,—
14. 5. „ — 17. 6. „	25 944,—	17 800,—	14 816,—	4 640,—	6 304,—	8 280,—
18. 6. „ — 11. 7. „	33 728,—	23 120,—	19 264,—	6 032,—	8 192,—	10 760,—
12. 7. „ — 22. 7. „	50 592,—	34 680,—	28 896,—	9 056,—	12 288,—	16 140,—
23. 7. „ — 5. 8. „	56 320,—	38 680,—	32 200,—	10 080,—	13 760,—	18 000,—
6. 8. „ — 19. 8. „	69 280,—	47 584,—	39 600,—	12 400,—	16 920,—	21 144,—
20. 8. „ — 2. 9. „	99 760,—	68 520,—	57 024,—	17 856,—	24 368,—	30 448,—
3. 9. „ — 16. 9. „	134 680,—	92 504,—	76 984,—	24 104,—	32 896,—	41 104,—
17. 9. „ — 30. 9. „	165 656,—	113 776,—	94 696,—	29 648,—	40 464,—	50 560,—
1. 10. „ — 14. 10. „	193 816,—	133 120,—	110 800,—	34 688,—	47 344,—	59 160,—
15. 10. „ — 3. 11. „	372 128,—	255 592,—	212 736,—	66 600,—	90 904,—	113 592,—
4. 11. „ — 7. 11. „	595 400,—	408 944,—	340 376,—	106 560,—	145 448,—	181 744,—
8. 11. „ — 12. 11. „	1 036 000,—	711 560,—	592 256,—	185 416,—	253 084,—	316 232,—
13. 11. „ — 18. 11. „	1 295 000,—	889 456,—	740 320,—	231 776,—	316 352,—	395 296,—
9. 11. „ — 2. 12. „	2 072 000,—	1 423 128,—	1 184 512,—	370 840,—	506 160,—	632 440,—
13. 12. „ — 16. 12. „	3 025 120,—	2 077 760,—	1 729 600,—	541 600,—	739 000,—	923 440,—
17. 12. „ — 31. 12. „	5 048 000,—	3 472 000,—	2 888 000,—	904 000,—	1 232 000,—	1 544 000,—

Oddział Radomsko-Kielecki. Na terenie Oddziału Radomsko-Kieleckiego P. Z. P. M. znajdowało się 30 zakładów metalowych przetwórczych, członków P. Z. P. M. Z liczby tej 23 fabryki, zatrudniające około 2 600 robotników, tworzyły ściśle zorganizowany Oddział Związku z siedzibą w Radomiu. W liczbach tych zaszły jednak pewne zmiany w ciągu roku sprawozdawczego.

Do zmian tych w dziedzinie pożądaných zaliczyć należy przyłączenie się do Związku i Oddziału Fabryki pilników w Starzysku oraz S. A. p. f. Kielecka Odlewnia w Kielcach.

Jako objaw niepożądany zanotować należy zmniejszenie się liczby zatrudnionych robotników w związku z ogólną koniunkturą w większości fabryk, zrzeszonych w Oddziale, tak że liczba ta w końcu roku 1923 wynosiła około 2 000. Drugim niepożądanym objawem, zanotowanym w r. 1923, było zupełne zamknięcie fabryki „Nowy Bzin“ w Skarżysku, własność T. A. „Isnosskoff & Co. — Odlewni Żelaza i Emaljerni, która, będąc obecnie w likwidacji, wypisała się ze Związku.

W liczbie fabryk, zrzeszonych w Oddziale Związku, 1-sze miejsce w podziale zawodowym zajmują odlewnie żelaza w liczbie 16, pozostałą liczbę tworzą fabryki narzędzi rolniczych, gwoździ, drutu, wozów i warsztaty mechaniczne. Dzięki tej okoliczności zagadnienia zawodowe przemysłu odlewniczego górowały nad innymi zagadnieniami przemysłowymi.

Dla ogólnej charakterystyki miejscowego przemysłu odlewniczego nadmienić należy, że jest to prze-

mysł eksportowy, którego naturalnym rynkiem zbytu była przed wojną Rosja. Po wojnie, gdy rynek rosyjski, jako rynek zbytu dla wytwórczości tego przemysłu nie jest jeszcze otwarty, to przy jednoczesnej, znacznie zmniejszonej sile nabywczej rynku krajowego, fabryki nie mogły rozwinąć nawet w części swej zdolności produkcyjnej. Objaw ten spotęgowany był jeszcze w znacznym stopniu ogólnym złym stanem ekonomicznym kraju, brakiem kapitału obrotowego, drożyzną i brakiem kredytu, wahaniami na rynku walutowym itp. W tych warunkach przemysł ten zmuszony był poszukiwać nowych dla siebie rynków zbytu, co w części uwieńczone było pomyślnym rezultatem w postaci eksportu na Łotwę, Estonję i Rumunję. Eksport ten jednak osłabł w czwartym kwartale roku sprawozdawczego, w miesiącu grudniu zaś ustał zupełnie, nie mogąc konkurować na rynkach obcych z wyrobami przemysłu niemieckiego, a nawet czeskiego. Będąc przemysłem eksportowym, nie dążył on do wydatnej ochrony celnej, słusznie rozumiejąc, że raczej w obniżeniu kosztów własnych szukać należy zdolności konkurencyjnej.

Wszystkie powyższe względy miały doniosły wpływ na kształtowanie się cen robocizny w fabrykach zrzeszonych, a które były nieustannym przedmiotem prac Oddziału Radomsko-Kieleckiego, i obrad jego Zgromadzeń Walnych.

Wobec chwiejnej koniunktury i niemożności utrzymania fabryk w pełnym ruchu w ciągu roku sprawozdawczego, umowy zbiorowej z robotnikami

nie zawierano; płace były regulowane raz na miesiąc, od września zaś dwa razy na miesiąc, uchwałami Walnych Zgromadzeń Oddziału, przy czym uwzględniane były w znacznym stopniu protokoły komisji do badania wzrostu kosztów utrzymania w Radomiu i Kielcach. System regulowania płac według średniej arytmetycznej między rezultatami badań komisji w Radomiu i w Kielcach przetrwał z małymi zmianami niemal cały rok sprawozdawczy.

Od czerwca roku sprawozdawczego ustalony został nowy cennik robocizny dniówkowej i akordowej. Ustalono następujące stawki dniówkowe za 8 godzin pracy dziennie:

Dla rzemieślników od 20 000 do 30 000 mk.

„ pomocy fachowej 16 000 „
 „ robotników placowych . . . 13 300 „
 „ kobiet i małoletnich 6 650 „

Cennik ten był w stosunku do cennika majowego o 20 do 30% wyższy, w zależności od kategorii robotników. Nadmienić należy, że w fabrykach zrzeszonych w Oddziale Radomsko-Kieleckim Związku, tylko niewielka liczba robotników pracowała na dniówkę, znaczna większość zaś pobierała zapłatę od sztuki.

Ważnym zdarzeniem w życiu Oddziału było porozumienie się fabryk w sprawie ustalania cen sprzedażnych na wyroby zrzeszonych fabryk. Ceny były ustalane na Walnych Zgromadzeniach Związku i były ogłaszane w „Przemysle Metalowym“. Notowane były ceny: garnków emaljowanych i surowych, buksów do wozów, blach i rusztów, odlewów rolniczych, odlewów kuto-lanych, rur kanalizacyjnych i zlewowych oraz wodociągowych, gwoździ i drutu.

W dalszym rozwoju wypadków członkowie Oddziału utworzyli wspólnie z członkami innych Oddziałów Związku oraz z przedstawicielami pokrewnych branż, dwa syndykaty, garncarski i rurowy, z siedzibą w Warszawie.

Na czele Oddziału stał Zarząd, złożony z 7-miu osób, wybranych przez Walne Zgromadzenie, w skład którego wchodziłi pp.:

1. Stanisław Starke, prezes zarządu T. A. Suchedniowskiej Fabryki Odlewów w Kielcach, jako prezes Oddziału;
2. M. Bluman, dyrektor fabryki H. E. Goldblum w Radomiu, jako wice-prezes Oddziału;
3. M. Hochberg, właściciel fabryki „Słowianin“ w Końskich;

Tablica Nr. 12.

KATEGORIA	Płaca zasadnicza mkp.	Styczeń		Luty		Marzec		Kwiecień		Maj	
		pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca
Rzemieślnicy od	4 644	40%	6 501	55%	10 076	40%	14 106	0%	14 106	20%	16 927
„ do	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pomoc fachowa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Robotnicy placowi	2 722	45%	3 947	„ „	6 118	„ „	8 565	„ „	8 565	„ „	10 278
Kobiety i małoletni	1 361	50%	2 041	„ „	3 163	„ „	4 428	„ „	4 428	„ „	5 313

KATEGORIA	Czerwiec		Lipiec		Sierpień		Wrzesień I-a połowa		Wrzesień II-a połowa		Październik I-a połowa	
	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca
Rzemieślnicy od	Regulacja cennika	20 000	50%	30 000	61%	48 300	78%	85 975	20%	98 010	14%	117 612
„ do		30 000	„ „	45 000	„ „	72 450	„ „	128 960	„ „	147 015	„ „	176 418
Pomoc fachowa		16 000	„ „	24 000	„ „	38 640	„ „	68 780	„ „	78 410	„ „	94 092
Robotnicy placowi		13 300	„ „	19 950	„ „	32 120	„ „	57 175	„ „	65 080	„ „	78 096
Kobiety i małoletni		6 650	„ „	9 975	„ „	16 060	„ „	28 585	„ „	32 587	„ „	39 104

KATEGORIA	Październik II-a połowa		Listopad I-a połowa		Listopad II-a połowa		Grudzień I-a połowa		Grudzień II-a połowa	
	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca	pod- wyżka	płaca
Rzemieślnicy od	70%	199 940	80%	359 890	50%	539 835	45%	782 760	65%	1 291 554
„ do	„ „	299 910	„ „	539 840	„ „	809 760	„ „	1 174 152	„ „	1 937 350
Pomoc fachowa	„ „	160 273	„ „	288 490	„ „	432 735	„ „	627 465	„ „	1 033 317
Robotnicy placowi	„ „	132 763	„ „	238 970	„ „	358 455	„ „	519 760	„ „	857 604
Kobiety i małoletni	„ „	66 477	„ „	119 465	„ „	179 200	„ „	259 840	„ „	428 736

4. H. Siebert, dyrektor fabryki „Kamienna“ Jan Witwicki w Skarżysku;
5. Józef Sosnowski, właściciel fabryki pilników w Skarżysku;
6. Stanisław Szartowski, dyrektor fabryki „Białogon“ w Białogonie;
7. Eljasz Tenenbaum, właściciel fabryki „Gwoździarnia w Radomiu“ — jako członkowie zarządu.

Oddział posiadał w Radomiu swoje biuro, którego kierownikiem był p. Jan Babicz.

Oddział Lubelski. W roku 1923 do Oddziału Lubelskiego P. Z. P. M. należało 11 fabryk, w których średnio pracowało około 2 000 robotników.

Składki na utrzymanie Oddziału w Lublinie były rozłożone na zrzeszone fabryki w ten sposób, że każda fabryka płaciła pewną sumę stosownie do ilości zatrudnionych robotników i w zależności od podnoszenia się wskaźnika drożyznianego. W drugiej połowie roku uruchomiono dział ofiar w celu przyjęcia z pomocą instytucjom społecznym, szkolnictwu, dobroczynności itd. Na ten cel opodatkowano się również w stosunku do ilości zatrudnionych robotników. Składki na ten cel z biegiem czasu zwaloryzowano w ten sposób, że wnoszono na fundusz ofiar po 5 cent. szwajc. od każdego robotnika, płatnych w markach polskich według kursu dnia wpłaty.

Ogółem składek członkowskich i na fundusz ofiar w r. 1923 wpłynęło 632 844 820 marek, z tej sumy wydatkowano na zapomogi instytucjom społecznym 77 200 000 mk. Wszystkie ofiary zostały wypłacone między sierpniem a grudniem, a ponieważ w tym czasie wpłynęło składek 529 161 570 mk., to stanowi to 14½% ogólnej sumy, która do Oddziału wpłynęła. Wydatki w r. 1923 dzieliły się w sposób następujący:

1. Pensje	515 842 690 mk.
2. Zapomogi	77 200 000 mk.
3. Lokal, wydatki reprezentacyjne, rozjazdy, przybory kancelaryjne, porto itp.	39 802 130 mk.
Razem	632 844 820 mk.

Bilans za rok 1923 zamknięto nadwyżką w dochodach 11 446 460 mk., co jako saldo z dn. 31 grudnia 1923 r. zostało zapisane na przychód w księdze kasowej.

Korespondencja Oddziału wyrażała się w otrzymaniu 400 listów, wysłano zaś 350 listów, nie licząc komunikatów o stawkach płac i mniej ważnej korespondencji.

Komisje statystyczne. Oddział stale brał udział w komisjach statystycznych, kierowanych przez Inspektorat Pracy w celu określenia wzrostu drożyzny, ku czemu skierowano dane co do cen pro-

Dnia 9 grudnia roku sprawozdawczego Walne Zgromadzenie uchwaliło rozszerzyć działalność Oddziału Związku na inne gałęzie życia gospodarczego i przemysłowego i w tym celu utworzyć stanowisko dyrektora Oddziału. Na stanowisko to został powołany p. Witold Eychler, dotychczasowy sekretarz redakcji „Przemysłu Metalowego“.

Poniżej podajemy tabelkę płac robotniczych dniówkowych, stosowanych w fabrykach, zrzeszonych w Oddziale wraz z procentami ich wzrostu w poszczególnych miesiącach.

duktów i innych punktów, wchodzących w skład wskaźników drożyznianych, poczem sporządzano komunikaty o stawkach zarobkowych robotników na użytek firm zrzeszonych i innych instytucji rządowych i społecznych.

Otwarcie szkoły rzemieślniczej. Oddział wydatnie przyczynił się do uruchomienia drugiej szkoły rzemieślniczej doksztalającej dla młodzieży pracującej w przemyśle, stawiając sobie za zadanie stworzenie przyszłych kadr inteligentnych zawodowo wykształconych rzemieślników. W celu subsydjowania tej szkoły odpowiednio opodatkowano się, zachęcając swym przykładem inne przemysły na terenie m. Lublina, dzięki czemu szkoła uruchomiona, przyczem 150 uczni korzysta z wykładów doświadczonych pedagogów.

Kierownik Oddziału wszedł z ramienia lubelskiego przemysłu metalowego w skład rady szkolnej, utworzonej przy magistracie m. Lublina pod przewodnictwem pana prezydenta miasta.

Zrzeszone zakłady zwaloryzowały składki na cel powyższy, określiwszy je we frankach szwajcarskich, płatnych w markach według kursu dnia wpłaty.

Składki te wynoszą miesięcznie od fabryk zrzeszonych 173 fr. szw.

Posiedzenia. Oprócz całego szeregu posiedzeń w różnych komisjach jako to: statystycznych, szkolnych, w różnych sprawach gospodarczych w magistracie i wojewódzkim urzędzie pracy i opieki społecznej, w departamencie przemysłu i handlu w sprawach zagadnień przemysłu itd. Oddział odbył 26 posiedzeń głównych, z czego 20 od lipca do grudnia.

Strajki. W r. 1923 Oddział brał czynny udział w likwidacji strajków w poszczególnych fabrykach, zrzeszonych w Oddziale, oraz w likwidacji strajku ogólnego, trwającego od 21 do 25 lipca, który ogarnął sześć największych fabryk Oddziału. Ogółem we wszystkich fabrykach Oddziału w roku sprawozdawczym stracono skutkiem strajków 8 714 dni robotniczych.

We wszystkich wypadkach strajkami kierował zawodowy Związek Robotników Metalowych w Lublinie.

Oddział Kujawsko-Płocki. W Kuj. Płoc. Oddz. Pol. Zw. Przem. Met. we Włocławku było zrzeszonych 13 fabryk, mieszczących się we Włocławku, Kutnie, Płocku, Płońsku, Żychlinie i Sierpcu. Za-

ząd składał się z 4 członków. Prezesem zarządu był inż. Ślósarski, dyrektor Kujawskiej Fabryki Maszyn. Zarząd odbył kilkanaście posiedzeń w sprawie sytuacji w przemyśle metalowym, przeprowadził cały

szereg konferencji w kwestji regulacji płac i o wynikach konferencji zawiadamiał każdorazowo fabryki związkowe, Pol. Zw. Przem. Met. w Warszawie i okręgowy Związek Pracodawców w Poznaniu. Ponadto Zarząd udzielał informacji i odpowiedzi poszczególnym fabrykom związkowym na wszelkie zapytania.

Od stycznia 1923 r. do drugiej połowy grudnia 1923 roku, płace robotnicze regulowane były 14 razy. Poniżej podajemy tabelkę porównawczą płac robotniczych w styczniu 1923 r. i grudniu 1923 r. na terenie Oddziału:

	Tablica Nr. 13.	
	Styczeń 1923 r. za 8 godzin Mk.	Druga połowa grudnia 1923 r. za 8 godzin Mk.
Robotnik wykwalif. od I—III kat.	8 920 do 7 296	2 837 000 do 2 251 000
Pomoc fach.	6 160	1 957 600
Placowy	5 904	1 765 000
Terminatorzy od roku do 3 lat	2 400 do 2 900	800 800 do 712 000

W oddziale Kujawsko-Płockim wysokość płac robotników żonatyh i kawalerów jest jednakowa.

Oddział Lwowski. Oddział Lwowski liczył w końcu 1923 roku 11 zrzeszonych fabryk z łączną liczbą robotników 1 280. Płace w tym rejonie obracały się na wysokości płac lubelskich. Poza kilkutygodniowym strajkiem odlewniczym, żadnych większych przerw pracy nie było. Z końcem roku sprawozdawczego zaczęły się już okazywać skutki kryzysu przemysłowego, który zmusił cały szereg fabryk do redukcji personelu. Oddział opiera się o

Oddział Poznańsko-Pomorski. Do wybitniejszych spraw, któremi zajmował się Oddział Poznańsko-Pomorski w roku sprawozdawczym, należą sprawy następujące:

- Traktat handlowy z Niemcami,
- Taryfy celne,
- Targi Wschodnie we Lwowie,
- Wybory do ciał ustawodawczych.

W sprawie zamierzonego zawarcia traktatu handlowego z Niemcami Oddział Poznańsko-Pomorski przede wszystkim akcentował konieczność ścisłego kontaktu przedstawicieli reprezentowanego przez przemysł z delegacją rządową do rokowań polsko-niemieckich, celem obrony swych postulatów w przyszłej konwencji.

Po wyczerpującem zbadaniu sprawy, Oddział Poznańsko-Pomorski zajął sprecyzowane stanowisko w najważniejszych zagadnieniach traktatu: w sprawie cel, spółek, tranzytu i dróg wodnych, obrotu pogranicznego i obrotu uszlachetniającego.

Podkreślić należy, że jednogłośnie i bezwzględnie wypowiedziano się przeciwko klauzuli największego

Stowarzyszenie Kupców Polskich Oddział Wschodnio-Małopolski z siedzibą we Lwowie, tworząc w tem stowarzyszeniu Sekcję przemysłu metalowego. Dzięki tej współpracy Oddział zdołał przeprowadzić swych kandydatów do Komisji podatku obrotowego, wymiarowej i odwoławczej, do zarządu Zakładu Pensyjnego dla funkcjonariuszy prywatnych i do zarządu Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków.

uprzywilejowania w traktacie z Niemcami, w sprawie cel żądano cel konwencyjnych. W sprawie zmiany taryf celnych w państwie naszym, Oddział Poznańsko-Pomorski domagał się od rządu ułatwienia dowozu z zagranicy żelaza w stanie pół-surowym, półfabrykatów żelaznych i niezbędnych części remontowych dla maszyn sprowadzonych z zagranicy.

Targi Wschodnie we Lwowie są uważane przez Oddział Poznańsko-Pomorski jako doskonały teren dla wykazania, że przemysł metalowy może nie tylko zaspokoić potrzeby krajowe, ale pracować na eksport. Stąd Oddział popierał jaknajbardziej udział swych członków w Targach Lwowskich.

W sprawie wyborów do Sejmu i Senatu Oddział postanowił popierać wybór posłów kompetentnych w sprawie przemysłu.

Przemysł metalowy w Wielkopolsce miałby poważne szanse dla eksportu, gdyby nieuzasadnienie wysoka cena węgla i polityka celna nie zabijały jego zdolności konkurencyjnej z zagranicą.

Oddział Poznańsko-Pomorski liczy 14 członków, prezesem jest p. Leon Czarliński z Inowrocławia.

SPRAWOZDANIA GRUP ZAWODOWYCH POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

Grupa II Wytwórni Maszyn i Narzędzi Rolniczych.

W dniu 31 grudnia 1923 r. Grupa II liczyła 60 fabryk, zatrudniających 9 469 robotników, co stanowiło około 20% w stosunku do ogólnej ilości członków P. Z. P. M. i 18,3% w stosunku do ilości robotników, zatrudnionych we wszystkich fabrykach stowarzyszonych w Związku. Zarząd Grupy II składał się z dwunastu członków i pięciu zastępców. Członkami Zarządu byli: pp.: J. Czarliński, L. Czarliński, Dr. Glabisz, F. Nitsche i F. Suchanek — z Wielkopolski, pp. W. Błażejowski, L. Hafner, M. Lisowski, M. Sarma i W. K. Wierzejski — z b. Królestwa Kongresowego; pp. A. Lizak i S. Zalewski — z Małopolski; zastępcami byli pp.: J. Dubieński, T. Kujawski, Br. Samulski, K. Skrzywan i Z. Ślósarski. Prezesem Zarządu był p. Fryderyk Suchanek. W skład Komitetu Wykonawczego, który jest organem Zarządu stale urzędującym w Warszawie, wchodził pp. W. Błażejowski, M. Lisowski i W. K. Wierzejski. Przy Komitecie Wykonawczym było czynne biuro warszawskie Zarządu pod kierownictwem p. inż. K. Pichelskiego. W Poznaniu było również czynne biuro Zarządu, którego jednak działalność przy końcu roku została zmniejszona ze względów oszczędnościowych, a także z powodu przeniesienia większej części prac Grupy do biura warszawskiego. W okresie sprawozdawczym odbyło się jedno Walne Zgromadzenie członków Grupy w Poznaniu w m. maju podczas III Targu Poznańskiego. Zarząd odbył 8 posiedzeń w Warszawie. Komitet Wykonawczy Zarządu odbył 21 posiedzeń, na których były dyskutowane i załatwiane wszystkie sprawy, wynikające z potrzeb i niedomagań przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych. Na plan pierwszy wysuwała się stale przez cały rok ubiegły sprawa uzyskania kredytów, która dla tej gałęzi przemysłu, mającej całkowicie charakter sezonowy i produkującej wyłącznie na rynek prywatny, ma pierwszorzędne znaczenie. Sprawy kredytowe były więc tematem obrad wszystkich posiedzeń Zarządu i Komitetu Wykonawczego, który wielokrotnie udawał się do władz miarodajnych w celu informowania ich o potrzebach przemysłu maszyn rolniczych i wyjednywania najdostępiejszych warunków udzielanych kredytów lub ich rozszerzania dla członków Grupy. W okresie sprawozdawczym delegacje Zarządu miały możność trzykrotnie konferować z p. ministrem przemysłu i handlu, a także z p. ministrem rolnictwa i dóbr państwowych, p. ministrem skarbu, p. ministrem pracy i opieki społecznej, p. prezesem P. K. O., p. prezesem P. K. K. P., pp. naczelnymi dyrektorami P. K. K. P. i p. dyrektorem departamentu kredytowego ministerstwa skarbu. Po za konferencjami Komitet Wykonawczy przedstawił właściwym instancjom memorjały, uzasadniające konieczność udzielania większych kredytów członkom Grupy II. Uznając słuszne potrzeby fabryk maszyn rolniczych Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa powiększała stale w ciągu roku ubiegłego kredyt dyskontowy, traktując indywidualnie poszczególne firmy. Niezależnie od tego przedstawiciel Komitetu Wykonawczego w miarę potrzeby interwenjował w P. K. K. P. i P. K. O. w sprawach kredytowych poszczególnych członków.

Następną sprawą, którą Zarząd Grupy starał się przeprowadzić za pośrednictwem P. Z. P. M., była kwestja ulepszenia warunków dostawy z hut surowców i półfabrykatów, potrzebnych przy produkcji maszyn rolniczych. Wszelkie jednak konferencje, odbyte z przedstawicielami hut, nie doprowadziły do pożądanego polepszenia warunków dostaw, tak, że w końcu r. ub. konferencje zostały przerwane. Zarząd Grupy, uznając za celowe ujednolajnienie cen na maszyny rolnicze, wyłonił z grona swego komisję cennikową. Komisja wyznaczyła kilkanaście typowych maszyn i narzędzi rolniczych, których ceny na podstawie zebranego materiału z trzech b. dzielnic Polski były ogłaszane w tygodniku „Przemysł Metalowy“ do czasu, gdy gwałtowna niżka polskiej marki w końcu roku ubiegłego zniweczyła tę pracę skutkiem niemożności zebrania aktualnego materiału o cenach. Jednakże komisja opracowała pewne zasady kalkulacji na odlewy i niektóre typowe fabrykaty w celu usunięcia dotychczasowych braków w prawidłowem obliczaniu kosztów własnych.

Zarząd Grupy, mając na względzie zaznajomienie nabywców krajowych i zagranicznych z polską wytwórczością maszyn i narzędzi rolniczych, zorganizował wspólne wystąpienie na jednym terenie wystawowym podczas III Targów Wschodnich we Lwowie, co też było uwieńczone pomyślnym rezultatem, gdyż najpoważniejsze firmy wzięły udział w tej zbiorowej wystawie, wystawiając swoje ekspozyty na placu o powierzchni około 6 000 m². Odnośnie pozyskania zbytu na rynkach zagranicznych, Zarząd zabiegał o urządzenie wystawy maszyn i narzędzi rolniczych w Mińsku Litewskim, lecz starania i pertraktacje nie doprowadziły do rezultatów wobec stawianych warunków przez Białoruski Komisarjat Rosji Sowieckiej, które nie mogły być przyjęte. Czynione były starania zorganizowania wspólnego udziału w wystawie rolniczo-przemysłowej w Jassach i w tym celu, a także w celu studjowania rynku Bałkańskiego, wyjeżdżała na miejsce delegacja Grupy. Wystawa w Jassach nie doszła do skutku z powodu niewykończenia jej na termin, przeto Komitet Wystawy musiał zrezygnować z zaproszenia wystawców zagranicznych w obawie niepowodzenia.

Mając na uwadze konieczność zapoznania szerszego ogółu z wytwórczością i potrzebami polskich fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, z inicjatywy Zarządu Grupy były pomieszczane w prasie codziennej obszernie artykuły, wykazujące znaczenie dla gospodarstwa krajowego tej gałęzi przemysłu w zupełności przygotowanej do eksportu, a także trudne warunki pracy oraz środki zmierzające do umożliwienia produkcji w zakresie, który istniał przed wojną.

W ubiegłym roku stosunki finansowe, wywołane katastrofalnym spadkiem marki polskiej, nie pozwoliły urzeczywistnić dawno postanowionego projektu informowania rolnictwa i handlu o produkcji fabryk krajowych za pośrednictwem własnego organu fachowego, jakim ma być dwutygodnik „Maszyny Rolnicze“, projekt ten jest już jednak opracowany całkowicie i znajduje się w przededniu wykonania.

Prócz spraw powyższych Zarząd Grupy interwenjował w min. przemysłu i handlu za pośrednictwem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w sprawach celnych w ten sposób, ażeby istniejące stawki celne tworzyły racjonalną ochronę dla przemysłu, lecz nie były nadmierne i nie wychodziły po za ramy cel ściśle ochronnych.

W celach statystycznych była przeprowadzona ankieta o produkcji fabryk maszyn rolniczych w 1922 r., która wykazała, że w tym roku wyprodukowano w 50 fabrykach stowarzyszonych zgórą 200 000

Grupa IV wag i narzędzi. Podgrupa wag.

W skład Podgrupy Wytwórców Wag P. Z. P. M. wchodziło 6 fabryk, zatrudniających razem około 400 robotników. Trzy z tych fabryk położone są w Warszawie a dwie w Lublinie. Fabryki te należą do rzędu największych w Polsce fabryk tej specjalności i stały zawsze na stanowisku wyrabiania towaru pierwszorzędного pod względem solidnego wykończenia i dokładności; dzięki temu fabryki te zaskarbiły polskiemu przemysłowi węgarskiemu opinię ustaloną nie tylko na rynku krajowym, ale i na zagranicznym.

Zachowanie tej opinii i czujność nad utrzymaniem wartości swych wyrobów było jednym z naczelných zagadnień w działalności Podgrupy. Dążności te zaznaczyły się przedewszystkiem w stosunkach, jakie Zarząd Podgrupy utrzymywał stale z Głównym Urzędem Miar przy ministerstwie przemysłu i handlu.

Ciężkie warunki ekonomiczne, jakie przeżywał nasz przemysł, dotyczyły w stopniu niemińszym gałęzi wyrobu wag. Brak zbytu, zanik rynku rosyjskiego, trudności kredytowe, w szczególności zaś niemożność zaopatrywania się przez szerokie masy w wyroby drogie, a takimi z natury rzeczy muszą być wyroby solidne i precyzyjne, sprzyjały raczej rozwojowi przemysłu drobnego, domowego, który zaletami powyższymi nie odznacza się, stwarzając niebezpieczną konkurencję dla przemysłu wielkiego i obniżając wartość spotykanych na rynku sprzedażnym wyrobów. Przeciwdziałając tym objawom, Zarząd Podgrupy czuwał nad tem, aby przepisy, wydawane przez Główny Urząd Miar, a dotyczące konstrukcji samych wag, ograniczały możliwość fabrykowania tandety. Zarząd Podgrupy nie odmawiał też nigdy swych opinii i wskazówek Głównemu Urzędowi Miar gdy był przez niego do ich udzielania zapraszany. Ze swej strony też Zarząd Podgrupy występował z własnymi wnioskami, z których ważniejszy dotyczył normalizacji części wag.

Podgrupa starała się w miarę możliwości przeciwdziałać szeregowi utrudnień, wynikających z nadmiaru rozporządzeń, dotyczących legalizacji wydawanych przez Urząd, w szczególności zaś wskutek niejednolitego ich stosowania przez poszczególne okręgowe Urzędy Miar. Również sprawa ujednolajnienia przepisów o legalizacji na całym terenie Rzeczypospolitej była niejednokrotnym przedmiotem starań i treścią memorjałów Zarządu, zważywszy, że niejednolite przepisy bardziej liberalne w jednych dzielnicach Polski, utrudniały konkurencję w stosunku do fabryk, położonych w innych dzielnicach. Zarząd natomiast stał zawsze na tem stanowisku, że powinna istnieć wolna konkurencja, ale warunki dla niej muszą być wszędzie w kraju jednakowe.

różnych maszyn i narzędzi rolniczych, jako to: pluży, kultywatory, pielniki i obsypniki, siewniki, grabie konne, brony, kieraty, sieczkarnie, młocarnie, radelka, parniki, kartoflarki, wialnie, walce, przystawki, śrutowniki i t. p.

Na życzenie poszczególnych członków Grupy, przedstawiciel Komitetu Wykonawczego interwenjował u miarodajnych czynników we wszelkich sprawach, dotyczących wytwórni maszyn i narzędzi rolniczych.

Wysokie koszty legalizacyjne, w szczególności zaś dopłata 20% za legalizację wag w fabrycznych lokalach przez delegowanych legalizatorów, były i są stale ciężkiem obciążeniem i utrudnieniem dla swobodnego rozwoju i zdolności konkurencyjnej tej gałęzi przemysłu; były też one niejednokrotnie przedmiotem obrad Podgrupy. Niestety wszystkie starania w kierunku zmniejszenia tych opłat były, jak dotychczas, bezskuteczne.

Pozatem jednak Główny Urząd Miar chętnie korzystał ze współpracy Podgrupy i wysłuchiwał życzeń i uwag fachowych członków Zarządu.

Zarząd Podgrupy niejednokrotnie podejmował walkę z konkurencją zagraniczną. Konkurencja ta była szczególnie dotkliwą w Małopolsce i Wielkopolsce, gdzie rynek był wprost zalany tandetą zagraniczną, korzystającą z liberalniejszych przepisów lub luźniejszego ich stosowania. Środkami do tej walki służyła ochrona celna oraz starania Zarządu Podgrupy, aby w stosunku do wag zagranicznych były stosowane surowo przepisy o legalizacji. W dążeniu, aby wagi zagraniczne nie mogły się dostawać do handlu nielegalizowane, Zarząd złożył w departamencie cel ministerstwa skarbu memorjał, domagający się, aby wagi lub ich części były z komory celnej kierowane wprost do najbliższych urzędów miar przed wydaniem ich importerom. Starania te spotkały się z całkowitem poparciem Głównego Urzędu Miar.

Wśród spraw bieżących Podgrupy było stałe udzielanie informacji na zapytania G. U. M. o kwalifikacjach, wiadomościach technicznych oraz posiadanych urządzeniach osób starających się o koncesję na wyrób i reparację wag.

W ciągu roku sprawozdawczego Zarząd odbył 4 posiedzenia; ponadto odbyło się jedno Walne Zgromadzenie Podgrupy. W skład Zarządu, wybranego na Walnem Zgromadzeniu w końcu ub. r. wchodził pp. Jan Markowicz, dyrektor fabr. W. Hess, T. A. w Lublinie, jako prezes, Wilhelm Krzykowski, właściciel fabryki A. Krzykowski w Warszawie, Gustaw Krzykowski, dyrektor fabryki „Ideal” w Lublinie, Józef Dubeltowicz, dyrektor fabryki Wag i Wyrobów Metalowych dawn. Juljusz Sperling w Warszawie i Henryk Teobald, dyrektor fabr. Weber, Dähne i S-ka w Warszawie, jako członkowie. Ponadto w posiedzeniach uczestniczyli pp. Stanisław Zuckerwar, współwłaściciel fabr. Weber, Dähne i Sp., P. Gastman, właściciel fabr. P. Gastman w Warszawie oraz Walery Węgrzecki, dyrektor techniczny fabr. W. Hess T. A. w Lublinie.

Referentem Podgrupy w P. Z. P. M. był p. Witold Eychler, który opuścił to stanowisko w grudniu roku sprawozdawczego, udając się na stanowisko dyrektora Oddziału Radomsko-Kieleckiego P. Z. P. M.

MASZyny W KRAJU NIEWYRABIANE.

Jednym z tematów o pierwszorzędnej doniosłości dla każdego zakładu przemysłowego jest zapotrzebowanie rynkowe wyrobów przez zakład ten produkowanych. Odpowiednio bowiem do pojemności rynku możliwym jest regulować wytwórczość ilościowo, licząc się zaś z poglądami konsumentów, ich zwyczajami, stanem techniki, wreszcie swoistą „modą”, przystosowywać produkcję — jakościowo. Zagadnienie rozpatrywane jest względnie proste dla wytwórczości masowej o charakterze ustalonym np. w hutnictwie, staje się natomiast zagadnieniem niezmiernie zawiłym, gdy dotyka tak różnorodnej i skomplikowanej gałęzi, jak budowa maszyn.

Żaden rynek maszynowy na świecie nie jest oparty na zasadzie samostarczalności tj. wytwarzania w kraju wszystkich maszyn, które dla danego kraju są potrzebne. Nawet tak przodujące w budowie maszyn kraje, jak Stany Zjednoczone Ameryki, Półn., Anglja i Niemcy pewne maszyny sprowadzają jeden od drugiego. Dla nas jednak sprawa samowystarczalności ma o tyle większe znaczenie, że przede wszystkim, pragnąc nie pogarszać naszego bilansu handlowego, musimy dążyć do ograniczenia, przynajmniej narazie, naszego importu do możliwego minimum. Ponadto, rachując się z możliwością naszej izolacji w razie konfliktów międzynarodowych, politykę naszą przemysłową powinniśmy oprzeć na takich podstawach, by w pewnych warunkach z powodu braku określonych maszyn nie znaleźć się w położeniu nadmiernie ciężkiem lub nawet wprost bez wyjścia.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych od chwili swego powstania zwrócił uwagę na konieczność informowania swych członków, jakie pola przemysłu metalowego nie są dotąd należycie uprawiane. Przez dłuższy przeciąg czasu badanie tej sprawy nosiło nazbyt subiektywny charakter, który nie pozwalał dzielić się faktami z szerszym gronem wytwórców zainteresowanych. Dopiero zasada udzielania 90% ulgi celnej (tj. opłaty tylko 10% cła tym maszynom, które nie są w kraju budowane), pozwala zorientować się, jakich maszyn kraj istotnie potrzebuje, w jakiej ilości, oczywiście przybliżonej, gdyż nie wszystkie maszyny danej kategorii sprowadzane zostają z ulgami. Poniżej podajemy zestawienie maszyn w kraju niebudowanych, sprowadzonych za zaświadczeniami w roku 1923, nadmienając, że byłoby bardzo radzi, gdyby dzięki informacjom Związku powołane zostały nowe gałęzie wytwórczości, powiązane organicznie z całokształtem życia gospodarczego w naszym kraju, i gdyby w ten sposób zmniejszona została niepotrzebna konkurencja wewnętrzna na innych polach produkcji krajowej (np. kieratów). Bilans handlowy doznałby skutkiem tego niewątpliwej poprawy, gdyż ustałby zbędny import tych maszyn, do wytwórczości których przemysł maszynowy polski byłby w chwili obecnej dostatecznie przygotowany.

I. Obrabiarki do metali.

Gryzarki uniwersalne różnych wielkości	17 szt.
Prasy ekscentryczne	7 „
Rewolwerówki z pionową głowicą	6 „
Gwinciarki	6 „
Szlifierki do wałków	5 „
Maszyny do wyrobu drutu kołczastego	5 „

Wytaczarki (Bohrwerk'i)	5 szt.
Tokarki rewolwerowe dla przemysłu optycznego	5 „
Tokarki pociągowe z głowicą rewolw. i skrzynką Norton'a 2 000/200	4 „
Nożyce uniwersalne do blachy i do kształtowników, skombinowane z dziurkarką	4 „
Prasy ekscentryczne z ruchomym stołem	4 „
Prasy do wyrobu gwoździ drucianych	4 „
Złobkownice na kliny (nutownice)	3 „
Wiertarki promieniowe do średn. wiercenia 50 mm	3 „
Gryzarki ręczne	3 „
Maszyny do przeciągania drutu	3 „
Maszyny do wyrobu kabli	3 „
Strugarki podłużne 4 000/800	2 „
Prasy frykcyjne	2 „
Urządzenia do czyszczenia piaskiem odlewów	2 „

Prócz powyższych sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny:

Tokarka pociągowa 7 000/400, także tokarka 3 000/300; strugarka podłużna 2 500/900; także strugarka 2 500/750 oraz 2 500/700; tokarka tarczowa (czołówka) o średn. tarczy 1 800 oraz 1 500; gryzarka pionowa; gryzarka dwuwrzecionowa; automaty: do frezowania zębatek, do frezowania kół stożkowych, do frezowania kół zębatach; strugarka poprzeczna o skoku 750; strugarka do zdejmowania nacięć pilników; dłutownica pionowa; gwinciarka do nakrętek, automat do śrub; szlifierki uniwersalne: do noży, do zębów pil cyrkularnych; nożyce do przecinania bloków; nożyce do żelaza okrągłego; nożyce krajkowe; piła do przecinania metali typu ciężkiego; mikrometryczna maszyna podziałowa, młot powietrzny o wadze części uderzającej 150 kg; maszyna do pneumatycznego nitowania do nitów o średnicy 24 mm; maszyna do gięcia blachy o dług. rob. 2 500 mm i grub. 10 mm; maszyna do prostowania i cięcia drutu; maszyny: do wyrobu nakrętek, gwoździ papowych, szpilek do zwijania sprężyn, do wyrobu skobelków; maszyna do wyrobu lin drucianych; maszyna do wyrobu przewodników elektrycznych; maszyna do nawijania kabli; maszyna do wyrobu zameczków sprężynowych; maszyna do lutowania; piec do żarzenia drutu.

Urządzenia całkowite: dla odlewni; do walcowania blach miedzianych; cynowni do drutów miedzianych; do cynkowania drutu; do wyrobu guzików; do wyrobu tulek do past.

II. Obrabiarki do drzewa.

Maszyny do fabrykacji zapalek	16 szt.
Prasy hydrauliczne do fornierów	3 „
Tokarki automatyczne do drzewa	2 „

Prócz powyższych sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny:

Piła taśmowa z automatycznym podawaniem drzewa; uniwersalna maszyna stolarska; piła taśmowa, skombinowana z piłą tarczową, gryzarką i podłużną wiertarką; wiertarka dwuwrzecionowa; strugarka czterostronna do płytek posadzkowych; skrótówka stolarska podwójna; gryzarka kilkowrzecionowa do wyrobu fasonowych przedmiotów; maszyny: do wyrobu fornierów, siedzeń do krzesel, do wyrobu kopyt i form do obuwia; klejarka automatyczna do drzewa.

III. Silniki.

Lokomobile przemysłowe różnych marek o mocy: 25; 30; 34; 40; 48; 50; 54; 56; 65; 75; 100 (szt. 2); 175; 205; 250; 600 KM rzecz.

Silniki Diesel'a: a) do ropy i gazu ssanego bez kompresora o mocy 70 KM; b) leżące o mocy: 20; 30; 45; 120; 320 KM.

Lokomobila benzynowa o mocy 10 KM.

Turbina parowa o mocy 37 KM.

IV. Różne maszyny.

Prasy hydrauliczne o pojemności 150 litr.	4 szt.
Samochody-sikawki pożarowe o mocy 25 koni	3 „
Maszyny do otwierania puszek do konserw	2 „

Prasy hydrauliczne o pojemności 300 litr. 2 szt.
 Pompy trzycylindrowe poziome 2 „
 Prócz powyższych sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny:
 Pompy trzycylindrowe poziome 2 „
 zowo-ssąca; czerpak parowy łyżkowy; parowóz z tendrem o mocy 10 KM.

V. Elektryczne maszyny i urządzenia.

Spajarki elektryczne 2 szt.
 Silniki prądu stałego o mocy ½ k. dla 220 v. 2 „
 Stacyjki przewoźne do oświetlania (pr. stały 110 v. + 150 A) 2 „
 Prócz tego sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny:

Prądnicę stałego prądu: o mocy 11 KW i 25 KW; prądu trzyczylindrowego o mocy 210 KVA + 400 V; silniki: prądu stałego o mocy 100 K/220 V; prądu zmiennego o mocy 210 KVA/400 V; transformator o mocy 80 KVA 380/2 000 V; aparat do spawania pil taśmowych; aparat magnetyczny; piec elektryczny do wypalania naczyń emalowanych; urządzenie podstacji prądu wys. napięcia.

VI. Maszyny dla przemysłu włókienniczego.

Maszyny do wyrobu pończoch 65 szt.
 Maszyny do wyrobu trykotów 53 „
 Samoprążnice obrączkowe 9 „
 Prążnice mokre do lnu 7 „
 Maszyny Jacquard'a 6 „
 Krosna tkackie do wyrobu firanek 6 „
 Motaki do lnu 4 „
 Maszyny tkackie do wyrobu węzów parcianych 4 „
 Filtry dla fabryk sztucznego jedwabiu 3 „
 Zgrzeblarka do przędzy lnianej 3 „
 Maszyny do czesania wełny 2 „
 Urządzenie do merceryzowania tkanin bawełn. 2 „
 Aparaty farbiarskie do łuszczonek 2 „
 Maszyna do wyrobów jedwabnych 2 „
 Wrzecienica średnia do bawełny 2 „
 Maszyny do paku (strzęsarki) 2 „
 Komplet maszyn dla przędzalni najcieńszej bawełny.

Prócz powyższych sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny: drukarka włókien; merce-ryzator szczotkowy; maszyna do wyrobu tkanin atlasowych i trykotowych; opalarka gazowa do tkanin; maszyna do czyszczenia i odkurzania tkanin; maszyna do wyrobu tasiem; maszyna do sztucznego jedwabiu; urządzenie do nakrapiania farbą; maszyna-trzęsarka do lnu; nakładaczka do przędzy lnianej; maszyna do wyrobu płoch; maszyna automatyczna do wyrobu nicielnic; maszyna do szczotkowania nicielnic; kalander frykcyjny filcowy; skrecarka skrzydełkowa do węzłów parcianych.

VII. Maszyny dla przemysłu papierniczego.

Maszyny do przerabiania celulozy (szt. 2); przesiewaczka papiernicza.

VIII. Maszyny dla przemysłu ceramicznego.

Maszyny do przerobu gliny (szt. 2); prasa automat. talerzowa do wyrobu cegły; maszyna do wyrobu garnków z gliny; młynek o porcelanowej wyprawie do mielenia gliny; prasa automatyczna talerzowa do wyrobu cegły.

IX. Maszyny i urządzenia dla przemysłu garbarskiego i skórzanego.

Maszyny do wyrobu pasów 18 szt.
 „ „ wyprawiania skóry 3 „
 „ „ prasowania 2 „
 „ „ blanszerowania 2 „

Prócz powyższych sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny:

Garbarskie kadzie do nasycania o wymiar. 2500/1400; urządzenie ekstrakcyjne i skraplające dla apretury skóry; maszyny: do krajania skóry, do walcowania, do oczyszczania i wyciągania, do mierzenia; rozcinaczka skóry z nożem taśmowym; siekacz kory; prasa do krojenia podszew.

X. Maszyny dla przemysłu graficznego.

Prasy drukarskie 6 szt.
 Maszyny drukarskie (Linotypy) 6 „
 Tyglowe prasy drukarskie 2 „
 Prasy litograficzne 2 „
 Maszyna drukarska typu „Liberty“ 1 „
 Maszyna drukarska do ilustracji 1 „
 Maszyna do linjowania papieru 1 „
 Kalander do matryc drukarskich 1 „

XI. Maszyny dla przemysłu szklarskiego

Maszyny do szlifowania i polerowania szkła 10 szt.
 Maszyny do szlifowania szkła lustrzanego 7 „
 Urządzenie do prostowania szkła 2 „

XII. Maszyny dla przemysłu cukrowniczego.

Aparaty rotacyjne do suszenia wytlóków buraczan. 2 szt.
 Aparat do wysysania cukru z wytlóków 1 „

XIII. Maszyny dla fabryk czekolady i cukierków.

Maszyny do wyrobu czekolady 21 szt.
 Maszyny do wyrobu cukierków 12 „

XIV. Maszyny dla różnych przemysłów.

Maszyny do wyrobu pustaków 15 szt.
 „ „ „ dzianych rękawiczek 13 „
 „ „ „ przerobu mięsa 13 „
 „ „ „ fabrykacji mydła 8 „
 „ „ „ wyrobu farb 6 „
 „ „ „ wyrobów gumowych 4 „
 Filtry do colloidium 3 „
 Trjery kompletne 3 „
 Maszyny do fabrykacji szczeliw 2 „
 Komplet maszyn do fabrykacji żarówek elektr.; aparaty do wyrobu kwasu węglowego; urządzenie octowni.

Prócz powyższych sprowadzone zostały po jednej sztuce następujące maszyny:

Maszyna półautomatyczna introligatorska; maszyna do wyrobu płyt klingerytowych; do wyrobu pudełek teksturowych; do wyrobu izolatorów; mieszałko bębnowe do betonu; maszyna do wyrobów azbestowo-kauczukowych; maszyna do wyrobu kapsli papierowych; kalander dwuwalcowy do wyrobu płyt gumowych w walcach ogrzewanych; maszyna farbiarska do wyrobu jedwabistego papieru; prasa obrotowa do cementu; drapaczka z aparatem do filcowania; gofryrka pięciowalcowa do odciskania deseni na bibulce; maszyna rotacyjna do drukowania i równoczesnego cięcia bibulki na paski; maszyna do wyrobu aptekarskich torebek; maszyna do wyrobu taśmy papierowej mierniczej; maszyna do wtlaczania gum do pudełek do konserw; piec do palenia kawy; piec elektryczny do formowania rękawiczek; maszyna do wyrobu masła kokosowego; wirówka do oddzielania w płynach części stałych; suszarka dwuwalcowa do płatków ziemniaczanych; maszyna do szycia worków; maszyna automatyczna do banderolowania papierosów; maszyna do wyrobu majonezów; maszyna do wyjmowania pestek z wisiem; maszyna-holender do prania pierzy; maszyna do darcia pierzy; maszyna podwójna do sortowania i przebierania grochu; maszyna do oczyszczania nasion koniczyzny.

XV. Części maszyn.

Noże do kralajnic buraczanych t. zw. dyfuzyjne (szt. 3 000); walce miedziane drukarskie do tkanin w większych ilościach; walce do maszyn papierniczych miedziane oraz także obłożone gumą.

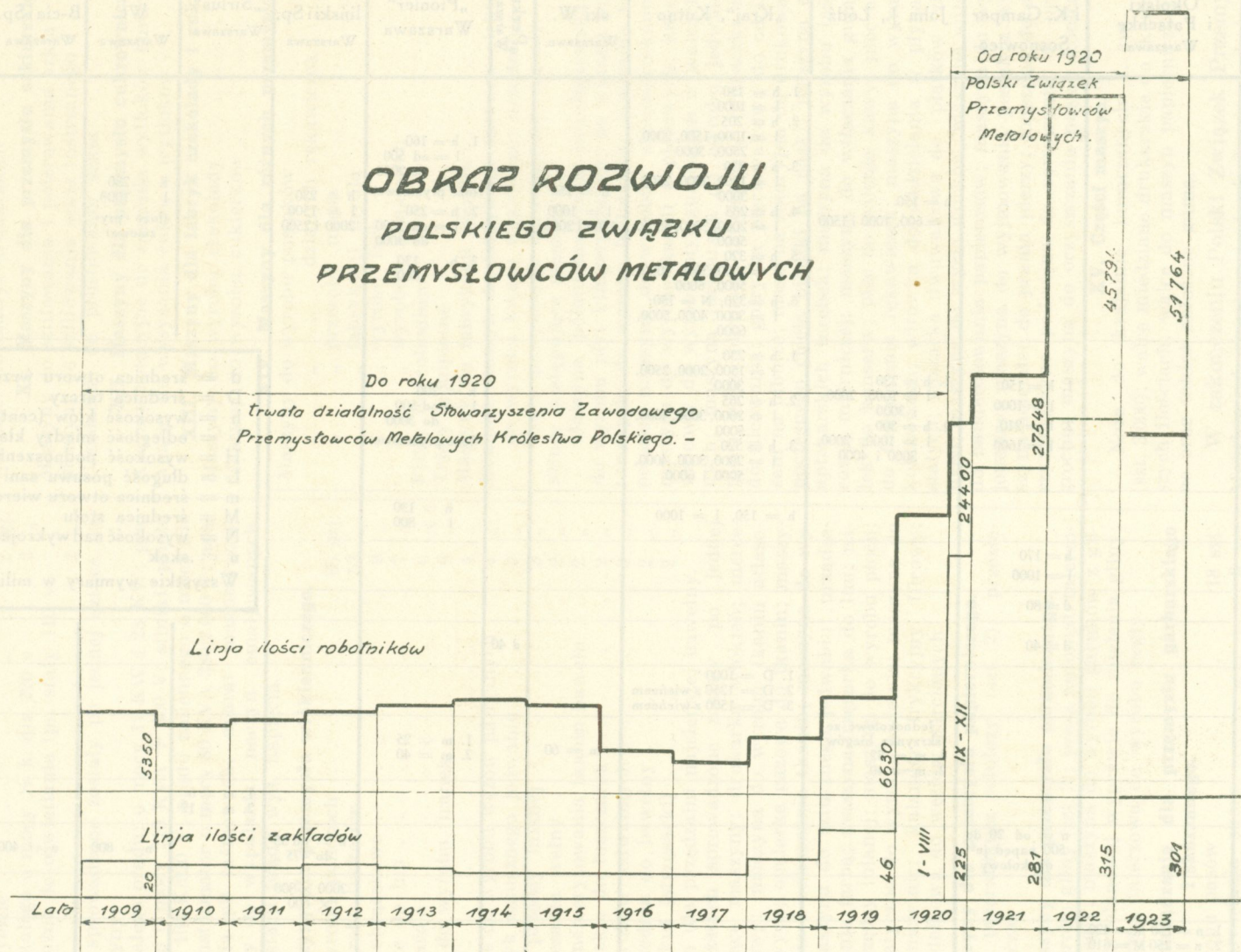
W zakończeniu Polski Związek Przemysłowców Metalowych prosi wytwórnice krajowe, które spotrze-gły w spisach powyższych maszyny typów przez siebie budowanych, lub które przystąpiły do budowy maszyn wymienionych, ażeby zechciały o tem zawiado-mić biuro Związku, w celu wniesienia stosownych poprawek do materiałów rejestracyjnych, gromadzo-nych w Związku już od lat kilku, i ułatwienia w ten sposób dalszych prac, zamierzonych przez Związek w kierunku wzmacniania i rozwoju budowy maszyn w Polsce.

S. J. O. — I. Gr.

Wykaz obrabiarek do metali
budowanych przez fabryki stowarzyszone w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych.

Nazwa maszyny	Ałapin B-cia Warszawa	Geisler B-cia Okolski i Patschke Warszawa	Fitzner W. i K. Gamper Sosnowiec	John J., Łódź	„Kraj“, Kutno	Olechowski W. Warszawa	„Perkun“ Warszawa	„Pionier“ Warszawa	Rohn, Zieliński Sp. Warszawa	„Sirius“ Warszawa	Stefański Wł. Warszawa	Steinberg B-cia i Sp. Warszawa	Wapienickie Zakłady Przemysłowe Wapienica	Warwasin-ski L. i J. Wojakowski i Sp. Radomsko			
Tokarki ze śrubą pociagową				h = 150 l = 600, 1000 i 1500	1. h = 150 l = 1000 2. h = 205 l = 1000, 1500, 2000, 2500, 3000 3. h = 230 l = 1500, 2000, 2500, 3000 4. h = 265 l = 2000, 3000, 4000, 5000 5. h = 320 l = 2000, 3000, 4000, 5000, 6000 6. h = 320; N = 750; l = 3000, 4000, 5000, 6000	h = 250 l = 1000 1500 i 2000		1. h = 160 l = od 500 do 2000 (łoże przyzmove) 2. h = 250 l = od 1000 do 3000 3. h = 130 l = 800	h = 230 l = 1500 2000 i 2500		h = 280 l = 1000 (łoże przyzmove)		h = 200 l = 1000, 1250, 1500, 2000 (łoże przyzmove)				
Tokarki ze śrubą i wałkiem pociagowym	h = 175 l = 1000 łoże przyzmove, wałek do automatycznego wyłączania suportu		1. h = 150 l = 1000 2. h = 210 l = 1600	1. h = 230 l = 1000, 2000 i 3000 2. h = 300 l = 1000, 2000, 3000 i 4000	1. h = 230 l = 1500, 2000, 2500, 3000 2. h = 265 l = 2000, 3000, 4000, 5000 3. h = 320 l = 2000, 3000, 4000, 5000 i 6000			h = 200 l = od 500 do 3000 (łoże przyzmove)		d = średnica otworu wrzeciona D = średnica tarczy h = wysokość kłów (centrów) l = odległość między kłami H = wysokość podnoszenia L = długość posuwu sani m = średnica otworu wiercenia M = średnica stołu N = wysokość nad wykrojem tokarki n = skok Wszystkie wymiary w milimetrach							
Tokarki pedałowe					h = 150, l = 1000			h = 130 l = 800									
Tokarki sworznówki z wałkiem pociagow.			h = 170 l = 1000														
Obcinarki			d = 80														
Tokarki rewolwerowe			d = 40				d 40										
Tokarki tarczowe					1. D = 1000 2. D = 1250 z wieńcem 3. D = 1500 z wieńcem												
Wiertarki kolumnowe				Jednokółowe ze skrzynką biegów: 1. m = 32 2. m = 40		m = 60		1. m = 25 2. m = 40					m = 14	m = 25			
Wiertarki stołowe										1. m = 6 2. m = 12							
Strugarki poprzeczne			n = od 20 do 500 napęd jednokółowy						n = od 35 do 475		n = 800	n = 400					
Strugarki podłużne									2000 × 800 × 600								
Dłutownice		1. n = 150 M = 420 2. n = 250 M = 610 3. n = 300 M = 675															
Wytaczarki											H 525 L = 800						
Szlifierki						Dwutarcz. o tarczach 300 × 50											
Ryflarki														1000 × 400 zw. i komb. ze szlifierką			

OBRAZ ROZWOJU POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

ŹRÓDŁA ZAKUPU

Wyrobow Przemysłu Metalowego

zrzeszonego

w Polskim Związku
Przemysłowców Metalowych.

LISTE ALPHABÉTIQUE

de membres de l'Association Polonaise
des Industriels du Métal

contenant l'indication des articles fabriqués par eux.

HUTA BAILDONA

SPÓŁKA AKCYJNA
DĄB, POCZTA KATOWICE

Stalownie elektryczne wyrabiają Stal gatunków następujących:

Stal szybko tnąca

Stal specjalna

Stal narzędziowa

Stal spawalna

Stal konstrukcyjna

Stal nierdzewiejąca

Stal niemagnetyczna

Stal srebrzysta

Stal taśmowa

Stal sprężynowa

Stal na szable i bagnety

Stal precyzyjnie ciągniona

Odlewy stalowe

Części maszyn kute i obrobione

Walce wszelkiego rodzaju

Blachy stalowe

Łańcuchy

WIERTŁA SPIRALNE ze stali narzędziowej
i szybko tnącej

PRZEDSTAWICIELSTWO GENERALNE:

ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI

SPÓŁKA AKCYJNA

Adr. teleg. „METALOWCY-WARSZAWA”

WARSZAWA - CHMIELNA 2

Telefon 211-15

Adr. teleg. „METALOWCY-KRAKÓW”

ODDZ. W KRAKOWIE - GŁ. RYNEK 45

Telefon 22-49

NAZWY GRUP ZAWODOWYCH

Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

I. Maszynowa.

Podgrupa maszyn młyńskich.

II. Maszyn i narzędzi rolniczych.

III. Elektrotechniczna.

IV. Wag i wyrobów precyzyjnych.

Podgrupa wag.

Podgrupa narzędzi stalowych ostrych.

V. Odlewni.

VI. Wyrobów kotlarskich.

VII. Urządzeń zdrowotnych.

VIII. Wyrobów żelaznych.

IX. Wyrobów metalowych.

X. Zaopatrzenia wojskowego.

XI. Drutu i gwoździ.

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Związku fabryki
<u>Oddział Warszawski.</u>		
1	Ałapin B-cia, Fabryka Maszyn. Warszawa,—Leszno 76.	Czesław Ałapin, Ogrodowa 29.
2	Ambrożewicz Władysław, Odlewnia Żelaza. Warszawa,—Kolejowa 37/39 róg Karolkowej.	Kazimierz Ambrożewicz, Złota 76.
3	„Arma“, Fabryka Wyrobów Stalowych Ostrych. Warszawa,—Chłodna 29.	Wacław Gorzkowski, Chłodna 29.
4	Aronowicz B., Fabryka Mebli Żelaznych. Warszawa,—Smocza 37.	Józef Aronowicz, Smocza 37.
5	Aronowicz J., Wolska Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn Rolniczych. Warszawa,—Młynarska 26.	Władysław Weisblat, Gęsia 25.
6	„Babbit“, Fabryka Amunicji, Armatur i Odlewnia, Cholewiński i Wąsowski. Warszawa-Mokotów,—Kazimierzowska 19.	Wacław Wąsowski, Żórawia 4 a.
7	Bartosiewicz J. i A. Dobrowolski, Odlewnia Żelaza i Metali. Warszawa,—Szara 1.	Juljan Weliński, Żórawia 22.
8	Belgijska Sp. Akc. Warszawskiej Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ. Warszawa-Praga,—Objazdowa 1.	Józef Kernbaum, Czackiego 1
9	Bernat B-cia, Zakłady Mechaniczne i Konstrukcyjne, Sp. z ogr. odp. Warszawa,—Kacza 4.	Witold Ilakowicz, Kredytowa 16.
10	Bieńkowski W. i S-wie, Fabryka Wszelkich Wyrobów Stalowych. Warszawa, Nowe-Miasto — Piesza 1.	Erazm Bieńkowski, Piesza 1.
11	Borkowscy B-cia, Fabryka Artykułów Elektrotechnicznych. Warszawa,—Jerozolimska 6.	Jan Borkowski, Jerozolimska 6.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	251-25	Maszyny blacharskie, prasy ekscentryczne, szlifierki, baby parowe i ręczne i urządzenia do zabijania pali.	I
	13-99 74-99	Odlewy żeliwne.	V
	236-69	Szable, tasaki, noże i t. p. Noże do maszyn rolniczych.	II IV
	89-49	Mebłe żelazne, łóżka żelazne, wózki dzieciinne, welo- cypedy.	VIII
	79-83	Odlewy żeliwne, maszyny rolnicze.	II V
	91-81	Amunicja karabinowa, armatury, dzwony, odlewy metalowe, biały metal.	V IX X
	222-36	Odlewy żeliwne i metalowe.	V
„Otlet“	6-81	Gwoździe, sztyfty do obuwia, drut żel., telegraficzny i telefoniczny, drut kolczasty, drut stalowy, skob- ble do drutu kolczastego, łańcuchy.	VIII X
	37-04	Prasy tarczowe i ręczne balansowe, gwinciarki, mło- ty tarczowe z deską, młoty pasowe (falwerki), strugarki poprzeczne, zwrotnice kolejowe i kolej- kowe, łożyska do wagoników rolkowe i wylane kompozycja.	I VIII
„W. Bienkowski“	18-57	Noże, noże do sieczkarń i t. p.	IV
	84-66	Materiały instalacyjne elektrotechniczne: tłoczone, drykowane i toczone.	III

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
12	Bormann, Szwede i Sp., Zakłady Mechaniczne, Tow. Akc. Warszawa, — Srebrna 16.	Tadeusz Śniechocki, Srebrna 16.
13	Borowski G., Fabryka Broni Siecznej. Warszawa, — Leszno 27.	G. Borowski, Leszno 27.
14	Bracia Załęscy, Fabryka Wyrobów Żelaznych, dawn. Załęski Michał. Warszawa, — Okopowa 41.	Aleks. Załęski, Okopowa 41. Edw. Załęski, Okopowa 41.
15	Brandel, Witoszyński i Sp., Zakłady Mechaniczne Tow. firm.-kom. Warszawa-Praga, — Grochowska 37/39.	Stefan Twardowski, Grochowska 37.
16	Bronikowski, Grodzki i Wasilewski, Sp. Akc. Warszawa, — Senatorska 33.	Wacław Błażejowski, Hoża 1, m. 5.
17	„Compensator“, Towarzystwo Fabryki Przewodów Rurowych W. Maciejewski i Sp. Warszawa, — Przemysłowa 32.	Wacław Kossowski, Piękna 4.
18	„Ćwiek“, Fabryka Gwoździ i Drutu, Sp. Akc. Warszawa, — Okopowa 21/23.	F. Miłobędzki, Kopernika 33.
19	„Cyrkon“, Fabryka Lamp Elektrycznych, Sp. Akc. Warszawa, — Nowowiejska 13.	Edward Potemski, Nowowiejska 13.
20	Deloff August, Fabryka Imadeł. Warszawa, — Mazowiecka 11.	August Deloff, Mazowiecka 11.
21	„Drut“, Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ J. B. Rozenfeld. Warszawa, — Przyokopowa 12.	Józef Rozenfeld, Marszałkowska 137.
22	Drzewiecki i Jeziorański, Budowy Maszyn i Urządzeń Sanitarnych Tow. Akc. Warszawa, — Jerozolimka 71.	Jan Jeziorański, Jerozolimka 71.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Bormanszwede“ Kolejowa 51	4-04 7-22 20-86	Kotły parowe, ruszta ruchome, aparaty do zmiękcza- nia i oczyszczania wody, kompletne urządzenia cukrowni, rafinierji, gorzelni, drożdżowni i rek- tyfikacji, pompy, maszyny parowe, wagi automa- tyczne, beczki żel., rezerwoary.	I VI VIII
	143-86	Szable, bagnety.	IV
	16-26	Kuchnie polowe, koła wozowe, wozy, imadła.	VIII
	48-86	Pompy, turbiny parowe do 100 HP, kompresory, pier- ścienie tłokowe.	I
„Agrodzki“	1-59	Maszyny rolnicze.	II
„Compensator“	233-12 18-72	Przewody rurowe, rury faliste, przewody rurowe dla wysokich ciśnień i przegrzanej pary, rury kotło- we, kołnierze, odwadniacze, podstawki ruchome i nieruchome, rury spawane z blachy, rury dy- mowe i wylotowe.	VIII
„Esbe“	188-80	Gwoździe, drut.	IX
„Cyrkon“	63-81	Lampki elektryczne.	III
	1-35	Imadła równoległe, imadła do rur, piły do metali.	I
„Rozenfeld Warszawa Marszałkowska 137“	19-32 12-67 41-58	Drut żel., telefoniczny, telegraficzny, ocynkowany, galwanizowany. Gwoździe druciane, papowe, gwoździe fasonowe, sztyfty szewckie, nity koło- we. Łańcuchy.	XI
„Dejot“	7-74	Ogrzewanie, wentylacja, wodociągi, kanalizacja, pral- nie, kuchnie, rzeźnie, urządzenia ogniotrwałe dla płynów łatwo palnych.	VI VII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
23	Dziewulski Józef i Sp., Fabryka Narzędzi do Obróbki Metali. Warszawa, — Kolejowa 51.	Józef Dziewulski, Kolejowa 51.
24	Eberhard, Wolski i Sp., Fabryka Wyrobów Żelaznych i Odlewnia Żelaza. Warszawa, — Szara 12.	
25	„Elibor“, Sp. Akc. Handlowo - Przemysłowa Ł. J. Borkowski. Warszawa, — Mazowiecka 11.	Inż. Mickiewicz, Mazowiecka 11.
26	„Ergon“, Fabryka Przyrządów Fizycznych. Warszawa, — Pawia 94.	L. Wertenstein, Lwowska 8, m. 4.
27	Filipowski L. Inż., Wytwórnia Wyrobów Żelaznych. Warszawa-Mokotów, — Kazimierzowska 14.	Ludwik Filipowski, Śniadeckich 13.
28	Finki Wille. Warszawa, — Elektoralna 23.	Edward Szreder, Chłodna 44, m. 3.
29	Fogelnest I. „Rola“, Fabryka Wyrobów Metalowych. Warszawa, — Marszałkowska 11/13.	Bernard Fogelnest, Marszałkowska 15 a.
30	Fortwängler B-cia, Fabryka Zegarów. Warszawa, — Okopowa 26.	Karol Hettich, Mazowiecka 2.
31	Fosforbronz i Fosforbabitów Warszawska Fabryka K. K. Mieszczański. Warszawa, — Leszno 119.	Józef Mieszczański, Wilcza 65, m. 1.
32	Fraget Józef, Fabryka Wyrobów Srebrnych i Platerowanych. Warszawa, — Elektoralna 16.	Jan Dmochowski, Królewska 29. Włodzimierz Pruszeński, Żelazna 42.
33	Gastman P., Fabryka Wag. Warszawa, — Marszałkowska 71.	Paweł Gastman, Wilcza 45.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	47-63	Gwintownice, gwintownice do rur, gwintowniki, roz- wiertniki, obcinaki do rur, kleszcze do zakręcania rur, grzechotki, frezy.	IV
	16-06	Odlewy żelazne, konstrukcje żelazne, urządzenia za- kładów gazowych, pędnie, wagoniki, tarcze obro- towe, rezerwoary, kominy, windy, słupy i krok- sztyny (wsporniki) latarniowe.	I V VI
„Elibor“	279-16 9-29	Remont samochodów i traktorów.	I
	223-56	Aparaty fizyczne, radiotelegraficzne, urządzenia sani- tarne, części amunicji.	IV VII X
	220-55 195-25	Trawersy, haki do izolatorów, konstrukcje pierście- niowe do punktów zasil., łączniki do kabli żel., odgałęźniki, słupolazy, pasy ochronne, wielokrą- żki, żabki i t. p. Konstrukcje żel., okna, bramy i t. p.	IV VIII
	38-45	Drzwiczki hermetyczne, piece i kuchnie żelazne.	V VIII
	29-08 285-14	Kosy do sieczkarni zwyczajnych i bębnowych, nożyki, stalniczki, kosy i grzbiety do żniwiarek i kosia- rek, sprężyny i redliczki, kroje talerzowe do plu- gów, noże do siekaczy, plugi, tasaki, noże kuchen- ne, rzeźniczkie i szewckie, galanterja metalowa, noże, widelce i łyżki stołowe aluminiowe.	II IV VIII IX
„Brafo“	80-41	Zegary - budziki, wyroby tłoczone.	IV IX
„Fosforbronz“	198-82 23-40	Odlewy metalowe, biały metal.	V
	4-80 41-69	Wyroby srebrne i platerowane: łyżki, noże, widelce, galanterja, przedmioty kościelne, blacha mo- sieżna.	IX
	106-65	Wagi stołowe i dziesiętne.	IV

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
34	Geisler B-cia, Okolski i Patschke, Tow. Akc. Fabryki Maszyn. Warszawa, — Leszno 128.	Wacław Pietraszewicz, Leszno 128.
35	Gerlach G., Specjalna Fabryka Instrumentów Geodezyjnych i Rysunkowych. Warszawa, — Tamka 40.	Henryk Voellnagel, Tamka 40.
36	Glücks mann S. Inż., Fabryka Rozjazdów i Sygnalizacji Kolejowych. Warszawa, — Szosa Radzymińska 20.	Szymon Glücks mann, Sienna 45.
37	Golański Czesław, Fabryka wyrobów metalowych. obecnie „Pelikan“, Sp. Akc. Warszawa, — Stępińska 12. (patrz Nr. 84.)	Edward Miller, Wilcza 14 a.
38	Gołębiowski T., Mokotowska Odlewnia Żelaza. Warszawa-Mokotów, — Madalińskiego 43.	T. Gołębiowski, Mokotów, Madalińskiego nr. 43.
39	Gostyński Wł. i Sp., Tow. Akc. Fabryki Wyrobów Żelaznych. Warszawa, — Mokotowska 3.	Stanisław Gostyński, Mokotowska 3. Antoni Wysocki, Moniuszki 8.
40	Gottschalk Gustaw, Fabryka Wyrobów Ślusarskich. Warszawa, — Wolność 18.	Maksymilian Gottschalk, Wolność 18.
41	Graff B-cia Ed. i D., Fabryka Wyrobów Metalowych. Warszawa, — Grzybowska 13.	Djonizy Graff, Nowo-Senatorska 10.
42	„Granat“, Przemysł Metalowy Sp. Akc., dawn. Rauer, Kredyk i Sp. Warszawa, — Stalowa 67.	Michał Cierpiński, Senatorska 22.
43	Grynkiewicz W. dawn., Fabryka Wyrobów Blaszanych. Warszawa, — Klonowa 14.	Władysław Szamota, Klonowa 14.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Bragop“	1-98	Walce szosowe — parowe i konne, dłutownice, gazo- wnie, kompresory, aparaty dezynfekcyjne, zbior- niki, kotły ogrzewalne, konstrukcje żelazne, dźwi- gi, odlewy żel.	I V VII
	20-67	Teodolity, tachymetry, kipregle, astrolabje, niwelato- ry, aneroidy, planimetry, pantografy, skale, mia- ry, cyrkle, lornetki.	VI
„Iron“	9-36 80-45	Rozjazdy i zwrotnice kolejowe.	I VIII
	274-47	Latarnie gospodarskie naftowe, lampy górnicze kar- bidowe i naczynia mleczarskie.	
„Tagos“	16-83	Odlewy żeliwne.	V
	14-84 14-64	Dział konstrukcji żelaznych: Hale, wieże, wiązania dachowe, dźwigary, cieplarnie. Dział kolejni- ctwa: Wagony osobowe i towarowe dla kolei wąż- kotorowych i tramwajów, rozjazdy, tarcze obro- towe, wózki drogowe i wywrotowe, narzędzia do budowy i konserwacji kolei żelaznych. Dział ślu- sarstwa i mechaniczny: okna, schody, ogrodzenia, dźwigniki, dźwigarki, kuźnie polowe, brony sprę- żynowe, beczki, zbiorniki, taczki. Odlewna żela- za, mosiądzu, cynku, aluminium i innych metali.	I II V VIII IX
	91-31	Kasy ogniotrwałe, skarbcze pancerne, konstrukcje żel., roboty ozdobne kute, nożyce do blachy, wiertarki stołowe, dźwigniki.	VIII
	99-62	Sztyfty do obuwia.	VIII
	14-36 212-60	Wianki, kwiaty i liści metalowe. Zabawki metalo- we. Części metalowe do segregatorów.	IX
	10-72	Lodownice, wanny, kubły, kotły do bielizny; bańki do mleka, nafty i t. p.	VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
44	Gwiżdziński i Sp., Fabryka Armatur i Odlewów. Warszawa-Mokotów, — Chocimska 9.	Gustaw Wojciechowski, Koszykowa 35.
45	„G w ó ż d ż“, Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ Sp. Akc. Warszawa, — Miła 60.	Stefan Miller, Miła 60.
46	„H e n c i l“, Fabryka Ogniw Galwanicznych i Przyborów Elektrycznych Tow. Kom. Warszawa, — Żelazna 67.	Henryk Silberman, Waliców 17, m. 5.
47	Henneberg B - c i a, Fabryka Wyrobów Platerowanych. Warszawa, — Wolska 17.	Józef Strasburger, Chłodna 45.
48	Horoch Tadeusz Inż., Młotownie i Zakłady Przemysłowe. Warszawa, — Służewska 7.	Tadeusz Horoch, Służewska 7.
49	Jarkowski Stefan Inż. dawn. Aleksander Patzer i Syn, Odlewnie Żelaza Zwyczajnego i Lano-Kutego. Warszawa, — Grochowska 117.	Kazimierz Jarkowski, Al. Jerozolimskie 11.
50	Jarnuszkiewicz Piotr i Sp., Fabryka Urządzeń Medyczno-Mechanicznych, Dentystycznych i Łóżek Metalowych. Warszawa, — Gęsta 16.	Stanisław Szczęsny, Nowy Świat 7.
51	Jenike B - c i a Inż., Fabryka Dźwigów i Maszyn. Warszawa, — Żórawia 12.	Karol Jenike, Żórawia 12.
52	„K a b e l“, Towarzystwo Przemysłowe Sp. z o. o. Warszawa, — Królewska 41.	Juljan Lukrec, Miodowa 7.
53	Kemnitz W., Warszawska Fabryka Wyrobów Ołowia- nych i Cynowych. Warszawa-Praga, — Terespolska 24.	Wojciech Kemnitz, Praga, — Zygmuntowska 6, m. 2.
54	Klepfisz i Sp., Fabryka Maszyn i Przyrządów Mły- narskich. Warszawa, — Twarda 16.	A. Cukier, Złota 20.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	4-57	Armatury do kotłów, maszyn parowych, dla cukro- wni, browarów, gorzelni, rektyfikacji etc., arma- tury na przegrzaną parę i do centralnych ogrze- wań, odlewy metalowe, biały metal.	I V
	259-16	Drut żel., ocynkowany, galwanizowany, introligator- ski. Gwoździe druciane. Siatki plecione do ogro- dzeń i przemysłowe. Łańcuchy.	XI
	189-14	Elementy galwaniczne i wyroby elektrotechniczne.	III
	1-24	Łyżki, noże i widelce platerowane, galanterja, naczynia platerowane, samowary, imbryki, platery, przedmioty kościelne, blacha mosiężna.	IX
„Tadmar“	402-02	Latarnie i generatory samochodowe, dźwigniki, kla- ksyony, pompki, świece „Jola“.	I IX
	14-73	Odlewy żelazne zwykłe, tyglowe, utwardzone, lano- kute.	V
	93-84	Urządzenia medyczno-mechaniczne, kompletne urzą- dzenia wewnętrzne szpitali, ambulansów, gabine- tów lekarskich i dentystycznych, łóżka metalowe, wyroby tłoczone i ślusarskie.	VII VIII
„Brajenike Warszawa“	29-64 220-00	Dźwigniki wszystkich typów i wielkości do napędu ręcznego, pasowego hydraulicznego i elektrycznego. Wyciągi towarowe. Żórawie obrotowe. Suw- nice. Karczowniki, i t. p.	I
„Warkabel“	81-06 281-20	Przewodniki elektryczne.	III
„Plostannum“	84-24	Blachy ołowiane i cynowe, rury ołowiane, rury do organów, plomby ołowiane, wyroby ołowiane i cynowe, drut z ołowiu, cyny i kompozycji, folja ołowiana, cynfolja, stanjol, cyna do lutowania.	IX
	32-88	Żubrowniki, pędnie.	I

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
55	Kłobukowski, Dr. W. P., Fabryka Maszyn i Urządzeń Ogrzewniczych i Zdrowotnych, Sp. Akc. Warszawa, — Jerozolimska 67.	Władysław Kłobukowski, Jerozolimska 67.
56	Kolberg i Sp., Fabryka aparatów optycznych i precyzyjnych. Warszawa-Praga, — Grochowska 35.	Leon Małecki, Piękna 68, m. 6. Karol Hercyk, Konstancin. Jerzy Coro, Krucza 24, m. 32.
57	Konrad, Jarnuszkiewicz i Sp., Tow. Akc. Zakładów Wytwarzania Metalowych. Warszawa, — Grzybowska 25.	Stanisław Młodzianowski, Grzybowska 25.
58	Krajowa Fabryka Drotu i Gwoździ, obecnie „Produkt Metalowy”. Warszawa, — Grzybowska 49.	A. Wołkostawski, Grzybowska 49.
59	Krzykowski Alfred, Fabryka Wag, Sp. z o. p. Warszawa, — Chłodna 14.	Wilhelm Krzykowski, Piękna 45, m. 2.
60	Langiewicz Stefan, Odlewnia Żelaza i Metali. Warszawa, — Przyokopowa 22.	Stefan Langiewicz, Przyokopowa 22.
61	Lesiński Konstanty i Sp., Warszawska Odlewnia Metali. Warszawa, — Leszno 78.	Artur Falk, Leszno 78.
62	Lilpop, Rau i Loewenstein Akc. Tow. Przemysłowe Zakładów Mechanicznych. Warszawa-Wola, — Bema 65.	Jerzy Komorowski, Bema 65. Wacław Woszczyński, Nowowiejska 8. Józef Zaporski, Bema 65.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Kłobukowski Jerozolimska 67“	15-03 15-04 131-96	Multiplikatory ogrzewania, drzwiczki hermetyczne, piece żelazne, kaloryfery żelazne, nasady komi- nowe i wentylacyjne, wentylatory mech. i ręczne, wentylatory turbinowe, urządzenia kąpielowe, wanny, pralnie, wrzätniki, kuchnie polowe, pie- karnie polowe, urządzenia do przetworów z owo- ców i warzyw, płuczki, obieraczki, kralalnice, wy- gląbiarki, gniotowniki, prasy, przecieraczki, szat- kownice, silniki wiatrowe. Instrumenty optyczne, lupy syst. Steinhela, kondensa- tory do kinematografu, lornetki pryzmatyczne syst. Ceisa, mikroskopy szkolne i obiektywy fo- tograficzne.	I VI VII VIII
„Konjar“	5-98 83-15 71-58	Łózka metalowe, meble żel., urządzenia szpitali, ga- binetów lekarskich, dźwigniki, wózki bagażowe. Drut i gwoździe.	VII VIII XI
„Akryzkowski“	40-85 239-11	Wagi stołowe, dziesiętne, setne, magazynowe, wozowe, kolejowe, kranowe, wagi do samochodów cięż- zarowych, wagoników i dla bydła. Wagi osobo- we, odważniki.	IV
„Langiewicz“	170-54	Odlewnia żelaza: odlewy maszynowe, cylindrowe, kwaso-oporne, ręczne i maszynowe, formowane. Odlewnia metali: wyrób oryginaln. bronzu fo- sforowego Dr. Künzel w blokach aljazowych oraz odlewów fasonowych wszelkich ligatur z uwzglę- dnieniem warunków technicznych podług nadesł. modeli. Udoskonalone panwie dla walcowni i go- rącego walcowania. Panwie do silników, loko- mobil, maszyn parowych. Białe metale: Babbit, magnolja, spaw (lut) francuski.	V
„Efhawu“	279-36 112-49	Odlewy metalowe, biały metal.	V
„Lilpoprau“	4-27 4-43 160-37	Wagony towarowe, osobowe zwykłe i pulmanowskie, wagony sypialne, wagony specjalne do przewozu spirytusu, nafty i t. p. Tramwaje konne i elek- tryczne. Koła, osie resory wagonowe. Zwrotni- ce i krzyżownice. Konstrukcje żelazne. Młoty parowe. Powózki i skorupy pontonowe. Rury wodociągowe. Odlewy żel.	I V VI

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
63	Lipiński K., Fabryka Rowerów. Warszawa, — Pańska 83.	Kazimierz Lipiński, Złota 78.
64	Lisowski M., Sp. Akc. Handlu i Przemysłu Metalowego. Warszawa, — Nowowiejska 22.	Maksymiljan Lisowski, Hoża 27. Zygmunt Jabłoński, Jerozolimska 45.
65	Lukrec Julian Inż., Fabryka Aparatów Elektrycznych. Warszawa, — Królewska 41.	Juljan Lukrec, Pl. Napoleona 1.
66	Łęgiewski i Hartwig, Fabryka Maszyn i Kamieni Młyńskich. Warszawa-Praga, — Szeroka 11.	Władysław Hartwig, Szeroka 11.
67	„Makarewicz Jan“, Fabryka Kotłów Parowych i Konstrukcji Żelaznych. Warszawa-Mokotów, — Fortowa 10.	Jan Makarewicz, Mokotów, Fortowa 10.
68	Mann Alfons, Fabryka Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych i Wyrobów Stalowych Ostrych, Sp. Akc. Warszawa-Praga, — Białostocka 42.	Edmund Piaszczyński, Nowogrodzka 6a.
69	Marciniak Antoni i Sp., Fabryka Żyrandoli Elektrycznych. Warszawa, — Wronia 23.	Antoni Marciniak, Złota 49.
70	Margulies B-cia, Fabryka Drutu i Gwoździ. Warszawa, — Wolność 17/19.	Leon Margulies, Widok 23.
71	Mencel B-cia, Fabryka Wyrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, — Czerwonego Krzyża 3.	Antoni Mencel, Czerwonego Krzyża 3.
72	„Meta“ A. Wróblewski i Sp., Fabryka Wyrobów Metalowych. Warszawa-Sielce, — Podchorążych 57.	Aleksander Wróblewski, Wilcza 11.
73	„Metal“, Zakłady Przemysłowe, Sp. z ogr. odp. Warszawa, — Strzelecka 30.	Inż. Bolesław Janczewski.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZECZ FABRYKĄ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Autorower“	199-14 17-02	Rowery i ich poszczególne części.	I
„Emlis“	173-90 210-59 149-16	Armatura na parę i wodę. Odlewy metalowe.	I V
„Lukwar“	281-20 137-84	Przełączniki, wyłączniki, bolce bezpiecznikowe, pa- ski topikowe, piorunochrony, zatyczki, niple, wie- szaki, śruby kontaktowe, sznury, drut bobinowy, drut dzwonkowy, tablice rozdzielcze.	III
„Łęgiowski, Praga Warsz.“	16-08	Wialnie, maszyny żubrowe, postawy walcowe poje- dyńcze i podwójne, pytle płaskie i odśrodkowe, wialnie kaszowe, filtry do kurzów, filtry i wenty- latory aspiracyjne, perlaki automatyczne i zwy- kłe, krajalnice, łamacze, sortowniki, jagielniki, pędnie.	I II
	5-83	Kotły parowe, aparaty dla cukrowni, gorzelni, browa- rów, fabryk chemicznych, zbiorniki, beczki żel., cysterny, konstrukcje żel., rury wiertnicze i ko- munikacyjne.	VI
	10-25 64-85	Narzędzia anatomiczne, chirurgiczne, przybory i apa- raty lekarskie, narzędzia weterynaryjne, noże ogrodnicze, szewckie, rymarskie, garbarskie, rze- źnicze.	IV
	260-76	Żyrandole, lampy, kinkiety elektryczne.	III IX
	271-83	Drut i gwoździe.	XI
	13-83	Sikawki, narzędzia ogniowe. Łańcuchy przegubowe i rolkowe Galla, ciężarowe, transmisyjne i rolko- we. Przyrządy kolejowe i telegraficzne. Wyro- by z kuteo żelaza. Ornamentacja z żelaza kute- go i bronzu.	I VIII
	107-21	Beczki żel., naczynia mleczarskie, kotły, kubły, miski, wyroby blaszane.	VIII
	87-03 289-33	Wyroby sztancowane, okucia budowlane, akcesorja kolejowe, konstrukcje żelazne.	VIII IX VI

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
74	„Metallum“, Sp. Akc. Warszawskiej Odlewni i Fabryki Maszyn. Warszawa, — Wolska 94.	Adolf Goldstejn, Królewska 29.
75	„Moc“, Fabryka Maszyn i Kotlewnia, Sp. Akc. dawn. Bystydziński i Sopoćko. Warszawa, — Wolska 123.	Stefan Bystydziński, Sadowa 14.
76	Mostów Budowy Fabryka, Sp. z o. o., dawn. Miklaszewski, Muszyński i Sp. Warszawa - Praga - Pelcowizna.	Roman Miklaszewski, Wspólna 8, m. 7 a.
77	Neufeld J., Fabryka Mebli Żelaznych i Wózków Dziecinnych. Warszawa - Praga, — Brukowa 4.	L. Neufeld, Nowy Zjazd 7, m. 10.
78	Norblin, B - cia Buch i T. Werner, Sp. Akc. Fabryk Metalowych. Warszawa, — Żelazna 51.	Stefan Przanowski, Żelazna 51.
79	Olechowski W., Zakłady Mechaniczne. Warszawa, — Ogrodowa 62.	Wiktorjan Olechowski, Chmielna 57.
80	Orthwein, Karasiński i Sp., Tow. Akc. Fabryki Maszyn i Odlewni. Warszawa, — Złota 68.	Edward Ortwein, Mokotowska 41.
81	„Osprzęt“, Wytwórnia Mechaniczna Wyrobów Metalowych Inż. Tadeusz Graff, Z. Wolski i Sp. Warszawa-Praga, — Białostocka 34.	Tadeusz Graff, Konopacka 6, m. 14.
82	Parowózów Budowy, Warszawska Sp. Akc. Warszawa, — Kolejowa 57.	Zygmunt Sochacki, Pl. Napoleona 5.
83	Paschalski Wład., Zakłady Przemysłowo-Handlowe. Warszawa, — Żytnia 15/17.	Władysław Paschalski, Żytnia 15/17.
84	„Pelikan“, Fabryka Wyrobów Metalowych Sp. Akc. Warszawa, — Stępińska 12.	Edward Miller, Wilcza 14 a.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	118-07	Odlewy żeliwne, wałki żeliwne, odlewy na pierścienie do tłoków, klocki hamulcowe.	V
„Moc“	148-30	Maszyzny i aparaty dla cukrowni, prasy do wysłodków, prasy tarczowe do wyrobu kostek, rębaczce, młynki, piece wapienne z podnośnikami elektrycznymi i wodnymi, dźwigi elektryczne, podnośniki ruchome, kolejki wiszące, maszyny dla fabryk tytoniowych, krajalnice do tytoniu.	I VI
	131-41	Mosty, konstrukcje żel., rezerwoary, wyroby kotlar-skie.	VI
	44-66 201-87	Mebłe żelazne, łóżka żel., wózki i welocypedy dziecin-ne, siedzenia druciane, odlewy żeliwne.	V VIII
„Norbuch“	18-80 60-80	Łyżki, noże i widelce platerowane, galanterja, przed-mioty kościelne, blacha mosiężna, rury miedzia-me i mosiężne. Amunicja karabinowa.	IX X
	61-67	Tokarki, wiertarki, wentylatory kowalskie, szlifierki, imadła równoległe, remont samochodów.	I
	5-92 26-17	Maszyzny parowe, silniki spalinowe na ropę, naftę, benzynę, gaz ssany i gaz ziemny, gazownie, kom-presory, pompy, maszyny i aparaty dla cukrowni, prasy filtrowe, wirówki dla celów chemicznych, pędnie, gatry, piły cyrkularne. Holendry, gofryr-ki i przewijaczki dla piapiernictwa.	I
„Osprzet“	226-88 61-40 167-14	Patelnie, podkówki do butów, narożniki okienne, zgrzebła końskie, maszynki do mięsa, maszynki do lodów, cechowniki podkładów kolejowych, łyżki z widelcami cynowane.	VIII
„Lokomot“	131-61 31-51 77-77	Parowozy, remont parowozów.	I
„Zetpeha“	114-87 71-16 203-13	Maszyzny gilzowe i papierosowe.	I
„Pelikan“	107-52	Galanterja metalowa, wyroby blaszane jak: kotły do bielizny, sagany, brytwanny i t. p.	IX VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
85	„Perkun“, Towarzystwo Fabryki Motorów Sp. Akc. Warszawa-Praga, — Grochowska 46.	Józef Łubieński, Ujazdowska 34.
86	„Perun“, Tow. Akc. dla Wyrobu Karbidu rozpuszczonego, acetylenu i dla spawania i cięcia Metali. Warszawa-Praga, — Grochowska 48.	A. Sznerr, Wspólna 59.
87	„Pionier“, Fabryka Obrabiarek Sp. z o. o. Warszawa, — Krochmalna 71.	Tadeusz Blauth, Krochmalna 71.
88	„Philips“, Polsko-Holenderska Fabryka Lampek Elektrycznych Sp. Akc. Warszawa, — Karolkowa 34/44.	Chr. Schumm, Żelazna 54/56.
89	Plewkiwicz R. i Sp., Tow. Akc. Fabryki Wyrobów Metalowych Posrebrzanych i Połączanych. Warszawa, — Czerniakowska 180/182.	Jerzy Brusendorf, Nowogrodzka 4.
90	„Pocisk“, Zakłady Amunicyjne, Sp. Akc. Fabryki: Warszawa-Praga, — Mińska 25. Rembertów pod Warszawą. Zarząd: Warszawa, — Przejazd 5.	Stanisław Płużański, Śniadeckich 13. Juljusz Leski, Praga, — Mińska 25. Eugenjusz Rodziejewicz, Ś-to Krzyska 33. Ludwik Gerstman, Rembertów.
91	„Polsam“, Polska Fabryka Samochodów Sp. Akc. Warszawa, — Królewska 3.	Stanisław Korsak, Mokotowska 45.
92	Polskie Tow. Elektryczne (P. T. E.) Sp. Akc., Wytwórnia Maszyn i Motorów Elektrycznych. Warszawa, — Jerozolimska 71.	S. J. Okolski, Nowosenatorska 2. T. Ruśkiewicz, Jerozolimska 1.
93	Polskie Tow. Radiotechniczne „P.T.R.“ Sp. Akc., dawn. „Radiopol“. Warszawa - Wola, — Syreny 3.	Leon Malecki, Wilcza 22.
94	Proszower J. M. i Sp., Fabryka Wyrobów Metalowych, Walcownia Żelaza na zimno. Warszawa, — Smocza 51.	Marek Proszower, Jerozolimska 39.
95	„Rekord“, Fabryka Odlewów Żelaznych. Warszawa, — Sochaczewska 12.	S. Goldberg, Sochaczewska 12.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
„Perkun“	84-40	Silniki ropowe i naftowe, lokomobile na ropę i naftę, pierścienie tłokowe, tokarki rewolwerowe.	I
	201-16 89-34	Generatory acetylenowe, palniki do spawania, palniki do cięcia, manometry redukcyjne do tlenu, manometry do wodoru, wentyle do butli tlenowych.	I
„Pionier“	95-86	Serjowa fabrykacja tokarek pryzmatycznych, precyzyjnych, wiertarek i pomp do smaru i wody.	I
„Philipspol“	25-85	Lampki elektryczne.	III
„Plewkiewicz“	502-80 231-03	Wyroby platerowane.	IX
„Pocisk“	154-09 164-76 154-05 316-29 3-85	Amunicja artyleryjska i karabinowa.	X
„Polsam“	307-54 19-11 79-40	Karoserie samochodowe, remont samochodów.	I
„Poltow“	220-77 91-58	Remont silników i prądnic, tablice rozdzielcze i kolektory, urządzenia elektryczne.	I III
„Polradio“	11-82 76-92 110-55	Narzędzia przeciwpożarowe, sikawki hydrofory, hydropulty, beczki żelazne, drabiny, aparaty radio-techniczne.	I III
	13-25 119-44	Okucia do drzwi i okien, szyldziki, zawiasy, wyroby druciane, wieszaki, drut, gwoździe, wyroby tłoczone, żelazo walcowane na zimno.	VIII XI
	275-37	Odlewy żeliwne, buksy do wozów.	V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
96	Repphan August Syn i Sp., Fabryka Kotłów Parowych i Konstrukcji Żelaznych, warsztaty mechaniczne. Warszawa, — Czerniakowska 189.	Stanisław Pokrzywnicki, Ujazdowska 37, m. 9.
97	Rohn, Zieliński i Sp., Zakłady Mechaniczne i Odlewnia, Sp. Akc. Warszawa, — Jerozolimska 105.	Stefan Zieliński, Jerozolimska 45. Karol Zawodski, Mokotowska 63, m. 9. Franciszek Zawadzki, Grochowska 98.
98	Rosyjskiego Przemysłu Żelaznego Tow. Akc., obecnie B. Hantke. Warszawa, — Srebrna 9.	Stanisław Helber, Srebrna 9.
99	Rudzki K. i Sp., Towarzystwo Fabryki Machin i Odlewów. Warszawa, — Fabryczna 3.	Antoni Wysocki, Moniuszki 8. Stan. Wierzbicki, Fabryczna 3. Gustaw Włodek, Fabryczna 3.
100	Rzewuski i Sp., Fabryka Maszyn, Sp. z o. o. Warszawa, — Ordynacka 7.	Włodzimierz Zalewski, Ordynacka 7, m. 1.
101	Saksenberg J. Ch., Warszawska Odlewnia Metali i Fabryka Armatur. Warszawa, — Freta 41.	J. Saksenberg, Freta 41.
102	Serkowski Jan, Fabryka Lamp, Bronzów i WYROBÓW Metalowych, Sp. Akc. Warszawa, — Nowolipie 76/78.	Jan Serkowski, Nowolipie 76/78.
103	„Siła“, Warszawska Fabryka Maszyn Windowych, dawn. Feingold Z. i Sp. inż. Warszawa, — Chłodna 5.	Z. Feingold, Chłodna 5.
104	„Sirius“, T - wo Fabryki Maszyn i Aparatów. Warszawa, — Złota 65.	Józef Jakobsfeld, Złota 65.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	231-71	Kotły parowe, aparaty dla cukrowni, gorzelni, bro- warów i fabryk chemicznych, zbiorniki, cysterny, beczki żel., mosty, konstrukcje żel., filary, komi- ny żel., rury wiertnicze i komunikacyjne, śruby, nity, turbiny wodne.	I VI VIII
	5-88 58-83	Pompy parowe, transmisyjne, odśrodkowe, żerdzino- we, pneumatyczne i dla cukrowni. Tokarki, szepingi, strugarki podłużne. Radjatory, rury żebrowe, fasony. Odlewy żelazne.	I
„Behan“	57-22 4-59 4-75 142-86	Drut żel., telefoniczny, telegraficzny, do butelek, kol- czasty, naprężacze do drutów, gwoździe druciane, gwoździe formierskie, łańcuchy, śruby i naśrubki, łopaty i szufle, widły, grabie, młoty, młotki i ko- wadełka do kos, kilofy, haki izolatorowe, sztyfty do młocarń, zęby do bron, lemieszki do bron, zęby do grabi konnych.	VIII XI
	87 21-87 63-87	Rury i kształtki wodociągowe, odlewy żel., odlewy stalowe, kształtki do przewodów na wysokie ci- śnienie, koła i maźnice wagonowe, złożenia osio- we do wagoników, kowadła, dźwigary mostowe, zwrotnice kolejowe, konstrukcje żel., mosty, wo- dociągi kolejowe i miejskie, turbiny wodne Fran- cis'a, pługi, imadła styryjskie.	I II V VI
	28-95	Maszyny do wyrobu dachówki cementowej, pustaków betonowych, cegły cem.-piaskowej, cembrowiny studziennej, rur betonowych, żłobów, słupów, sto- pni, płyt chodnikowych, mieszała do betonu, taczki żel., beczki żel., sikawki, wozy rekwizyto- we, wiadra, drabiny, narzędzia pożarnicze.	I VIII
„Saks“	194-19	Armatury, odlewy metalowe.	I
	6-12	Lampy naftowe, palniki do płaskiego knota, maszyn- ki „Primus“, żyrandole elektryczne, armatury elektryczne, kuchenki gazowe, żelazka gazowe, maszynki do mięsa, galanteria metalowa.	IX
	47-78	Windy, wciągi, dźwigniki, łańcuchy.	I VII
	68-25	Pompy odśrodkowe, turbiny, zawory ssące i zwrotne.	I

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
105	Sobotowski, Mielczarski i Sp., Fabryka Drutu i Gwoździ. Warszawa - Mokotów, — Grodzka 38.	Stanisław Mielczarski, Grodzka 38.
106	Śrub i Drutu, Warszawskie Fabryki, J. Wolanowski, Sp. Akc. Warszawa, — Gliniana 5.	Michał Korwin - Szymanowski, Smolna 23, m. 12.
107	„Stanrej“, Przemysł Elektrotechniczny, Sp. Akc. Warszawa, — Rejtana 19.	Stanisław Rejchman, Marszałkowska 51.
108	Stefański Wł., Fabryka Maszyn Pomocniczych i Automatów. Warszawa, — Wolność 1.	Wł. Stefański.
109	Steinberg B-cia i Sp., Fabryka Maszyn. Warszawa, — Wronia 80.	Karol Steinberg, Wronia 80.
110	„Spław“, Zakłady Przemysłowe, Sp. Akc. Warszawa - Wola, — Ordona 11.	Zygmunt Cękański, Wola, — Ordona 11.
111	„Tank“, A. Więckowski i Sp., Fabryka Akcesorji Samochodowych, Sp. z o. o. Warszawa, — Widok 24.	Antoni Więckowski, Nowogrodzka 26.
112	Tarkowski W., Fabryka Wyrobów Metalowych. Warszawa, — Żytńia 41.	Władysław Tarkowski, Żytńia 41.
113	„Tłocznia“, Warszawska Fabryka Masowych Wyrobów Blaszanych, Sp. Akc. Warszawa, — Chmielna 10.	Ludwik Brauman, Chmielna 10.
114	Transportu i Żeglugi Warszawskie Towarzystwo, Sp. Akc. Warszawa, — Nowy- Świat 35.	Edward Fajans, Krak.-Przedmieście 58.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	187-87	Drut i gwoździe.	XI
„Boulo“	68-71 90-18 4-28	Śruby do metalu, naśrubki, nity, zatyczki, drut kol- czasty, naprężacze do drutu, gwoździe, drut, drut telefon. i telegraf., haki do izolatorów, łańcuchy.	XI
„Stanrej“	48-04 279-04	Rurki izolacyjne, mufki do nich, kolanka, kątniki, 3 i 4-kątniki, pudełka izolacyjne, uchwyty do ru- rek, podkładki, dyble stalowe i śrubki do nich, naśrubki, klucze do naśrubków, cęgi do krępowania rurek, taśma stalowa do przeciągania prze- wodników przez rurki. Tłocznie mimośrodkowe, frykcyjne strugarki (szepin- gi) i tokarnie.	III
„Steinbergska“	13-27	Maszyny garbarskie, wałki do garbowania, fałcma- szyny, glancmaszyny, rollmaszyny, rekmaszyny, młyny tarczowe, prasy ekscentryczne, prasy eks- centryczne korbowe, prasy suportowe, prasy rę- czne jedno i dwuramiennie, prasy frykcyjne, pra- sy dwusłupowe, szepingi, pędnie.	I
„Spław“	84-06 122-30	Stalówki, pluskiewki, spinacze, obsadki i t. p.	IX
„Tank“	284-97	Chłodnice samochodowe i samolotowe, generatory, latarnie, sygnały, bańki samochodowe i t. p.	
„Tarkowski“	52-28	Kłódki i wagi sprężynowe.	IV VIII
„Tłocznia“	86 28-68 140-29 221-48	Wyroby blaszane tłoczone, pudełka i t. p. opakowania.	VIII
	90-01 160-22 83-46	Statki parowe, gabary.	I

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu Fabryki
115	„Tyta n“, Rejchman Bronisław, Fabryka Aparatów i Elementów. Warszawa, — Tamka 14.	Henryk Landau. Zórawia 4 a.
116	„Ursus“, Zakłady Mechaniczne, Sp. Akc. Warszawa, — Skierniewicka 27/29.	W. Januszewski, Szopena 6.
117	Waberski S. i Sp., Sp. Akc. Fabryki Maszyn. Warszawa - Praga, — Markowska 8.	Stan. Waberski, Hoża 39, m. 27.
118	Wagi Wyrobów Metalowych Fabryka, Sp. Ak., dawniej Juljusz Sperling. Warszawa, — Leszno 96.	Józef Dubeltowicz, Leszno 96.
119	Wagner J., Fabryka Śrub Toczonych i Części Fasonowych. Warszawa, — Złota 67.	Jakób Wagner, Złota 67.
120	Wasilewski K. i Sp., Pierwsza w Kraju Fabryka Piór Stalowych. Warszawa, — Nowolipie 74.	Samuel Königstein, Królewska 29.
121	Weber, Dähne i Sp., Fabryka Wag. Warszawa, — Żytnia 21/25.	Stanisław Zuckerwar, Żytnia 21/25.
122	„Wulkan“, Warszawskie Towarzystwo Fabryk Wyrobów Metalowych i Emaljowanych, Sp. Akc. Warszawa - Praga, Namiestnikowska 4.	Gustaw Śniechowski, Natolińska 13, m. 5.
123	Wytwórnia Maszyn Młyńskich, Tow. Akc., obecnie „Młynotwórnia“ Tow. Akc. Wytwórni Maszyn Młyńskich. Warszawa - Praga, — Olszowa 14.	J. Węgrzyn, Nowogrodzka 19.

Ares tele graficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Electro“	10-64	Ogniwa i baterje galwaniczne, latarki elektryczne.	III
„Ursus“	11-84 70-64 170-08	Silniki spalinowe: syst. Diesel'a, 2 i 4-suwne. Arma- tury do wody, pary, gazu i specjalne dla cukro- wni. Traktory rolnicze.	I II
	21-81	Wentylatory turbinowe, ekshaustory, wentylatory kopalniane, wentylatory śrubowe, wentylatory śrubowo-czerpakowe, wentylatory wysokoprężne, wentylatory kowalskie, aparaty do odemglania sał fabrycznych, nasady kominowe, koła transmi- syjne z blachy stalowej, urządzenia suszarni, apa- raty do filtrowania olei, sztuczny ciąg do kotłów, ogrzewanie paro-powietrzne, kotły i kaloryfery do ogrzewania paro-powietrznego.	I VII
„Wagi“	18-91 86-91	Wagi stołowe, dziesiętne, setne, wozowe, kolejowe i specjalne.	IV
	185-01	Śruby i nakrętki. Bolce. Części fasonowe.	VIII IX
„Ska“	7-02 17-91	Stalówki, spinacze, zszywki do maszynek, igiełki do etykiet, szpilki mosiężne, pineski, części metalowe do skoroszytów.	IX
„Weberdähne“	1-26	Wagi stołowe, dziesiętne, setne, wozowe, kolejowe i specjalne, pilniki, materace i sprężyny meblowe.	IV
„Wulkan“	5-25 220-80	Naczynia blaszane emaljowane, cynowane, cynkowa- ne, naczynia mleczarskie, manierki i kociołki wojskowe, naczynia szpitalne.	IX
„Młynotwórnia“	49	Maszyny młyńskie: wialnie, żubrowniki, eureka, ma- szyny szmerglowe szczotkowe, cylindry sortują- ce, gniotowniki, postawy walcowe pojedyncze i podwójne, śrutowniki tarczowe, detaszery, pytle płaskie (planzychtry), pytle pryzmatyczne, cylin- dry odśrodkowe, perlaki bębnowe, perlaki cepo- we automatyczne, jagielniki, krajalnice, filtry aspiracyjne ssące i tłoczące, miészarnie automa- tyczne, oskardy, oskardziki, perlaki, oprawki do oskardzików. Turbiny wodne. Pędnie. Odlewy żeliwne.	I V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
124	Zawadzki Jan i Sp., Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Warszawa - Mokotów, — Rakowiecka 23.	Witold Wierzejski, Moniuszki 12.
125	Zbijewski Mieczysław, Fabryka Blachy Białej i Wyrobów Blaszanych „Blacha“. Warszawa-Praga, — Żąbkowska 44.	Mieczysław Zbijewski, Hipoteczna 3.
126	Zieleziński H., Fabryka Wyrobów Ozdobnych z Żelaza Kutego i Konstrukcji. Warszawa, — Marszałkowska 11/13.	Kornel Kubacki, Marszałkowska 11/13.
127	Żbikowski R., Fabryka Drutu, Gwoździ i Szytytów. Warszawa, — Pańska 80/82.	Roman Żbikowski, Pańska 80/82.
<u>Oddział Podwarszawski.</u>		
128	„Hossyb“, Żbikowskie Zakłady Stalowe, Sp. Akc. Żbików, p. Pruszków. Zarząd: Warszawa, — Jerozolimska 45.	Henryk Hoser, Warszawa, — Jerozolimska 45.
129	Leżański T., Odlewnia Żelaza i Fabryka Narzędzi Rolniczych. Grójec.	Tadeusz Leżański, Grójec.
130	Lisowski M., Sp. Akc. Handlu i Przemysłu Metalowego. Kaczy Dół, z. Warszawskiej.	Maksymiljan Lisowski, Warszawa, — Hoża 27. Zygmunt Jabłoński, Warszawa, Natolińska 5.
131	Lubert B-cia, Fabryka Okuć Budowlanych. Warka, pow. Grójecki.	Władysław Lubert, Warszawa, — Sienna 19, m. 6.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Zjednoczenie“	83-04 307-77	Pługi 1, 2 i 4-skibowe, znaczniki-dołowniki do sadze- nia kartofli, wypielacze 3-rzędowe z obsypnikami, kultywatory sprężynowe i z gęsiemi łapkami, zgłębiacze, obsypniki, znaczniki, gracie konne ogrodowe, zrzynacze, noże do łąk, wypielacze-ob- sypniki.	II
„Blacha“	244-44 24-14	Puszki i pudełka, opakowania blaszane, flakony z gwintowanymi zamknięciami, blaszanki, plakaty blaszane.	VIII
	5-74	Konstrukcje żel., wyroby ślusarskie ozdobne, kuchnie polowe, kotły do gotowania, dezynfektory, zbior- niki, kominy żel., schody, wagoniki, klucze zam- kowe klucze maszynowe 1 i 2-stronne, cęgi, klu- cze rurowe, klucze francuskie, cepy do młocarń, plombownice, windy, wielokrążki do naciągania drułu telefonicznego, puszki do listów, kasetki, wyroby tłoczone.	VI VIII
	230-03 291-15	Drut, gwoździe, sztyfty do obuwia.	IX
	66-25 Warsz.	Pilniki, frezery ze stali lanej, wiertła. Odlewy żeliwne, maszyny rolnicze.	IV II V
„Emlis“	Podmiejski „Kaczy Dół“	Kotły parowe, zbiorniki, konstrukcje żel., beczki żel., wagon towarowe, osobowe i utensylja dla kole- jek podjazdowych. Imadła równoległe i promie- niowe, lemiesz do pługów, młoty, młotki. Odle- wy żeliwne.	I II V VI
„Warzamki“	47-35 Warsz.	Okucia do drzwi i okien, zamki skrzynkowe, zamki wpuszczane, kłódki, zatrzaski.	VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
132	Maszyn Rolniczych Fabr. i Odlewn. Metali, dawn. Robotnicza Fabr. Masz. i Narz. Roln. Wyszków, z. Warszawskiej.	Wł. Kurpiński, Wyszków.
133	Minc M., Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn Rolniczych. Pułtusk.	B. Gradstejn, Pułtusk, Ciechanowska 16
134	Orłowski M., Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn Rolniczych. Łomża.	M. Orłowski, Łomża.
135	„Ostrówek“, Odlewnia Żelaza, Fabryka Maszyn i Emal-jernia. Łochów, z. Siedleckiej.	Józef Loewenstein, Łochów.
136	Perlis B - cia, Odlewnia Żelaza, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Łochów, z. Siedleckiej.	Juljan Perlis, Łochów.
137	Polsko-Amerykańska Odlewnia. Struga, z. Warszawska.	Stanisław Marciniak, Warszawa, — Wolska 34, m. 4.
138	Rudzki K. i Sp., Towarzystwo Fabryki Machin i Odlewów. Nowo-Mińsk, z. Warszawskiej.	Antoni Wysocki, Warszawa,—Moniuszki 8.
139	Szeinmeil B - cia, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Międzyrzec Podlaski.	
140	Wołomińska Fabryka WYROBÓW Metalowych i Odlewów Żelaza, Diment i Reinfeld i S-ka. w Wołominie.	Ch. Gordon, Złota 36.
141	Żyrardowskich Zakładów Hiellego i Dittricha Tow. Akc. Żyrardów.	Władysław Srzednicki, Żyrardów.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
		Maszyny rolnicze; maneże, młocarnie sztyftowe, cepowe, wialnie, pługi, brony, odlewy żeliwne i metalowe, kieraty kryte i pałkowate, sieczkarnie typu Warszaw., bębnowe i konikowe.	
„Minc“		Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, brony sprężynowe i żelazne, kultywatory, pługi, obsypniki, odlewy żeliwne.	II V
„Orłowski“	58	Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie cepowe, sztyftowe i szeroko-młotne, brony sprężynowe, noże do maszyn rolniczych, odlewy żeliwne.	II IV V
„Ostrówek“		Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, siekacze do buraków, odlewy żeliwne, naczynia lane żelazne emaljowane, odlewy sanitarne.	II V
„Perlis“		Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie, lemiesz i odkładnie, maszyny torfowe, odlewy żeliwne, gwoździe cięte tapicerskie, podstawy do maszyn do szycia i wszelkie odlewy z modeli własnych i nadsyłanych. Odlewy stalowe i półstalowe.	II V XI V
	87 21-87 63-87	Mosty, wodociągi, żorawie mostowe i obrotowe, konstrukcje żel. Odlewy żeliwne i stalowe. Kowadła. Koła wagonowe. Armatura wodociągowa. Turbiny wodne.	I V VI
„Szeinieli“	34	Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, wialnie, brony sprężynowe.	II
	197-14 61-40	Łóżka żelazne angielskie i t. p., odlewy żeliwne i wyroby z drutu.	I
		Remont maszyn tkackich.	I

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
<u>Oddział Łódzko-Kaliski.</u>		
142	Bauer Maurycy, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Łódź, — Piotrkowska 170.	
143	Drebert A., Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Poddębice, z. Łęczycka.	Leopold Drebert, Poddębice.
144	„Ferrum“, Łódzka Odlewnia Żelaza. Łódź, — Kilińskiego 121.	E. Bauer, A. Weidman, Kilińskiego 121.
145	Fulde A., Fabryka Odlewów Żelaznych. Kalisz.	
146	Goldammer Otto, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Łódź, — Kilińskiego 66/68.	
147	Hoffman Juliusz, Tow. Akc. Zgierskiej Fabryki Maszyn. Zgierz.	Wilhelm Hoffman, Warszawa, — Sienna 15, m. 1.
148	Jarischa Juliusza Spadkobiercy, Fabryka Śrub, Okuć i WYROBÓW TŁOCZONYCH, Sp. Akc. Łódź, — Wodna 11/13.	Ottom Wihań, Łódź, — Wodna 11/13.
149	Jaroszewicz A., M. Malinowski i Sp., T-wo Zjed- noczonego Handlu i Przemysłu, Sp. z o. o. Tomaszów-Mazowiecki, — Jeziorna 16.	Medard Gasparski, Warszawa, Pl. Napoleo- na 3.
150	Joël Zygmunt i Sp., Fabryka Maszyn, Odlewnia Żelaza i Kotłarnia. Piotrków.	Zygmunt Joël, Piotrków.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Goldammers“	230	Maszyny tkackie: krosna syst. „Hattersley“ i syst. Gilcher“, odlewy żeliwne.	I V
„Akthofman“	18-20	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie, śrutowniki.	II
„Jarull“	185-55 Warsz.	Odlewy żeliwne, imadła równoległe. Roboty ślusarskie i tokarskie.	V
„Jaromal“	52	Odlewy żeliwne.	V
„Joël“	52	Maszyny dla przemysłu włókienniczego: dla apretur, farbiarni, bielników, drukarni, suszarni, maszyny parowe, prasy, hydrauliczne i śrubowe; maszyny do składania i mierzenia materiałów, kalandry, kotły do gotowania farb, młynki do farb. Kotły parowe lokomobilowe, pompy kalifornijskie i inne, wentylatory, ekshaustory.	I
„Akthofman“	18-20	Maszyny dla przemysłu włókienniczego: trzepaczki lnu i konopi, klepaki, szarpaki, maszyny do skubania bawełny, wełny, apar. do naciągania kard, wilki, waciarki, automatyczne wagi, aparaty automatyczne rozrywające watę, aparaty do bezkońcowego płótna, aparaty do nawijania waty, aparaty paskowe, zgrzeblarki, samoprząsnice, pralki, strzygarki, folusze, draparki, szczotkarki, maszyny do krochmalenia lub klejenia towaru, prasy.	I
„Jarull“	185-55 Warsz.	Śruby, naśrubniki, nity, podkładki, łańcuchy Gall'a, zawiasy, narożniki, tłoczone wyroby.	VIII
„Jaromal“	185-55 Warsz.	Podkowry, hacele, hufnale.	VIII
„Joël“	52	Młoty sprężynowe, nożyce do żelaza typu „Aligator“, kowadła, koła wagonowe, odlewy żeliwne, wyroby kotlarskie. Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, wialnie. Remont samochodów i traktorów.	I II VI

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
151	John J., Tow. Akc. Fabryki Transmisji, Maszyn i Odlewów Żelaznych. Łódź, — Piotrkowska 217/219.	Adolf John, Łódź, — Piotrkowska 217. Herman Wilde, Łódź, — Piotrkowska 217.
152	Krusche Waldemar i S - k a., Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Pabjanice, — Łaska 29.	Dr. Aleksy Krusche. Waldemar Krusche, Pabjanice.
153	Müller i Seidel, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Łódź, — Pańska 96.	A. Weidman, Kilińskiego 121.
154	Ostrowski M., Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Koło, z. Kaliskiej.	Michał Ostrowski, Koło.
155	Reymond E., Odlewnia Żelaza, Fabryka Maszyn i Kotłów Parowych. Konin, z. Kaliska.	L. Reymond, Konin.
156	Weigt St. i Sp., Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn. Łódź, — Senatorska 22.	Edward Weigt, Łódź, — Senatorska 23. Edward Macher, Łódź, — Senatorska 25.
157	Włodarczyk Zygmunt, Odlewnia Żelaza, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych, dawn. Skarbek Ta-deusz. Konin, z. Kaliska.	Włodarczyk Zygmunt, Łódź, — Wolska 1113.
158	Wochnik K., Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza. Zduńska Wola.	Wochnik K., Zduńska Wola, Pl. Rynek na 3.
159	„Wulkan“, Odlewnia Żelaza. Łódź, — Wólczańska 168.	„Wulkan“, Łódź, — Wólczańska 168.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Transmisja“		Pędnie, sprzęgła ciernie, kalandry i walce dla prze- mysłu włókienniczego, tokarki, główki rewolwe- rowe, uchwyty samocentrujące, koła zębate, ko- ła rozpędowe, ruszta do kotłów, kotły lane ogrze- walne „Strebel'a“. Dzwony stalowe.	I V
„Kruschewald“	9	Warsztaty tkackie, wiertarnie szybkobieżne, garnaki kondensacyjne, maszyny rolnicze, odlewy żela- zne i metalowe.	I
	5-85	Maszyny dla przemysłu włókienniczego. Krosna me- chaniczne, maszyny nicielnicowe, snowarki bęb- nowe i taśmowe, skręćarki do przędzy zwyczajnej i ozdobnej, cewiarki różnych systemów.	I V
„Ostrowski“		Maszyny rolnicze: mameże, młocarnie, młocarnie na prostą słomę, siewkarnie, wialnie, maszyny tor- fiarskie.	I II
„Reymond“		Kotły parowe, urządzenia gorzelni i tartaków, gazo- wnie do motorów, odlewy żeliwne.	I V VI
„Weigtes“	2-87	Walce młyńskie, tarcze do śrutowników, tryby dasz- kowe. Piece pokojowe. Odważniki. Maszyny i urządzenia dla odlewni: gniotowniki, trzepaki do masy formierskiej, bębny kulowe, maszyny do czyszczenia odlewów, formierki, kupolaki, ma- szynki do rdzeni, formierki o płytach obrotow- wych, powróśłownice, ściernice, aparaty do mie- rzenia ciśnienia w kopulaku, windy do kopula- ków, żórawie ściennno-obrotowe, piece ropowe do topienia metali i t. p. Pompy odśrodkowe, kotły i aparaty dla fabryk chemicznych, aparaty re- dukcyjne, mieszadła, odlewy żeliwne, kwaso- i ognio - odporne, ruszta dla palenisk stałych i ru- chomych. Transmisje.	I V
„Włodarczyk“	59	Maszyny rolnicze, młocarnie, mameże 2—8 konne; siewkarnie, odlewy żeliwne.	
		Maszyny rolnicze i odlewy żeliwne.	II V
		Odlewy żeliwne i metalowe.	V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
160	Wytwórnia Maszyn Młyńskich, Tow. Akc., obecnie „Młynotwórnia” Tow. Akc. Wytwórni Maszyn Młyńskich. Łódź, — Lipowa 33.	F. Pałaszewski, Łódź, — Rzgowska 48.
161	Zaremba W., Fabryka Maszyn i Aparatów, Odlewnia Żelaza i Mosiądzu. Konin.	Hugon Zaremba, Konin.
<u>Oddział Kujawsko-Płocki.</u>		
162	Brown Boveri, Polskie Zakłady Elektryczne Sp. Akc. Żychlin, z. Warszawskiej.	Zygmunt Okoniewski, Warszawa, — Bielańska 6.
163	„Głowno”, Walcownia Miedzi. Głowno, pow. Brzeziński.	Marek Brabander, Warszawa, — Ks. Skorupki 5.
164	„Kraj”, Sp. Akc., Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych dawn. Alfred Vaedtke. Kutno.	Piotr Bissenik, Warszawa, — Chmielna 26.
165	Kujawska Fabryka Maszyn i Odlewnia, Sp. z o. o. Włocławek.	Stanisław Ulatowski, Warszawa, — Natolińska nr. 8.
166	Margulies M., Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych oraz Budowy Wozów i Kół. Płock.	
167	Mühsam H., Dom Rolniczy. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza, Sp. Akc. Włocławek.	
168	Sarna M. S. Płock.	

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Młynotwórnia“	238	Maszyny młyńskie: wialnie, żubrowniki, eureka, ma- szyny szmerglowe i szczotkowe, cylindry sortują- ce, gniotowniki tarczowe, detaszery, pytle płą- skie (planzychtry), pytle pryzmatyczne, cylindry odśrodkowe, perlaki bębnowe, perlaki cepowe automatyczne, jagielniki, krajalnice, filtry aspi- racyjne ssące i tłoczące, mieszarnie automaty- czne, oskardy, oskardziki, perliki, oprawki do oskardzików, turbiny wodne. Pędnie. Odlewy żeliwne. Kotły i aparaty dla gorzelni, odlewy żeliwne i me- talowe.	I V V VI
„Brownboveri“	220-54 Warsz.	Silniki elektryczne i transformatory 3-fazowe mocy od 20—200 K. M. Tablice rozdzielcze.	III
„Walcownia“	34-51 Warsz.	Blacha i drut miedziany i mosiężny.	IX
„Fabkraj“	241-33 Warsz.	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie sztyftowe, sze- rokomłotne, cepowe, sieczkarnie, miedlice do obróbki lnu i konopi, tokarki, tokarki tarczowe. Odlewy żeliwne.	I II V
„Kujawska Fabryka“		Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie sztyftowe, cepowe i szerokomłotne, prasy do sło- my. Maszyny torfiarskie.	I II
„Margulies“	25	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie, grabie konne. Wozy i kotła.	II VIII
„Mühsam“		Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, elewatory do słomy. Maszyny torfiarskie: prasy i kopaczki. Odlewy żeliwne.	I II V
„Sarna Fabryka“	80	Maszyny rolnicze: maneże, pługi, młocarnie. Kopacz- ki do torfu. Odlewy żeliwne.	I II V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
169	„Sierpczanka“, Fabryka Maszyn i WYROBÓW Metalowych, Sp. Akc. Zjednoczenia Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Sierpc, z. Płockiej.	
170	Srzednicki W., Fabryka Odlewów i Narzędzi Rolniczych. Lowicz, przy szosie Bolimowskiej.	
171	„Wisła“, dawn. B-cia Bossak, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych oraz Odlewnia Żelaza. Włocławek, — Toruńska 26.	
Oddział Kujawsko-Płocki.		
172	Wiśniewski A., Fabryka Narzędzi Rolniczych i Odlewnia. Kutno, — Cmentarna 79.	Antoni Wiśniewski, Kutno.
173	Włocławska Fabryka Drutu, dawn. C. Klauke. Sp. Akc. Włocławek.	Józef Grundland, Włocławek.
174	Żółtowski A. i Sp., Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza. Płońsk, — z. Warszawskiej.	Leopold Chrzanowski, Płońsk.
175	„Żychlin“, Odlewnia i Fabryka Maszyn, Sp. z o. o. Żychlin, — z. Warszawskiej.	D. Wagman, Żychlin.
Oddział Radomsko-Kielecki.		
176	„Białogon“, Zakłady Mechaniczne, Odlewnia Żelaza, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Białogon, p. Kielce.	Leon Skibiński, Warszawa, — Smolna 15.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
„Sierpczanka“		Maszyny rolnicze: maneże i sieczkarnie. Odlewy żeliwne.	II V
„Odlewnia“		Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, walce pierścieniowe. Pompy, odlewy żeliwne.	I II V
„Wisła“	1-88	Maszyny rolnicze: maneże, pługi, obsypniki, pogłębiacze, kultywatory, walce pierścieniowe, siewniki, grabie konne, sieczkarnie, młocarnie cepowe, sztyftowe, wialnie, młynki do czyszczenia zboża, siekacze, brony żelazne. Maszyny torfiarskie: prasy i kopaczki. Wały do wiatraków. Turbiny wodne. Wyroby ślusarskie ozdobne. Okna i balustrady. Pędnie. Urządzenia młynów, suszarni cykoryjnych i olejarni.	I II VIII
	42	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie i sieczkarnie. Odlewy żeliwne i metalowe.	II V
„Klauke“	15	Liny druciane stalowe, drut kolczasty, siatki druciane do ogrodzeń, wycieraczki do nóg, gwoździe i druty żelazne, ocynkowane i nieocynkowane.	XI
		Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie cepowe i sztyftowe, wialnie. Wyroby kotlarskie. Aparaty dla gorzelni i krochmalni. Maszyny młyńskie. Pędnie. Odlewy żeliwne.	I II V VI
„Odlewnia“	102-07 169-28 Warszaw.	Maszyny rolnicze: maneże i sieczkarnie. Urządzenia cukrowni, rafinerji, gorzelni i młynów. Odlewy żeliwne i metalowe.	II V VI
	7-41 Warszaw.	Rury kanalizacyjne i wodociągowe. Odlewy żeliwne. Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, karczowniki. Pompy studzienne: kalifornijskie, abisyńskie i inne.	I II V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
177	„Bliżyn“, Zakłady Górniczo-Hutnicze. Bliżyn, p. Skarżysko.	Józef Zeydler, Stanisław Matlawski, Warszawa, Moniuszki 2. Kazimierz Kamieński, Bliżyn.
178	„Bodzechów“, Zakłady Żelazne. Bodzechów, p. Ostrowiec.	
179	Bolesta K., Fabryka Maszyn Rolniczych. Radom, — Warszawska 13.	Józef Bolesta, Radom, Warszawska 13.
180	Bracia Węgrzeczcy, Dom Przemysłowo-Handlowy. Kamienna, st. Skarżysko. Zarząd: Warszawa, — Wspólna 4.	Ryszard Węgrzecki, Stefan Węgrzecki,
181	„Chlewiska“, Zakłady Górniczo-Hutnicze. Chlewiska, p. Szydłowiec.	G. Śniechowski, Chlewiska.
182	Fiutkowski Aleksander, Fabryka Narzędzi Rolniczych. Końskie.	Aleksander Fiutkowski, Końskie.
183	„Glinice“, Odlewnia Żelaza i Emaljerna. Radom.	J. Rosenberg, J. Diament, Radom.
184	Goldblum H. E., Fabryka Odlewów Żelaznych i Warsztaty Mechaniczne. Radom, — Giserska 21.	M. E. Goldblum, M. Bluman.
185	Heine B-cia i Silman, Fabryka Odlewów Żelaznych i Warsztaty Mechaniczne. Ostrowiec.	
186	„Isnosskoff & Co.“ Tow. Akc., Odlewnia Żelaza i Emaljerna. Kamienna, p. Skarżysko.	
187	„Kamienna“, Jan Witwicki, Odlewnia Żelaza i Emaljerna. Kamienna, p. Skarżysko.	Kazimierz Witwicki, Kamienna, p. Skarżysko. Czesław Galiński, Kamienna, p. Skarżysko.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Fabryka“		Odlewy żeliwne. Płyty kuchenne, ruszta kuchenne i kotłowe, piecyki i kuchenki, drzwiczki hermetyczne, radiatory, rury i fasony wodociągowe i kanalizacyjne. Konstrukcje żel., wagoniki, walce szosowe, tarcze obrotowe. Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, pługi, odważniki.	II V VI
„Bolesta“		Lemiesze i odkładnice. Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, pługi.	II
„Węgrzeccy“	Skarżysko 5 Szydłowiec 3 Warszaw. 410-30 192-40	Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, brony, kultywatory, pługi.	II
„Chlewiska“		Sieczkarnie, pługi, osie do wozów, bandaże do kół gumowych.	II
„Fiutkowski“		Surowiec odlewniczy. Odlewy żeliwne. Płyty i ruszta kuchenne.	V
„Glinice“	42	Pługi, lemiesz i odkładnie.	II
„Goldblum“	86	Odlewy żeliwne, naczynia żelazne lane emaljowane. Odlewy sanitarne, płyty kuchenne i buksy.	V VII VIII
„Silman“		Odlewy żeliwne, buksy do wozów.	V VIII
„Isnosskoff“	15	Odlewy żeliwne.	V
„Witwicki“		Odlewy żeliwne, naczynia żelazne lane emaljowane, odlewy sanitarne.	V VII VIII
„Witwicki“		Odlewy żeliwne, naczynia żelazne lane emaljowane, odlewy sanitarne, rezerwoary klozetowe, radiatory, rury żebrowe, części do maszyn żniwnych. Maszynki do mięsa.	V VII VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
188	Kielecka Odlewnia Sp. Akc. Kielce.	Franciszek Giertych, Warszawa, — Sienna 20. Józef Gabrysiewicz, Kielce.
189	Kronenblum S., Fabryka Odlewów Żelaznych i Zakłady Mechaniczne. Końskie.	S. Kronenblum, Końskie.
190	„Ludwików“, Odlewnia Stali i Żelaza. Kielce.	Stanisław Starke, Suchedniów, p. Kielce.
191	„Neptun“, J. Mintz, Fabryka Odlewów Żelaznych i Zakłady Mechaniczne. Końskie.	J. Mintz, Końskie.
192	„Olkusz“, Fabryka WYROBÓW ALUMINIOWYCH I METALOWYCH. Olkusz.	Jerzy Gaszyński, Olkusz.
193	„Olkusz“, Sp. Akc., Fabryka Naczyni Emaljowanych, dawniej Tow. Akc. „Westen“. Olkusz.	Witold Otto, Bolesław Weltuzen, Jan Morawek, Olkusz.
194	Piżyc M. i Sp., Fabryka Odlewów Żelaznych i Zakłady Mechaniczne „Krasna“. Końskie.	M. Piżyc, Końskie.
195	„Rozwój Polski“, Sp. Akc., Fabryka Wozów. Radom, — Lubelska 107.	Władysław Wojciechowski, Radom, — Lubelska 107.
196	„Rubinstein“, Odlewnia. Radom.	M. Rubinstein, Radom.
197	„Rzuców“, Witold Mokiejewski, Zakłady Przemysłowe. Rzuców, p. Szydłowiec.	Witold Mokiejewski, Rzuców.
198	Salbe, Tenenbaum i Horowicz, Fabryka Odlewów Kuto-lanych. Radom.	M. Horowicz, Radom.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
„Kielecka Odlewnia“		Naczynia kuchenne żel. lane emaljowane, wanny żel. lane emaljowane, odlewy sanitarne.	V VII
S. Kronenblum		Odlewy żeliwne.	V
„Odlewnia Ludwików“		Odlewy stalowe, kowadła. Odlewy żeliwne, naczynia lane emaljowane, odlewy sanitarne, rury kanalizacyjne i wodociągowe, płyty, ruszty i drzwiczki kuchenne, piecyki i kuchenki. Osie i buksy do wozów, buksiki do pługów. Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie. Odlewy kuto-lane, części do maszyn żniwnych.	II V VII VIII
„Neptun“	21	Odlewy żeliwne.	V
„Aluminjum“		Naczynia aluminiowe, niklowane, cynkowane.	IX
„Westemail“	6-33	Naczynia emaljowane i szlifowane z czarnej żelaznej blachy.	
	25	Odlewy żeliwne, płyty i ruszty kuchenne.	V VIII
„Rozwój Polski“		Wozy, koła, osie do wozów.	VIII
„Odlewnia Rubinstein“		Odlewy żeliwne, buksy do wozów, podstawy do maszyn do szycia.	V VIII
„Rzuców“	10	Odlewy żeliwne, buksy i osie do wozów. Gwoździe tapicerskie cięte.	V VIII
„Salbe“		Odlewy kuto-lane, okucia do drzwi i okien, klucze zamkowe, klucze maszynowe, części do maszyn rolniczych.	II V VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
199	„Słowianin“, Fabryka Odlewów Żelaznych i Emal-jernia. Końskie.	M. Hochberg, Końskie.
200	Sosnowski Józef, Fabryka Pilników. Skarżysko.	Józef Sosnowski, Skarżysko.
201	„Stąporków“, Tow. Akc. Zakładów Górniczo-Hutni-czych i Fabryk. Stąporków, p. Niekłań.	Kosiowicz, Warszawa, Mazowiecka 7 Szynbrowicz,
202	Stellman A. i H. E. Goldblum, Fabr. Odlewów Żela-znych i Emaljowanych. Radom.	Wł. Fenigstejn.
203	Stępień A., Warsztaty Mechaniczne. Radom.	Antoni Stępień, Radom.
204	Suchedniowska Fabryka Odlewów, Sp. Akc. Suchedniów, p. Kielce.	Stanisław Starke, Suchedniów, p. Kielce.
205	Tenenbaum Eljasz, Radomska Fabryka Drutu i Gwoździ. Radom.	Eljasz Tenenbaum, Radom.
206	Zolberg i Pinkert, Fabryka Odlewów Żelaznych i Warszt. Mechaniczn. Szydłowiec, z. Radomska.	Zolberg, Warszawa (276-36). Pinkert, Szydłowiec.
<u>Oddział Dąbrowski.</u>		
207	Altman I., Fabryka Antab do Mebli oraz Okuć Budow-lanych. Częstochowa, — Krótka 35.	

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Słowianin“		Naczynia lane emaljowane, odlewy sanitarne, żelazka do prasowania, odlewy żeliwne.	V VII VIII
„Stąporkowskie“	29-60 Warszaw.	Pilniki.	
		Surowiec odlewniczy, odlewy żeliwne, radiatory, rury żebrowe, rury kanalizacyjne i wodociągowe, płyty, ruszty i drzwiczki kuchenne i piecowe.	V VIII
„Emaljarnia“	177 i 3	Garnki żeliwne, emaljowane, buksy do wozów odlewy rolnicze i kuchenne.	IX
„Stępień“		Maszyny garbarskie i rolnicze.	I II
„Starke“		Odlewy żeliwne, naczynia lane emaljowane, naczynia sanitarne, rury kanalizacyjne i wodociągowe, płyty, ruszta i drzwiczki kuchenne, piecyki i kuchenki. Osie i buksy do wozów, buksiki do pługów. Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie. Odlewy kuto-lane. Części do maszyn żniwnych.	II V VII VIII
„Gwoździarnia“		Gwoździe i drut.	XI
„Pinkiert“	13	Odlewy żeliwne, buksy do wozów, płyty, drzwiczki i ruszty kuchenne, sieczkarki, wiertarki.	I V
„Antaby“		Okucia meblowe, zawiasy francuskie do drzwi i okien.	VIII IX

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
208	Bauerertz B-cia, Tow. Akc. Zakładów Mechanicznych, Odlewni Stali i Żelaza. Mijaczów, p. Myszków.	Stanisław Bauerertz, Mijaczów, p. Myszków. Józef Sperber, Warszawa, — S-to Krzyńska 19, m. 13.
209	Chrzanowski Józef Inż. i Sp., Sosnowiecka Fabryka Odlewów Stalowych i Żelaznych. Sosnowiec.	Juljan Holecki, Warszawa, — Chmielna 2.
210	Cieślik P., Odlewnia Żelaza i Bronzu. Sosnowiec, — Sucha 48.	Piotr Cieślik, Sosnowiec, — Chemiczna nr. 6.
211	Deichsel A., Fabryka Drutów Stalowych, Lin Drucianych i Konopnych. Sosnowiec.	Mieczysław Cimoszko, Sosnowiec.
212	Erbe Ernest, Fabryka Wyrobów Lano-Kutych. Zawiercie.	Aleksander Erbe, Zawiercie.
213	„Ferrum“, Fabryka Kuto-Lanych Wyrobów. Zawiercie.	Maurycy Birnfeld, Zawiercie.
214	„Fitzner“ W. i K. Gamper“, Sp. Akc. Zakładów Kotlarskich i Mechanicznych. Sosnowiec.	Władysław Jechalski, Sosnowiec. E. Stypulkowski, Dąbrowa. Leopold Wellisz, Warszawa,—Moniuszki 6.
215	Igiełki Wyrobów Metalowych Częstochońska Fabryka, Sp. z o. o. Częstochowa, — Fabryczna 6/8. Zarząd: Warszawa, — Daniłowiczowska 2.	Józef Perkahl, Warszawa, — Żórawia 1.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do- grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Bauerertz“	88-42 Warszaw.	Odlewy żeliwne i stalowe, utensylja dla kolei normal- nych, wążkotorowych i tramwaji. Rozjazdy ko- lejowe, dreżyny łańcuchowe, złożenia osiowe, bandaże stalowe lane, koła zębate, pancerze do motorów, złącza „Melauna“, tarcze obrotowe, sztendry do walców, walce gładkie, kalibrowe i zębate stalowe lane, części stalowe i żelazne dla cementowni, cegielni i pras.	I V
Chrzanowski“		Odlewy stalowe i żeliwne, utensylja dla kolejek pod- jazdowych i kopalnianych, przewody dla kopalń.	V
„Cieślik“	1-79	Odlewy żeliwne i bronzowe. Wentylatory na wysokie i niskie ciśnienie. Złożenia osiowe do wagoni- ków. Wiertarki do napędu pasowego oraz ręcz- ne. Maszyny do brykietowania miału węglowe- go. Żelazka krakowskie i berlińskie niklowane. Drzwiczki hermet. do pieców pokoj. i kuchenne. Rusztia i płyty kuchenne z krążkami i gładkie.	I V
„Deichsel“		Drut żelazny i stalowy, siatki, liny stalowe, pasy druciane.	VIII XI
„Erbe“		Odlewy lano-kute i żeliwne. Łączniki do rur wod- nych i gazowych. Smarownice „Stauffera“, łą- czniki do pasów, części zapasowe do maszyn rol- niczych.	I II V VIII
„Ferrum“		Wyroby kuto-lane, części zapasowe do maszyn rolni- czych.	II V
„Fitzgam“	95-74 Warszaw.	Kotły parowe jak: normalne syst. „Fairbairna“, wo- dnorurkowe syst. „W. Fitzner i K. Gamper“ i syst. „Garbe“, płomiennorurkowe, stojące rurko- we, parostatkowe powrotne. Ekonomizery, pale- niska ruchome, przewody rurowe, zawory, prze- wody szybowe, rury wiertnicze, armatury dla ko- tłów parowych, wodowskazy, dna kotłowe, rury z blachy falistej, aparaty do oczyszczania wody. Aparaty i urządzenia dla cukrowni i fabryk che- micznych. Konstrukcje żelazne, rezerwoary, wy- roby tłoczone. Tokarki. Szepingi. Odlewy że- liwne.	I V VI VIII
„Zalko“	3-26 23-22 Warszaw.	Igły, szpilki, haftki, sztyfty do maszyn przędzalni- czych.	VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
216	Kanczewscy B-cia, Fabryka Maszyn, Odlewnia Żelaza i Metali. Częstochowa, — Ogrodowa 51/53.	
217	Krawczyk i Sp., Fabryka Pędni, Maszyn i Odlewnia Żelaza. Zawiercie.	Ignacy Banachiewicz, Zawiercie, — Paderewskiego 26. Kazimierz Krawczyk, Zawiercie, — Paderewskiego 26.
218	Łańcucki J. i Syn, Fabryka Manometrów i Warsztaty Mechaniczne. Sosnowiec.	Leon Łańcucki, Sosnowiec.
219	Matthei A., Fabryka Bronzu Fosforowego. Sosnowiec.	Jerzy Zeidler, Sosnowiec.
220	„Metalurgja“, Tow. Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emaljarni, Sp. z o. o. Częstochowa, — Krótka 31.	Samuel Goldsztajn, Częstochowa, Krótka 31.
221	Metalurgicznego Przemysłu, Tow. Akc. Radomsk.	Albert André, Radomsk. Karol Vaudan, Radomsk. Wiktor Adamiecki, Warszawa, — Foksal 11.
222	Meyerhold i Sp., Fabryka Lin Drucianych Sp. Akc. Sosnowiec, — 3-go Maja.	Jan Meyerhold, Sosnowiec, — 3 Maja.
223	Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sp. Akc. Sosnowiec.	Herrman Meyer, Warszawa, Traugutta 2.
224	Ogórkiewicz Stefan i Sp., Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Miechów, — z. Kieleckiej.	Stefan Ogórkiewicz, Miechów.
225	„Podkowa“, I - a Polska Fabryka Haceli, Sp. z o. o. Sosnowiec.	B. Fürstenberg, Sosnowiec.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Kanczewscy“	1-95	Pędnie. Maszyny i urządzenia dla cegielni, prasy frykcyjne i inne, dźwigi, pompy, konstrukcje i okna żelazne.	I VI
„Krawczyk“	25-82 25-84 67-27 Warszawa.	Pędnie, okna żelazne kute, konstrukcje żelazne, maszyny dla cegielni i cementowni, formy żelazne. Odlewy żeliwne, sprzęgła, ciernie syst. Hill'a. Manometry, wakuometry, reduktory i t. p.	I V VI VI
„Matthei“		Odlewy metalowe, koła zębate, tłoki i pierścienie tłokowe, formy, armatury.	I V
„Metalurgia“	2-46	Naczynia lane emaljowane. Odlewy sanitarne, płyty i ruszta kuchenne, piecyki, Kuchenki i piece do wanien, żelazka do prasowania, drzwiczki, buksy do wozów, odlewy żeliwne.	I V VII VIII
„Metal“		Druk żelazny, stalowy, miedziany, telegraficzny, telefoniczny, kolczasty. Gwoździe. Nity, śruby, nakrętki, podkładki, wkrętki. Łopaty i szpadle stalowe. Widły. Konstrukcje żelazne. Żorawie mostowe.	VIII XI
„Fabryka Meyerholda“	40	Liny druciane.	XI
„Hutnicze“	77-40 Warszawa.	Śruby, haki, nity, nakrętki, podkładki, żelazo handlowe, bednarka walcowa na gorąco i zimno, szyny dla kolejek podjazdowych, gwoździe szynowe, śruby laszowe. Młoty, siekiery, młotki, babki do kos, oskardy i inny towar kuto-prasowany. Druk ciągniony, surowiec odlewniczy i martenowski, bloki, cegła szlakowa oraz szlaka granulowana. Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, wialnie.	I VIII II
„Podkowa“		Hacele.	VIII

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
226		
227	Rur i Żelaza Tow. Sosnowieckich Fabryk, Sp. Akc. Sosnowiec.	Maciej Rogowski, Warszawa, Mazowiecka 7.
228	Sucheni Józef, Fabryka Pługów. Gidle, p. Radomski.	Wincenty Sucheni, Gidle, p. Radomski.
229	Szczęśni B-cia, Fabryka Miedziano - Kotlarska Mechaniczna i Odlewnia. Częstochowa.	
230	Warwasiński L., J. Wojakowski i Sp., Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Radomsk.	Ludwik Warwasiński, Radomsk.
231	Wiśniowski Julian, Odlewnia Metali i Warsztaty Mechaniczne. Częstochowa, — Stanisława 7.	
	<u>Oddział Lubelski.</u>	
232	Dratt R. i Sp., Sp. Akc. Fabryki Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza. Chełm.	Hugon Kamenc, Chełm.
233	Gassner F., K. Najdeker i W. Orłowski, Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza. Chełm.	Ksawery Najdeker, Chełm.
234	Gniazdowski i Janiszewski inż., Zakłady Mechaniczne, Sp. Akc. Lublin.	Stanisław Janiszewski, Lublin, — Bychawska 69.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Huleczyński“	51-61 25-93 25-94 67-27 Warszaw.	Rury bez szwu i rury spawane gazowe i kotłowe, wiertnicze, rury precyzyjne do aparatów cukrowniczych. Słupy rurowe do latarni, tramwajów i t. p. Beczki żel. Butle do tlenu. Żelazo handlowe, stal resorowa, utensylja dla kolei, lemiesz i odkładnice, żelazo mostowe, blacha zbiornikowa i kotłowa.	I II VIII
„Sucheni“	2-30	Maszyny rolnicze: pługi, radełka, maneże, brony, kultywatory. Maszyny rolnicze. Młocarnie do prostej słomy. Wodociągi i kanalizacja. Aparaty dla browarów, gorzelni, krochmalni i t. p. Odlewy żeliwne.	II II V VI
„Warwasiński“	25	Turbiny wodne, postawy walcowe, ryflarki, tokarki, strugarki ręczne, wiertarki do metali, główki podziałowe do frezarek, motory na gaz ssany, gazownie do nich na wszelkie paliwa, aparaty Molle- rup'a. Odlewy żeliwne. Odlewy metalowe, biały metal, bronz fosforowy, i t. p., cyna do lutowania.	I V V
„Dratt“	1-15	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie. Odlewy żeliwne.	II V
„Gassner“		Maszyny rolnicze: pługi, maneże, sieczkarnie. Odlewy żeliwne.	II V
„Janiszewski“, Lublin, Bychawska 69	2-42	Zórawie ręczne i elektryczne. Konstrukcje żelazne. Kotły parowe. Imadła równoległe. Maneże. Odlewy żeliwne.	II V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
235	„H e s s W.“, Tow. Akc. Fabryki Wag. Lublin.	Jan Markowicz, Lublin. Walery Węgrzecki, Lublin.
236	„I d e a l“, Fabryka Wag. Lublin, — Krochmalna 22.	Franciszek Maszkiewicz.
237	K e g e l J a n, Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza. Lublin, — Przemysłowa 10.	Krzykowski Gustaw Adolf, Lublin.
238	„L e c h j a“ dawn. Kujawski, Milewski i Sp., Zakłady Bu- dowy Młynów, Wytwórnice Maszyn i Odlewnie, Sp. z o. o. Lublin, — Foksał 17.	Teofil Kujawski, Lublin, — Kołłątaja 5.
239	M o r i t z W a c ł a w, Fabryka Maszyn Rolniczych i Odle- wnia Żelaza, Sp. Akc. „Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych“. Lublin.	S. Dzieciuchowicz, Lublin, — Rusalka 15. Wacław Moritz, Lublin, — ul. Zamojska.
240	P l a g e E. i T. Ł a ś k i e w i c z, Zakłady Mechaniczne. Lublin. Częstochowa, — Stanisława 7.	Teofil Łaskiewicz, Lublin. Zygmunt Rościszewski, Warszawa, Hortensja 1.
241	W o l s k i M. i S p., Sp. Akc. Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Lublin.	Ludwik Hafner, Lublin.
242	„Z i e m i a n i n“, Sp. Akc. Zamość, — Kościuszki 5.	Jan Władysław Tatarski, Zamość, — Kościuszki 5.
243	Oddział Kresowy. B e k e r B r., Żelazo-mosiężna Odlewnia i Mechaniczna Fabryka. Wilno.	

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
„Hess“		Wagi stołowe, dziesiętne, czterdzieste, setne, wozowe, wagonowe, wagi wozowe przewożne, wagi do parowozów, wagi kranowe, wagi do wózków, wagi do wagoników, wagi dla bydła, wagi dla ludzi. Odważniki. Imadła równoległe. Wozy.	IV VIII
„Ideal“		Wagi stołowe, dziesiętne, czterdzieste i setne, wozowe przenośne i stałe, do samochodów, magazynowe, do bydła, wagonikowe i inne specjalne.	IV
		Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie. Wozy. Odlewy żeliwne.	II V VIII
„Lechja“	47	Maszyny młyńskie: postawy walcowe pojedyncze i podwójne, automatyczne i półautomatyczne perlaki, młynki do czyszczenia ziarna, planzychtry, odsiewacze, jagielniki, maszyny do drobienia kaszy. Pędnie. Koła zębate. Maszyny rolnicze: maneże, wialnie, śrutowniki. Odlewy żeliwne.	I II V
„Moritz“	75	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie. Wozy. Prasy do oleju. Gatry. Odlewy żeliwne.	I II V VIII
„Łaskiewicz“		Kotły parowe. Maszyny i aparaty dla gorzelni, rektyfikacji, drożdżowni, krochmalni i syropialni. Aparaty dla cukrowni. Pompy. Wyroby kotłarskie. Konstrukcje żelazne. Beczki żel. Narzędzia do obróbki metali; frezy, rozwiertniki, narzynki i t. p. Remont samochodów i traktorów. Karoserje samochodowe. Samoloty lądowe i wodne.	I IV VI
„Emwol“	29	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, wialnie, młynki do czyszczenia zboża, siekacze, plugi, pogłębiacze, znaczniki, brony, walce pierścieniowe, ugniatacze, obsypki. Odlewy żeliwne.	II V
„Ziemiański“	22	Kultywatory, sieczkarnie, wialnie. Odlewy żeliwne.	II V
		Odlewy żeliwne i metalowe.	II

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
244	Dojlidzki B., Odlewnia Żelaza, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Białystok, — Grunwaldzka 35.	Jan Markowicz, Lublin. Władysław Węgrzecki, Lublin.
245	„Malinowski W. Inż.“, Dom Przemysłowo-Handlowy Sp. z o. o. Wilno, — Wileńska 23.	Wiktor Niewodniczański, Wilno, — Wileńska 23.
246	„N ó ż“, Fabryka WYROBÓW Stalowych Ostrych, Sp. Akc. w Dobrzniewie Fabrycznym, p. Białystok.	Zygmunt Tołtyżewski, Warszawa, — Zgoda 9.
247	Tyszkiewicz hr. A., Warsztaty Mechaniczne. Wilno, — W. Stefańska 29.	Zygmunt Obrąpalski, Wilno, W. Stefańska 29.
<u>Oddział Lwowski.</u>		
248	„A j a k s“, Fabryka konstrukcji Żelaznych i Odlewnia Żelaza i Metali, inż. Zygmunta Piotrowicza i Sp., Sp. z o. o. Lwów, — Zniesienie 102 C.	Władysław Morita, Lublin, — ul. Zamojska.
249	„Auto-Motor“, Fabryka Samochodów Sp. Akc. Lwów, — Kopernika 54/56.	Lucjan Myciński, Lwów, Kopernika 54/56.
250	Bank Rolniczy Sp. Akc., Oddział Maszynowy. L w ó w, — Gródecka 56/58.	Stanisław Kastner, Henryk Rzepka, Lwów, Gródecka 56/58.
251	Biskupscy B-cia Sp. Akc., Fabryka Maszyn i Odlewnia. Kołomyja.	Bolesław Biskupski, Kołomyja.
252	„Cyklop“, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza, Sp. z o. o. Przemyśl. <u>Oddział Kresowy.</u>	Bernard Klüger, Przemyśl.
253	„Ferrum“, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza i Metali, Sp. z o. o. Lwów-Podzamcze, — Żółkiewska 147.	Czesław Mermon, Adam Mermon, Lwów, Żółkiewska 147.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
„Wuma“	2-30	Maszyny rolnicze: maneże. Osie i buksy wozowe. Odlewy żeliwne. Płyty i drzwiczki kuchenne.	II V VIII
	3-10	Centralne ogrzewanie, wodociągi, kanalizacja. Urządzenia elektryczne.	
	223-41 Warszaw.	Noże i widelce stołowe. Noże kuchenne, rzeźnicze, szewckie. Tasaki.	IV
		Remont maszyn.	I
		Odlewy żeliwne i metalowe, konstrukcje żelazne.	V VI
„Bankroln“	1-94	Remont samochodów i traktorów. Wagi dziesiętne.	I
	1-31	Maszyny rolnicze: pługi, sieczkarnie, obsypniki, plewniki ręczne, młynki do czyszczenia zboża, części do maszyn żniwnych. Prasy i gniotowniki do oleju. Remont traktorów. Odlewy żeliwne.	I II V
		Maszyny rolnicze: sieczkarnie, młynki do czyszczenia zboża. Maszyny do olejarni.	I II
„Cyklop“	1-74	Maszyny do obróbki drzewa. Remont maszyn.	I
„Ferrum“	8-83	Urządzenia młynów, tartaków i gorzelni. Odlewy żeliwne i metalowe.	I V VI

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
254	Galicyjskie Karpackie Naftowe Tow. Akc., Fabryka Maszyn i Narzędzi Wiertniczych. Glinik marjampolski.	Inż. Dawid Seelenfreund, Inż. Jan Czerwiński.
255	„Hydropol“, Sp. Akc. Lwów, — Lwowskich Dzieci 56.	Bolesław Wójcikiewicz, Lwów, Lwowsk. Dzieci 56.
256	Mączyński H., Fabryka Pilników. Lwów, — Nowej Rzeźni 16.	Henryk Mączyński, Lwów, Nowej Rzeźni 16.
257	„Metal“, Fabryka Wyrobów Metalowych i Akumulatorów, Dr. Inż. St. Bieńkowski i Tow. Lwów, — Zacharjewicza 5.	Stanisław Bieńkowski, Lwów, — Potockiego 49
258	Wietchy Adolf, Fabryka Maszyn Ślusarskich dla Obróbki Drzewa i Metali. Lwów, — Dekerta 4.	Adolf Wietchy, Lwów, Dekerta 4.
259	Zieleniewski L., Polskie Fabryki Maszyn i Wagonów w Krakowie, Lwowie i Sanoku, Sp. Akc. Fabryka Lwowska. Lwów, — Podzamcze.	Jan Bisztyga, Lwów, — Podzamcze.
<u>Oddział Krakowski.</u>		
260	„Auto-Motor“. Kraków, - Dębniki, — Barska 12.	Henryk Rzepka, Lwów, Gróbska 58/56.
261	„Borek“, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza i Metali Inż. K. Wyleżyński. Borek Fałęcki, p. Kraków.	Konrad Wyleżyński, Borek Fałęcki, p. Kraków.
262	„Kraków“, Huta Żelazna, Sp. Akc. Kraków, — Rynek Gł. 12.	Tadeusz Epstein, Kraków, Rynek Gł. 12.
263	Lokomotyw Pierwsza Fabryka w Polsce, Sp. Akc. Chrzanów. Zarząd: Warszawa, — Chmielna 28.	Władysław Jechalski, Sosnowiec.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka zaliczona do grup zawodowych P. Z. P. M.
„Excenter“	Gorlice 2 i 17	Wszelkie aparaty, maszyny i przybory dla przem. naftow., wszelkie konstrukcje żelazne i odlewnicze.	I V
	3-25	Sikawki i narzędzia pożarnicze. Aparaty asenizacyjne.	I
		Pilniki.	IV
	3-34	Śruby, nakrętki, nity. Rury ołowiane i plomby ołowiane.	VIII IX
		Tokarki pociągowe, wiertarki.	
„Fabryka Zieleniewski“		Maszyny i aparaty dla gorzelni, armatury, wyroby kotlarskie, odlewy żeliwne.	I V VI
	1-53	Remont samochodów i traktorów.	I
„Wyleżyński“ Kraków, Skrytka Nr. 20	24-80	Narzędzia monterskie, ślusarskie i kowalskie. Odlewy żeliwne i metalowe. Armatury wodociągowe maszyn rolniczych i młyńskich, kuźnie polowe, wiertarki ściennie, regulatory syst. Hartung.	I IV V VIII
		Gwoździe i drut.	XI
„Fablok“		Parowozy.	I

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
264	„Odlew“, Fabryka Maszyn Rolniczych, Sp. Akc. Kraków XIX, — Hetmana Żółkiewskiego.	Wacław Skwarczyński, Kraków, Szczepańska 6. Zygmunt Lassociński, Kraków XIX, — Hetmana Żółkiewskiego.
265	„Potęga“, Sp. Akc., Towarzystwo Polskich Fabryk, Huty Żelaza. Kraków, — Basztowa 9.	Józef Dubieński, Kraków, — Basztowa 9.
266	Zieleniewski L., Polskie Fabryki Maszyn i Wagonów w Krakowie, Lwowie i Sanoku, Sp. Akc., Fabryki Krakowska i Sanocka. Kraków i Sanok.	Antoni Lewalski, Kraków.
<u>Oddział Poznańsko-Pomorski.</u>		
267	„Agraria“, Fabryka Maszyn, Tow. Akc., dawn. Max Kuhl. Poznań, — Składowa 4.	Leonard Głabisz, Poznań, — Składowa 4.
268	Broda Jan, Toruńska Fabryka Zamków. Toruń, — Koszarowa 11/13.	Jan Broda, Toruń, Koszarowa 11/13.
269	Cegielski H., Tow. Akc. Fabryki Maszyn i Wagonów, Odlewnia Żelaza i Stali. Poznań, — Gwarna 9.	Henryk Suchowiak, Poznań, — Ratajczaka 16. Fryderyk Suchanek, Poznań, — Ratajczaka 16.
270	Czarliński Leon, Tow. Akc., Fabryka Maszyn Rolni- czych, Odlewnia Żelaza i Spiżu. Krępa, p. Ostrów.	Leon Czarliński, Inowrocław.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
	3-87	Maszyzny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie, młynki do czyszczenia zboża. Odlewy żeliwne, tokarnie, imadła, łożyska dla celów rolniczych.	II V
„Potęga“	2-57	Maszyzny rolnicze: maneże, młocarnie, młynki do czy- szczenia zboża, brony, młocarnie. Wozy. Odlewy żeliwne.	III V VIII
„Zieleniewski“	1-96 20-60 31-23 Warszaw. 73-83	Maszyzny parowe, kompresory, pompy, żórawie wodne, pogłębiarki, bagry, silniki ropowe i naftowe, prze- suwnice, żórawie, mosty, konstrukcje żelazne, kotły parowe stałe i przewożne, zbiorniki, apara- ty dla fabryk chemicznych, odlewy żeliwne. Wa- gony osobowe, towarowe, wagony—cysterny, ten- dry, wozy ogrzewalne, tramwaje.	I V IV
„Agraria“	31-36 23-26	Maszyzny rolnicze, kartoflarki. Odlewy żeliwne.	II V
„Brodabiuro“		Zamki meblowe, kłódki, haki do łóżek, kołnierze bu- telkowe.	IX
„Hacegielski“	43-11 20-29 29-47	Wagony towarowe, lokomobile przewożne i stacyjne. Maszyzny rolnicze: maneże, pługi wypielacze i obsypniki, brony talerzowe, łukowe, gzygzakowa- te i t. p., walce pierścieniowe, kolczaste, gładkie, łukowe i t. p. Ugniatacze podglebia, dołowniki do kartofli, sadzarki do kartofli, kartoflarki, sor- towniki do kartofli, włóki do kartofli. Młynki do nawozów, siewniki do salety. Grabie konne, wyorywacze do buraków, młocarnie sztyftowe, bębnowe. Płuczki do kartofli i buraków. Aparaty magnesowe. Sieczkarnie, beczki żel. do wody i t. p., pompy do gnojówki, parowniki. Maszyzny i prasy do wyrobu cegieł. Prasy i kopaczki do torfu. Urządzenia gorzelni i krochmalni. Odle- wy żeliwne.	I II X
„Leon Czarliński“	1	Maszyzny rolnicze: maneże, sieczkarnie, młocarnie, walce pierścieniowe, gładkie, gwiazdkowe i t. p. Brony. Ugniatacze podglebia. Odlewy żeliwne.	II V

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
271	Drewitz E., Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza. Toruń.	Bolesław Rybiewski, Apolinary Zdanowicz, Toruń I. — 3 Maja 1.
272	„Fema“, Tow. Akc., Wielkopolska Fabryka WYROBÓW Metalowych. Bydgoszcz.	Adam Piotrowski, Bydgoszcz.
273	Fiebrandt i S-ka, T. z o. p., Fabryka Sygnałów dla Kolei Żelaznych. Bydgoszcz, — ul. Grunwaldzka 3.	Michał Czerski, Feliks Werner.
274	„Galwana“ Tow. Akc. Bydgoszcz.	Kazimierz Baranowski, Bolesław Baranowski.
275	Głogowski i Syn, T. z o. p. Inowrocław.	Leon Czarliński, Inowrocław.
276	Granobski Kozłowski, T. z o. o., Fabryka pilników i narzędzi, obecnie „Grakona“ Tow. Akc. Bydgoszcz, — Marcinkowskiego.	Hugon Kozłowski, Bydgoszcz.
277	Herzfeld i Victorius, Tow. Akc., Odlewnie Żelaza i Emalnierie. Grudziądz.	Lucjan Kołodzki, Grudziądz.
278	Kostrzyński Leon, Fabryka Maszyn Rolniczych. Żerków.	Leon Kostrzyński, Żerków.
279	Löhnert Herman Sp. Akc., Bydgoska Fabryka Maszyn. Bydgoszcz, — Jenerała Bema 10.	Inż. Żukowski, Inż. Pstrokoński, Dyr. Klatt, Bydgoszcz.
280	„Motor Polski, Tow. Akc. Żnin.	Kazimierz Urbański, Żnin.
281	Nitsche i Sp., Fabryka Maszyn Rolniczych. Poznań, — Św. Marcin 33.	Franciszek Nitsche, Piotr Nitsche, Poznań, — Św. Marcina nr. 33.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Drewitzrol“	30 653	Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie sztyftowe i ce- powe, sieczkarnie, siewniki do zboża, traw i sosny.	II
„Fema“	8-21	Zamki meblowe, okucia do mebli. Maszyny do wy- robu masła.	I IX
„Sygnał Fiebrandt“	182 185 186	Urządzenia do ubezpieczenia ruchu na kolejach żel., sygnały, urządzenia do centralizacji zwrotnic, mosty, oporniki sygnałowe, rogatki drogowe.	
„Galwana Bydgoszcz“	1650	Wyroby metalporcelanowe, specjalne wyroby luksu- sowe, szklano-metalowe, ażurowe i reliefowe, wy- roby metalowe, platerowane i lampy.	
„Głogowscy“	35	Maszyny rolnicze: elewatory do słomy, lokomobile, młocarnie, bukowniki. Kopaczki i prasy do tor- fu. Suszarnie do kartofli, cykorji, warzyw i t. p.	I II
„Grako“	176 i 292	Pilniki i raszple wszelkich gatunków, frezery do no- ży dyfuzyjnych dla cukrowni.	
„Gusswerk“	11 1-48	Odlewy żeliwne: piece żel., drzwiczki, płyty kuchen- ne, ruszta, naczynia żel. emaljowane, odlewy sa- nitarne, rury, wanny lane emaljowane. Buksy do wozów, odkładnie do pługów. Odważniki. Okna lane żel., klocki hamulcowe, drzwiczki i ruszta do palenisk parowozowych, maźnice kole- jowe. Naczynia blaszane emaljowane.	V VII VIII
„Kostrzyński“		Młocarnie sztyftowe i szeroko-młotne.	II
„Loenert“ Bydgoszcz	460 461	Rozdrabiacze, całkowite urządzenia dla cementowni i wytwórni wapna, zakładów chemicznych, mły- nów do żużli Thamasa itp. Całkowite urządze- nia dla cukrowni, przenośnie do towarów maso- wych. Urządzenia do przerobu węgla.	
„Motor“ Żnin	82	Silniki ropowe. Imadła równoległe. Przeróbka roz- maitych motorów na ropę.	I
„Nitschespółka“		Maszyny rolnicze: maneże, sieczkarnie, śrutowniki, wialnie, młocarnie.	II

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
282	Raszeński S., Fabryka Maszyn. Poznań, — Przemysłowa 26.	Sylwester Raszeński, Poznań, Przemysłowa 26.
283	Samulski S. i Sp., Pleszewska Fabryka Maszyn. Pleszew.	Seweryn Samulski, Poznań.
284	„Unja“, Zjednoczone Fabryki Maszyn, dawn. A. Ventzki, Blumwe i Peters, Sp. Akc. Grudziądz.	Janusz Czarliński, Grudziądz. Mieczysław Dziecimkiewicz, Grudziądz.
285	Wytwórnia Maszyn Młyńskich, Tow. Akc., obecnie „Młynotwórnia“ Tow. Akc. Wytwórni Maszyn Młyńskich.	F. Pałaszewski, Łódź, — Rzgowska 48.
<u>Oddział Cieszyński.</u>		
286	Alscher A. i Syn, Warsztaty dla Konstrukcji Żelaznych, Zakład dla budowy Maszyn i Mostów. Bielsk.	Franciszek Gross, Bielsk.
287	Bartelmuss i Suchy, Fabryka Śrub i WYROBÓW Kutych. Bielsko, — Johannygo 3.	Alfred Bartelmuss, Bielsko. Jerzy Suchy, Bielsko.
288	Brevillier i Sp. i A. Urban i Synowie, Tow. Akc. dla fabrykacji Śrub i WYROBÓW Kutych. Reprezentacja dla Polski — Ustroń. Fabryka Śrub — Sporysz obok Żywca. Fabryka WYROB. Kutych—Ustroń (Śl. Ciesz).	Leon Manda, Ustroń. Henryk Schwarzw, Ustroń. Ludwik Mühlig, Sporysz. Jan Michejda, Cieszyn.
289	Emaljowanych i Metalowych WYROBÓW Fabryk, Tow. Akc. Bielsk.	

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Torfopras“	28-91	Maszyzny torfowe, kopaczki do torfu, prasy do torfu, elewatory, wagoniki.	I II
„Pofama“	9-25 9-26 9-27 9-28	Młocarnie, maneże, sieczkarnie. Pompy studzienne i wodociągowe. Smarownice Stauffera, oliwiarki tłokowe. Rezerwoary. Hydrofory. Obrabiarki do drzewa.	I II
„Młynotwórnia“	11	Maszyzny rolnicze, pługi 1- i wielo-skibowe z ażurową odkładnicą na gliniaste grunta, kultywatory, brony zwykłe i sprężynowe, lekkie i połowe, siewniki do buraków i inn., grabie konne, automataczne (nowy typ), kartoflarki, parniki, obsypniki i wypielacze, walce pierścieniowe i gładkie, płuczki, gniotowniki, wialnie, młynki do czyszczenia zboża, sieczkarnie, maneże, siekacze, znaczniki-dołowniki do kartofli.	II
„Alschersyn“	111	Maszyzny młyńskie: wialnie, żubrowniki, eureka, maszyny szmerglowe i szczotkowe, cylindry sortujące, gniotowniki, postawy walcowe, śrutowniki tarczowe, detaszery, pytle płaskie (planzychtry), pytle pryzmatyczne, cylindry odśrodkowe, perlaki bębnowe, perlaki cepowe automatyczne, jagielniki, krajalnice, filtry aspiracyjne ssące tłoczące, miészarnie automatyczne, oskardy, oskardziki, perlaki, oprawki do oskardzików. Turbiny wodne. Pędnie. Odlewy żeliwne.	I V
„Śrubfabryka“	142 162	Konstrukcje żel., mosty, dźwigi, windy, żorawie, wagoniki, rozjazdy kolejowe, zwrotnice, obrotnice, złożenia osiowe, wagi dziesiętne, maszyny i narzędzia dla przemysłu budowlanego, narzędzia górnicze, taczki żel., tarcze obrotowe, łózka żel.	I VI VIII
„Brevillierurban“ Ustroń „Huta“, Ustroń Fabr. w Ustroniu „Śrubownia“ Żywiec Fabr. w Sporyszu	Ustroń 20 i 3 Żywiec 4	Śruby, nity, nakrętki, podkładki o wszelk. kształt. i rozmiarach dla przemysłu każdego rodzaju według norm fabr. lub dostarczonych rysunków. Osie do wozów włościańskich. Wyroby kute. Akcesoria do budowy nawierzchni toru kolejowego: śruby łącznikowe, haki do szyn, tyrefony, łupki kolejowe wązkotorowe i normalne. Okucia, zawiasy, długie i krzyżowe.	VIII XI
„Emailwerke“		Okucia do wozów kolejowych, kowadła, imadła styryjskie i równoległe, drągi wiertnicze, haki do rur, lemiesz i odkładnice, osie do wozów, dusze stalowe do żelazek do prasowania, materiały dla nawierzchni toru kolejowego, śruby, naśrubki, podkładki, nity, haki do izolatorów.	II VIII
		Naczynia blaszane emaljowane i ocynkowane, naczynia mleczarskie, umywalki, szylidy emaljowane.	IX

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
290	Josephy's G. Erben, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bielsk.	Fedor Weinschenk, Bielsk.
291	„Kres“, Fabryka Wyrobów Żelaznych L. Wymiatalek, Sp. z o. o. Biała.	Józef Dubieński, Kraków, — Basztowa 9.
292	„Lechja“, Zakłady Budowy Młynów, Wytwórnia Maszyn i Odlewnie, Sp. z o. o. Żywiec.	Teofil Kujawski, Lublin, — Kollataja 5.
293	Münstermann E. v., Przemysł Fosforbronzowy. Bielsk.	
294	Ochser Jan, Odlewnia Żelaza i Metali, Zakład kotlarski i Warsztat reperacyjny Maszyn. Biała.	
295	Ochsner Karl i Syn, Zakład Kotlarski. Bielsk.	
296	Pollak Th. i Syn, Fabryka Wszelkich Towarów Śrubowych, Nitów i Muterek. Biała.	Bruno Pollak, Biała.
297	Quissek & Geppert, Fabryka Wyrobów Miedzianych i Metalowych, Maszyn i Kotłów. Bielsk.	Juljusz Quissek, Bielsk. Leopold Geppert, Bielsk.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Josephy“		Maszyny do prania i suszenia wełny, maszyny przygo- towawcze jak: szarpaki sztucznej wełny, wilki szarpiące, wilki zgrzebiące i rozluźniające. Ma- szyny przędzalnicze dla wełny, odpadków baweł- nianych, na wigoń, koberce, koce, pilśnie, dla fa- brykacji kapeluszy i waty. Przędzalnice wózkowe, obraczkowe, puszkowe, niciarki i cewiarki. Ma- szyny do wykończania jak: pralnie, folusze, dra- parki, do dekatyzacji, prasy hydrauliczne, prasy walcowe, suszarki i napinarki ramowe, maszyny do karbonizowania i aparaty farbiarskie. Maszy- ny dla cementowni, młyny kulowe, ekstrakcji oleju, aglomeracji rudy. Odlewy żeliwne.	I V
„Kres“	425 591	Podkowy. Okucia budowlane. Konstrukcje żel. Wy- roby ciągnięte.	VI VII IX
„Lechia“		Maszyny młyńskie: postawy walcowe pojedyncze i podwójne, perlaki automatyczne i półautomaty- czne, młynki do czyszczenia zboża, planzochtry, odsiewacze, jagielniki, maszyny do drobienia ka- szy. Pędnie. Koła zębate. Maszyny rolnicze: maneże, śrutowniki, wialnie. Odlewy żeliwne.	I II V
„Münstermann“	110	Armatury, bronz fosforowy, biały metal, odlewy me- talowe. Odlewy żeliwne i metalowe, wyroby kotlarskie. Wyroby kotlarskie.	V V VI VI
„Pollaksohn“	1-52	Śruby, naśrubki, nity, materiały dla nawierzchni to- ru kolejowego. Kotły parowe, parniki, zbiorniki, maszyny parowe, pompy, płuczki do kartofli, elewatory, gniotowni- ki do siodu, aparaty dla gorzelnii i rektyfikacji, armatury, pędnie. Gatry i maszyny do obróbki drzewa jak: pily taśmowe, pily wahadłowe, stru- garki, frezarki, tokarki, pily tarczowe. Maszyny do obróbki kamieni jak: gatry do kamieni, ma- szyny do szlifowania kamieni i t. p. Odlewy że- liwne.	I VIII I II V

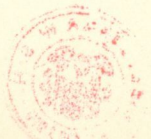
L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
298	Saur Theodor, Fabryka Maszyn. Bielsk.	
299	Schmeja Edm., Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Biała.	Maks Schmeja, Biała.
300	Schmidt Rudolf, Fabryka Armatur, Odlewnie Bronzu fosforowego, Metali i Żelaza. Biała, — Kolejowa 24/26.	Karol Jenkner, Biała. Rudolf Schmidt, Biała. Przedstawicielstwo Hamerliński & Fulde, Warszawa, Jerozolimska 21.
301	Schwabe Georg, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bielsk.	
302	Starke Ernesta Syn, Fabryka Ogrzewań Centralnych, Urządzeń Gazowych, Sanitarnych, Wodociągów i Palenisk. Bielsk, — Gizeli 5.	
303	Twerdy Emil, Fabryka Maszyn. Bielsk, — Jana 17.	
304	Wapienickie Zakłady Przemysłowe. Wapienica, — Zbrojowa 13.	M. K. Bartelmuss, Bielsk, — Zbrojowa 13.
305	„Węgierska Górka“, Sp. Akc. Górniczo-Hutnicza. Węgierska Górka, pow. Żywiec.	Jerzy Buzek, Węgierska Górka.
306	„Wschód“, Przemysł Druciany, Tow. z o. p. Zadziele — Żywiec.	

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Saur“	1-08	Maszyny dla przemysłu włókienniczego: dla wykań- czalni z wełny i półwełny, dla farbiarni, maszyny- szpularki. Listwy sztyftowe do szarperek wełny sztucznej.	I
	67	Młynki-śrutowniki do zboża i materiałów średnio- twardych. Łamacze kamieni i t. p. Bębny sor- tujące, młynki kulkowe, walce młyńskie. Ma- szyny cegielniane jak: ceglarki, gniotowniki ła- miące i walcownie gliny. Maszyny garbarskie jak: łamacze kory, śrutowniki garbników, oku- cia beczek garbarskich. Maszyny do wyrobu śrub i naśrubków. Pędnie. Maneże i sieczkar- nie. Odlewy żeliwne.	I II V
„Rudolf Schmidt“	181	Armatury, biały metal, bronz fosforowy. Odlewy me- talowe, noże do mielenia drzewa dla papierni, skrobaczki, naśrubki ciśnieniowe, cyna lutowni- cza, wodowskazy zwykłe i refleksyjne, szyfry do ogrzewania wagonów, suwaki do cylindrów lo- komotywu, koła zębate, specjalne aparaty z brązu odpornego na kwasy, wszelkie odlewy żeliwne.	I V
	3-42	Maszyny dla przemysłu włókienniczego: warsztaty tkackie, maszyny do prania, maszyny do susze- nia. Odlewy żeliwne.	I V
		Ogrzewania centralne, wodociągi miejskie, fabryczne, domowe, urządzenia gazowni, paleniska.	VII
		Maszyny parowe, narzędzia wiertnicze, zórawie ko- palniane, pompy, gatry, pędnie.	I
„Wapiennickie zakłady“ Bielsk	5-14 5-63	Wiertarki, maszyny do walcowania gwintów, okra- warki, prasy ekscentryczne, perlaki bębnowe i ce- powe. Hacele. Mażnice „Stauffera“. Beczki że- lazne. Materiały śrubowe, jak śruby, naśrubki, podkładki, nity, materiał do nawierzchni toru kolejowego, okucia budowlane, beczki żelazne.	I II VIII
Odlewnia Węgierska Górka	Żywiec 24	Odlewy żeliwne, rury wodociągowe.	V VIII
„Drut“	49	Drut, siatki do ogrodzeń, drut kolczasty, wycieraczki do butów, rąfy do przesiewania, łapki na myszy i szczury, wyroby druciane.	XI

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
307	„Z e m“, Zakłady Elektro-Mechaniczne. Cieszyn.	Karol Rusz, Warszawa, — Marszałkowska 72. Jan Pędzich, Warszawa, — Marszałkowska 72.
308	Zieger Adolf, Przemysł Towarów żelaznych. Bielsk.	
<u>Oddział Górnośląski.</u>		
309	Śląska Fabryka Motorów „P. T. E.“ Katowice — Bogucice.	Czesław Klarner, Warszawa, — Marszałkowska 9. Włodzimierz Sierzputowski, Katowice, — Bogucice.
<u>Oddział Gdański.</u>		
310	„Stocznia Gdańska“ (The International Shipbuilding and Engineering C-o Ltd.) Gdańsk.	Ludwik Noe, Gdańsk. Antoni Dunin Ślepsć. Warszawa, Szpitalna 5, m. 1.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Zem“	108-70 Warszaw.	Silniki elektryczne na prąd 3-fazowy i stały. Wentylatory kowalskie. Odlewy żeliwne i metalowe.	I III V
„Poltow“	7-74 Warszaw.	Motory elektryczne do 130 MK., przetwornice, dynamo-maszyny.	III
„Danzigerwerft“	Gdańsk 3401 do 10 Warsz. 22	Okrety, łodzie motorowe, parowozy, wagony, motory Diesel'a i spalinowe, elektromotory, dynamomaszyny, transformatory, kotły parowe. Wszelkie odlewy żeliwne i stalowe, maszyny parowe, urządzenia cukrowni, uzbrojenia, beczki żelazne.	I

L. p.	ADRES POCZTOWY FABRYKI	Imię, nazwisko i adres przedstawiciela Zarządu fabryki
	Przybyli podczas druku. <u>Oddział Łódzko-Kaliski.</u>	
311	Tomaszowska Fabryka Narzędzi i Wyróbów Metalowych. Tomaszów Rawski. <u>Oddział Kujawsko-Płocki.</u>	Zygmunt Ablamowicz, Aleksander Brzuzek.
312	„Szwarc J.“, Włocławskie Młotownie Parowe. Włocławek. <u>Oddział Radomsko-Kielecki.</u>	Maurycy Szwarc, Maksymiljan Szwarc.
313	Gałęzowski J. i L. Müller, Zakłady Elektrotechniczne. Radom.	J. Gałęzowski, L. Müller.

Adres telegraficzny	Telefon	WYROBY, WYKONYWANE PRZEZ FABRYKĘ	Fabryka za- liczona do grup zawo- dowych P. Z. P. M.
„Arrow“	26	Wiertarki, szlifierki, imadła i inne narzędzia warsztatowe. Kółka, haczyki szewskie oraz praski do zaciskania. Artykuły metalowe.	I IX
„J. Szware“ Włocławek	21	Osie do wozów i powozów, części do pługów.	I VIII
9		Wentylatory do ognisk kowalskich, ogniska (formy) kompletne, kuźnie przenośne.	VIII

Skorowidz wyrobów

(Numery skorowidza odpowiadają numerom porządkowym fabryk.)

- A.** Aluminjowe wyroby 29, 192.
 Amunicja artyleryjska 90.
 „ karabinowa 6, 26, 78, 90.
 „ myśliwska 90.
 Aneroidy 35.
 Aparaty automatyczne rozrywające watę 147.
 „ dezynfekcyjne 34, 55, 126.
 „ dla browarów 67, 96, 229.
 „ dla cukrowni 12, 67, 75, 80, 96, 155, 214, 240, 251, 276, 279.
 „ dla drożdżowni 12, 240.
 „ dla fabryk chemicznych 12, 67, 96, 156, 214, 266, 279.
 „ dla gorzelnii 12, 67, 96, 155, 161, 174, 229, 240, 259, 297.
 „ dla krochmalni 12, 67, 174, 229, 240.
 „ dla naftowego przemysłu 12.
 „ dla rafinerji 12.
 „ dla rektyfikacji 12, 240, 297.
 „ dla syropiarni 12, 240.
 „ do bezkońcowego płótna 147.
 „ do filtrowania oleju 117.
 „ do mierzenia ciśnienia w kopulaku 156.
 „ do naciągania kard 147.
 „ do nawijania waty 147.
 „ do zmiekczenia i oczyszczania wody 12, 214.
 „ farbiarskie 290.
 „ fizyczne 26.
 „ lekarskie 68.
 „ magesowe 269.
 „ Mollerup'a 230.
 „ odemglania sal 117.
 „ paskowe 147.
 „ radjotelegraficzne 26, 93.
 „ redukcyjne 156.
 Armatury 6, 12, 44, 64, 101, 116, 214, 219, 259, 261, 293, 297, 300.
 „ dla cukrowni 116, 259.
 „ dla kotłów parowych 44, 64, 116, 214, 219.
 „ do centralnych ogrzewań 44.
 „ elektryczne 11, 102.
 Astrolabje 35.
- B.** Baby parowe 1.
 „ ręczne 1, 223.
 Bagnety 13.
 Bagry 266.
 Balkony 71.
 Balustrady 71, 171.
 Bandaże stalowe 180, 208.
 Beczki garbarskie 109.
 Beczki żelazne 12, 67, 72, 93, 96, 130, 227, 240, 304, 310.
 „ żelazne do wody 93, 100, 269.
 Bębny kulowe 156, 290.
 „ sortujące 299.
 Bednarka zimno walcowana 94, 223.
 Białe metal 6, 31, 44, 60, 61, 231, 293, 300.
 Blacha aluminjowa 53.
 „ cynowa 53.
 „ kotłowa 227.
 „ miedziana 78, 163.
 „ mosiężna 32, 47, 78, 163.
 „ ołowiana 53.
 „ zbiornikowa 227.
- Blaszane wyroby 39, 43, 72, 84, 113, 125, 287.
 Blaszanki 72, 84, 111, 125.
 Błotniarki dla cukrowni 12.
 Bolce 119.
 Bolce bezpiecznikowe 65.
 Bramy 27, 71, 171.
 Brony 38, 132, 133, 134, 139, 171, 179, 228, 241, 265, 269, 284.
 Bronz fosforowy 6, 31, 44, 60, 61, 219, 231, 293, 300.
 Brytwanny 84.
 Bukowniki 269, 275.
 Buksiki do pługów 190, 204.
 Buksy do wozów 95, 183, 184, 190, 196, 197, 202, 204, 206, 220, 244, 277.
 Buljery 130.
 Butle do tlenu 227.
- C.** Ceglarki 269, 299.
 Cewiarki 153, 290.
 Cęgi 126.
 Cęgi do krepowania rurek izolacyjnych 107.
 Chłodnice samochod. i samolot. 111.
 Cylindry odśrodkowe i sortuj. 123, 160, 285.
 Cyna do lutowania 53, 231, 300.
 Cynfolja 53.
 Cynowe wyroby 53.
 Cyrkle 35.
 Cysterny 67, 96.
 Czerpaki 266.
 Części do maszyn żniwnych 187, 190, 198, 204, 212, 213, 250, 312.
- D.** Detaszery 123, 160, 285.
 Dłutownice 34.
 Dna kotłowe 214.
 Dołowniki do kartofli 269.
 Drabiny strażackie 93, 100.
 Draparki 147, 290.
 Drugi wiertnicze 288.
 Drezyny kolejowe 208.
 Druciane wyroby 94, 140, 211, 287, 306.
 Drut 8, 18, 21, 45, 58, 70, 94, 98, 105, 106, 127, 173, 205, 211, 221, 223, 262, 306.
 Drut bobinowy 65.
 „ cynowany 21, 45, 173.
 „ cynowy 53.
 „ do butelek 98.
 „ dzwonkowy 65.
 „ galwanizowany 21, 45.
 „ introligatorski 45.
 „ kolczasty 8, 98, 106, 173, 221, 306.
 „ miedziany 163, 221.
 „ mosiężny 163.
 „ ołowiany 53.
 „ stalowy 8, 211, 221.
 „ telegraficzny i telefoniczny 8, 21, 98, 106, 221.
 „ z kompozycji 53.
 Drykowane wyroby 11.
 Drzwiczki do palenisk parowozowych 277.
 „ hermetyczne 28, 55, 177, 220, 277.
 „ kuchenne 190, 201, 204, 206, 220, 244, 277.

Dusze stalowe do żelazek do prasowania 288.

Dynamomaszyny 162, 307, 309, 310.

Dźwigi 34, 39, 51, 75, 103, 216, 286.

" elektryczne 75.

Dźwigniki 39, 40, 48, 51, 57.

Dzwony 6.

" stalowe 151.

- E.** Ekonomizery 12, 214.
Ekshaustory 117, 146.
Elektrotechniczne wyroby 11, 46, 52, 65, 69, 92, 102, 107, 115, 162, 245.
Elektryczne lampki 19, 88.
Elementy galwaniczne 46, 115.
Elewatory 282, 287.
" do słomy 167, 275.
" młyńskie 66, 123, 160, 285.
Emaljowane wyroby blaszane 122, 187, 277, 289.
Eureki 123, 160, 285.

- F.** Falcmaszyny 109.
Fasony rurowe 97, 99, 138, 177.
Filtry aspiracyjne 66, 123, 160, 285.
" do kurzów 66.
Flakony z gwintowanymi zamknięciami 125.
Folja ołowiane 53.
Folusze 147, 290.
Formy do wyrobów cementowych 100.
" żelazne 217.
Formierki 156.
Frezarki do drzewa 297.
Frezry 23, 240, 276.
" ze stali lanej 128.

- G.** Gabary 114.
Garnki kondensacyjne 152.
" żelazne emaljowane 202.
Galanteria metalowa 29, 32, 47, 78, 84, 102.
Gatry 80, 239, 297, 303.
" do kamieni 297.
Gazownie do motorów 34, 80, 155, 230.
Generatory acetylenowe 86.
" samochodowe 48, 111.
Glancmaszyny 109.
Główki podziałowe do frezarek 230.
" rewolwerowe do tokarek 151.
Gniotowniki 55, 284.
" dla cegielni 299.
" dla odlewni 156.
" dla olejarni 250.
" do słoju 297.
" młyńskie 123, 160, 285.
Gofryrki dla papierni 80.
Grabie 98.
" konne 124, 166, 171, 269, 284.
Grzechotki 23.
Gwintownice 9, 23.
" do rur 23.
Gwintowniki 23, 240.
Gwoździe 8, 18, 21, 45, 58, 70, 94, 98, 105, 106, 127, 173, 205, 221, 223, 262.
" fasonowe 21, 98, 221.
" formierskie 98.
" papowe 221.
" tapicerskie cięte 136, 197.

- H.** Hacele 149, 225, 304.
Haftki 215.
Haki 223.
" do izolatorów 27, 98, 106, 288.
" do łózek 268.
" do rur 288.
Heblarki do metali 97.
Holendry dla papierni 80.
Hufnale 149.
Hydrofory 93.
Hydropulty 93.

- I.** Igielki do etykiet 120.
Igły 215.

Imadła do rur 20.

" równoległe 14, 20, 79, 144, 235, 264, 280, 288, 311

" styryjskie 99, 130, 288.

Imbryki 47.

- J.** Jagielniki 66, 123, 160, 238, 285, 292.

- K.** Kalandry 146, 151.
Karczowniki 51, 176.
Karoserje samochodowe 91, 240.
Kartoflarki 267, 269, 284.
Kasetki 40, 126.
Kasy ogniotrwałe 40.
Katurki do rurek izolacyjnych 107.
Kilofy 98.
Kinkiety elektryczne 69.
Kipregle 35.
Klaksy samochodowe 48.
Klepaki do lnu 147.
Kleszcze do zakręcania rur 23.
Klocki hamulcowe 74, 277.
Klucze francuskie 126.
" maszynowe 126, 198.
" rurowe 126.
" zamkowe 126, 198.
Kłódki 112, 131, 268.
Kociółki wojskowe 122.
Kolejki wiszące 75.
Kolejowe utensylja 36, 39, 62, 73, 208, 223, 227, 273, 277, 286.
Kolejek podjazd. i kopalnianych utensylja 39, 130, 208, 209, 223, 227, 286.
Kolektory 92.
Koła do wozów 14, 166, 195.
Koła rozpędowe 151.
" transmisyjne blaszane 117.
" wagonowe 62, 99, 138, 150.
" zębate 151, 208, 219, 230, 238, 292, 300.
Kołnierze butelkowe 268.
Kominy żelazne 24, 96, 126.
Kompresory 15, 34, 80, 266.
Konstrukcje pierścieniowe 27.
Kondensatory do kinematografów 56.
Konstrukcje żelazne 12, 24, 27, 34, 39, 40, 62, 67, 76, 96, 99, 126, 130, 138, 177, 214, 216, 217, 221, 240, 248, 254, 266, 286, 291.
Kopaczki do torfu 167, 168, 171, 269, 275, 282.
Kotlarskie wyroby 12, 24, 34, 39, 43, 55, 62, 67, 72, 75, 76, 84, 96, 99, 126, 130, 138, 146, 150, 161, 174, 214, 240, 259, 294, 295, 297.
Kotły 12, 72, 126, 130, 161, 214, 240, 266.
" do bielizny 43, 72, 84.
" do gotowania farb 146, 156.
" dla fabryk chemicznych 156.
" dla naftowego przemysłu 12.
" ogrzewalne 34, 117, 151.
" parowe 12, 67, 96, 130, 155, 214, 240, 266, 297, 310.
" lokomobilowe 146, 266.
" parowe parostatkowe powrotne 214.
" parowe syst. „Garbe” 214.
" parowe „Fairbairna” 214.
" parowe „Fitzner & Gamper” 214.
" próżniowe 55.
Kościelne przedmioty 32, 47, 78.
Kowadła do kos 98.
Kowadła 99, 138, 150, 190, 204, 288.
Krajalnice do tytoniu 75.
" do owoców 55.
" młyńskie 66, 123, 160, 285.
Krochmalarki 147.
Kroje talerzowe do plugów 29.
Krokszetyny latarniowe 24, 227.
Krosna tkackie 142, 153, 301.
Kubły 43.
Kuchnie polowe 14, 55, 126.
Kuchenki gazowe 102.
" żelazne 28, 177, 190, 204, 220.
Kultywatory 124, 133, 171, 179, 228, 242, 284.
Kule stalowe 138, 208.
Kupolaki 156.
Kute wyroby ozdobne 40, 71, 126, 171.
Kuźnie polowe 39, 261, 313.
Kwiaty metalowe 42.

- L.** Lampki elektryczne 19, 88.
Lampy elektryczne 69.
„ naftowe 102.
„ górnicze, karbidowe i naftowe 37.
Lano-kute wyroby 49, 190, 198, 204, 212, 213.
Latarnie samochodowe 48, 111.
Latarki elektryczne 115.
Lemiesze 130, 136, 178, 182, 227, 288.
Lemieszyki do bron 98.
Liny stalowe 173, 211, 222.
Listwy sztyftowe do szarperek 298.
Lodownie 43.
Lokomobile naftowe 85.
„ parowe 269, 275.
„ ropowe 85.
Lornetki 35, 56.
Lupy syst. Steinheila 56.
- Ł.** Łamacze kamieni 299.
„ kory 299.
Łańcuchy 8, 45, 98, 106, 148.
„ Galla 71, 148.
„ rolkowe 71.
Łapki na myszy i szczury 306.
Łączniki do kabli żel. 27.
„ do pasów 212.
„ do rur wodnych i gazowych 212.
Łodzie motorowe 310.
Łopaty 98, 221.
Łóżka żelazne 4, 50, 57, 77, 140, 286.
Łyżki 29, 32, 47, 78, 81.
„ aluminiowe 29.
- M.** Maneże 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 154, 157, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 190, 204, 224, 228, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 244, 264, 265, 269, 270, 271, 281, 283, 284, 292, 299.
Manierki 122.
Manometry 218.
„ próżniowe 218.
„ redukcyjne 86, 218.
Maszynki do mięsa 81, 102, 187.
„ do lodów 81.
„ do rdzeni 156.
„ „Primus“ 102.
Maszyny blacharskie 1.
„ cegielniane 208, 216, 217, 269, 299.
„ Jacquard'a 301.
„ dla apretur 146, 290.
„ dla bielników 146.
„ dla cementowni 208, 217, 290.
„ dla drukarni materiałów włókienn. 146, 301.
„ dla fabryk przetworów owocowych 55.
„ dla fabryk tytoniowych 75, 83.
„ dla farbiarni 146, 298.
„ fabrykacji kapeluszy 290.
„ dla fabrykacji waty 290.
„ dla krochmalni materiałów włókienniczych 146, 147.
„ dla odlewni 156.
„ dla olejarni 239, 250, 251.
„ dla papierni 80.
„ dla przemysłu budowlanego 286.
„ dla przemysłu naftowego 254.
„ dla przemysłu włókienniczego 141, 142, 146, 147, 151, 153, 212, 290, 298, 301.
„ dla suszarni materiałów włókienniczych 146, 290, 301.
„ do aglomeracji rudy 290.
„ do brykietowania mialu węglowego 210.
„ do czyszczenia odlewów 156.
„ do dekatyzowania 290.
„ do ekstrakcji oleju 290.
„ do karbonizowania 290.
„ do klejenia towaru 147.
„ do krochmalenia towaru 147.
„ do łamania lnu i konopi 147.
„ do obróbki drzewa 80, 252, 297.
„ do obróbki kamieni 297.
„ do prania materj. włókienn. 147, 290, 301.
„ do składania i mierzenia materiałów włókienniczych 146, 290.
- Maszyny do suszenia wełny 146, 290.
„ do skubania bawełny i wełny 147, 290.
„ do szlifowania kamieni 297.
„ do walcowania gwintów 304.
„ do wykańczalni wyrobów z wełny i pół-wełny 290, 298, 301.
„ do wyrobów cementowych 100.
„ do wyrobu dachówki 100.
„ do wyrobu kapeluszy 290.
„ do wyrobu kaszy 238.
„ kobierców 290.
„ koców 290.
„ do wyrobu masła 272.
„ do wyrobu piśni 290.
„ do wyrobu śrub i nakrętek 299.
„ do wyrobu waty 290.
„ garbarskie 109, 203, 299.
„ gilzowe 83.
„ fornierskie 156.
„ i aparaty dla cukrowni 12, 81, 75, 80, 240, 310.
„ i aparaty dla drożdżowni 12, 240.
„ i aparaty dla gorzelni 12, 240, 259.
„ i aparaty dla krochmalni 12, 174, 229, 240, 269.
„ i aparaty dla rafinerji 12.
„ i aparaty dla rektyfikacji 12, 240.
„ i aparaty dla syropiarni 12, 240.
„ i urządzenia odlewni 156.
„ młyńskie 54, 66, 123, 160, 174, 261, 238, 285, 292.
„ na wigoń 290.
„ obrączkowe 290.
„ papierosowe 83.
„ parowe 12, 80, 146, 266, 297, 303, 310.
„ przedziałnicze 153, 290.
„ puszkowe 290.
„ rolnicze 5, 16, 124, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 152, 154, 157, 158, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 182, 190, 203, 204, 224, 228, 229, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 242, 244, 250, 251, 261, 264, 265, 267, 269, 270, 271, 275, 278, 281, 283, 284, 292, 299, 311.
„ szczotkowe 123, 160, 285.
„ szmerglowe 123, 160, 285.
„ tkackie 141, 142.
„ torfowe 136, 154, 165, 167, 168, 171, 269, 275, 282.
„ zubrowe 54, 66, 123, 160, 285.
Materace 121.
Materiały dla nawierzchni toru kolejowego 223, 287, 288, 304.
Maźnice Stauffera 116, 212, 283, 304.
„ wagonowe 39, 99, 277, 212.
Meble żelazne 4, 57, 77.
Metal — porcelana 374.
Miary 35.
„ do płynów 12.
Mieszadła 156.
„ do betonu 100.
Miedlice do obróbki lnu i konopi 147, 164.
Mikroskopy szkolne 56.
Mieszarnie młyńskie automatyczne 123, 160, 285.
Młocarnie 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 154, 157, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 172, 174, 176, 177, 179, 190, 204, 224, 229, 232, 237, 239, 241, 264, 265, 269, 270, 271, 275, 278, 281, 283.
Młotki 98, 130, 223.
„ do kos 98, 223.
Młoty 98, 130, 223.
„ tarczowe 9.
„ parowe 62.
„ pasowe 9.
„ sprężynowe 150.
Młynki 75, 299.
„ do czyszczenia zboża 171, 238, 241, 250, 251, 264, 265, 284, 292, 299.
„ do farb 146, 299.
„ do mielenia materj. średnio-twardych 299.
„ do nawozów 269.
„ kulowe 299, 290.
„ tarczowe 66, 109, 123, 160, 285, 299.

Mosty 76, 96, 99, 266, 286.
Motory Diesela 116, 310.
Multiplikatory ogrzewania 55.

- N.** Naczynia aluminiowe 192.
" blaszane emaljowane 122, 187, 193, 277, 289.
" cynkowane 122, 192, 289.
" cynowane 122.
" mlecarskie 37, 43, 72, 122, 289.
" niklowane 192.
" platerowane 32, 47, 78, 89.
" szpitalne 122.
" żelazne lane emaljowane 135, 183, 186, 188, 190, 199, 204, 220, 277.
Nakrętki 98, 106, 119, 148, 221, 223, 257, 287, 288, 296.
Naprężacze do drutu 98, 106.
" do pasów 151.
Narożniki okienne 81, 94, 131, 148.
Narzędzia chirurgiczne 68.
" do budowy i eksploatacji kolei 29, 273.
" do obróbki metali 23, 240.
" dla przemysłu budowlanego 73, 286.
" górnicze 286.
" kowalskie 261.
" monterskie 261.
" precyzyjne 90.
" pożarnicze 71, 93, 100.
" ślusarskie 261.
" weterynaryjne 68.
" wiertnicze 303.
Narzynki 23, 240.
Nasady kominowe 55, 117.
Niciarki 290.
Niple 65.
Nity 96, 106, 148, 221, 223, 257, 287, 288, 296.
" kołowe 21.
Niwelatory 35.
Noże 3, 10, 29, 246.
" do łąk 124.
" do maszyn rolniczych 3, 10, 29, 134.
" do mielenia drzewa dla papierni 300.
" do siekaczy 29.
" garbarskie 68.
" kuchenne 29, 246.
" ogrodnicze 68.
" rymarskie 68.
" stołowe 29, 32, 47, 78, 246.
" szewskie 29, 68, 246.
" rzeźnicze 29, 68, 246.
Nożownicze wyroby 3, 10, 13, 29, 246.
Nożyce do blachy 40.
" do żelaza 150.

- O.** Obcinaki do rur 23.
Obieraczki 55.
Obrotnice kolejowe 286.
Obsadki 110.
Obsypniki 124, 133, 171, 241, 250, 269, 284.
Odkładnie 136, 178, 182, 227, 277, 288.
Odlewy utwardzone-żelazne 49, 151, 156.
" maszynowe 60, 136, 202.
" kwaso- i ognio-odporne 156.
" lano-kute 49, 190, 198, 204, 212, 213.
" metalowe 6, 7, 31, 39, 44, 60, 61, 64, 132, 152, 159, 161, 172, 175, 210, 219, 231, 243, 248, 253, 261, 293, 294, 300, 307.
" na pierścienie do tłoków 74.
" pół stalowe 137.
" sanitarne 135, 183, 186, 187, 188, 190, 199, 204, 220, 277.
" stalowe 99, 137, 190, 204, 208, 209.
" żeliwne 2, 5, 7, 24, 28, 34, 38, 39, 49, 62, 74, 77, 95, 97, 99, 101, 113, 129, 130, 133, 134, 135, 136, 132, 140, 142, 144, 145, 150, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 181, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 194, 196, 197, 199, 201, 206, 204, 208, 209, 210, 212, 214, 217, 220, 229, 230, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 248, 250, 251, 254, 252, 253, 259, 261, 264, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 277, 290, 292, 294, 297, 299, 300, 301, 305, 307, 310.

Odparnice 12.
Odsiewacze 238, 292.
Odwadniacze 17.
Odważniki 59, 177, 235, 277.
Ogrzewanie centralne 22, 117, 245, 302.
Okna żelazne 27, 71, 171, 216, 217, 277.
Okrawarki 304.
Okręty 310.
Okucia budowlane 73, 131, 207, 287, 291.
" do beczek garbarskich 109, 299.
" do drzwi i okien 94, 131, 198, 207, 212.
" do mebli 207, 272.
" do wozów kolejowych 288.
Ołowiane wyroby 53, 257.
Opakowania blaszane 113, 125.
Oprawki do oskardzików 123, 160, 285.
Optyczne instrumenty 56.
Osie do wozów 180, 190, 184, 195, 197, 244, 287, 288, 312.
" wagonowe 62.
Oskardy 123, 160, 285.
Oskardziki 123, 160, 285.

- P.** Paleniska ruchome 12, 214.
Palniki do cięcia 86.
" do lamp naftowych 102.
" spawania 86.
Pancerze do motorów 208.
Pantografy 35.
Parowniki 269, 284.
Parowozy 82, 263, 310.
" drogowe 269.
Parowozów części 82.
Paski topikowe 65.
Pasy druciane 211.
Patelnie 81.
Perlaki 66, 123, 160, 238, 285, 292, 304.
" automatyczne 66, 123, 160, 238, 285, 292.
Perlaki 123, 160, 285.
Pędnie 24, 54, 66, 80, 109, 123, 151, 160, 171, 174, 216, 217, 238, 285, 292, 297, 299, 303.
Piecze do wanień 55, 220.
" ropowe do stali 156.
" wapienne 75.
Piecyki żelazne 28, 55, 177, 190, 204, 220, 277.
Piekarnie polowe 55.
Pierścienie tłokowe 15, 85, 219.
Pilniki 121, 128, 200, 256, 276.
Pily do metali 20.
" tarczowe 80, 297.
" taśmowe 297.
" wahadłowe 297.
Piorunochrony 65.
Plakaty blaszane 125.
Planimetry 35.
Planzychtry (patrz pytle — siejnice).
Platerowane wyroby 32, 47, 78, 89.
Plewniki 250.
Plombownice 126.
Plomby ołowiane 53, 257.
Pluskiewki 110, 120.
Pluczki 55, 269, 284, 297.
Pługi 29, 99, 124, 133, 132, 168, 171, 177, 178, 179, 180, 182, 228, 233, 241, 250, 269, 284, 312.
Płyty kuchenne 177, 181, 190, 194, 183, 201, 204, 206, 210, 220, 244, 277.
Podkładki 81, 148, 221, 223, 287, 288.
Podkowy 149, 291.
Podkówki do butów 81.
Podnośniki: patrz elewatory.
Podstawy do maszyn do szycia 196.
Pogłębiarki 266.
Pogłębiacze 171, 241.
Pompki do smarów 87.
" samochodowe 48.
Pompy 12, 15, 80, 97, 104, 156, 216, 240, 266, 283, 297, 303.
" dla cukrowni 12, 97.
" do gnojówki 269.
" kopalniane 15, 104.
" studzienne 146, 176.
" pneumatyczne 97.
" turbinowe 97, 104, 156.

Pompy żerdzinowe 97.
 Pontony 62.
 Podstawy walcowe pojedyncze 66, 123, 160, 230, 238, 285, 292.
 „ walcowe podwójne 66, 123, 160, 238, 285, 292.

Powózki pontonowe 62.
 Powrótłownice 156.
 Pralnice 147, 290, 301.
 Pralnie 22.
 Prądnicze elektryczne 162, 307, 309.
 Prasy do oleju 239, 250.
 „ do owoców 55.
 „ do słomy 165.
 „ do torfu 167, 171, 269, 275, 282.
 „ do wyśrodków 75.
 „ do wyrobu cegieł 269.
 „ ekscentryczne 1, 109, 304.
 „ ekscentryczne korbowe 109.
 „ filtrowe 80.
 „ frykcyjne 109, 216.
 „ hydrauliczne 146, 290.
 „ hydrauliczne do naciągania gumy na koła samochodowe 12.
 „ ręczne 109.
 „ suportowe 9, 109.
 „ śrubowe 146, 147.
 „ tarczowe balansowe 9.
 „ tarczowe do wyrobu kostek cukrowych 75.
 „ walcowe 146, 290.

„Primus“ maszyny gazowo-naftowe 102.

Przaśnice obraczkowe 290.

„ puszki 290.

„ wózkowe 290.

Przecieraczki 55.

Przełączniki 65.

Przenośniki 66, 75, 123, 160, 285, 279.

Przewijaczki dla papierni 80.

Przewodniki elektryczne 52.

Przewody dla kopaliń 209, 214.

Pudełka blaszane 113, 125.

„ izolacyjne 107.

Puszki blaszane 113, 125.

„ do listów 126.

R.

Radelka 228.

Radjatory 97, 177, 187, 201.

Rafy do przesuwania 306.

Redliczki 29.

Rekmaszyny 109.

Resory wagonowe 39, 62.

Rezerwoary 12, 24, 34, 67, 76, 96, 126, 214, 266, 297.

„ klozetowe 187.

Rębaczki 75.

Regulatory pary gorzelniczej 12, 261.

Rollmaszyny 109.

Rowery 63.

Rozjazdy kolejowe 36, 39, 208, 286.

Rozlewaczki do butelek 12.

Rozwiertniki 23, 240.

Rurki izolacyjne 107.

Rury bez szwu 226, 227.

„ blaszane 17, 214.

„ gazowe 227.

„ do organów 53.

„ faliste 17, 214.

„ kanalizacyjne 176, 177, 190, 201, 204, 277.

„ komunikacyjne 67, 96.

„ kotłowe 17, 214, 227.

„ miedziane 78.

„ mosiężne 78.

„ ołowiane 53, 257.

„ precyzyjne do aparatów cukrowniczych 227.

„ spawane 17, 226, 227.

„ wiertnicze 67, 96, 214, 227.

„ wodociągowe 62, 67, 99, 176, 177, 190, 201, 204, 277.

„ wylotowe 17.

„ żebrowe 97, 187, 201.

Rurowe przewody 17, 214.

Ruszt 151, 156, 177, 181, 190, 194, 201, 204, 206, 210, 220, 277.

Ruszt do palenisk parowozowych 277.

„ kotłowe 12, 151, 156, 177.

„ ruchome: patrz palenisko ruchome.

Ryfłarki 230.

Rzeźnie 21.

S.

Sadzarki do kartofli 269.

Samochodów i traktorów remont 25, 79, 91, 150, 240, 249, 250, 260.

Samochodowe przybory 48, 111.

Samoloty 240.

„ wodne 240.

Samoprzaśnice 147.

Samowary 47.

Ścierpice 156.

Segregatorów części metalowe 42.

Siatki do ogrodzeń 45, 173, 211, 306.

„ przemysłowe 45.

Sieczkarnie 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 154, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 190, 204, 206, 224, 232, 233, 237, 239, 241, 242, 250, 251, 264, 265, 269, 270, 271, 281, 283, 284, 299.

Siejnice cylindryczne 123, 160, 285.

„ odśrodkowe 66, 123, 160, 285.

„ pryzmatyczne 123, 160, 285.

„ płaskie (planzychtry) 66, 123, 160, 238, 285, 292.

Siekacze 135, 171, 241, 284.

Siewniki do salety 269, 284.

„ do zboża, traw i sosny 171, 271, 284.

Sikawki 71, 93, 100.

Silniki benzynowe 80.

„ elektryczne na prąd zmienny 92, 162, 307, 309.

„ elektryczne na prąd stały 307.

„ na gaz ssany 80, 116, 230.

„ naftowe 80, 85, 116, 266.

„ ropowe 80, 85, 116, 266, 280.

„ spalinowe 80, 85, 116, 266, 280.

„ syst. Diesela 116.

„ wiatrowe 55.

Skale 35.

Skarbcie pancerne 40.

Skoble do drutu kolczastego 8.

Skoroszytów części metalowe 110, 120.

Skrobaczki dla papierni 300.

Ślusarskie wyroby 39, 40, 50, 71, 126, 144, 171.

Ślupolazy 26, 71.

Ślupy rurowe do latarni, tramwajów etc. 24, 227.

Smarownice Stauffera 212, 283, 304.

Sortowniki do kartofli 269.

„ młyńskie 66.

Spinacze 110, 120.

Sprawdziany 23.

Sprężyny meblowe 121, 221.

Sprzęgła cierne 151, 217.

Srebrne wyroby 32.

Śruby 96, 98, 106, 119, 148, 221, 223, 257, 287, 288, 296.

„ fasonowe 119.

„ kontaktowe 65.

Śrutowniki 66, 123, 143, 160, 238, 281, 285, 292, 299.

„ do garbników 299.

„ tarczowe 66, 123, 160, 285, 299.

Stal resorowa 227.

Stalniczki do maszyn rolniczych 29.

Stalówki 110, 120.

Stanjol 53.

Statki parowe 114.

Strugarki do drzewa 297.

„ do metali podłużne 97, 108.

„ do metali poprzeczne 9, 108.

„ do metali ręczne 230.

Strzygarki 147.

Surowiec odlewniczy 181, 201, 223.

Suszarki do tkanin 146, 290, 301.

Suszarnie do kartofli, warzyw, cykorji itp. 12, 55, 117, 275.

Suszarnie do wytlóków buraczanych 12.

Świece do silników spalinowych 48.

Sygnały samochodowe 48, 111, 273.

Szable 3, 13.

Szarparki 147, 290.

Szatkwonice 55.

Szczotkarki 147.
 Szepingi 97, 109, 214.
 Szlifierki 1, 79, 311.
 „ do kamieni 297.
 Sznury elektryczne 65.
 Szpadle 98, 221.
 Szpilki 215.
 „ mosiężne 120.
 Szpularki 298.
 Sztendry do walców 208.
 Szttyfty do maszyn przedziałniczych 215.
 „ do młocarni 98, 126.
 „ do obuwia 8, 21, 41, 127.
 Szufle 98.
 Sztyldy emaljowane 122, 289.

T. Tablice rozdzielcze 65, 92, 162.
 Tachymetry 35.
 Taczki żelazne 100, 286.
 Tarcze obrotowe 24, 39, 156, 177, 208, 286.
 Tasaki 3, 29, 246.
 Taśma stal. do przeciąg. przewodu przez rurki izol.
 107.
 Telegraficzne przyrządy 71.
 Teodolity 35.
 Tkackie warsztaty 142, 301, 152.
 Tłoczone wyroby 11, 30, 50, 94, 131, 148, 214.
 Tokarki do drzewa 297.
 „ do metali 1, 79, 87, 97, 108, 151.
 „ do metali sworzniówki 214.
 „ tarczowe 164, 264.
 Traktory 116.
 Tramwaje 39, 62, 266, 212.
 Transformatory trójfazowe 92, 162, 309, 310.
 Transportery 75.
 Trawersy 27.
 Trzepaki do masy formierskiej 156.
 Trzepaczki do lnu i konopi 147.
 Turbiny parowe 15.
 „ wodne 96, 99, 123, 160, 171, 230, 285.

U. Uchwyty samocentrujące 151.
 „ do rurek izolacyjnych 107.
 Ugniatacze podglebia 241, 269, 270.
 Umywalki emaljowane 289.
 Urządzenia cukrowni 12, 67, 175, 214, 276, 279, 310.
 „ cegielni 216.
 „ cementowni 279.
 „ do fabryk konserw 55.
 „ do przetworów z owoców i warzyw 55.
 „ do zabijania pali 1.
 „ drożdżowni 12, 67, 96.
 „ gazowych zakładów 24, 302.
 „ fabryk chemicznych 12, 97, 156, 214, 279.
 „ gorzelni 12, 67, 96, 155, 175, 253, 269.
 „ kanalizacji 22, 229, 245.
 „ kąpielowe 22, 55.
 „ krochmalni 12, 269.
 „ medyczno-mechaniczne 50, 57.
 „ suchej destylacji 12.
 „ młynów 171, 175, 253, 279.
 „ ogniotrwałe do płynów łatwopalnych 22.
 „ olejarni 171.
 „ pralni 55.
 „ do przerobu węgla 279.
 „ rafinerji 12, 175.
 „ rektyfikacji 12.
 „ sanitarne 22, 26, 50, 55, 57, 302.
 „ suszarni 12, 55, 117, 275.
 „ suszarni dla cykorji 171.
 „ szpitali 50, 57.
 „ tartaków 155, 253.
 „ wentylacji 22, 117.

W. Waciarki 147.
 Wakuometry 218.
 Wakuum-kotły — patrz: kotły próżniowe.
 Wagi automatyczne 12.
 „ automatyczne zasilające dla przemysłu włó-
 kienniczego 147, 290.

Wagi czterdziestne 235, 236.
 „ dla bydła 59, 235, 236.
 „ dla ludzi 59, 235.
 „ dziesiętne 33, 59, 118, 121, 235, 236, 249, 286.
 „ kolejowe 59, 118, 121, 235, 236.
 „ kranowe 59, 235.
 „ przewożne 235, 236.
 „ setne 59, 118, 121, 235, 236.
 „ specjalne 59, 118, 121, 236.
 „ sprężynowe 112.
 „ stołowe 33, 59, 118, 121, 235, 236.
 „ wozowe 59, 118, 121, 235, 236.
 Wagoniki 24, 39, 126, 177, 282, 286.
 Wagony-cysterny 62, 266, 210.
 „ osobowe 62, 266, 212, 310.
 „ do ogrzewania 266, 309.
 „ towarowe 62, 212, 266, 269, 310.
 „ osobowe dla kolejek podjazdowych 39, 130.
 „ specjalne 62, 266, 212, 310.
 „ sypialne 62.
 Walce gładkie rolnicze 269, 270, 284.
 „ kolczaste rolnicze 269, 270.
 „ młyńskie 151, 156, 299.
 „ dla przemysłu włókienniczego 151.
 „ pierścieniowe rolnicze 170, 171, 241, 269, 270,
 284.
 „ papiernicze 151.
 „ stalowe 151, 269.
 „ stalowe dla walcowni żel. gładkie 151, 208.
 „ stalowe kalibrowe 151, 208.
 „ szosowe 34, 177.
 Walcownie gliny 299.
 Wałki do garbowania 109.
 Wały do wiatraków 171.
 Wanny 43, 55.
 „ żelazne lane emaljowane 188, 277.
 Welocypedy dzieciinne 4, 77.
 Wentylatory 55, 117, 146, 210, 313.
 „ kowalskie 79, 117, 210, 307, 313.
 „ turbinowe 55, 117.
 „ wysokoprężne 55, 117, 146.
 Wentyle do butli tlenowych 86.
 Wialnie 66, 123, 132, 136, 139, 143, 150, 154, 160, 166,
 171, 174, 190, 204, 214, 238, 239, 241, 242, 281,
 284.
 „ kaszowe 66, 123, 160, 285, 292.
 Wianki metalowe 42.
 Widelce 32, 47, 78, 246.
 „ aluminiowe 29.
 Widły 98, 221.
 Wielokradki 27.
 „ do naciągania drutu telegraf. 126.
 Wiertarki 152, 206, 210, 261, 311.
 Wiertarki do metali 79, 87, 210, 230, 304.
 „ do metali stołowe 40.
 Wiertła 128.
 Wieszadła 94, 306.
 Wieszaki 65.
 Wilki 147, 290.
 Windy 24, 39, 103, 126, 286.
 „ do kopulaków 156.
 Wirówki dla cukrowni 80.
 „ dla fabryk chemicznych 80.
 „ dla krochmalni 80.
 „ wodne 80.
 Włóki do kartofli 269.
 Wodociągów budowa 22, 99, 229, 245, 302.
 Wodowskazy 44, 214, 300.
 Wozy 14, 166, 195, 235, 237, 239, 265.
 „ rekwizytowe 100.
 Wózki bagażowe 39, 57.
 Wózki dzieciinne 4, 77.
 Wrzatkiki 55.
 Wycieraczki do butów 173, 306.
 Wyglabiarki do owoców 55.
 Wylaczniki 65.
 Wyorywacze do buraków 269.
 Wypielacze 124, 269, 284.
 Wyroby metal.-porcelanowe 274.

Z. Zabawki metalowe 42.
 Zamki meblowe 268, 272.

Zamki skrzynkowe 131.
 „ wpuszczane 131.
 Zatrzaśki do drzwi 131.
 Zatycki 65, 106.
 Zawiasy 94, 131, 148, 207.
 Zawory ssące i zwrotnice 44, 104, 214.
 Zbiorniki 12, 24, 34, 67, 76, 96, 126, 214, 266, 297.
 Zegary budziki 30.
 Zęby do bron 98.
 „ do grabi konnych 98.
 Zgłębiacze 124.
 Zgrzeblarki 147, 290.
 Zgrzebla końskie 81.
 Złącza Melauna 208.
 Złożenia osiowe 99, 208, 210, 286.
 Znaczniki 124, 241.
 Zręcznice 124.

Zszywki metalowe do papieru 120.
 Zwrotnice kolejowe 36, 62, 99, 286, 278.

Z.

Zelazka do prasowania 102, 199, 220.
 „ do prasowania gazowe 102.
 „ do prasowania elektryczne 11.
 Zelazo 94, 223, 227.
 „ bednarka 223.
 „ mostowe 227.
 „ walcowane na zimno 223.
 Zorawie 51, 75, 99, 221, 266, 286.
 „ kopalniane 303.
 „ mostowe 75, 99, 221, 266.
 „ ścienn-obrotowe 75, 156.
 „ wodne 266.
 Zubrowniki 54, 66, 123, 160, 285.
 Zyrandole elektryczne 69, 102.

Répertoire

des articles fabriqués par les membres de l'Association Polonaise des Industriels du Métal.

Les numéros correspondent à ceux de la liste alphabétique des membres de l'Association.

- A.** Accessoires de chemin de fer 36, 39, 62, 73, 208, 223, 227, 273, 277, 286.
 " d'équipement pour voies étroites 39, 130, 208, 209, 223, 227, 286.
 " divers 6, 12, 44, 64, 101, 116, 214, 219, 259, 261, 293, 297, 300.
 " électriques 11, 46, 52, 65, 69, 92, 102, 107, 115, 162, 245.
 " télégraphiques 71.
 " pour automobiles 48, 111.
 " pour chaudières à vapeur 44, 64, 116, 214, 219.
 " pour le chauffage central 44.
 " pour l'installations de canalisations 22, 229, 245.
 " pour sucreries 116, 259.
 Accouplements à friction 151, 217.
 " pour courroies 212.
 Acier à ressorts 227.
 Aéroplanes 240.
 Agrafes 215.
 " métalliques pour papiers 120.
 Aiguillages de chemins de fer 36, 39, 62, 99, 286, 273, 208.
 Aiguilles 215.
 Alésoirs 23, 240.
 Aluminium en feuilles 53.
 Ames en acier pour fers à repasser 288.
 Ampoules électriques 19, 88.
 Appareillage électrique 11, 102.
 Appareils à enlever les noyaux de fruits 55.
 " à toile sans fin 147.
 " à rectifier 12, 240, 297.
 " à réduction 156.
 " à remplir les bouteilles 12.
 " automatiques pour le cardage de l'ouate 147.
 " à vide 55.
 " de désinfection 34, 55, 126.
 " de levage 34, 39, 51, 75, 103, 216, 286.
 " de Mollerup 230.
 " de nivellement 35.
 " de physique 26.
 " de ventilation 22, 117.
 " diviseurs pour fraiseuses 230.
 " fumivores 55, 117.
 " générateurs d'acétylène 86.
 " contre l'incendie 71, 93, 100.
 " magnétiques 269.
 " médicaux 68.
 " pour adoucir et épurer l'eau d'alimentation 12, 214.
 " pour amidonneries 12, 67, 174, 229, 240.
 " pour brasseries 67, 96, 229.
 " pour distilleries 12, 67, 96, 155, 161, 174, 229, 240, 259, 297.
 " pour enrouler l'ouate 147.
 " pour fabriques de levure 12, 240.
 " pour la distillation du charbon 279.

- Appareils pour la fabrication du sirop 12, 240.
 " pour la teinturerie 290.
 " pour l'emballage des cardes 147.
 " pour l'industrie chimique 12, 67, 96, 156, 214, 266, 279.
 " pour l'industrie du pétrole 12.
 " pour mesurer la pression dans les cubilots 156.
 " pour raffineries 12.
 " pour sucreries 12, 67, 75, 80, 96, 155, 214, 240, 251, 276, 279.
 " pour trier les pommes de terre 269.
 " radiotélégraphiques 26, 93.
 Arbres pour moulins à vent 171.
 Arrosoirs 71, 93, 100.
 Articles emboutis 11, 30, 50, 94, 131, 148, 214.
 " en aluminium 29, 192.
 " en fonte malléable 49, 190, 198, 204, 212, 213.
 " en métal argenté 32, 47, 78, 89.
 " en plomb 53, 257.
 " en tôle 39, 43, 72, 84, 113, 125, 287.
 " en tôle emailée 122, 187, 277, 289.
 " métalliques de fantaisie 29, 32, 47, 78, 84, 102.
 " pour églises 32, 47, 78.
 Astrolabes 35.
 Ateliers de tissage 142, 152, 301.
 Attirails de forage 303.

- B.** Bagues isolantes 27.
 Baignoires 55, 43.
 " en fonte émaillée 188, 277.
 Baïonnettes 13.
 Balances à ressort 112.
 " de table 33, 59, 118, 121, 235, 236.
 " romaines au quarantième 235, 236.
 " spéciales 59, 118, 121, 236.
 Balcons 71.
 Balustrades 171, 71.
 Bandages d'acier 180, 208.
 Baromètres anéroïdes 35.
 Barres à forer 288.
 Bascules automatiques 12.
 " à bestiaux 59, 235, 236.
 " centésimales 59, 118, 121, 235.
 " médicales 59, 235.
 " pour chemins de fer 59, 118, 121, 235, 236.
 " pour grues 59, 235.
 Bateaux 310.
 " à vapeur 114.
 Bâts de laminoirs doubles 66, 123, 160, 238, 285, 292.
 " de laminoirs simples 66, 123, 160, 230, 238, 285, 292.
 " pour machines à coudre 196.
 Batteuses mécaniques 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 154, 157, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 172, 174, 176, 177, 179, 190, 204, 224, 229, 232, 237, 239, 241, 264, 265, 269, 270, 271, 275, 276, 281, 283.

Bêcheuses de pommes de terre 267, 269, 284.
 Bennes à griffe 266.
 Bidons 122.
 Bicyclettes 63.
 Billes en acier pour moulins 138, 208.
 Blindages pour moteurs 208.
 Boîtes à graisse pour charrues 190, 204.
 „ à graisse pour wagons 39, 99, 212, 277.
 „ à graisse pour voitures 95, 183, 184, 190, 196, 197, 202, 204, 206, 220, 244, 277.
 „ aux lettres 126.
 „ d'isolation 107.
 „ en fer 113, 125.
 „ rondes en fer 113, 125.
 Boucheries 21.
 Boucles 110, 120.
 Bougies pour moteurs à explosion 48.
 Bouilleurs 130.
 „ à vapeur 12.
 Boulangeries de campagne 55.
 Boulons 119.
 „ de sécurité 65.
 Bouteilles à oxygène 227.
 Boutons 21, 98, 221.
 Brisoirs 147, 290.
 „ pour le lin et le chanvre 164, 147.
 Bronze phosphoreux 6, 31, 44, 60, 61, 219, 231, 293, 300.
 Brouettes en fer 100, 286.
 Broyeurs à meules 55, 284.
 „ à meules pour briquetteries 299.
 „ à meules pour fonderie 156.
 „ à meules pour huileries 250.
 „ à meules pour malteries 297.
 „ à meules pour meuneries 123, 160, 285.
 „ de pierres 299.
 Brûleurs pour lampes à pétrole 102.
 Buanderies 22.

C. Câbles d'acier 173, 211, 222.
 „ électriques 65.
 Cadenas 112, 131, 268.
 Cages de laminoirs 208.
 Calandres 146, 151.
 Camions pour transporter les pontons 62.
 Carrosseries d'automobiles 91, 240.
 Cassettes 40, 126.
 Centrifugeuses 123, 160, 285.
 Chaînes 8, 45, 98, 106, 148.
 „ Galle 71, 148.
 „ pour automobiles 71.
 Calumeaux 86.
 Charrettes pour le transport des bagages 39, 57.
 Charrues 29, 99, 124, 132, 133, 168, 171, 177, 178, 179, 180, 182, 228, 233, 241, 250, 269, 284, 312.
 „ à biner 228.
 Chaudières 12, 72, 126, 130, 161, 214, 240, 266.
 „ à vapeur 12, 67, 96, 130, 155, 214, 240, 266, 297, 310.
 „ à vide 55.
 „ à vapeur système Fairbairn 214.
 „ à vapeur système „Fitzner et Gamper“ 214.
 „ à vapeur système Garbe 214.
 „ pour industrie chimique 156.
 „ pour le chauffage 34, 117, 151.
 „ tubulaires pour bateaux à vapeur 214.
 Chaudronneries 12, 24, 34, 39, 43, 55, 62, 67, 72, 75, 76, 84, 96, 99, 126, 130, 138, 146, 150, 161, 174, 214, 240, 259, 294, 295, 297.
 Chaudrons pour buanderies 43, 72, 84.
 Chauffage central 22, 117, 245, 302.
 Chauffe-bains 55, 220.
 Cheminées en fer 24, 96, 126.
 Chevilles pour batteuses 98, 126.
 „ pour chaussures 8, 21, 41, 127.
 „ pour fileuses 215.
 Cisailles pour ferblantiers 40.
 Citernes 67, 96.
 Claxons 48.
 Clefs anglaises 126.
 „ à écrous 126, 198.
 „ à tubes 126.

Clefs pour serrures 126, 198.
 Cliquettes 23.
 Cloches 6.
 „ d'acier 151.
 Clous 8, 18, 21, 45, 58, 70, 94, 98, 105, 106, 127, 173, 205, 221, 223, 262.
 „ pour ferrer les chevaux 149.
 „ pour fapissiers 136, 197.
 „ pour toitures 221.
 Coffres-forts à l'épreuve du feu 40.
 „ blindés 40.
 Collecteurs 92.
 Collets de bouteilles 268.
 Colliers de freins 74, 277.
 Compas 35.
 Commutateurs 65.
 Compresseurs 15, 34, 80, 266.
 Compte-tours 35.
 Condensateurs pour cinématographes 56.
 Conducteurs électriques 52.
 Conduits pour mines 209, 214.
 Consoles 24, 227.
 Construction de canalisations d'eau 22, 99, 229, 245, 302.
 Constructions en fer 12, 24, 27, 34, 39, 40, 62, 67, 76, 96, 99, 126, 130, 138, 177, 214, 216, 217, 221, 240, 248, 254, 266, 286, 291.
 Cornets d'automobiles 48, 111, 273.
 Cornières pour fenêtres 81, 94, 131, 148.
 Couperets 3, 29, 246.
 Coupe-tubes 23.
 Couronnes métalliques 42.
 Courroies en fil de fer 211.
 Coussinets 23, 240.
 Couteaux 3, 10, 29, 246.
 „ de bouchers 29, 68, 246.
 „ de bourrelliers 68.
 „ de cuisine 29, 246.
 „ de jardiniers 68.
 „ de table 29, 32, 47, 78, 246.
 „ pour tanneurs 68.
 Coutellerie 3, 10, 13, 29, 246.
 Crampons pour fers à cheval 149, 225, 304.
 Cribleurs 306.
 Crochets 223.
 „ pour isolateurs 27, 98, 106, 288.
 „ pour lits 268.
 „ pour tuyaux 288.
 Cubilots 156.
 Cuillères 29, 32, 47, 78, 81.
 „ en aluminium 29.
 Cuisines de campagne 14, 55, 126.
 Cultivateurs 124, 133, 171, 179, 228, 242, 284.
 Cylindres à anneaux pour l'agriculture 170, 171, 241, 269, 270, 284.
 „ en acier 151, 269.
 „ en acier calibrés 151, 208.
 „ en acier pour laminoirs de fer 151, 208.
 „ pour l'agriculture 269, 270, 284.
 „ pour la papeterie 151.
 „ pour l'industrie textile 151.
 „ pour moulins 151, 156, 299.

D. Decrottoirs 173, 306.
 Dents de herse 98.
 „ pour râteaux à cheval 98.
 Désagréateurs pour sable à mouler 156.
 Désintégrateurs 123, 160, 285.
 Dragueurs 252, 266.
 Draisines 208.
 Dynamos 162, 307, 309, 310.

E. Echanviroirs 147.
 Echelles 35.
 „ de pompiers 93, 100.
 Economiseurs 12, 214.
 Ecrous 98, 106, 119, 148, 221, 223, 257, 287, 288, 296.
 Effilocheuses à chiffons 147, 290.
 Egrugeoirs 66, 123, 143, 160, 238, 285, 292, 281, 299.
 „ à plateaux 66, 123, 160, 285, 299.
 „ pour extraits tannants 299.

Eléments de piles 46, 115.
 Elévateurs 282, 287.
 " de paille 167, 275.
 " pour moulins 66, 123, 160, 285.
 Emballages en tôle 113, 125.
 Enclumes 99, 138, 150, 190, 204, 288.
 " pour faux 98.
 Enseignes émaillées 122, 289.
 Epingles 215.
 " en laiton 120.
 " pour étiquettes 120.
 Essieux de voitures 180, 190, 184, 195, 197, 244, 287, 288, 312.
 " montés 99, 208, 210, 286.
 " pour wagons de chemins de fer 62.
 Essoreuses 17, 80.
 " centrifuges pour sucreries 80.
 Etain à souder 53, 231, 300.
 " en feuilles 53.
 Etaux de Styrie 99, 130, 288.
 " parallèles 14, 20, 79, 144, 235, 264, 280, 288, 311.
 " pour tuyaux 20.
 Etrilles 81.
 Exhauteurs 117, 146.
 Extirpateurs de betteraves 269.
 " herses pour pommes de terre 269.
 Extirpeurs 51, 176.

F. Fendeurs 75.
 Fenêtres en fer 27, 71, 171, 216, 217, 277.
 Fer 94, 223, 227.
 Ferrures de wagons 288.
 " pour bâtiments 73, 131, 207, 287, 291.
 " pour chaussures 81.
 " pour meubles 207, 272.
 " pour portes et fenêtres 94, 131, 198, 212, 207.
 " pour tonneaux de tannerie 109, 299.
 Fers à cheval 149, 291.
 " à repasser 102, 199, 220.
 " à repasser à gaz 102.
 " à repasser électriques 11.
 " pour ponts 227.
 Feuillard 223.
 " laminé à froid 94, 223.
 Feuilles d'étain 53.
 " de plomb 53.
 Fil d'acier 8, 211, 221.
 " d'acier pour passer les conducteurs dans les tubes isolants 107.
 " de cuivre 163, 221.
 " de fer 8, 18, 21, 45, 58, 70, 94, 98, 105, 106, 127, 173, 205, 211, 221, 223, 262, 306.
 " de fer étamé 21, 45, 173.
 " de fer pour bouteilles 98.
 " de fer sur bobines 65.
 " de laiton 163.
 " de plomb 53.
 " d'étain 53.
 " galvanisé 21, 45.
 Fileuses 290.
 Filières 9, 23.
 Fil métallique pour relieurs 45.
 Fil pour sonneries 65.
 Fils d'alliages divers 53.
 Fil télégraphique et téléphonique 8, 21, 98, 106, 221.
 Filtres à aspiration 66, 123, 160, 285.
 " à poussières 66.
 Filtre-presses 80.
 Flacons avec fermetures à vis 125.
 Fleurs métalliques 42.
 Fraises 23, 240, 276.
 " en acier fondu 128.
 Fonte 181, 201, 223.
 Fonds pour chaudières 214.
 Forges de campagne 39, 261, 313.
 Fouleuses 147, 290.
 Fourches 98, 221.
 Fourchettes 32, 47, 78, 246.
 " en aluminium 29.
 Fourneaux à gaz 102.
 " à pétrole „Primus“ 102.
 " en fonte 28, 177, 190, 204, 220.

Fournitures générales pour moulins 54, 66, 123, 160, 174, 261, 238, 285, 292.
 Fours à chaux 75.
 " à pétrole pour fondre l'acier 156.
 Foyers mobiles 12, 214.
 Fusibles 65.

G. Gabares 114.
 Gazogènes pour moteurs 34, 80, 155, 230.
 Générateurs pour automobiles 48, 111.
 Glacières 43.
 Gonds 94, 131, 148, 207.
 Goupilles 65, 106.
 Grappins 26, 71.
 Graisseurs Stauffer 116, 212, 283, 304.
 Grues 51, 75, 99, 221, 266, 286.
 " hydrauliques 266.
 " pivotantes 75, 156.
 " pour mines 303.
 Grillages pour clôtures 45, 173, 211, 306.
 Grilles 151, 156, 177, 181, 190, 194, 201, 204, 206, 210, 220, 277.
 " mobiles 12, 214.
 " pour chaudières 12, 151, 156, 177.
 " pour foyers des locomotives 277.

H. Hache-viande 81, 102, 187.
 Hache-paille 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 154, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 190, 204, 206, 224, 232, 233, 237, 239, 241, 242, 250, 251, 264, 265, 269, 270, 271, 281, 283, 284, 299.
 Hâchoirs à choucroute 55.
 Herses 38, 132, 133, 134, 171, 179, 228, 239, 241, 265, 269, 284.
 Hydroplanes 240.

I. Instruments chirurgicaux 68.
 " de mesure 35.
 " de mesure pour liquides 12.
 " de précision 90.
 " pour la construction et l'exploitation des chemins de fer 39, 273.
 " pour le travail des métaux 23, 240.
 " pour vétérinaires 68.
 Indicateurs de niveau d'eau 44, 214, 300.
 Interrupteurs 65.
 Installations de bains 22, 55.
 " de fabriques de ciment 279.
 " de mécano-thérapie 50, 57.
 " pour amidonneries 12, 269.
 " pour briqueteries 216.
 " pour buanderies 55.
 " pour distilleries 12, 67, 96, 155, 175, 253, 269.
 " pour enfoncer les pieux 1.
 " pour fabriques de conserves 55.
 " pour fabriques de conserves de fruits et de légumes 55.
 " pour fabriques de levure 12, 67, 96.
 " pour hôpitaux 50, 57.
 " pour huileries 171.
 " de mecano-thérapie 50, 57.
 " pour moulins 171, 175, 253, 279.
 " pour la rectification des alcools 12.
 " pour raffineries 12, 175.
 " pour scieries de bois 155, 253.
 " pour sécheries 12, 55, 117, 275.
 " pour sécheries de chicorée 171.
 " pour sucreries 12, 67, 175, 214, 276, 279, 310.
 " pour usines à gaz 24, 302.
 " pour usines de produits chimiques 12, 97, 156, 214, 276.
 " sanitaires 22, 26, 50, 55, 57, 302.

J. Joints pour câbles 27.
 " pour conduites d'eau et de gaz 212.
 " de Melann 208.
 Jouets métalliques 42.
 Jumelles 35, 56.

- L.** Laineuses 147, 290.
 Lames circulaires pour charrues 29.
 Lames pour broyeurs de pâte à papier 300.
 „ pour fendre les prairies 124.
 „ pour hachoirs 29.
 „ pour machines agricoles 3, 10, 29, 134.
 Laminaires pour briqueteries 299.
 Lampes à arc 69.
 „ à incandescence 19, 88.
 „ à pétrole 102.
 „ à souder 86.
 „ électriques 69.
 Lanternes électriques 115.
 „ pour automobiles 48, 111.
 Lavabos émaillés 289.
 Lèchefrites 84.
 Limes 121, 128, 200, 256, 276.
 Limeuses 97, 109, 214.
 Lits en fer 4, 50, 57, 77, 286, 140.
 Locomobiles 85, 269, 275.
 „ à pétrole 85.
 „ à vapeur 146, 266, 269, 275.
 Locomotives 82, 263, 310.
 Loupes (microscopes) syst. Steinheil 56.
- M.** Machines à apprêter les étoffes 146, 290.
 „ à apprêter les étoffes de laine et de coton 290, 298, 301.
 „ à battre le lin et le chanvre 147.
 „ à blanchir les tissus 147, 290, 301.
 „ à bluter 54, 66, 123, 160, 285.
 „ à bobiner 298.
 „ à bois 80, 252, 297.
 „ à broser 123, 160, 285, 147.
 „ à broyer l'écore 299.
 „ à canneler 230.
 „ à carboniser 290.
 „ à carder le coton et la laine 147, 290.
 „ à chaumer 156.
 „ à coller 147.
 „ à couper le tabac 75.
 „ à couper les fruits 55.
 „ à creuser (à approfondir) 124.
 „ à décatir 290.
 „ à décolleter 304.
 „ à dévider pour papeteries 80.
 „ à empeser les étoffes 147.
 „ à étirer 109.
 „ à extraire la tourbe 167, 168, 171, 269, 275, 282.
 „ à extraire l'huile 290.
 „ à fabriquer le feutre 290.
 „ à fabriquer les bouts en carton pour cigarettes 83.
 „ à fabriquer les tuiles en ciment 100.
 „ à fabriquer l'ouate 147, 290.
 „ à faire le beurre 272.
 „ à faire les boîtes en fer blanc 290.
 „ à filer 147.
 „ à fraiser (pour bois) 297.
 „ à glace (sorbetières) 81.
 „ agricoles 5, 16, 124, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 152, 154, 157, 158, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 182, 190, 203, 204, 224, 228, 229, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 242, 244, 250, 251, 261, 264, 265, 267, 269, 270, 271, 275, 278, 281, 283, 284, 292, 299, 311.
 „ agricoles Heureka 123, 160, 285.
 „ à laver 55, 147, 269, 290, 284, 297, 301.
 „ à lustrer 109.
 „ à métrer et à plier les étoffes 146, 290.
 „ à meuler 1, 79, 311.
 „ à meuler les pierres 297.
 „ à moissonner 124.
 „ à moudre le millet 66, 123, 160, 238, 285, 292.
 „ à mouler 156.
 „ à mouler les noyaux 156.
 „ à mouler pour fonderies 156.
 „ à nettoyer les objets coulés 156.
- Machines à peller 55.
 „ à percer 40.
 „ à planter les pommes de terre 269.
 „ à plier 109.
 „ à polir à émeri 123, 160, 285.
 „ à polir les pierres 297.
 „ rogner les tôles 304.
 „ scier les pierres 297.
 „ à sécher les étoffes 146, 290, 301.
 „ à tarauder les écrous 23.
 „ à travailler la tourbe 136, 154, 165, 167, 168, 171, 269, 275, 282.
 „ à tresser la paille 156.
 „ à vapeur 12, 80, 146, 266, 297, 303, 310.
 „ centrifuges pour amidonneries 80.
 „ centrifuges pour usines de produits chimiques 80.
 „ et accessoire pour fonderies 156.
 „ et appareils pour amidonneries 12, 174, 229, 240, 269.
 „ et appareils pour distilleries 12, 240, 259.
 „ et appareils pour fabriques de levure 12, 240.
 „ et appareils pour la fabrication des sirops 12, 240.
 „ et appareils pour la rectification des alcools 12, 240.
 „ et appareils pour l'industrie chimique 12, 156.
 „ et appareils pour raffineries 12.
 „ et appareils pour sucreries 12, 75, 80, 240, 310.
 „ pour briqueteries 208, 216, 217, 269, 299.
 „ pour cimentiers 208, 217, 290.
 „ pour empeser les étoffes 146, 147.
 „ pour entrepreneurs de construction 286.
 „ pour fabriques de conserves de fruits 55.
 „ pour fabriques de duvet 290.
 „ pour ferblantiers 1.
 „ pour filatures 153, 290.
 „ pour fonderies 156.
 „ pour huileries 239, 250, 251.
 „ pour la fabrication des boulons et des écrous 299.
 „ pour la fabrication des briquettes (pous-sier de charbon) 210.
 „ pour la fabrication des chapeaux 290.
 „ pour la fabrication des cigarettes 83.
 „ pour la fabrication des couvertures 290.
 „ pour la fabrication des tapis 290.
 „ pour la fabrication du grau 238.
 „ pour l'agglomération de minerais 290.
 „ pour le blanchiment 146.
 „ pour l'impression sur étoffes 146, 301.
 „ pour l'industrie du pétrole 254.
 „ pour l'industrie textile 141, 142, 146, 147, 151, 153, 212, 290, 298, 301.
 „ pour manufactures de tabac 75, 83.
 „ pour papeteries 80.
 „ pour sécher la laine 146, 290.
 „ pour tanneries 109, 203, 299.
 „ pour teintureries 146, 298.
- Maillets 123, 160, 285.
 Manches pour pics 123, 160, 285.
 Mandrins à centrage automatique 151.
 Manèges à chevaux 132, 133, 134, 135, 136, 139, 143, 150, 154, 157, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 182, 190, 204, 224, 228, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 242, 244, 250, 251, 261, 264, 265, 267, 269, 270, 271, 281, 283, 284, 292, 299.
 Mano-détendeurs 86, 218.
 Manomètres 218.
 „ à vide 218.
 Marmites 55.
 „ militaires 122.
 Marteaux 98, 130, 223.
 „ à friction 9.
 „ à courroies 9.
 „ à ressorts 150.
 „ à vapeur 1.
 „ -pilons à vapeur 62.
 Marquers 124, 241.
 Matelas 121.

Matériaux pour la superstructure des chemins de fer 223, 287, 288, 304.

Matériels incombustibles pour liquides inflammables 22.

Mèches 128.

Mélangeurs 156.

" automatiques pour moulins 123, 160, 285.

" pour la fabrication du béton 100.

Métal blanc 6, 31, 44, 60, 61, 231, 293, 300.

Métal-porcelaine 274.

Métiers à anneaux 290.

" à tisser 141, 142, 153, 301.

" à tisser Jacquard 301.

" pour la laine vigogne 290.

" selfacting 290.

Meubles en fer 4, 57, 77.

Microscopes pour écoles 36.

Monte-charges électriques 75.

" pour cubilots 156

Mortaiseuses 34.

Moules en fer 217.

" pour produits en ciment 100.

Moulins circulaires 66, 123, 160, 285.

" à broyer les couleurs 146, 299.

" à boulets 299, 290.

" à disques 66, 109, 123, 160, 285, 299.

" à monder le grain 54, 66, 123, 160, 285.

" nettoyer le grain 171, 238, 241, 250, 251, 264, 265, 284, 292, 299.

" pour engrais 269.

" pour moudre les matériaux de dureté moyenne 299.

Moteurs à courant alternatif 92, 162, 307, 309.

" à essence 80.

" explosion 80, 85, 116, 266, 280.

" à l'huile de naphte 80, 85, 116, 266, 280.

" à gaz pauvre 80, 116, 230.

" à pétrole 80, 85, 116, 266.

" à vent 55.

" Diesel 116, 310.

" électriques à courant continu 307.

Munitions d'artillerie 90.

" pour fusils 6, 26, 78, 90.

" de chasse 90.

O. Objets coulés en acier 137.

" coulés en fonte 2, 5, 7, 24, 28, 34, 38, 39, 49, 62, 74, 77, 95, 97, 99, 101, 113, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 140, 142, 144, 145, 150, 151, 152, 153, 155, 157, 156, 158, 159, 160, 161, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 181, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 194, 196, 197, 199, 201, 204, 206, 208, 209, 210, 212, 214, 217, 220, 229, 230, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 248, 250, 251, 254, 252, 253, 259, 261, 264, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 277, 290, 292, 294, 297, 299, 300, 301, 305, 307, 310.

" coulés en métaux divers 6, 7, 31, 39, 44, 60, 61, 64, 132, 152, 159, 161, 172, 175, 210, 219, 231, 243, 248, 253, 261, 293, 294, 300, 307.

" coulés, réfractaires aux acides et au feu 156.

" en argent 32.

" en acier coulé 99, 137, 190, 204, 208, 209.

" en étain 53.

" en fil de fer 94, 140, 211, 287, 306.

" en fonte coulés en coquille 49, 151, 156.

Outillage de serrurerie 261.

" minier 286.

" pour forgerons 261.

" pour monteurs 261.

" de tanneurs 68.

Outils pour l'industrie du bâtiment 73, 286.

Ornements en fer forgé 40, 71, 126, 171.

P. Palans 27.

" pour tendre les fils télégraphiques 126.

Pantographes 35.

Paratonnerres 65.

Parties métalliques pour classeurs 110, 120.

" métalliques pour ségrégateurs 42.

Passoires 55.

Pelles 98, 221.

Perceuses à métaux 79, 87, 210, 230, 304.

Petits fournaux en fer 28, 55, 177, 190, 204, 220, 277.

" marteaux pour faux 98, 223.

" moulins 75, 299.

" pics 123, 160, 285.

Pics 123, 160, 285.

" de mineurs 98.

Pièces d'angles pour tubes isolants 107.

" détachées pour locomotives 82.

" détachées pour moissonneuses 187, 190, 198, 204, 212, 213, 250, 312.

Pilons à main 1, 223.

Pincés à plomber 126.

" à tubes 23.

" à tubes isolants 107.

Placards en tôle de fer 125.

Planimètres 35.

Plaques de cuisine 177, 181, 190, 194, 201, 204, 220, 244, 277.

" tournantes 24, 39, 156, 177, 208, 286.

" tournantes de chemins de fer 286.

Plumes en acier 110, 120.

Plomb en feuilles 53.

" de garantie 53, 257.

Poêles 81.

Poids 59, 235, 277.

Pointes de mouleurs 98.

Pompes 12, 15, 80, 97, 104, 156, 216, 240, 266, 283, 297, 303.

" à huile 87.

" à purin 269.

" pneumatiques 97.

" pour automobiles 48.

" pour mines 15, 104.

" pour puits 146, 176.

" pour sucreries 12, 97.

Pontons 62.

Ponts 76, 96, 99, 266, 286.

" à bascules 59, 118, 121, 235, 236.

" roulants 75, 99, 221, 266.

Porte-plumes 110.

" hermetiques 28, 55, 177, 220, 227.

" pour fourneaux de cuisine 190, 201, 204, 206, 220, 244, 277.

" pour foyers de locomotives 277.

Poteaux tubulaires pour lanternes, tramways, etc. 24, 227.

Poulies de transmission en tôle 117.

Presses à briques 269.

" à cylindres 146, 290.

" à disque pour la fabrication du sucre cassé en morceaux 75.

" à drêches 75.

" à excentrique 1, 109, 304.

" à friction 109, 216.

" à fruits 55.

" à huile 239, 250.

" à main 109.

" à paille 165.

" à tourbe 167, 171, 269, 275, 282.

" à vis 146, 147.

" excentriques à manivelle 109.

" hydrauliques 146, 290.

" hydrauliques pour placer les bandages de camions automobiles 12.

Produits en fonte malléable 49, 190, 198, 204, 212, 213.

Punaies 110, 120.

R. Raboteuses à bois 297.

" à métaux (en travers) 9, 108.

" à métaux (en long) 97, 108.

Raccords à vis 65.

Racloirs 29.

Radiateurs 97, 177, 187, 201.

" pour automobiles et avions 111.

Rapide-limes 230.

Râteaux 98.

" (à cheval) 124, 166, 171, 269, 284.

Râtiroirs pour papeteries 300.

Récipients de condensation 152.

" en fonte émaillée 202.

- Réceptifs en tôle 72, 84, 11, 125.
 Régulateurs de vapeur pour distilleries 12, 261.
 Réparation d'automobiles et de tracteurs 25, 79, 91, 150, 240, 249, 250, 260.
 Réservoirs 12, 24, 34, 67, 76, 96, 126, 214, 266, 297.
 „ à pétrole 12.
 „ pour waterclosets 187, 12, 24, 34, 67, 76, 96, 126, 214, 266, 297.
 Ressorts pour l'ameublement 121, 221.
 „ pour wagons de chemins de fer 39, 62.
 Réveils 30.
 Ronce artificielle 8, 98, 106, 173, 221, 306.
 Rondelles 81, 148, 221, 223, 287, 288.
 Roues dentées 151, 208, 219, 230, 238, 292, 300.
 „ de voitures 14, 166, 195.
 „ pour wagons de chemin de fer 62, 99, 138, 150.
 Rouleaux 109.
 „ pour l'empierrements des routes 34, 177.
 „ pour tanneries 109.
 Rivets 96, 106, 148, 221, 223, 257, 287, 288, 296.
 Rivets pour roues 21.
- S.** Sabres 3, 13.
 Samowars 47.
 Sarcleurs 124, 250, 269, 284.
 Scies alternatives à bois 80, 239, 297, 303.
 „ à métaux 20.
 „ à pendule 297.
 „ à ruban 297.
 „ circulaires 80, 297.
 Seaux 43.
 Séchoirs pour cossettes de betteraves 12.
 „ pour pommes de terre, légumes, chicorée etc. 12, 55, 117, 275.
 „ pour tissus 146, 290, 301.
 Segments de piston 15, 85, 219.
 „ de piston fendus 74.
 Semeurs pour salpêtre 269, 284.
 Semoirs à cannelures 171, 241.
 „ centrifuges 66, 123, 160, 285.
 „ cylindriques 123, 160, 285.
 „ plats 66, 123, 160, 238, 285, 292.
 „ pour le blé, l'herbe et le pin 171, 271, 284.
 „ prismatiques 123, 160, 285.
 Serpentes 135, 171, 241, 264.
 Serrures à ressort 131.
 „ pour boîtes 131.
 „ pour meubles 268, 272.
 Socs de charrues 130, 136, 178, 182, 227, 288.
 Soupapes à double effet 44, 104, 214.
 „ pour bouteilles à oxygène 86.
 Souricières 306.
 Supports de paliers 65.
 „ pour ronce artificielle 8.
- T.** Tableaux de distribution 65, 92, 162.
 Tambours à boulets 156, 290.
 „ à trier le blé 299.
 Taquets isolants 107.
 Tarauds 23.
 Théières 47.
 Théodolites 35.
 Tenailles 126.
 Tendeurs de courroies 151.
 „ de fils 98, 106.
 Toiles métalliques 45.
 Tôle de cuivre 78, 163.
 „ de fer laminée à froid 94, 223.
 „ de laiton 32, 47, 78, 163.
 „ pour chaudières 227.
 „ pour réservoirs 227.
 Tondeuses 147.
 Tonneaux en fer 12, 67, 72, 93, 96, 130, 227, 240, 304, 310.
 „ en fer pour l'eau 93, 100, 269.
 „ pour tanneries 109.
 Tourelles pour tours à revolver 151.
 Tours 1, 79, 87, 97, 151, 108, 164, 264, 297.
 „ à bois 297.
 „ à décolleter 214.
- Tours à métaux 1, 79, 87, 97, 151, 108.
 „ à plateaux 164, 264.
 Tracteurs 116.
 Tracteurs à vapeur 269.
 Tramways 39, 62, 212, 266.
 Tranchets de cordonniers 29, 68, 246.
 Transformateurs triphasés 92, 162, 309, 310.
 Transmissions 24, 54, 66, 80, 109, 123, 151, 160, 171, 174, 216, 217, 238, 285, 292, 297, 299, 303.
 Transporteurs 66, 75, 123, 160, 285, 279.
 Travaux de précision 90.
 „ de serrurerie 39, 40, 50, 71, 126, 171, 144.
 Traverses 27.
 Trieurs pour meuneries 66.
 Tubes de forage 67, 96, 214, 227.
 „ d'isolation 107.
 Turbines à vapeur 15.
 „ hydrauliques 96, 99, 123, 160, 171, 230, 285.
 Turbopompes 97, 104, 156.
 Turboventilateurs 55, 117.
 Tuyaneries 17, 214.
 Tuyaux à ailettes 97, 187, 201.
 „ à gaz 227.
 „ d'échappement 17.
 „ de communications 67, 96.
 „ de cuivre 78.
 „ de plomb 53, 257.
 „ de précision pour appareils de sucreries 227.
 „ en laiton 78.
 „ en tôle 17, 214.
 „ ondulés 17, 214.
 „ pour canalisations 176, 177, 190, 201, 204, 277.
 „ pour conduites d'eau 62, 67, 99, 176, 177, 190, 201, 204, 277.
 „ pour chaudières 17, 214, 227.
 „ pour orgues 53.
 „ soudés 17, 226, 227.
 „ sans soudure 226, 227.
- U.** Ustensiles argentés 32, 47, 78, 89.
 „ d'hygiène en fonte 135, 183, 186, 187, 188, 190, 199, 204, 220, 277.
 „ en aluminium 192.
 „ en fonte émaillée 135, 183, 186, 188, 190, 199, 204, 220, 277.
 „ en tôle émaillée 122, 187, 193, 277, 289.
 „ en tôle galvanisée 122, 192, 289.
 „ étamés 122.
 „ nickelés 192.
 „ pour hôpitaux 122.
 „ pour laiteries 37, 43, 72, 122, 289.
- W.** Wagonnets 24, 39, 126, 177, 282, 286.
 Wagons à voyageurs 62, 266, 212, 310.
 „ à voyageurs pour chemins de fer à voie étroite 39, 130.
 „ citernes 62, 266, 310.
 „ de chauffage 266, 300.
 „ de marchandises 62, 266, 269, 212, 310.
 „ de marchandises pour chemins de fer à voie étroite 39, 130.
 „ -lits 62.
 „ spéciaux 62, 266, 212, 310.
- V.** Velocipèdes pour enfants 4, 77.
 Ventilateurs 55, 117, 146, 210, 313.
 „ à hautes pressions 55, 117, 146.
 „ de forge 79, 117, 210, 307, 313.
 Verificateurs 23.
 Verseurs 124, 133, 171, 241, 250, 269, 284.
 Versoirs 136, 178, 182, 227, 277, 288.
 Vis 96, 98, 106, 119, 148, 221, 223, 257, 287, 288, 296.
 „ à contact 65.
 „ à façon 119.
 Voies aériennes à câbles 75.
 Voitures 14, 166, 195, 235, 237, 239, 265.
 Voitures d'enfants 4, 77.
 Volants 151.

Skorowidz fabryk.

A.

„Agrarja“	267
„Ajaks“	248
Alscher A. i Syn	286
Altman I.	207
Alapin Bracia	1
Ambrożewicz Wł.	2
„Arma“	3
Aronowicz B.	4
Aronowicz I.	5
„Auto-Motor“ Kraków	260
„Auto-Motor“ Lwów	249

B.

„Babbit“	6
Bank Rolniczy	250
Bartelmuss i Suchy	287
Bartosiewicz J. i A. Dobrowolski	7
Bauer M.	142
Bauerertz B-cia	208
Beker Br.	243
Belgijska Sp. Akc. Warsz. Fabr. Drutu, Gwoździ i Szttytów	8
Bernat B-cia	9
„Białogon“	176
Bieńkowski W. i S-wie	10
Biskupscy B-cia	251
Bliżyn	177
„Bodzechów“	178
Bolesta K.	179
„Borek“	261
Borkowscy B-cia	11
Borman, Szwede i S-ka	12
Borowski G.	13
Bracia Załęscy	14
Bracia Węgrzeccy	180
Brandel, Witoszyński i S-ka	15
Breviller i Sp. i A. Urban i Sp.	288
Broda Jan	268
Bronikowski, Grodzki i Wasilewski	16
Brovn Boveri	162

C.

Cegielski H.	269
Cieślik P.	210
„Chlewiska“	181
Chrzanowski J. i Sp.	209
„Compensator“	17
„Cwiek“	18
„Cyklop“	252
„Cyrkon“	19
Czarliński	270
Częstochowska Fabr. Igieł i wyrobów Metalowych	215

D.

Deichsel A.	211
Deloff A.	20
Dojlidzki B.	244
Dratt R. i Sp.	232

Drebert A.	143
Drewitz E.	271
„Drut“	21
Drutu i Gwoździ Krajowa Fabryka	58
Drzewiecki i Jeziorański	22
Dziewulski J. i Sp.	23

E.

Eberhard, Wolski i Sp.	24
„Elibor“	25
Emaljowanych i Metalowych Fabryk Tow. Akc.	289
Erbe E.	212
Ergon	26

F.

„Fema“	272
„Ferrum“ Lwów	253
„Ferrum“ Łódź	144
„Ferrum“ Zawiercie	213
Fiebrandt i S-ka	273
Filipowski L.	27
Fink i Wille	28
Fitzner W. i K. Gampner	214
Fiutkowski A.	182
Fogelnest I.	29
Fortwängler B-cia	30
Fosforobronzu i Fosforbabbitów Warszawska Fabryka	31
Fraget Józef	32
Fulde A.	145

G.

Galicyjskie Karpackie Naftowe Towarzystwo	254
Galwana	274
Gassner, Najdeker i Orłowski	233
Gastman P.	33
Geisler B-cia, Okolski i Patschke	34
Gerlach G.	35
„Glinice“	183
Glücksman J.	36
Głogowski i Syn	275
„Głowno“	163
Gniazdowski i Janiszewski inż.	234
Golański Cz.	37
Goldammer O.	146
Goldblum H. E.	184
Gołębiowski T.	38
Gostyński Wł. i S-ka	39
Gottschalk G.	40
Graff B-cia Ed. i D.	41
Granat	42
Granobs i Kozłowski	276
Gryniewicz W.	43
Gwiżdżiński i S-ka	44
„Gwóźdź“	45

H.

Heine B-cia i Silman	185
„Hencil“	46
Henneberg B-cia	47

Herzfeld i Viktorius	277
Hess W.	235
Hiellego i Dittricha T. A.	141
Hofman Juljus	147
Horoch Tadeusz	48
„Hossyb“	128
„Hydropol“	255

I.

Ideal	236
Igieł i Wyrobów Metalowych Częstochowska Fabryka	215
„Isnosskoff i Co“ w Kamiennej	186

J.

Jarische Juljusza Spadkobiercy	148
Jarkowski Stefan	49
Jarnuszkiewicz Piotr i Sp.	50
Jaroszewicz, M. Malinowski i Sp.	149
Jenike B-cia	51
Joel Zygmunt i Sp.	150
John J.	151
Joseph's G. Erben	290

K.

Kabel	52
„Kamienna“	187
Kanczewscy B-cia	216
Kegel J.	237
Kemnitz W.	53
Kielecka Odlewnia	188
Klauke C.	173
Klepfisch i Sp.	54
Kłobukowski Dr. W. P.	55
Kolberg i S-ka	56
Konrad, Jarnuszkiewicz i Sp.	57
Kostrzyński Leon	278
„Kraj“	164
„Kraków“	262
Krajowa Fabryka Drotu i Gwoździ	58
Krawczyk	217
„Kres“	291
Kronenblum S.	189
Krusche Waldemar	152
Krzykowski Alfred	59
Kujawska Fabryka Maszyn i Odlewnia	165

L.

Langiewicz S.	60
„Lechja“ Lublin	238
„Lechja“ Żywiec	292
Lesiński K. i S-ka	61
Leżański T.	129
Lilpop, Rau i Loewenstein	62
Lipiński	63
Lisowski	130 i 64
Lokomotyw Pierwsza Fabryka w Polsce	263
Löhnert H.	279
Lubert B-cia	161
„Ludwików“	190
Lukrec Julian	65

Ł.

Łańcucki J. i Syn	218
Łęgiewski i Hartwig	66

M.

Makarewicz J.	67
Malinowski W.	245
Mann Alfons	68
Marciniak Antoni	69
Margulies B-cia	70
Margulies M.	166

Maszyn Rolniczych Fabryka i Odlewnia Żelaza	132
Maczyński K.	256
Matthei A.	219
Mencel B-cia	71
„Metal“ Warszawa	73
„Meta“ Warszawa	73
„Metal“ Lwów	257
„Metallum“	74
„Metalurgia“	220
Metalurgicznego Przemysłu T. A.	221
Meyerhold i Sp.	222
Mieszczanski K. K.	31
Minc M.	133
Młynotwórnia	123, 160, 285
Moc	75
Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze	223
Moritz Waław	239
Mostów Budowy Fabryka	76
„Motor Polski“	280
Mühsam H.	167
Müller i Seidel	153
Münstermann E. v.	293

N.

Neptun	191
Neufeld J.	77
Nitsche i Sp.	281
Norblin, B-cia Buch i T. Werner	78
Nóz	246

O.

Ochsner Jan	294
Ochsner Karl i Syn	295
„Odlew“	264
Ogórkiewicz S. i Sp.	224
Olechowski W.	79
„Olkusz“	192
„Olkusz“ dawn. Westen	193
Orłowski M.	134
Ortwein, Karasiński i Sp.	80
„Osprzet“	81
Ostrowski M.	154
„Ostrówek“	135

P.

Parowozów Budowy Warsztaty Sp. Akc.	82
Paschalski Wł.	83
„Pelikan“	84
„Perkun“	85
Perlis B-cia	136
„Perun“	86
„Phillips“	88
„Pionier“	87
Piżyc M. i Sp.	194
Plage E. i T. Łaskiewicz	240
Plewkievicz R. i Sp.	89
„Pocisk“	90
„Podkowa“	225
Pollak Th. i Syn	296
„Polsam“	91
Polskie Tow. Elektryczne	92
Polskie Towarzystwo Radiotechniczne	93
Polsko-Amerykańska Odlewnia	137
„Potęga“	265
Produkt Metalowy	58
Proszower J. M. i Sp.	94

Q.

Quissek i Geppert	297
-----------------------------	-----

R.

Raszewski S.	282
Rejchman Br. (Tytan)	115

„Record“	95	U.	
Repphan August Syn i Sp.	96	„Ursus“	116
Reymond E.	155	„Unia“	289
Rohn, Zieliński i S-ka	97		
„Rola“ (Fogelnest)	29		
Rosyjskiego Przemysłu Żelaznego T. A.	98	W.	
„Rozwój Polski“	195	Waberski S. i Sp.	117
„Rubinstein“	196	Wag i Wyrobów Metalowych Fabryka	118
Rudzki K. i Sp.	138 i 99	Wagner J.	119
Rur i Żelaza Sosnow. Fabr. Tow. Akc.	227	Wapiennickie Zakłady Przemysłowe	304
Rzewuski i S-ka	100	Warszawska Fabryka Drutu, Szttyftów i Gwoździ Belg. Tow. Akc.	58
„Rzuców“	197	Warszawska Fabryka Maszyn Windowych	103
S.		Warszawska Sp. Akc. Budowy Parowozów	82
Saksenberg J. Ch.	101	Warszawskie Towarzystwo Transportu i Żeglugi	114
Salbe, Tenenbaum i Horowicz	198	Warwasiński L. i Wojakowski J.	230
Samulski S. i S-ka	283	Wasilewski K. i Sp.	120
Sarna M. S.	168	Weber, Dähne i Sp.	121
Sauer Th.	278	Weigt i Sp.	156
Schmeja Edmund	279	„Węgierska Górka“	305
Schmidt Rudolf	300	Wietchy A.	258
Schwabe Georg	301	Więkowski A. i Sp.	111
Serkowski Jan	102	Witwicki J.	181
„Sierpczanka“	169	„Wiśła“	171
„Sila“	103	Wiśniewski A.	172
„Sirius“	104	Wisnowski J.	231
„Słowianin“	199	Włocławska Fabryka Drutu	173
Sobotowski, Mielczarski i Sp.	105	Włodarczyk Zygmunt	157
Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza T. A.	227	Wochnik K.	158
Sosnowski Józef	200	Wolanowski J.	106
„Splaw“	110	Wolski M. i S-ka	241
Śrub i Drutu Warsz. Fabr. T. A.	106	Wołomińska Fabryka	140
Szrednicki W.	170	„Wschód“	306
„Staporków“	201	„Wulkan“ Łódź	159
„Stanrej“	107	„Wulkan“ S. A. Warszawa	122
Starke Ernest i Syn	303	Wytwórnia Maszyn Młynskich	123, 160 i 285
Stefański Wł.	108	Wyleżyński K.	261
Steinberg B-cia i Sp.	109		
Stellman A. i H. E. Goldblum	202	Z.	
Stepień Antoni	203	Zaleścy B-cia	14
Stocznia Gdańska	310	Zaremba W.	161
Suchedniowska Fabryka Odlewów	204	Zawadzki J. i S-ka	124
Sucheni J.	228	Zbijewski M.	125
Szczęśni B-cia	229	Zem	307
Szeinma, B-cia	139	Zieleniewski L.	259 i 266
Śląska Fabryka Motorów	309	Zieleziński H.	126
T.		Zolberg i Pinkert	206
„Tank“	111	Ziemanin	242
Tarkowski W.	112	Ziegert A.	308
Tenenbaum E.	205		
„Tłocznia“	113	Ż.	
Transportu i Żeglugi Wodnej Tow. Akc.	114	Żbikowski R.	127
Twerdy E.	303	Żółtowski A. i Sp.	174
Tytan (Br. Rejchman)	115	„Żychlin“	175
Tyszkiewicz	247	Żyrardowskich Zakładów Tow. Akc.	141

WYSTAWY POLSKIEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO.

W celu zespolenia odradzającego się po wojnie i jej klęskach przemysłu metalowego oraz w celu zaznajomienia społeczeństwa z wytwórczością krajową Polski Związek Przemysłowców Metalowych łącznie ze Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna” urządził w obszernej hali, mieszczącej się w domu własnym Spółki przy ul. Nowy-Swiat Nr. 50, dwie wystawy wzorów polskiego przemysłu metalowego.

Pierwsza wystawa, otwarta w dniu 17 czerwca 1923 r. i nosząca nazwę „Wystawy Wzorów Polskiego Przemysłu Hutniczego i Maszynowego” zgrupowała czterdziestu kilku wystawców, reprezentujących najpoważniejsze zakłady przemysłowe z całej Polski.

Znaczną część rozporządzalnego terenu wystawowego w hali zajęły huty górnośląskie, a w ich liczbie Huta Bismarka, Huty Królewska i Laura, Huta Bail-

dona, Huta Donnersmarcka, Zakłady Hohenlohe, E. v. Münsterman, Śląskie Tow. Kopaliń i Hut Cynkowych i inne. Z pozostałych hut krajowych na wystawie reprezentowane były huty: Starachowice, Zakłady Ostrowieckie, Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze i Hantke.

Z zakładów przeróbczych: Lilpop, Rau i Loewenstein, „Perkun”, Rohn, Zieliński i S-ka, „Ursus”, W. Paschalski, Brandel, Witoszyński i S-ka, B-cia Steinberg, W. Hess i wiele innych.

Wystawa Wzorów przemysłu hutniczego i maszynowego otwarta była do 15-go lipca 1923 r., osiągając duże powodzenie i bardzo pochlebną ocenę w prasie.

Poniżej zamieszczona reprodukcja fotograficzna przedstawia widok ogólny wystawy w hali głównej.

Po zamknięciu pierwszej wystawy Polski Związek Przemysłowców Metalowych łącznie ze Spółką „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna” przystąpił do zorganizowania wystawy drugiej, grupując na niej przedmioty użytku domowego.

Tu chodziło już nietylko o zapoznanie szerszego ogółu konsumentów z wytwórczością krajową w tym dziale przemysłu metalowego, ale także o danie możliwości zakupu, i dlatego wystawa ta połączona została z targiem wystawianych obiektów.

Wystawa otwarta została dn. 2 grudnia i w zupełności odpowiedziała pokładanym w niej nadziejom zarówno organizatorów, jak wystawców.

Starannie zorganizowana, bogato obesłana przez najpoważniejsze wytwórnie tego działu przemysłowego metalowego „wystawa przedmiotów metalowych użytku domowego” przedstawiała się imponująco i wywołała żywe i niesłabnące zainteresowanie.

Zamknięta została w dniu 7 stycznia 1924 r.

SPRAWOZDANIE

Zarządu Spółki Akcyjnej

Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi Spółka Akcyjna

za okres operacyjny od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 1923 r.

W celu zaspokojenia rosnącego się na wojnie
kraj potrzeb przemyślni metalowi oraz w celu za-
trudnienia społeczeństwa z wytwórczością krajową
Polski Związek Przemysłowców Metalowych, zgodnie
z Statutem, „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Meta-
lowi” Spółka Akcyjna, przystąpił w Warszawie, hall
Główny, do wystawy wzorów polskiego
przemysłu metalowego.

Pierwsza wystawa, otwarta w dniu 17 czerwca
1923 r. i nosząca nazwę: Wystawy Wzorów Polskiego
Przemysłu Metalowego i Maszyn, została otwarta
w Warszawie, hall Główny, w dniu 17 czerwca 1923 r.

Wystawa Wzorów przemysłu metalowego i maszyn
została otwarta w Warszawie, hall Główny, w dniu 17
czerwca 1923 r.

SPRAWOZDANIE

z działalności „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi Spółka Akcyjna“

za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 r.

„Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi,
Spółka Akcyjna” założona została uchwałą Walnego
Zgromadzenia Akcjonariuszy w dniu 20 grudnia
1922 r., rozpoczęła działalność z dniem 1 stycznia
1923 r. i z dniem 31 grudnia tegoż roku zakończyła
pierwszy rok swego istnienia.

Jednakże sprawozdania niniejszego nie należy
traktować, jako pierwsze. Należy je postawić w ści-
śłym związku z dwoma sprawozdaniami „Koopera-
tywy Przemysłowców Metalowych”, drukowanymi w
I i II rocznikach „Polskiego Związku Przemysłowców
Metalowych”, i dopiero zestawienie tych trzech spra-
wozdań da obraz działalności i rozwoju tej placówki
gospodarczej, jaką w latach 1920, 1921 i 1922 była
Kooperatywa, a w roku sprawozdawczym w dalszym
ciągu Spółka Akcyjna.

Kooperatywa Przemysłowców Metalowych bo-
wiem, zawiązana przez grono fabryk, zrzeszonych w
Polskim Związku Przemysłowców Metalowych w po-
łowie 1920 roku w celu zaopatrywania fabryk meta-
lowych w niezbędne artykuły do produkcji i w celu
ułatwienia fabrykom zbytu gotowych fabrykatów,
rozwijająca swą działalność w tym kierunku od 1 lip-
ca tegoż roku i wykazująca, mimo trudne warunki
istnienia, stały rozwój, zostaje z dniem 1 stycznia
1923 r. zlikwidowana, aby dać miejsce Spółce Akcyj-
nej, powoływanej do życia w celu kontynuowania
w szerszym zakresie tych prac, jakie prowadziła Koo-
peratywa i realizowania tych zamierzeń i celów, jakie
przyświecały jej działalności. Już w sprawozdaniu
z działalności Kooperatywy za czas od 1 lipca 1920 r.
do 31 grudnia 1921 r. czytamy o projektowanej jej
likwidacji, a stworzeniu natomiast Spółki Akcyjnej,
mającej wzmocnić finansowo powstałą placówkę oraz
stworzyć szersze podstawy do wybitniejszego jej roz-
woju, i realizację tych zamierzeń widzimy w powsta-
niu Spółki „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Me-
talowi, Spółka Akcyjna“.

Wśród swych akcjonariuszy Spółka Akcyjna li-
czy między innymi następujące wytwórnie metalowe:

1. „Agrarja“ Fabryka maszyn, Tow. Akc. dawn.
Max Kuhl w Poznaniu.
2. „Ajaks“ Fabryka konstrukcji żelaznych, Odlewnia
żelaza i metali inż. Zygmunta Piotrowicza i Sp.,
Sp. z o. o. we Lwowie.
3. Ambrożewicz Władysław — Odlewnia żelaza w
Warszawie.
4. Bauerertz B-cia, Tow. Akc. Zakładów Mecha-
nicznych, Odlewnia stali i żelaza w Mijaczowie.
5. „Białogon“ Zakłady Mechaniczne, Odlewnia żela-
za, Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych w Bia-
łogonie.
6. „Blacha“ Zbijewski Mieczysław, Fabryka blachy
białej i wyrobów blaszanych w Warszawie
7. „Bliżyn“ Zakłady Górnicze w Bliżynie.
8. Biskupscy B-cia Sp. Akc. Fabryka maszyn i odle-
wnia w Kołomyi.
9. „Bodzechów“ Zakłady żelazne w Bodzechowie.
10. Bolesta K. Fabryka maszyn rolniczych w Rado-
miu.
11. Borman, Szwede i S-ka, Zakłady Mechaniczne,
Tow. Akc. w Warszawie.
12. Brevillier i Sp. i A. Urban i Synowie, Tow. Akc.
dla fabrykacji śrub i wyrobów kutych w Ustroniu.
13. Bronikowski Grodzki i Wasilewski, Sp. Akc. w
Warszawie.
14. Budowa Mostów na Pelcowiźnie, Sp. z o. o. dawn.
Miklaszewski, Muszyński i Sp. w Warszawie.
15. Cegielski H. Tow. Akc. Fabryki maszyn i wago-
nów, odlewnia żelaza i stali w Poznaniu.
16. Cieślík P. Odlewnia żelaza i bronzu w Sosnowcu.
17. Drewitz E., Fabryka maszyn rolniczych i odle-
wnia żelaza, Sp. z o. o. w Toruniu.

18. Drzewiecki i Jeziorański, Budowa maszyn i urządzeń sanitarnych Tow. Akc. w Warszawie.
19. „Drut“ Warszawska fabryka drutu i gwoździ J. B. Rozenfeld w Warszawie.
20. Dziewulski Józef i Sp., fabryka narzędzi do obróbki metali w Warszawie.
21. „Ferrum“ Fabryka kuto-lanych wyrobów w Zawierciu.
22. Fink i Wille w Warszawie.
23. „Fitzner W. i K. Gamper“ Sp. Akc. Zakładów kolarskich i mechanicznych w Sosnowcu.
24. Gassner F., K. Najdeker i W. Orłowski, Fabryka maszyn rolniczych i odlewnia żelaza w Chełmie.
25. Geisler B-cia, Okolski i Patschke, Tow. Akc. fabryki maszyn w Warszawie.
26. Goldblum H. E., Fabryka odlewów żelaznych i warsztaty mechaniczne w Radomiu.
27. Gołębiowski T., Mokotowska odlewnia żelaza w Warszawie.
28. Gostyński Wł. i Sp., Tow. Akc. Fabryki wyrobów żelaznych w Warszawie.
29. Henneberg B-cia Fabryka wyrobów platerowanych w Warszawie.
30. Horoch Tadeusz Inż., Młotownie i zakłady przemysłowe w Warszawie.
31. „Hossyb“ Zakłady Przemysłowe w Zbikowie.
32. „Ideal“ Fabryka Wag w Lublinie.
33. Isnosskoff i Co., Tow. Akc. Odlewnia żelaza i emaljerna w Warszawie.
34. Jarisch Juljusz Spadkobiercy, Fabryka śrub, okuć i wyrobów tłoczonych w Łodzi.
35. Jarkowski Stefan Inż. Odlewnia lano-kutego i zwyczajnego żelaza w Warszawie.
36. John J., Tow. Akc. Fabryki Transmisji, Maszyn i Odlewów żelaznych w Łodzi.
37. „Kamienna“ Jan Witwicki, Odlewnia żelaza i emaljerna w Kamiennej.
38. Kłobukowski Dr. W. P., Fabryka przyrządów i urządzeń ogrzewniczych i zdrowotnych w Warszawie.
39. Konrad, Jarnuszkiewicz i S-ka, Tow. Akc. Zakładów wyrobów metalowych w Warszawie.
40. „Kraj“ Sp. Akc. Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych dawn. Alfred Vaedtke w Kutnie.
41. „Kraków“ Huta Żelazna Sp. Akc.
42. Krawczyk i Sp. Fabryka pędni, maszyn i odlewnia żelaza w Zawierciu.
43. Kujawska Fabryka Maszyn i Odlewnia, Sp. z o. o. we Włocławku.
44. Lilpop, Rau i Loewenstein, Akc. Tow. Przemysłowe Zakładów Mechanicznych w Warszawie.
45. Lisowski M. Sp. Akc. Handlu i Przemysłu Metalowego w Warszawie.
46. Lubert Bracia, Fabryka Okuć Budowlanych w Warce.
47. „Moc“ Fabryka maszyn i kotłarnia, Sp. z o. o. w Warszawie.
48. Margulies M., Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych oraz budowy wozów i kół w Płocku.
49. Mencil B-cia, Fabryka wyrobów ślusarskich w Warszawie.
50. „Meta“ A. Wróblewski i Sp., Fabryka wyrobów metalowych w Warszawie.
51. „Metalurgja“, Tow. Częstochowskiej Fabryki odlewów i emaljerni, Sp. z o. o. w Częstochowie.
52. Modrzejewskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sp. Akc. w Sosnowcu.
53. Nitsche i Sp., Fabryka maszyn rolniczych w Poznaniu.
54. Norblin, B-cia Buch i T. Werner, Sp. Akc. Fabryk metalowych w Warszawie.
55. „Odlew“ Fabryka maszyn rolniczych w Krakowie.
56. Orłowski M., Odlewnia żelaza i fabryka maszyn rolniczych w Łomży.
57. Ortwein, Karasiński i S-ka, Tow. Akc. Fabryki maszyn i odlewni w Warszawie.
58. „Osprzęt“ Wytwórnia mechaniczna wyrobów metalowych Inż. Tadeusz Graff, Z. Wolski i Sp. w Warszawie.
59. „Ostrówek“ Odlewnia żelaza, fabryka maszyn i emaljerna w Łochowie.
60. Ostrowski M. Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych w Kole.
61. „Perkun“ Towarzystwo fabryki motorów, Sp. Akc. w Warszawie.
62. Perlis B-cia Fabryka maszyn rolniczych w Łochowie.
63. „Perun“ Tow. Akc. dla wyrobu karbidu rozpuszczalnego, acetylenu i dla spawania i cięcia metali w Warszawie.
64. Plage i T. Laśkiewicz, Zakłady Mechaniczne w Lublinie.
65. Piżyc M. i Sp. Fabryka Odlewów żelaznych i zakłady mechaniczne „Krasna“ w Końskich.
66. Polskie Tow. Elektryczne (P. T. E.) Sp. Akc., Wytwórnia Maszyn i Motorów Elektrycznych w Warszawie.
67. „Potęga“ Sp. Akc. Towarzystwo Polskich Fabryk Huty i żelaza w Krakowie.
68. „Pragmet“ Sp. Akc. Wyrobów Metalowych w Warszawie.
69. Proszower J. M. i Sp. Fabryka wyrobów metalowych, Walcownia żelaza na zimno w Warszawie.
70. Reymond E., Odlewnia żelaza, fabryka maszyn i kotłów parowych w Koninie.
71. „Rekord“ Fabryka odlewów żelaznych w Warszawie.
72. Rohn, Zieliński i S-ka, Zakłady mechaniczne i odlewni, Sp. Akc. w Warszawie.
73. Rudzki K. i Sp., Towarzystwo fabryki machin i odlewów w Warszawie.
74. „Rzuców“ Witold Mokiejewski, Zakłady przemysłowe w Rzucowie.

75. „Sirius“, Tow. Fabryki maszyn i aparatów w Warszawie.
76. Sosnowiecka Fabryka Rur i Żelaza, Sp. Akc. w Sosnowcu.
77. Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki w Warszawie.
78. Suchedniowska Fabryka Odlewów, Sp. Akc. w Suchedniowie.
79. Tenenbaum Eljasz, Radomska fabryka drutu i gwoździ w Radomiu.
80. „Stąporków“, Tow. Akc. Zakładów górniczo-hutniczych i fabryk w Stąporkowie.
81. „Tytan“, Rejchman Bronisław, Fabryka aparatów i elementów w Warszawie.
82. „Unia“ Zjednoczone fabryki maszyn dawn. A. Ventzki, Blumwe i Peters w Grudziądzu.
83. Warszawska Spółka Akcyjna Budowy Parowozów w Warszawie.
84. Warszawska Fabryka Drutu, Szttyftów i Gwoździ, Sp. Akc. w Warszawie.
85. Weigt i Sp. Odlewnia żelaza i fabryka maszyn w Łodzi.
86. Wiśniewski A. Fabryka narzędzi rolniczych i odlewnia w Kutnie.
87. Wolski M. i Sp., Sp. Akc. Fabryki maszyn i narzędzi rolniczych w Lublinie.
88. Wytwórnia Maszyn Młyńskich, Tow. Akc. w Warszawie.
89. „Wulkan“ Warszawskie Towarzystwo fabryk wyrobów metalowych i emaljowanych Sp. Akc. w Warszawie.
90. Zieleniewski L., Polskie fabryki maszyn i wagonów w Krakowie.
91. Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych w Warszawie.
92. „Żychlin“ Odlewnia i fabryka maszyn w Żychlinie.
93. Żyrardowskie Zakłady Hiele i Dittrich w Żyrardowie.

Pozostałe akcje przeważnie rozebrane zostały przez kierowników wytwórni metalowych, a więc przez ludzi ściśle związanych z krajowym przemysłem metalowym.

Przytoczony wyżej skład akcjonariuszy nadaje Spółce wybitny charakter instytucji społeczno-handlowej i kieruje jej działalność na tory zamierzeń zlikwidowanej Kooperatywy.

Rozpoczynając działalność, Spółka ukonstytuowała się w sposób następujący:

Radę Spółki stanowią:

Prezes Rady Stefan Przanowski — b. Minister P. i H., naczelny dyrektor fabryk metalowych Norblin, Br. Buch i T. Werner, Sp. A.

I Wiceprezes Rady Stefan Benzef — Prezes Zarządu Banku dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Elektrycznego.

II Wiceprezes Rady prof. Zygmunt Sochacki — naczelny dyrektor Warszawskiej Spółki Akcyjnej Budowy Parowozów.

Aleksander Adelman — Senator Rzeczypospolitej.

Kazimierz Ambrożewicz — dyrektor odlewni żelaza „Wł. Ambrożewicz“, Prezes Rady Sp. Akc. Zjedn. Ślusarzy Chrz. w Warszawie.

Tadeusz Epstein — Prezes Izby Handlowo-Przemysłowej w Krakowie.

Ludwik Hafner — dyrektor Sp. Akc. Fabryki maszyn i narzędzi rolniczych M. Wolski i S-ka w Lublinie.

Piotr Król — właściciel Biura Elektrotechnicznego w Krakowie.

Antoni Lewalski — naczelny dyrektor Sp. Akc. L. Zieleniewski w Krakowie.

Stanisław Jan Okolski — dyrektor zarządzający Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Edward Ortwein — dyrektor zarządzający Fabryki maszyn i odlewni „Ortwein, Karasiński i S-ka“ we Włochach pod Warszawą.

Leopold Wellisz — Członek Zarządu: Zakładów Amunicyjnych „Pocisk“ Sp. Akc. w Warszawie, Sp. Akc. Zakładów Kotlarskich i Mechanicznych „W. Fitzner i K. Gamper“ w Sosnowcu, Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Chrzanowie.

Juljan Weliński — dyrektor zarządzający Belgijskiej Spółki Akcyjnej Warszawskiej fabryki drutu, szttyftów i gwoździ w Warszawie.

Stanisław Wierzbicki — dyrektor Tow. Fabryki maszyn i odlewów K. Rudzki i S-ka w Warszawie.

Witold Wierzejski — dyrektor „Zjednoczenia Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych“ w Warszawie, Lublinie i Sierpcu.

Herman Wilde — dyrektor Tow. Akc. Fabryki transmisji, maszyn i odlewów żelaznych J. John w Łodzi.

Antoni Wysocki — Prezes Zarządu Sp. Akc. „Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych w Warszawie, członek Zarządu Sp. Akc. „K. Rudzki i S-ka“ w Warszawie i Sp. Akc. „Wł. Gostyński i S-ka“ w Warszawie.

Wacław Woszczyński — dyrektor Akc. Tow. Przemysłowego Zakładów Mechanicznych Lilpop, Rau i Loewenstein w Warszawie.

Stefan Zieliński — Prezes Zarządu Zakładów Mechanicznych i odlewni Rohn, Zieliński i S-ka w Warszawie.

Janusz Czarliński — dyrektor zarządzający „Unji“ Zjednoczonych Fabryk Maszyn, dawn. A. Ventzki, Blumwe i Peters Tow. Akc. w Grudziądzu.

Gustaw Pammer — przemysłowiec we Lwowie.

Władysław Loewenstein — dyrektor fabryki odlewów żelaznych i narzędzi rolniczych oraz warsztatów mechanicznych „Ostrówek“ Sp. Akc. w Łochowie.

Józef Łubieński — dyrektor Tow. Fabryki motorów Sp. Akc. „Perkun“ w Warszawie.

Kazimierz Radziszewski — prokurent Sosnowieckiej Fabryki Rur i Żelaza w Sosnowcu.

Edward Weigt — dyrektor Fabryki maszyn i odlewni żelaza St. Weigt i S-ka w Łodzi.

Zarząd Spółki stanowią:

pp. K. Ambrożewicz (prezes Zarządu), W. Woszczyński (wiceprezes Zarządu), L. Hafner, P. Król, A. Wysocki.

Komisję Rewizyjną stanowią:

pp. Marek Brabander, dyrektor Walcowni miedzi „Główno” ziemi Piotrowskiej.

Stanisław Gostyński — dyrektor zarządzający Tow. Akc. fabryki wyrobów żelaznych „Wł. Gostyński i S-ka” w Warszawie.

Leon Skibiński, dyrektor Zakładów mechanicznych odlewni żelaza i fabryki maszyn i narzędzi rolniczych „Białogon” ziemi Kaliskiej.

Henryk Wolff — dyrektor Sp. Akc. fabryk metalowych „Norblin, B-cia Buch i T. Werner” Sp. Akc. w Warszawie.

prof. Edmund Chromiński w Krakowie.

Dyrekcja spoczywa w rękach prof. S. J. Okońskiego, jako Dyrektora Zarządzającego, p. T. Lecewicza, jako wicedyrektora. Prokurę posiadają p. M. Bujalski oraz pp. St. Zapałowicz i A. Fofusiewicz (Oddział Krakowski).

Z dniem 1 stycznia 1923 r. kapitał zakładowy Spółki stanowił mkp. 100.000.000, następnie zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia z dnia 20. XII. 1922 roku, zatwierdzoną przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz Skarbu postanowieniem z dn. 5. IV. 1923 został on podwyższony do wysokości mkp. 250.000.000 drogą wypuszczenia drugiej emisji akcji.

Przy tak niewielkim kapitale Spółka, dzięki porparciu ze strony swych akcjonariuszy oraz dzięki wydatnemu współdziałaniu ze strony Banku dla Handlu i Przemysłu w Warszawie, zdołała osiągnąć znaczne obroty, które za okres sprawozdawczy wynoszą w cyfrach okrągłych mkp. 201.581.200.000 równych 1.802.000 złotych franków szwajcarskich.

Obrót ten rozłożony na poszczególne miesiące i towary przedstawia się następująco:

OBRÓT MIESIĘCZNY:

styczeń	Mkp.	720 500 000.—
luty	„	1 453 000 000.—
marzec	„	1 066 000 000.—
kwiecień	„	2 753 000 000.—
maj	„	2 833 000 000.—
czerwiec	„	2 945 000 000.—
lipiec	„	3 063 000 000.—
sierpień	„	6 486 000 000.—
wrzesień	„	7 971 000 000.—
październik	„	11 060 700 000.—
listopad	„	48 330 000 000.—
grudzień	„	112 900 000 000.—
Razem	Mkp.	201 581 200 000.—

OBROTY TOWAROWE.

surówka	Mkp.	97 547 600 000.—	48,4%
żelazo	„	17 766 500 000.—	8,8%
węgiel	„	46 622 000 000.—	23,0%
koks	„	38 409 000 000.—	19,-%
różne metale	„	709 700 000.—	0,4%
artykuły techniczne	„	526 400 000.—	0,3%
Razem	Mkp.	201 581 200 000.—	

Jak widać z powyższego zestawienia, obrotów towarowych, pierwsze miejsce co do wysokości dokonanych transakcyj zajmuje surówka lejarzka. Następnie idzie węgiel i koks. Żelaza handlowego, profilowego, stali, walcówki, blachy i t. p. dostarczono stosunkowo niewiele, a różnych metali oraz artykułów technicznych ilość nieznaczną.

Tłomaczy się to tem, że Spółka nie zdołała się uporać jeszcze z trudnościami posiadania własnego składu z bocznica kolejową na te towary, których wytwórnice potrzebują w ilościach mniejszych, niż wagonowe, lub też tem, jak to miało miejsce przy żelazie, że długie terminy wykonania zamówień przez hurtowniki bez waloryzacji wpłacanych zadatków, zniechęcały odbiorców do korzystania z posiadanych zapasów na składach przez hurtowników.

Aczkolwiek trudności posiadania własnych składów ostatecznie zwalczone nie zostały, to jednak na tej drodze Spółka uczyniła znaczny krok naprzód.

W roku sprawozdawczym Spółka nabyła na własność dom przy ulicy Nowy-Swiat, gdzie wykończyła piętrową oficynę na składy o powierzchni 435 m² oraz wielką halę o powierzchni 415 m². Prócz tego za pośrednictwem swego Oddziału Krakowskiego Spółka nabyła w Krakowie przy ul. Łokietka parcelę przy torze kolejowym o powierzchni ca 1500 m², i zakończenie budowy na niej drewnianego baraku na składy jest kwestją najbliższych tygodni.

Niezależnie od prac powyższych, Spółka, odczuwając potrzebę bezzwłocznego posiadania składów przy torze kolejowym, wydzierżawiła od Związku Rzemieślników Chrześcijan niewielką ilość placu, położonego przy ulicy Burakowskiej wraz z drewnianym barakiem i korzystała z tego składu od sierpnia 1923 r., posiadając na takowym surówkę, grafit oraz niewielkie ilości koksu.

Względny technicznej natury nie pozwoliły jednak Spółce w należytej mierze wykorzystać tego składu i najważniejszym wskazaniem Spółki pozostaje w dalszym ciągu posiadanie własnych składów z bocznica kolejową.

Znaczne bądź co bądź posunięcie się naprzód sprawy składów w drugiej połowie roku sprawozdawczego nie mogło w dostatecznej mierze zaważyć na szali obrotów w tej dziedzinie towarów, które tych składów nieodzownie wymagały.

Należy jednak oczekiwać, że w roku 1924 sprawa ta ostatecznie rozwiązana zostanie, i uwidocznią się rezultaty tych prac przygotowawczych, jakie wykonała Spółka w roku 1923 dla uruchomienia nowych działów sprzedaży z własnych składów.

Tu należy zwrócić uwagę na wykorzystanie przez Spółkę łącznie z Polskim Związkiem Przemysłowców Metalowych wykończonej przez Spółkę hali w posesji przy ul. Nowy-Swiat 50 na urządzenie wystaw z poszczególnych działów przemysłu metalowego. Pierwsza wystawa, urządzona w okresie czasu od 17 czerwca 1923 r. do 15 lipca tego roku, obejmowała wzory polskiego przemysłu hutniczego i maszynowego ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu śląskiego, druga — w okresie od 2 grudnia 1923 r. po za koniec roku sprawozdawczego obejmowała przedmioty metalowe użytku domowego.

Wystawy te, zapoznając szeroki ogół konsumentów z wytwórczością krajową, wprowadzały Spółkę na drogę realizacji statutowo ujętych zadań Spółki, a mianowicie pośredniczenia w sprzedaży wytworów krajowych fabryk metalowych przetwórczych.

Przechodząc w dalszym ciągu do zobrazowania działalności Spółki na tle dokonanych obrotów, należy podkreślić nadzwyczaj ciężkie warunki pracy, wynikające z ogólnych warunków ekonomicznych.

Katastrofalny spadek marki w ciągu roku 1923, podrywający podstawy prawidłowego rozwoju życia gospodarczego kraju, dotkliwie odbijał się na dzia-

łalności Spółki. Wzrastające nieledwie z dnia na dzień ceny, wspomniany wyżej brak waloryzacji wpłaconego składnikom pokrycia za zamówione towary, konieczność kilkakrotnych czasem dopłat przy opóźnieniu ich wysyłki z hut, kopalń lub koksowni znacznie utrudniały będące zadaniem Spółki pośredniczenie handlowe, dążąc do zduszenia tego społecznego charakteru, jaki stanowił i stanowić będzie podstawową cechę jej działalności i istnienia.

Niżej przytoczona tablica wykazuje wzrost cen w ciągu 1923 roku na poszczególne towary dostarczone przez Spółkę.

1923 r.	Surówka Nr. I.	Żelazo handl.	Węgiel dąbr. gr.	Węgiel górn. gr.	Koks górn.	Koks cieszyński
	za 1 klg. loco wagon stacja załadowcza					
1 stycznia	499	700	74	84	104	210
15 stycznia	734	800	74	72	93	240
1 lutego	1 010	1 150	74	146	180	380
15 lutego	1 327	1 500	74	146	180	535
1 marca	1 523	1 800	170	146	180	490
15 marca	1 800	2 200	179	253	315	500
1 kwietnia	1 780	2 200	191	253	315	500
15 kwietnia	1 860	2 500	191	253	315	500
1 maja	1 960	2 500	199	236	315	540
15 maja	1 880	2 500	199	236	315	545
1 czerwca	1 950	2 500	207	260	345	620
15 czerwca	2 560	2 750	207	260	510	1 000
1 lipca	3 350	3 750	425	410	676	1 185
15 lipca	3 960	5 000	425	410	984	1 300
1 sierpnia	6 600	7 000	848	533	1 310	2 230
15 sierpnia	8 400	8 500	848	738	2 120	2 760
1 września	10 500	12 500	1 446	738	2 600	2 800
15 września	11 500	14 400	1 600	1 502	2 600	3 200
1 października	17 500	18 000	1 965	1 502	3 640	3 250
15 października	32 200	40 500	4 363	5 613	8 000	10 500
1 listopada	50 000	65 000	7 114	9 576	13 530	17 900
15 listopada	62 000	80 000	9 249	11 969	16 920	20 100
1 grudnia	100 000	130 000	14 410	17 144	24 243	38 000
15 grudnia	135 000	170 000	25 021	29 600	43 000	56 000
31 grudnia	225 000	300 000	25 021	29 600	43 000	70 000

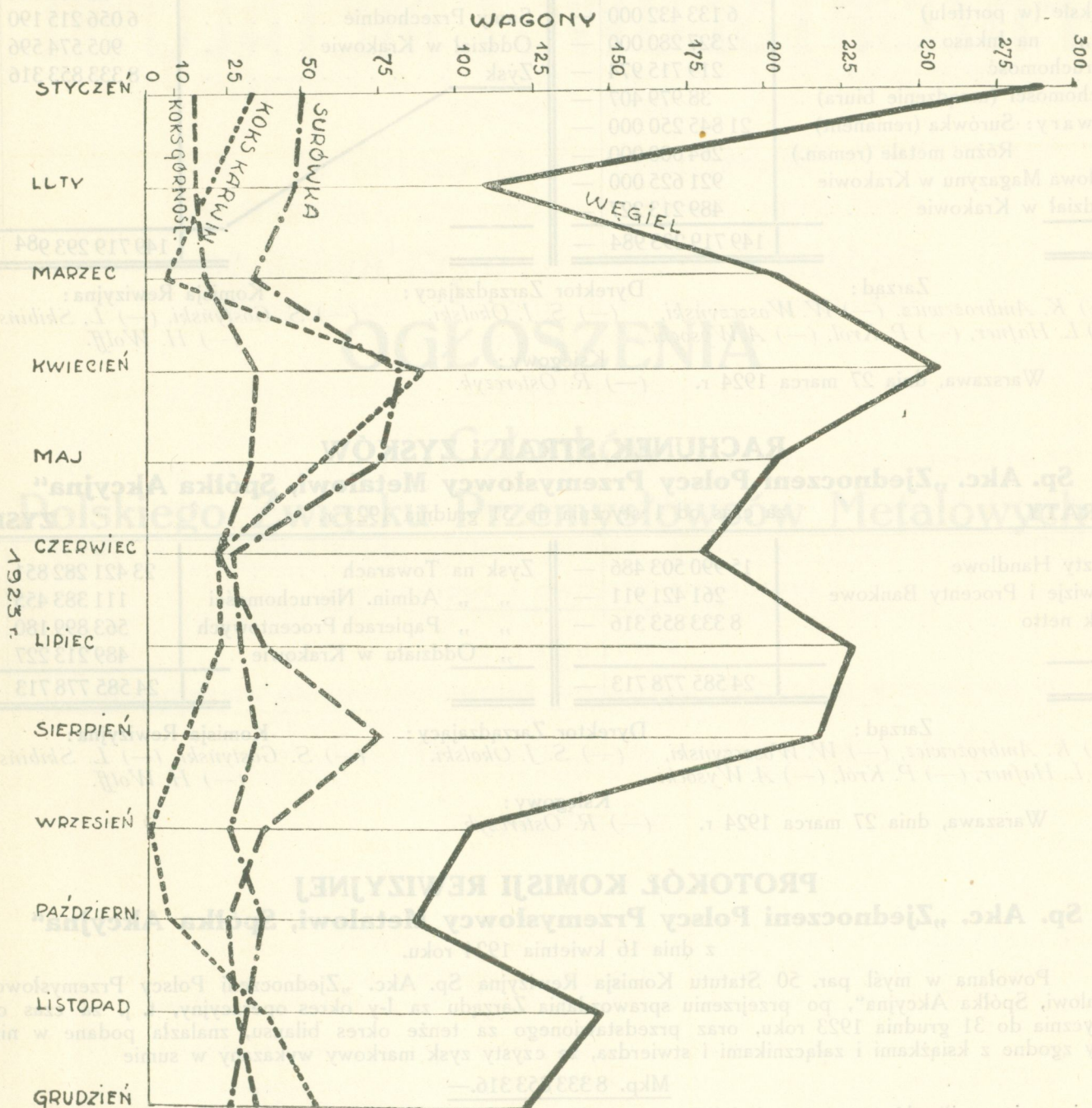
Procentowa zwyżka za czas 1 stycznia 1923

roku do 31 grudnia 1923 r. 45 000% 42 700% 33 700% 35 140% 41 240% 33 300%

Poważną przeszkodę w obrocie towarowym Spółki stanowił również długotrwały strajk w Zagłębiu Karwińskim, który wywołał wstrzymanie dostaw koks odlewniczego na przeciąg kilku miesięcy.

Również znaczną wyrwę w dostawach uczyniła przerwa w naszym ruchu kolejowym, wywołana zarówno strajkiem, jak i zaspami śnieżnymi.

W tych warunkach niżej zamieszczony wykres dostaw, wykonanych przez Spółkę w ciągu roku 1923 należy uważać za zadowalniający i w związku z realizującym się obecnie okresem przejścia życia gospodarczego na normalniejsze tory, rokującym pomyślne nadzieje na przyszłość.

W okresie sprawozdawczym Rada odbyła 8 posiedzeń, Zarząd 23 posiedzenia.

Bilans markowy wykazał czysty zysk w wysokości mkp. 8.333.853.316, który ze względu na to, iż bi-

lans złotowy wykazuje straty spowodowane deprecjacją marki w okresie operacyjnym, Zarząd proponuje w całości przenieść na rezerwę walutową.

STAN RACHUNKÓW**Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna“****STAN CZYNNY**

na dzień 31 grudnia 1923 r.

STAN BIERNY

Kasa (gotówka)	696 480 713	—	Kapitał Zakładowy	250 000 000	—
Banki	2 009 129 063	—	„ Zapasowy	11 771 250	—
Dłużnicy: Odbiorcy	68 129 960 298	—	Wierzyciele: Odbiorcy	45 737 503 867	—
Dostawcy	44 538 789 814	—	Dostawcy	88 402 375 765	—
Różni	2 105 438 488	—	Różni	22 000 000	—
Weksle (w portfelu)	6 133 432 000	—	Sumy Przechodnie	6 056 215 190	—
„ na Inkaso	2 327 280 000	—	Oddział w Krakowie	905 574 596	—
Nieruchomość	219 715 974	—	Zysk	8 333 853 316	—
Ruchomości (urządzenie biura)	38 979 407	—			—
Towary: Surówka (remanent)	21 845 250 000	—			—
Różne metale (reman.)	264 000 000	—			—
Budowa Magazynu w Krakowie	921 625 000	—			—
Oddział w Krakowie	489 213 227	—			—
	149 719 293 984	—		149 719 293 984	—

Zarząd:

(—) K. Ambrożewicz, (—) W. Woszczyński,
(—) L. Hafner, (—) P. Król, (—) A. Wysocki.

Dyrektor Zarządzający:

(—) S. J. Okolski.

Komisja Rewizyjna:

(—) S. Gostyński, (—) L. Skibiński,
(—) H. Wolff.

Księgowy:

Warszawa, dnia 27 marca 1924 r. (—) R. Osterczyk.

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW**Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna“****STRATY**

za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 r.

ZYSKI

Koszty Handlowe	15 990 503 486	—	Zysk na Towarach	23 421 282 851	—
Prowizje i Procenty Bankowe	261 421 911	—	„ „ Admin. Nieruchomości	111 383 455	—
Zysk netto	8 333 853 316	—	„ „ Papierach Procentowych	563 899 180	—
		—	„ Oddziału w Krakowie	489 213 227	—
	24 585 778 713	—		24 585 778 713	—

Zarząd:

(—) K. Ambrożewicz, (—) W. Woszczyński,
(—) L. Hafner, (—) P. Król, (—) A. Wysocki.

Dyrektor Zarządzający:

(—) S. J. Okolski.

Komisja Rewizyjna:

(—) S. Gostyński, (—) L. Skibiński,
(—) H. Wolff.

Księgowy:

Warszawa, dnia 27 marca 1924 r. (—) R. Osterczyk.

PROTOKÓŁ KOMISJI REWIZYJNEJ**Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna“**

z dnia 16 kwietnia 1924 roku.

Powołana w myśl par. 50 Statutu Komisja Rewizyjna Sp. Akc. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna“, po przejrzeniu sprawozdania Zarządu za I-y okres operacyjny, t. j. za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 roku, oraz przedstawionego za tenże okres bilansu, znalazła podane w nim cyfry zgodne z książkami i załącznikami i stwierdza, że czysty zysk markowy wykazany w sumie

Mkp. 8 333 853 316.—

słownie: osiem miliardów trzysta trzydzieści trzy miliony osiemset pięćdziesiąt trzy tysiące trzysta szesnaście marek polskich, — odpowiada rzeczywistemu stanowi majątkowemu Spółki Akcyjnej Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi w dniu 31. grudnia 1923 roku.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna proponuje Walnemu Zgromadzeniu akcjonariuszów zarówno bilans jak i rachunek strat i zysków zatwierdzić i udzielić Zarządowi pokwitowania.

Warszawa, dnia 16 kwietnia 1924 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

(—) Stanisław Gostyński, (—) Leon Skibiński,
(—) Henryk Wolff.

ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI

Spółka Akcyjna

Warszawa, ul. Chmielna 2

Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa“ — Telefon 211-15

Oddział w Krakowie, ul. Gł. Rynek 45

Adres telegr.: „Metalowcy—Kraków“ — Telefon 22-49.

**Dostarcza dla przemysłu metalowego wagonowo lub ze składu
węgiel, koks, żelazo, surówkę odlewniczą, stal, fragment, odkładnice,
lemiesze różnych systemów, miedź, metale pólslachetne i artykuły
techniczne krajowe i zagraniczne.**

**Pośredniczy
w sprzedaży gotowych wytworów fabryk przemysłu metalowego.**

Na żądanie Spółka służy wyczerpującymi ofertami.

RADA:

PP. K. Ambrożewicz, S. Benzeł (vice-prezes), T. Epstein, L. Hafner, P. Król, A. Lewalski, S. J. Okolski, E. Ortwein, G. Pammer, S. Przanowski (prezes), Z. Sochacki (vice-prezes), L. Wellisz, J. Weliński, S. Wierzbicki, W. Wierzejski, H. Wilde, W. Woszczyński, A. Wysocki, S. Zieliński

ZARZĄD:

PP. K. Ambrożewicz (prezes), L. Hafner, P. Król, W. Woszczyński (vice-prezes), A. Wysocki.

DYREKTOR ZARZĄDZAJĄCY p. S. J. Okolski.

WICEDYREKTOR p. T. Lecewicz.

PROKURENT: p. M. Bujalski.

DYREKTOR ODDZIAŁU W KRAKOWIE p. S. Zapałowicz.

KOMISJA REWIZYJNA pp.: M. Brabander, S. Gostyński, L. Skibiński, H. Wolf, E. Chromiński.

H. CEGIELSKI TOW. AKC. POZNAŃ

wyrabia

jako jedyna wytwórnia w Polsce i poleca do natychmiastowej dostawy

Lokomobile i Młocarnie Parowe Elewatory do słomy :: Bukowniki do koniczyny

Wytwórnia wagonów i parowozów kolejowych

Buduje na zamówienie:

Kotły Wodno-Rurkowe

systemu „Société - Alsacienne“
na wysokie ciśnienie

Urządzenia i aparaty cukrownicze
oraz

Kompletne Cukrownie

KONSTRUKCJE ŻELAZNE

BUDOWA TABORU dla KOLEJEK PODJAZDOWYCH

oooooo

Wyrabia poszczególne aparaty i buduje kompletne

GORZELNIE - REKTYFIKACJE - MACZKARNIE I SYROPIARNIE

oooooo

Oprócz tego w oddzielnych zakładach

produkuje masowo:

Młocarnie wszelkich typów

Kopaczki do kartofli

Grabie konne

Maneże

Siewniki rzędowe

Brony talerzowe

Walce podskibowe

Sieczkarnie

Fabryka Wyrobów Metalowych I. M. Proszower i S^{ka}

Spółka Akcyjna

R—III—45

Specjalność:

walcownia żelaza na zimno,
zawiasy, okucia do drzwi
i okien, wyroby druciane —
haczyki i łańcuchy elektr.
spawane i t. p.

Warszawa, Smocza 51.

Telefony: 13-25, 119-44.

Adres telegraf.: Szarnier - Warszawa.

Włocławska Fabryka Drutu

dawniej C. KLAUKE, Sp. Akc.
w Włocławku

Adres telegr.: KLAUKE.

Tel. Nr. 15.

wyrabia:

R—III—44

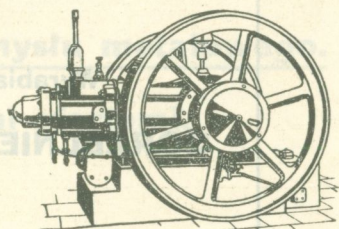
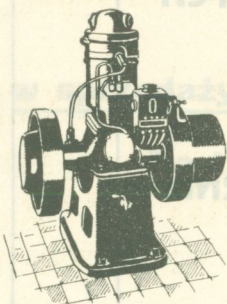
Liny druciane ze stali ty-
głowej do wszelkich celów.
Siatki druciane do ogra-
dzania parków i ogrodów.
Drut kolczasty. Gwoździe
wszelkich Nr. Nr. Drut że-
lazny ocynkowany i nie-
ocynkowany.

Towarzystwo Fabryki Motorów

„PERKUN“

Spółka Akcyjna

w WARSZAWIE, Praga,
ul. Grochowska 46, telefon 84-40

wyrabia

R—III—48

¹⁾ Motory spalinowe

stałe o mocy od 7 do 60 K. M. prze-
wożne od 7 do 30 K. M. i przenośne
6 K. M., zastępujące kieraty.

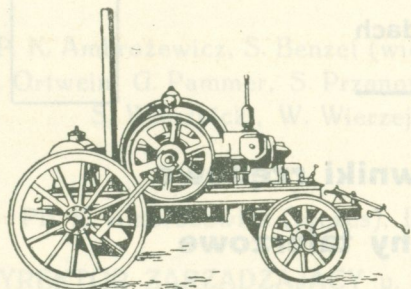
²⁾ Tokarnie rewolwerowe

najnowszego typu z odkładanym
przrządem dźwigniowym do
gwintowania i z urządzeniem

do prowadzenia i podawania obrabianego materiału.

Motory „Perkun“ uzyskały w Paryżu w roku 1921 pierwszą nagrodę na kon-
kursie motorów spalinowych typu „Semi-Diesel“.

W Polsce, Rosji, Rumunii i Francji pracuje przeszło 6 000 motorów „Perkun“.

DOM ROLNICZY FABRYKA MASZYN I ODLEWNIA ŻELAZA H. MÜHSAM SP. AKC. Włocławek.

Fabryka wyrabia:

Kieraty, Młockarnie, Sieczkarnie, Śrutowniki
Prasy i kopaczki do torfu. Urządzenia fabryk
i suszarni cykorji.

R - III—73

Dom Rolniczy poleca:

Żniwiarki i kosiarki oryg. Deeringa, Grabie
konne, Kultywatory, Pługi, Dryle, Wialnie,
Parniki i wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze.

Oferty wysyła się bezpłatnie na żądanie

Telefon fabryki: Nr. 147, Domu Rolniczego Nr. 123.
Adres telegraficzny MÜHSAM Włocławek.

FABRYKA APARATÓW OPTYCZNYCH I PRECYZYJNYCH H. KOLBERG i S-KA SPÓŁKA AKCYJNA

Telefon 131-96

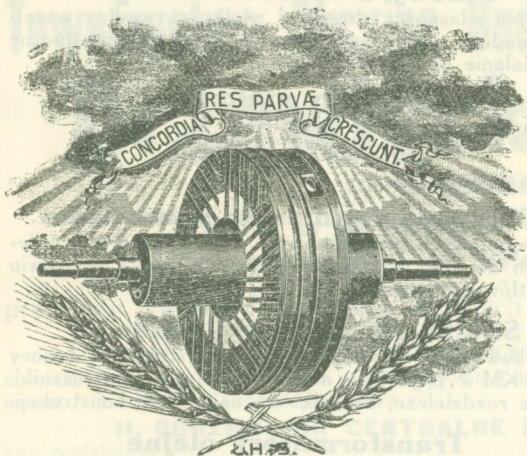
Telefon 131-96

Poleca

własnego wyrobu lornetki, lupy
mikroskopy, oraz kondensatory
do aparatów kinematograficz-
nych, projekcyjnych i t. d.

R—III—75

WARSZAWA,
ulica Grochowa 35 na Pradze.

CZĘSTOCHOWA 1909 — MEDAL ZŁOTY
za postępową fabrykację maszyn młyńskich

Egzystuje od 1900 r.

FABRYKA MASZYN i KAMIENI MŁYŃSKICH „ŁĘGIEWSKI i HARTWIG”

WARSZAWA — PRAGA, ul. SZEROKA 11.
dom własny.

POLECA:

wyroby własne według najnowszych wymagań
techniki wykonywane, jako to:

DLA MŁYNÓW ZBOŻOWYCH: wialnie, maszyny żubrowe, szmerglowe, szczotkowe, postawy walcowe
najnowszego całożelaznego modelu B, pytle płaskie samokrężne jednoskrzyniowe i dwuskrzyniowe, pytle odśrodkowe,
wialnie kaszowe, filtry do kurzów i posładów, filtry i wentylatory do chłodzenia mlewa (aspiracye).

Kamienie francuskie i sztuczne. Gazę jedwabną gwarantowanego gatunku.

DLA WYROBU KASZ: Perlaki z obsługą samodzielną (automatyczne) i ręczne. — Krajalnice, łamacze,
sortowniki z wentylacją do kasz perłowych. Jagielniki.

Transmisje syst. Sellersa z automatycznym obręczkowem smarowaniem.

Turbiny wodne syst. Francis'a.

Wszelkie artykuły dla młynów. — Liczne referencje odbiorców.

KOSZTORYSY i CENNIKI NA ŻĄDANIE BEZPŁATNIE.

R—III—72

Stocznia Gdańska i warsztaty mechaniczne

SP. AKC.

(The International Shipbuilding and Engineering Co. Ltd.)

Adres pocztowy:

The International Shipbuilding and Engineering Co Ltd.-Gdańsk

GDAŃSK

TELEFONY NR. 3402—3411

Adres telegraficzny:

DANZIGERWERFT, GDAŃSK

Maszyny parowe tłokowe na parę przegrzaną

do wszelkich celów, leżące, jedno lub dwustopniowe, wentylowe wypróbowanej konstrukcji, z napędem pasowym (pasy rzemienne lub stalowe) i linowym z kondensacją lub wydmuchem.

Lokomobile 120—280 KM do tartaków.

Kotły stalowe

z płomienicami, opłomkami lub płomieniówkami na opał stały i płynny, aż do największych wymiarów, budowa przedpalenisk, oraz przebudowa istniejących kotłów na opał płynny, przegrzewacze ekonomisery i zbiorniki wszelkiego rodzaju. Duża nowoczesna kotłownia wyposażona w urządzenia do spawania acetylenem i elektrycznością.

Silniki spalinowe

do celów rolniczych i żeglarskich. Silniki Diesla wypróbowanej konstrukcji od 50 KM z najekonomiczniejszym wykorzystaniem paliwa. Silniki ze 1bica żarową najprostszą konstrukcji jedno dwu i trzy cylindrowe od 8 KM do 150 KM. Silniki na benzynę lub naftę o mocy 7 KM, 30 KM i 75 KM.

Urządzenia i aparaty do surowni i rafinerii cukru

Całkowite urządzenie tych fabryk według najnowszych systemów, przebudowa, powiększanie, wszelkie naprawy. Splawiaki, płuczki i kralnice do buraków. Prasy do wytlóków, suszarnie, dyfuzory, saturatory, prasy filtracyjne, podgrzewacze wyparki. Warniki do gotowania cukrzy, kondensatory i miesadła, wirówki Westona do 48" średnicy do cukrzy i cukru białego, z napędem pasowym, wodnym lub elektrycznym, instalacje do chłodzenia i odsiewania cukru, przenośniki wszelkiego rodzaju, pędnie, żelazne piece szybowe do wapna, konstrukcje dachowe, pompy powietrzne i do kwasu węglowego, pompy parowe tłokowe i odśrodkowe, nowoczesne silniki napędowe i kotły wszelkich systemów, parowozy polowe, wagony do buraków, wszelkie materiały do nawierzchni kolejowych.

Armatury

Wszelkie wentyle ze stali zlewnej, brązu i żelaza lanego, na wysokie i niskie ciśnienie, do wody pary i olejów. Wentyle redukcyjne do pary nasyconej i przegrzanej. Kurki zwykle i trójprzewodowe, żelazne z oprętem metalowym oraz wszelkie inne. Szluz na niskie ciśnienie średnicy do 400. Osprzęt do kotłów, przegrzewaczy, do urządzeń cukrownianych. Garnki kondensacyjne. Śruby i nakrętki wszelkiego rodzaju.

Kolejki wąskotorowe

dla wszystkich gałęzi przemysłu, leśne i polowe parowozy, wagoniki do ruchu ręcznego, konnego i mechanicznego, specjalne wózki wszelkiego rodzaju (dla cukrowni, cegielni, torfiarni i t. p.) wywrotki każdej wielkości i wykonania, zwrotnice, obrotnice, przesuwnice, przenośne nawierzchnie z podkładami, koła, komplety złożów kół, łożyska zwykłe i wałkowe wszelkich systemów, części zamienne.

Przenośne windy ręczne obrotowe

do drzewa i innych towarów, nośności do 3 ton i wysięgu 5 m, w zastosowaniu do normalnego i wąskiego toru, wykonywane serjami lub na zamówienie.

Napędnie precyzyjne

frezy, rozwiertaki, narzynki. Narzędzia specjalne warsztatowe do wszelkich celów, własnej konstrukcji, lub według nadesłanych rysunków, imadła stalowe, naciąganie pilników.

Odlewy z surowca szarego

żądanych własności, dowolnej wielkości, według wszelkich modeli, rysunków lub szablonów. Odlewy odporne na działanie ognia i kwasów.

Odlewy stalowe

do 1,5 ton.

Odlewy metalowe

ze wszelkich stopów.

Olbrzymia formiarnia maszynowa

kół wagonowych, wagonikowych i parowozowych, odlewanych ze stali i utwardzanych. Odlewnia rusztowin do kotłów parowych.

Silniki elektryczne i prądowe

wypróbowanej konstrukcji na prąd stały i zmienny o mocy od 0,5 KM w zwyz i na dowolne napięcia. Rozruszniki, tablice rozdzielcze, boczniki itp. najnowszej konstrukcji.

Transformatory olejne

na 5 do 100 KVA przy żądanej napięciu. Naprawy wszelkich maszyn i aparatów elektrycznych wszystkich systemów, największych wymiarów.

Beczki żelazne

do przewożenia olejów, smoły, benzyny, spirytusu i t. d. w wykonaniu najczystszej i najmocniejszej, z obręczami i prasowanymi dnami, grubo cynkowane lub malowane na czarno, pojemności

200 i 500 l. — zawsze gotowe na składzie

300, 400 i 600 l. — na zamówienie specjalne.

Cynkowanie wszelkich przedmiotów

w nowożytnie urządzonej cynkowni pod kierunkiem specjalistów.

Polskie Towarzystwo Elektryczne (P. T. E.)

Spółka Akcyjna

WARSZAWA, Al. Jerozolimskie 71.

Kapitał dotychczasowy 700 milionów mkp.

Oddział Towarzystwa: **Grudziądz**, ul. Mickiewicza nr. 4.

R-III-7

Przedstawicielstwa: **w Poznaniu i Radomiu.**

CZYNNE DZIAŁY TOWARZYSTWA:

Fabryczny: Fabryka motorów w Katowicach wyrabia **silniki trójfazowe** od 5 do 200 k. m oraz **transformatory** do 50 KVA. — Fabryka motorów w Warszawie wyrabia **silniki na prąd stały**, oraz **rozzruszniki na prąd zmienny i stały.**

Warsztatowy: **Naprawa maszyn i silników elektrycznych** we własnych fabrykach w Warszawie i Katowicach.

Instalacyjny: **Budowa i eksploatacja elektrowni miejskich, urządzenia elektr., oświetlenia i przenoszenia siły** w fabrykach, majątkach ziemskich i t. p.

Sprzedaży hurt.: **Sprzedaż maszyn i motorów elektrycznych** oraz **wszelkich artykułów elektrotechnicznych** po cenach fabrycznych.

Zarząd: Członkowie: **Jan Jeziorański** — prezes, **Kazimierz Ambrożewicz** — zastępca prezesa, **Tomasz Ruśkiewicz** — dyrektor zarządzający, **Stefan Benzel, Piotr Drzewiecki, St. J. Okolski, Witold hr. Sągajło i Wacław Wańkowicz.** — Zastępcy: **Włodzimierz hr. del Campo Scipio i Prof. Konstanty Żórawski** — dyrektor techniczny.

Towarzystwo Akcyjne Budowy Maszyn i Urządzeń Sanitarnych

Drzewiecki i Jeziorański

WARSZAWA, Al. Jerozolimskie 71

Oddział **w Krakowie** — Główny Rynek A-B. L. 39

R-III-8

Przedstawicielstwo **w Wilnie** — K. Domański ul. Witkomierska 3

projektuje i wykonywa podług własnych lub przedstawionych projektów, urządzenia następujące:

I. BUDOWY WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI MIEJSKICH: Stacje pomp. Zbiorniki. Filtry. Wieże ciśnień. Sieć rur. Urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne posesji, oddzielnych domów i mieszkań. Filtry biologiczne. Urządzenia przeciwpożarowe.

II. OGRZEWANIA CENTRALNE I WENTYLACJE gmachów publicznych, fabryk, domów i mieszkań oddzielnych:

a) OGRZEWANIA: 1. Powietrzne (powietrzem wentylacyjnym lub cyrkulacyjnym). 2. Wodne centralne dla całego budynku. 3. Wodne centralne dla oddzielnego mieszkania. 4. Wodne szybkoobiegowe centralne dla jednego budynku lub dla wielu budynków. 5. Parowe niskiego ciśnienia. 6. Parowe wysokiego ciśnienia. 7. Parą odlotową. 8. Parowo-wodne i systemów skombinowanych.

b) WENTYLACJE: 1. Działające na zasadzie różnicy temperatur. 2. Mechaniczne za pomocą urządzeń poruszanych od motoru.

III. SUSZARNIE: różnorodnych materiałów do celów przemysłowych z ogrzewaniem: wodnym, parowym lub ogniowym.

IV. PRALNIE MECHANICZNE, KOMORY DEZYNFEKCYJNE różnych systemów. **KUCHNIE PAROWE, ŁAŻNIE, KĄPIELE, NATRYSKI, URZĄDZENIA WODOLECZNICZE.**

V. URZĄDZENIA DO ZUŻYTKOWANIA CIEPŁA ODLOTOWEGO w Zakładach Przemysłowych.

VI. URZĄDZENIA DO BEZPIECZNEGO PRZECHOWYWANIA PŁYNÓW ŁATWOPALNYCH syst. **MARTINI i HUNEKE.**

NITSCHKE i S-ka

Fabryka Maszyn Rolniczych

POZNAŃ

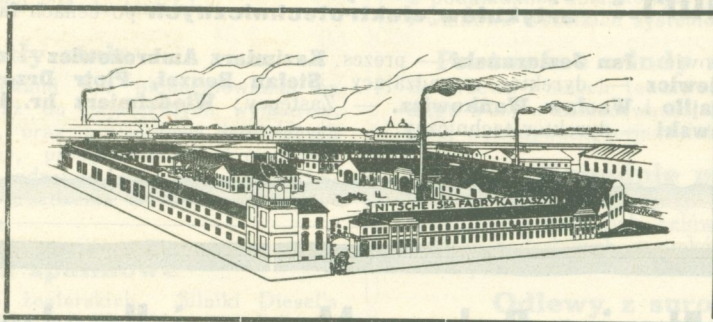
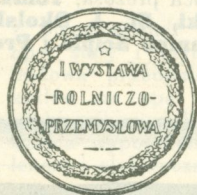
Adres telegr.:
NITSCHESPÓŁKA

Adres dla listów:
Skrzynka poczt. 125

Biuro Centralne:
ŚW. MARCIN 33

FABRYKA:
UL. KOLEJOWA 1/3

TELEFONY:
1478 — 6043
6044 — 6045

**DOSTARCZA
WSZELKIE MASZyny
I NARZĘDZIA ROLNICZE**

**DOSTARCZA
WSZELKIE MASZyny
I NARZĘDZIA ROLNICZE**

Produkcja własna:

Wialnie „Poznanianka“

„ „Nowy Ideał“ } syst.
„ „Nowy Tryumf“ } Roeberta

Żmijki „Warta“

Śrutowniki „Nitscheska“

Siewniki stucz. nawozów „Minerwa“

„ do zboża „Nowy Simplex“ } syst. Dehne
„ „ buraków „ „

Wypielacze do zboża i buraków

Sortowniki do kartofli N. S. K.

Jeneralne Reprezentacje na Polskę:

H. LANZ, MANNHEIM

Garnitury parowe i motorowe — młocarnie — motory dla zapędu i pociągu maszyn — traktory rolne „Bulldog“ (pługi motorowe) — prasy do słomy

H. F. ECKERT - Berlin Lichtenberg

Maszyny żniwne „Diva“ i „Dixi“.

PROSIMY ŻAĐAĆ OFERT!

Bracia JENIKE

Inżynierowie

Fabryka Dźwigów i Maszyn

Zarząd i Biura: Warszawa, Żórawia 12.

--- Telefony 29-64 i 220-00. ---

Adr. teleg. „Brajenika Warszawa“

Fabryka wyrabia:

Dźwigniki wszystkich typów i wielkości do napędu ręcznego, pasowego, hydraulicznego i elektrycznego. Wyciągi towarowe. Żórawie obrotowe. Suwnice. Karczowniki i t. p. ---

Reprezentacje największych w Polsce fabryk:

Lin stalowych i drutu stalowego

Tow. Akc. A. Deichsel w Sosnowcu.

Łańcuchów, Jana Rehne i Synów
w Będzinie.

R-III-29

Egzystuje od 1879 roku

Fabryka Armatur
i Odlewnia Metali

GWIZDZIŃSKI i S-KA

Warszawa, ul. Chocimska 9

Telefon 457

Telefon 457

Wykonywa:

R-III-31

Krany i wentyle do wody i pary, oliwiarki, gwizdawk, łączniki i t. p. — Odlewy z fosfor-bronzu, bronzu, mosiądzu, cynku, aluminium. — Białe metale do wylewania łożysk.

Cenniki na żądanie bezpłatnie.

TOW. AKC.

„MŁYNOTWÓRNA“

Postawy

walcowe

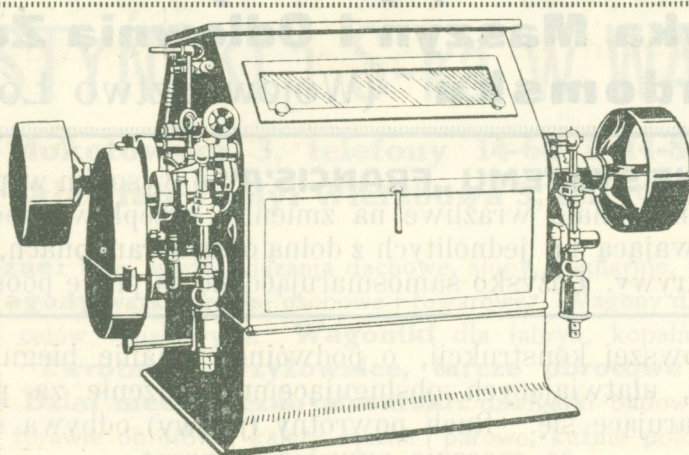
pojedyncze

i podwójne

Planzychtry

Czyszcarki

Kaszarki

Postaw podwójny model 1924

Kompletne
urządzenia
młynów
automa-
tycznych
i gospo-
darczych

Urządzenia
kaszarni

R-II-77

3 własne wytwórnie maszyn młyńskich i odlewnia żelaza

ŁÓDŹ

ul. Rzgowska 48.

WARSZAWA

Praga, Olszowa 14. — tel. 49 i 67-99.

ROGOŹNO

Poznańskie.

„Węgierska Górka“

Górnicza i Hutnicza Spółka Akcyjna
Odlewnia rur i żelaza „Węgierska Górka“

Pocztą, Telegraf, Stacja Kolejowa:
Węgierska Górka, powiat Żywiec.

— Telefon: Żywiec Nr. 24. —
Telegr.: Odlewnia Węgierska Górka.

**Jedyna w Polsce odlewnia rur urządzona według
najnowszych wymagań techniki odlewniczej.**

Jakość odlewów

pierwszorzędna, gdyż stosuje się najlepszy surowiec odlewniczy względnie dostosowanie do celów najlepsze mieszaniny żelaza.

Roczna wytwórczość

odlewni przy pełnym ruchu wynosi do 20.000 ton odlewów, z tego odpada na rury wodociągowe około 60%.

Wyroby.

1. Rury lanożelazne, wodociągowe i gazowe według norm niemieckich, polskich i wiedeńskich o długości użytkowej do 5 m.
2. Odlewy handlowe (płyty, ruszty, ramki)
3. Odlewy budowlane.
4. Odlewy maszynowe wszelkiego rodzaju.
5. Odlewy kolejowe.
6. Kokile dla stalowni.

R—III—28

Warszawska Spółka Akcyjna Budowy Parowozów

Warszawska Spółka Akcyjna Budowy Parowozów została założona aktem notarialnym w dniu 20 maja 1920 r.

Przedmiotem działań Spółki jest: **budowa i naprawa parowozów**, oraz prowadzenie Zakładów mechanicznych z prawem działania zarówno w obrębie Państwa, jak też i zagranicą.

Kapitał akcyjny wynoszący początkowo 10 milionów marek, został podniesiony drogą dalszych emisji do 2500 milionów marek, podzielonych na 50.000 akcji na okaziciela, po 500 mk. nominalnej wartości.

Zarząd Spółki składa się z następujących członków: Dr. Ernest Adam, Dr. Henryk Aschkenazy, Dr. Paweł Heilperin, Inż. Emil Moegle, Dr. Marcin Szarski, Dr. Zdzisław Słuszkiewicz, Dr. Maksymilian Liptay, Prof. Zygmunt Sochacki, Dr. Kazimierz Zaczek, Dr. Feliks Merunowicz i inż. Ludwik Zagórny-Marynowski.

Prezesem Zarządu jest: Dr. Marcin Szarski, Naczelnym Dyrektorem: Prof. Zygmunt Sochacki.

Zakłady Spółki znajdują się w Warszawie, przy ul. Kolejowej i Karolkowej, na terenach zakupionych w dzielnicy Czyste. Powierzchnia gruntów, będących własnością Spółki wynosi 58.700 m², a nadto wydzielawiono od Ministerstwa Kolei Żelaznych plac o powierzchni 3.700 m².

Umowa z Ministerstwem Kolei Żelaznych zawarta ponownie w lutym 1921 r., zapewnia Spółce na szereg lat naprawę starych i budowę nowych parowozów w ilościach, gwarantujących stałe, pełne zatrudnienie Fabryki.

Fabryka zatrudnia 2200 robotników, oraz 300 urzędników, inżynierów, majstrów i służby.

R—III—30

L. WARWASIŃSKI, J. WOJAKOWSKI i S-ka

Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza

W Radomsku (Województwo Łódzkie).

TURBINY WODNE SYSTEMU „FRANCIS'A“ o wysokim współczynniku pożytecznego współdziałania, mało wrażliwe na zmienny przepływ wody, silnej budowy z pokrywą, spoczywającą na jednolitych z dolną obsadą ramionach, zabezpieczających przesunięcie się pokrywy. Łożysko samosmarujące się na pracę poosiową i poprzeczną.

RYFLARKI najnowszej konstrukcji, o podwójnej zmianie biegu, o dwóch nożach pracujących z góry, ułatwiających obsługującemu śledzenie za pracą noży. Łoża pryzmowe samosmarujące się. Ruch powrotny (jałowy) odbywa się 7 razy szybciej, co znacznie przyspiesza pracę.

GAZOWNIE do silników na gaz ssany dla opalania węglem, torfem i odpadkami drzewnymi, przy oczyszczaniu oddzielają smołę, wartość której pokrywa znaczną część kosztu poniesionego na opał. Silniki z naszymi gazownikami zużywają 0,3—0,4 kg. węgla na konia i godzinę.

R—III—15

FABRYKA ODLEWÓW ŻELAZNYCH,
EMALJERNIA, WYTWÓRNA ŻELAZEK
i KUBŁÓW OCYNKOWANYCH

„SŁOWIANIN“

Nagrodzona medalami
złotymi i srebrnymi

Rachunek czekowy
w P. K. O. Nr. 100 216

Końskie
Telef. 12

Adres telegraficzny:
„SŁOWIANIN“-KOŃSKIE

R-III-69

W celu rozszerzenia działalności i dalszego prowadzenia egzystującej w Sosnowcu fabryki drutu i lin stalowych „A. Deichsel“, na podstawie statutu, zatwierdzonego przez Ministerstwa: Przemysłu i Handlu oraz Skarbu dnia 12. lutego 1924 r., zawiązała się spółka akcyjna pod firmą:

„Fabryka drutu, lin stalowych
i konopnych, śrutu i plomb
oraz płótna żaglowego
Adolf Deichsel, Sp Akc.“

Na organizacyjnym Walnem Zgromadzeniu Akcjonariuszów, odbytem w dniu 22-go marca 1924 roku, wybrani zostali do Zarządu:

p. mecenas Stanisław Szczygielski na prezesa	
p. inż. Stanisław Marjan Skarbiński na wiceprezesa	
p. dr. Leopold Nasse	} na członków
p. inż. Mieczysław Cimoszko	
p. inż. Artur Meklenburg	

Zarząd zamianował:

p. inż. Mieczysław Cimoszko dyrektorem zarządzającym
p. Alfonsa Zięglera dyrektorem handlowym.

W imieniu Spółki Akcyjnej weksle, pełnomocnictwa, umowy, kontrakty, akty hipoteczne i notarialne, czeki na rachunek bieżący, tudzież pisma z żądaniem zwrotu sum z instytucji kredytowych podpisuje 2-ch członków Zarządu lub jeden członek Zarządu i prokurent.

R-III-83

Rok założenia 1871.

Rok założenia 1871.

TOWARZYSTWO AKCYJNE FABRYKI WYROBÓW ŻELAZNYCH
WŁ. GOSTYŃSKI i S-ka w WARSZAWIE

Mokotowska 3, telefony 14-64 i 14-84.

Skład fabryczny: Wierzbowa 3, tel. 14-85.

R-III-26

Konstrukcje żelazne: hale, wieże, wiązania dachowe, słupy, cieplarnie, werandy, schody, okna, bramy, drzwi. — **Wagony** wążkotorowe: osobowe i towarowe. Wagony dla tramwajów elektrycznych. Wagony dla celów wojskowych. **Wagoniki** dla fabryk, kopalń, cukrowni, przemysłu leśnego i rolnictwa. **Zwrotnice, krzyżownice, tarcze obrotowe** dla kolei normalnych i wążkotorowych. — **Dział mechaniczno-ślusarski:** dźwigarki budowlane, dźwigniki do wagonów i parowozów, żórawie obrotowe, kafary ręczne i parowe, kuźnie polowe, brony sprężynowe, beczki i zbiorniki, żaluzje z blachy falistej, balkony, balustrady, ogrodzenia, krzyże, żyrandole. — **Meble metalowe:** łóżka typu angielskiego, żelazne lakierowane, mosiężne i niklowane, łóżka koszarowe i szpitalne, materace z drutu stalowego, umywalnie, lodownice pokojowe, meble ogrodowe, urządzenia szatni. — **Odlewy** z żelaza, mosiądzu, aluminium, cynku i innych metali. — **Spawanie** elektrycznością i autogenem. — **Wszelkie wyroby kute:** surowe i obrobione. — **Ciągarnia rur** i karnesów różnych profili. — **Walcowanie** blachy falistej. — **Stolarnia mechaniczna.**

Tomaszowska Fabryka Narzędzi i Wyrobów Metalowych TOMASZÓW - RAWSKI

Ś-go Antoniego Nr. 1-3

Ś-go Antoniego Nr. 1-3

.....

Zarząd i Centralne Biura Sprzedaży:

Telefon 125-50

Warszawa - Widok 3

Telefon 125-50

Wiertarki ręczne i piersiowe do 6 i 13 m/m

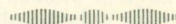
„ piersiowe kryte do 13 m/m

„ stołowe do 13 m/m

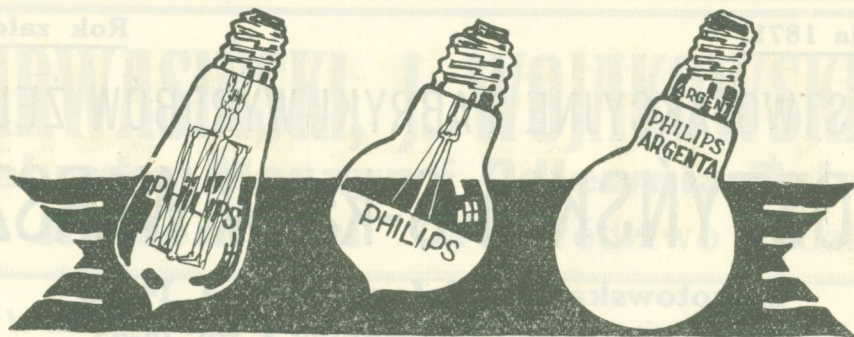
Szlifierki ręczne, imadła równoległe,
maszynki do zacinania kółek szewc-
kich, zapasy do nich, kółka i haki
szewckie, maszynki do zaciskania
końców sznurowadeł.

W organizacji

wyrób cęgów wszelkiego rodzaju, jak
płaskie, okrągłe, do przecinania, kom-
binowane, kluczy francuskich, ima-
deł ręcznych i tem podobnych na-
rzędzi.

R-III-91

Polsko - Holenderska
Fabryka Lampek Elektrycznych
PHILIPS SP. AKC.

WARSZAWA

KARALKOWA 36

Telefony: 25-85, 25-86, 25-97

R-III-90

Zakłady Mechaniczne i Odlewnia Żelaza „BIAŁOGON” w KIELCACH.

Oddział w Warszawie,
Bracka 5, telefon 7-41.

Rury i fasony wodociągowe, kanalizacyjne.
i zlewowe. — Odlewy sanitarne, kuchenne,
rolnicze. — Pompy Abisyńskie, Diafragma,
Kalifornijskie, Létestu. — Windy do cięż-
arów. -- Przystawki do studzien. -- Lewary.
Wagoniki. -- Transmisje.

R—III—24

Warszawskie Towarzystwo Fabryk Wyrobów Metalowych
Istnieje od 1881 r. i Emaljowanych Istnieje od 1881 r.

„WULKAN”

Spółka Akcyjna.

Fabryka wyrabia z najlepszej blachy stalowej
naczynia emaljowane, cynowane, cynko-
wane, szlifowane i lakierowane do użytku
domowego, kuchennego oraz gospodarstw
mlecznych.

Oprócz wymienionych naczyń fabryka pro-
dukuje specjalny wyborowy gatunek naczyń
emaljowanych i cynowanych pod nazwą „ORZEŁ”.

Fabryka wyrabia również naczynia dla
wojska (manierki, kociołki i t. p.) oraz
naczynia szpitalne emaljowane i cynowane.

Biuro Zarządu:

Namiestnikowska 4. Warszawa-Praga.

Fabryka:

Warszawa-Praga, ul. Jagiellońska nr. 4/6.

Skład fabryczny w Łodzi:

ul. Piotrkowska 39.

Adres:

T-wo „WULKAN” Warszawa, skrz. poczt. 72

Adres telegraficzny:

„WULKAN” Warszawa.

R—III—25

Telefony Biura Zarządu:

Nr. 5-25 i 220-80, Fabryka nr. 5-26.

Zakłady Elektrotechniczne „LUKREC”

Spółka Akcyjna

w WARSZAWIE

ZARZĄD: ul. Królewska Nr. 41. Telefon: 281-20; 91-06

FABRYKA: ul. Kacza Nr. 7. Telefon: 137-84

BIURO SPRZEDAŻY: ul. Sienkiewicza Nr. 1. Telefon 82-42.

ARTYKUŁY INSTALACYJNE

Dla prądów słabych: Dla prądów silnych:

dzwonki

ogniwa

przyciski

gruszki

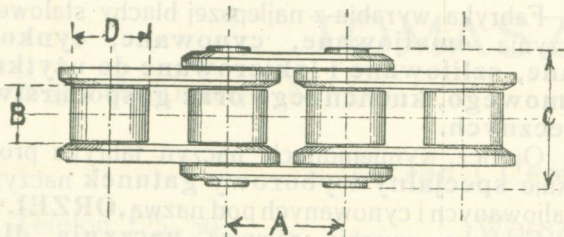
wyłączniki i przełączniki dźwawkowe, wyłączniki
i przełączniki pokrętne, bezpieczniki paskowe,
bezpieczniki korkowe, śruby stykowe, kontakty,
zatycki, daszki, armatury lakierowane i emaljowane.

R—III—6

Fabryka Wyrobów Żelazn. i Sikawek BRACIA MENCEL

WARSZAWA, ul. Czerwonego Krzyża nr. 3

telefon 13-83.

ŁAŃCUCHY PRZEGUBOWE „Gall”a.

Ciężarowe, Transmisyjne i Rolkowe.

NARZĘDZIA OGNIOWE.

Akcesorja kolejowe i telegraficzne.

Wyroby z kutego żelaza.

R—III—23

Ornamentacje z żelaza kutego i bronzu.

„PIONIER”

Fabryka Obrabiarek

S-ka z o. o.

WARSZAWA.

Fabryka: Krochmalna 71. Telefon 95-86.

Fabrykuje serjami:

- Tokarki:** **model T. G.** — przyrządy precyzyjne ze śrubą i wałkiem, Nortonem do cięcia wszystkich gwintów, wysokość kłków 200 m/m długość toczenia od 500 do 3.000 m/m
model T. B. — przyrządy precyzyjne pociągowe 160/240 długości toczenia od 500 do 2.000 m/m.
model T. A. — cięższe 250/390 m/m dług. toczenia od 1.000 do 3.000 m/m.
model T. C. — lekkie pociągowe 130/210×800 m/m pedałowe i transmisyjne.
- Wiertarki:** szybkoobrotowe precyzyjne do średn. 40 m/m model W. B.
- Pompki:** z kołami zębatami do smaru i wody.
- Oferujemy na żądanie.** R—III—27

Sprawność i działalność przedwojenna: 1500 ton miesięcznej produkcji.

Rok założenia 1874.

Kapitał zakładowy Mk 100,000,000.

Warszawskie Fabryki Śrub i Drutu J. Wolanowski

Sp. Akc.

Skład fabryczny dla sprzedaży detalicznej, Plac Grzybowski nr. 6.

Telefon Dyrekcji 69-18. Biura Technicznego 4-28.

Biura Handlowego 68-71. Składu Fabrycznego 68-72.

R—III—5

Adres telegraficzny: Boulo, Warszawa.

Konta Bankowe P. K. K. P. Nr. 6642.

Bank Handlowy w Warszawie P. K. O. Nr. 3390.

Wyrabiają:

- Śruby z nakrętkami do wiązania szyn, oraz wszelkie inne typy od 5 do 35 mm grub. bolca. —
- Haki do szyn wszystkich typów. —
- Wkręty do szyn „Tyrefony”. —
- Nakrętki sześciokątne i kwadratowe. —
- Szajby (podkładki) pod nakrętkami. —
- Nity kotłowe, mostowe, blacharskie wszelkiej grubości fasonów od najcieńszych do 35 mm średnicy. —
- Haki do izolatorów, armaturę żelazną do budowy telegrafów i telefonów. —
- Wszelkie wyroby kute, tłoczone (prasowane). —
- Druty żelazne dla różnych celów, ocynkowane i galwanizowane, dla telegrafu, telefonów od 0,30 do 15 mm w prętach i kręgach. —
- Gwoździe druciane od 13 do 300 mm dług. również wszelkie fasonowe. —
- Drut kolczasty lakierowany i ocynkowany, oraz skobelki. —
- Gwoździe żelazne, cięte tapicerskie. —
- Zatyczki i różne wyroby z drutu —
- Łańcuchy do podnośników i gospodarcze elektrycznie szwejsowane, zwykłe szwejsowane i wiązane. —
- Tektury asfaltowe do krycia dachów.

Na zapytania niezwłocznie odpowiadamy.

Prosimy żądać katalogu naszych wyrobów.

POLSKA FABRYKA STALÓWEK „SPŁAW” SP. AKC.

Gmach własny. Warszawa, ul. Ordona nr. 11 (Wola)

wyrabia

stalówki, pineski, spinacze, zszywki

R-III-49

Tow. Akc. Fabryki Maszyn

BRACIA GEISLER, OKOLSKI i PATSCHKE

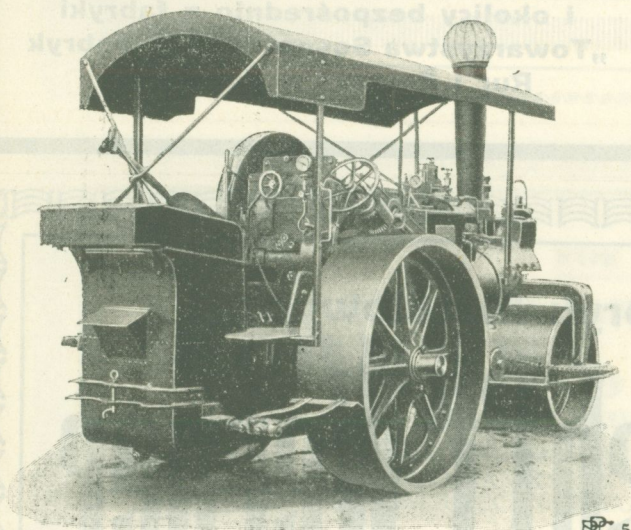
Warszawa, Leszno 128.

Adres telegr: „BRAGOP WARSZAWA”

SPECJALNOŚĆ:

Maszyny do budowy i konserwacji dróg.
Walce szosowe: parowe, motorowe oraz
konne. Oskardniki. Zgarniaczki. Miotły
mechaniczne. Beczki do polewania dróg.
Gazownie na gaz ssany. Kompresory.
Koła zębate frezowane: czołowe, ślima-
kowe. śrubowe. Odlewy żeliwne. Bo-
gaty wybór modeli.

CENY KONKURENCYJNE!

R-III-50

55

FABRYKA BRONZU FOSFOROWEGO

A. MATTHEI — Sosnowiec

(dawniej E. v. Münstermann)

Telefon nr. 201.

Adres dla depesz: Matthei, Sosnowiec.

Telefon nr. 201.

ODLEWNIA ŻELAZA I METALU.

R-III-46

Specjalność: Wyroby z oryginalnego bronzu fosforowego Dr. Künzla. Fabryka armatur. Armatura parowozowa, inżektory, złożenia osiowe do wózków kopalnianych. Bronz manganowy kuty. Części maszynowe dla kopalń i zakładów przemysłowych.

Reperacje wszelkiego rodzaju.

Tow. Akc. „PERUN“

BIURO: Warszawa, Wspólna 59, tel. 89-34 i 162-99.

FABRYKA: Warszawa - Praga, Grochowska 52, tel. 201-16.

Adres tel. „WAPERUN“.

Stacja kolejowa Warszawa - Wschodnia.

R—III—14

**Tlen, Azot, Acetylen w butlach (dissous),
Karbide, Przyrządy i Aparaty do spawania
i cięcia metali — — Roboty spawalne.**

Kosztorysy i wyczerpujące wiadomości udzielamy na żądanie.

SKŁADY TLENU i WARSZTATY REPARACYJNE:

**1 Francuski Zakład Spawania
i cięcia metali
ŁÓDŹ, ul. Sienkiewicza 22.**

**Dostawa tlenu na rejon Sosnowca
i okolicy bezpośrednio z fabryki
„Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk
Rur i Żelaza“ w Sosnowcu.**

Spółka Akcyjna Fabryk Metalowych

Norblin, B^{-cia} Buch i T. Werner

Warszawa, ul. Żelazna № 51.

Tel. № 18-80 i 60-80.

Dyrekcja Tel. № 220-33 i 63-80.

BLACHA mosiężna handlowa w gr. od 0,2 do 10 mm.

BLACHA miedziana z czystej elektrolitycznej miedzi.

DRUT mosiężny i miedziany w średnicach od 0,10 do 10 mm

KABLE miedziane.

SZTANGI mosiężne i miedziane do 50 mm.

SZYNY miedziane.

R—III—16

RURY mosiężne i miedziane ciągnięte bez szwu, o ściance od 0,5 do 3,5 mm.

FABRYKA WYROBÓW LANOKUTYCH

„FERRUM“ W ZAWIERCIU

TELEFON NR. 68

TELEFON NR. 68

R—III—64

POLECA

ODLEWY LANOKUTE

PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

RADOMSKA FABRYKA DRUTU I GWOŹDZI ELJASZ TENENBAUM RADOM

R—III—63

ADRES DLA DEPEZ:
„GWOŹDIARNIA - RADOM“

RACHUNEK PRZEKAZOWY NR. 1252
W BANKU POLSKIM, ODDZIALE W RADOMIU

TELEFONY: { FABR. 15
 { MIESZK. 85

GRAND PRIX
PARYŻ 1900 R.

ROK ZAŁOŻENIA 1875.

GRAND PRIX
TURYN 1911 R.

TOW. AKC. ZAKŁADÓW MECHANICZNYCH BORMANN, SZWEDE I S-KA

WARSZAWA, UL. SREBRNA Nr. 16.

ADRES TELEGRAFICZNY: BORMANSZWEDE WARSZAWA.

TELEFONY: { DZIAŁU HANDLOWEGO 7-22 — DZIAŁU SPRZEDAŻY 20-86 — DYREKCJA 4-04
 { DZIAŁU TECHNICZNEGO 20-63 — DZIAŁU WARSZTATÓW 278-28.

1. **Kompletna budowa i remont:** cukrowni, gorzelni, syropiarni, fabryk drożdży, krochmalni, suszarni, fabryk chemicznych i suchej destylacji.
2. **Wszelkie aparaty i kotły dla przemysłu naftowego.**
3. **Kotły parowe** hydraulicznie nitowane wszelkich racjonalnych systemów na wysokie i niskie ciśnienie.
4. **Maszyny parowe i pompy** zwykłe, tryplex i wirowe.
5. Aparaty do zmiękczenia i oczyszczania wody.
6. **Odparnice** systemu „Kestnera” i zwykłe stojące.
7. **Aparaty gorzelnicze i rektyfikacyjne** syst. „BORMANNA” i „Barbet-Bormann”.
8. **Regulatory** automatyczne do pary dla gorzelni (oszczędność na opale i obsłudze).
9. Precyzyjne i zwykłe **rozlewaczki do butelek.**
10. **Beczki** żelazne, miary brązowe i żelazne do wszelkich płynów.
11. **Konstrukcje żelazne** i wszelkie roboty wchodzące w zakres **kotlarstwa żelaznego i miedzianego.**
12. Wszelkie roboty mechaniczne i armatura.

R—III—67

Wszystkie wyroby najnowszej konstrukcji i w najdokładniejszym wykonaniu.

Żbikowskie Zakłady Stalowe „HOSSYB“

Sp. Akc.

R—III—10

Zarząd: Warszawa, Jerozolimska 45

Fabryka narzędzi stalowych, młotownia stali i odlewnia tyglowa w Żbikowie st. Pruszków

polecają z obficie zaopatrzonego składu:

STAL narzędziową i szybko tnącą wszelkich gatunków i profili, wykutą z bloków angielskich.

PILNIKI własnego wyrobu, dobrej jakości, ze stali angielskiej.
i TARNIKI

Piłki do metalu angielskie — Wierła ze stali szybko tnącej.

Fabryka Wag i WYROBÓW Metalowych Juljusz Sperling

Spółka Akcyjna — egzystują od roku 1856

Wykonywa:

wagi stołowe i dziesiętne różnych typów, oraz
wagi wozowe, magazynowe i różne specjalne
dla użytku w handlu, przemyśle i rolnictwie.

ul. Leszno 96. **WARSZAWA,** ul. Leszno 96.

Telefon ogólny 18-91.

Telefon Dyrekcji 86-91.

R—III—11

Warszawska Fabryka Maszyn Windowych

„SIŁA”

WARSZAWA, ul. Chłodna 5. Tel. 47-78.

Wykonywa

R-III-35

wszelkiego rodzaju windy ręczne i mechaniczne — wciągi (bloki), podnośniki, dźwigarki budowlane, żórawie (krany), łańcuchy itp. itp.

WARSZAWSKA FABRYKA DRUTU i GWOŹDZI

„DRUT”

J. B. ROZENFELD

Warszawa, Przyokopowa Nr. 24.

Skrzynka pocztowa Nr. 111. Adres telegr.: Rozenfeld. Warszawa, Marszałkowska 137. Tel. 12-67, 19-32 i 41-58.

Wyrabia drut żelazny ciągniony, blankowy, żarzony, telefon., telegraficzny, ocynkowany i galwanizowany.

Gwoździe, okrągłe i kwadratowe, papowe, sufitowe, tapicerskie, podkówczaiki, tyble, szpilki szewskie, nity do kół i t. p.

R-III-35

Polskie Fabryki Maszyn i Wagonów L. ZIELENIEWSKI

w Krakowie, Lwowie i Sanoku Sp. Akc.

Naczelna Dyrekcja Kraków.

Rok założ. 1804.

Rok założ. 1804.

TELEFONY:

Kraków: Nacz. Dyr. 3123. Dyr. handl. 2060. Pracowników 3000. Fabryka krakowska 196.

Sanok: Fabryka sanocka 6. **Lwów:** Fabryka lwowska 782. **Warszawa:** Biuro Warszawskie 7383.

I. FABRYKA KRAKOWSKA.

1. Budowa maszyn.
2. Motory ropne z głowicą żarową „Lech”.
3. Kotłarnia.
4. Budowa mostów i konstrukcji żelaznych.
5. Kolejnictwo.
6. Gazownictwo.
7. Rafinerja nafty.
8. Budowa statków.

9. Górnictwo i nalcjarstwo.
10. Odlewnia żelaza i metali.

II. FABRYKA SANOCKA.

Budowa wagonów.

III. FABRYKA LWOWSKA.

1. Urządzenie gorzelni i rafinerji spirytusu.
2. Kotłarnia miedzi.
3. Odlewnia żelaza i metali.

R-III-41

Kotły i inne specjalności firmy Babcock i Wilcox według rysunków tej firmy.

Spadkobiercy Juliusza Jarischa

Sp. Akc.

Łódź, ul. Wodna 11/13. Adres telegr. „Jarull-Łódź.”

Fabryka śrub, okuć i wyrobów tłoczonych.

WYROBY:

śruby, nakrętki i haki wszelkiego rodzaju i do szyn do nawierzchni toru kolejowego, nity, podkładki i t. p., kute i prasowane masowe artykuły wszelkiego rodzaju, łańcuchy przegubowe „Galla”, okucia do drzwi i okien, pobielenie, cynkowanie i zaolwienie artykułów masowych w ogniu.

R-III-37

FABRYKA PIŁNIKÓW
H. MACZYŃSKIEGO

LWÓW, Wołyńska 25

stacja kolejowa Lwów-Podzamcze

przyjmuje piłniki zużyte do nasiekania pod gwarancją
za trwałość oraz zamówienia na nowe.

R-III-32

„KRES” S.A.

BIAŁA (MAŁOPOLSKA)

wyrabia masowo i dostarcza:

PODKOWY

wojskowe,
handlowe,
półfabrykat,
wykończone,
górnolaskie
zimowe, letnie itd.

R-III-20

22 typów, 15.000 sztuk dziennie!

ŁOPATY stalowe

dla kopalń
Rolnictwa
Przemysłu

Domowego użytku i t. d.

32 typów i wielk., 50.000 kg tygodniowo!

ok. 300 robotników.

Sp. „KRAJ” Akc.

FABRYKA MASZYN I NARZĘDZI ROLNICZYCH

DAWNIEJ

ALFRED VAEDTKE w Kutnie

wyrabia

Maszyny rolnicze: | Maszyny pomocnicze

Młocarnie sztyftowe, cepowe
i szerokomłotne do prostej
słomy,
Maneże, Sieczkarnie,
Miedlice do obróbki lnu.

do obróbki metali:

Tokarnie pociągowe,
Tokarnie tarczowe.

ODLEWNIA ŻELAZA

wykonywa wszelkiego rodzaju odlewy
w stanie surowym i obrobionym. ----

R-III-21

Zarząd fabryki i biuro sprzedaży
w Warszawie, Chmielna 26.
Telefon nr. 241-33.

„UNIA” Zjednoczone Fabryki Maszyn

dawn. A. Ventzki, Blumve i Peters S. A.

Centrala w Grudziądzu (Pomorze)

Eksport do wszystkich
krajów zagranicznych
Adres dla depesz:
„POFAMA” Grudziądz

Rok założenia 1882.

Przeszło 600 robotników,
siła napędowa 1400 K. M.
ponad 500 obrabiarek
No. telefonu 924-927

Specjalność:

oryginalne, wszechświatowo znane Ventzkiego

plugi, kultyratory, brony polowe
i sprężynowe, siewniki rzędowe,
grabie konne, parniki, kartoflarki,
płóczki, gniotowniki, obsypniki,
wypelacze, walce ziemne i t. p.

Nowość

plugi z ażurową odkładnicą, nowy
typ grabi automatycznych, znacz-
niki-dołowniki do kartofli, siew-
niki do buraków (redlinowce),
lekke polowe brony. - - - - -

Materiał i konstrukcje pierwszorzędne.

Do nabycia w wszystkich większych składach maszyn rolniczych.

Na żądanie szczegółowe oferty i katalogi.

R-III-4

Fabryka Odlewów Żelaznych,
Warsztaty Mechaniczne

oraz

Fabryka Gwoździ i Drutu

p. f. „**REKORD**”

właściciel S. GOLDBERG

Warszawa, ul. Sochaczewska 12

Telefonu nr. 275-37.

R—III—55

KIELECKA ODLEWNIA

Spółka Akcyjna

w KIELCACH, ul. Młynarska 43. — Tel. 62.

Odlewnia żelaza. - Emaljernia.

Zarząd: L. Kutowski, J. Gabrysiewicz, T. Brzeźnicki,
A. Małatyński i Fr. Giertych.

Dyr. Zarz. inż. Fr. Giertych, zastępca J. Gabrysiewicz.

Kap. 50,000.— zł. p.

Prac. 100 siln. 75 k. m.

Wyr. Naczynia kuchenne surowe i emaljowane. Odlewy sanitarne emaljowane. Rury i kształtki kanalizacyjne i zlewowe. — Wszelkie odlewy żeliwne z własnych i nadesłanych modeli.

Przedst. Polskie Towarzystwo Dostaw dla Przemysłu i Kolejnictwa w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska 19.
Tel 88-42.

R—III—54

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sp. Akc. w Warszawie

Zarząd: Warszawa, ul. Żórawia 22. tel. 1-53 i 77-40.

Zakłady posiadają trzy huty żelazne, a mianowicie:

a) **Hutę Miłowice w Sosnowcu** która wyrabia:

żelazo handlowe: okrągłe, kwadratowe, płaskie, szyny do kolejek podjazdowych, łubki (lesze): płaskie fasonowe, podkładki (siodełka); gwoździe szynowe; śruby laszowe dla normalnych, podjazdowych i fabrycznych kolejek. — Trefods. Śruby, mułtry, nity, podkładki (szajby) etc. towar handlowy dla różnych celów — Młoty, siekiery, młotki i babki do kos, oskardy etc. i inny towar kuto-prasowany. Druk ciągniony blankowy; gwoździe drutowe okrągłe i kwadratowe. —

b) **Hutę Staszic,** która wyrabia:

żelazo handlowe: okrągłe, kwadratowe i płaskie, — bednarke walcowaną na gorąco i na zimno, walcówkę (druk). —

c) **Hutę Katarzynę,** która wyrabia:

surowiec odlewniczy i martenowski, bloki, cegłę szlakową oraz szlakę granulow.

Zamówienia przyjmuje **Dyrekcja Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych, S. A. w Sosnowcu,** Województwo Kieleckie i przedstawiciel firma **Herman MEYER** w WARSZAWIE, ulica Traugutta nr. 2.

R—III—57

FABRYKA MASZYN

R—III—53

B-CIA AŁAPIN - Inżynierowie

WARSZAWA, Leszno 76 — tel. 251-25.

- I. **Tokarki** pryzmowe, precyzyjne, z wałkiem i śrubą pociągową, z pustem wrzecionem.
- II. **Maszyny blacharskie:** prasy ekscentryczne, nożyce ręczne dźwigniowe, nożyce gilotynowe do napędu motorowego, kanciarki (kantmaszyny), wygniataarki (zygmaszyny).
- III. **Maszyny budowlane:** baby parowe i ręczne oraz całkowite urządzenie do zabijania pali.

ODLEWNIA ŻELAZA, FABRYKA
MASZYN I NARZĘDZI ROLNICZYCH

M. MINC

W PUŁTUSKU, CIECHANOWSKA 16
TELEFON NR. 36

KIERATY - MŁOCARINE - SIECZ-
KARNIE - BRONY SPRĘŻYNOWE
KULTYWATORY - OBSYPNIKI

„GRAKONA”

BYDGOSKA FABRYKA PIŁNIKÓW I NARZĘDZI TOW. AKC.
zał. 1852 w Bydgoszczy (Wlkp.) zał. 1852

Poleca

Piłniki i raszple wszelkiego rodzaju własnego wyrobu,
narzędzia do obróbki drzewa i metali.

Specjalność: przybory dla Cukrownictwa i narzędzia dla
warsztatów kolei państwowych i innych.

Piłniki z najlepszej i najtwardszej stali z gwarancją za każdą sztukę.
R-III-40 JAKOŚĆ I WYKONANIE WZOROWE.

Towarzystwo Akcyjne
dla fabrykacji śrub i wyrobów kutych
Brevillier & S-ka i A. Urban & Synowie

Fabryki: wyrobów kutych w Ustroniu,
śrub w Sporyszu koło Żywca.

Telefon: dla Ustronia — Ustroń Nr. 20 i Nr. 3
dla Sporysza — Żywiec Nr. 4.

Wyrabia wszelkiego rodzaju wyroby kute, w szczególności: okucia do wozów kolejowych, części składowe do samochodów, kowadła, imadła (forma styryjska i równoległa), drągi wiertnicze i inne artykuły dla kopalń naftowych, kryzy (flansze), haki do rur, blachy do pługów, osie do wozów, stalowe wkłady do żelazek do prasowania, materiały dla nawierzchni toru kolejowego, gwoździe do szyn kopalnianych, śruby z naśrubkami, naśrubki, nity, haki do izolatorów i wszelkie inne materiały śrubowe. — Wylączna sprzedaż przez

„BUKO”

Polskie Towarzystwo Handlowe

Spółka z ogr. odpow.

w Bielsku

ul. Pestalozziego 17. — Telefon Nr. 409.

R-III-86

Odlewnia Żelaza Wł. Ambrożewicz

w Warszawie

Kolejowa nr. 37/39 róg Karolkowej 1/3. Telefony: 13-99 i 74-99.

Adres dla depesz: „AMBROŻEWICZ WARSZAWA — KOLEJOWA”.

Transmisje: Koła pasowe, maszynowo formowane, wymiarów od najmniejszych do największych, części transmisyjne, łożyska Sellersa, koźły wiszące, modele własne. **Tryby** formowane maszynowo, odlewy maszynowe. **Cylindry** — specjalna kompozycja żelaza. **Odlewy hartusowe** (twarde). **Odlewy budowlane** — modele własne.

R—III.—9

Prócz tego fabryka przyjmuje wszelkie zamówienia w zakresie odlewnictwa wchodzące z modeli nadesłanych, własnych, jakoteż podług rysunków.

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze

Spółka Akcyjna

Zarząd:
Warszawa,
Żórawia 22
Telefony: 1-53, 77-39 i 77-40.

Huty: „MIŁOWICE“
„STASZIC“
„KATARZYNA“

Dyrekcja:
Sosnowiec-
Milowice

Zakres produkcji:

R-III-2

- Huta „Milowice“:** Bloki i rygle żelazne i stalowe, stal na pociski, szyny dla kolejek podjazdowych, żelazo okrągłe, kwadratowe i płaskie, śruby, nakrętki, podkładki, nity, śruby laszowe, gwoździe, haki szynowe, łuki i siodełka dla kolei normalnych i wąskotorowych, młoty, siekiery, oskardy etc.
- Huta „Staszic“:** Bednarka, żelazo handlowe (płaskie, okrągłe i kwadratowe) a także bednarka zimno-walcowana.
- Huta „Katarzyna“:** Surówka wielkopieczowa, martenowska i lejarska, wyroby żelazne odlewnicze, bloki martenowskie, cegła szlakowa.

Towarzystwo Zakładów Metalowych B. Hantke

Spółka Akcyjna

Warszawa, ul. Srebrna 9 — Telefon 71-80.

Zakres produkcji:

R-III-3

- Huta „Częstochowa“:** Wielkie piece, Stalownia, Walcownia.
Surówka wielkopieczowa, martenowska i lejarska, stal, żelazo profilowe i handlowe (płaskie, okrągłe, kwadratowe), szyny kolejowe normalnotorowe i kopalniane z akcesorjami, żelazo uniwersalne, bednarka, blacha zwyczajna do 3 mm. grubości, blacha dachowa, drut walcowany.
- Warszawska Fabryka:** Drut ciągniony, gwoździe, śruby, naśrubki, nity, akcesoria kolejowe, widły, łopaty, łańcuchy i t. p.

Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza E. DREWITZ, T. z o. p. w TORUNIU

R—III—19

Istnieje od roku 1842.

Wyrabia znane ze swej dobroci: **Maneże, młocarki szyftowe, młocarki szerokomłotne, sieczkarki bębnowe i wszelkie odlewy żeliwne.**

Towarzystwo Przemysłowe „KABEL” Sp. Akc. Fabryka Kabli i Przewodników Elektrycznych

ZARZĄD: Warszawa, ul. Królewska Nr. 41 Telef. 281-20

DYREKCJA: „ „ „ 81-06

SKŁADY i BIURO SPRZEDAŻY: Warszawa, Sienkiewicza Nr. 1 Telef. 64-35, 82-42

FABRYKA: „ Kacza Nr. 9/11 „ 294-23, 91-32

Adres dla depesz: „WARKABEL”—WARSZAWA

FILJA i SKŁAD SPRZEDAŻY: Katowice, ul. Kościuszki Nr. 14 Telef. 63.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Łódź — Przedsiębiorstwo Techniczno-Handlowe „TECHNIKA”, ul. Narutowicza Nr. 44, tel. 14-37**Lwów** — T-wo „KOMISPOL”, ul. Batorego Nr. 36. tel. 690**Kraków** — Biuro Techniczne „DYNAMOTOR”, ul. Garbarska Nr. 16**Bydgoszcz** — Zakłady Elektrotechniczne „PALATINE WIELKOPOLSKI”, ul. Długa Nr. 37**Wilno** — Składy Elektrotechniczne „Inż. M. Uciechowski & K. Weincjegr”, ul. Szopena Nr. 1**Częstochowa** — Biuro Techniczne „PROMIEN”, ul. Panny Marji Nr. 30**Tomaszów** — Inż. H. Różycki**Włocławek** — Biuro Techniczne „ELEKTRON”, Kościuszki Nr. 17**Zawiercie** — Biuro Techniczne Inż. H. Rabinowicz**Sosnowiec** — Inż. T. Gurtzman, ul. Piłsudskiego Nr. 8**Bielsko** — A. Kurz i S-ka, Cieszyńska Nr. 14, telef. 759/VIII

R—III—17

Fabryka rowerów K. Lipiński, Warszawa, Pańska 83

Tel. 17-02, 114-73, 199-14.

Adr. telegr.: Warszawa „Autorower”.

R—III—18

Fabryka pilników

JÓZEF SOSNOWSKI

St. Skarżysko (P. K. P.)

Wyrabia pilniki nowe z wyższego gatunku stali tyglowej, oraz skutecznie nacięcie stępionych pilników z poręceniem za każdą sztukę. - - - - -

R—III—34

Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych

Odlewnia Żelaza

ZYGMUNT WŁODARCZYK

dawn. T. Skarbek, Konin, Ziemia Kaliska

Telefon nr. 59.

Młocarnie szerokomłotne ze skrętami, z przetrząsaczem i bez, na kutych bokach i łożach kulkowych „D. W. F.” Młocarnie na targaną słomę na łożach kulkowych „D. W. F.” maneże 2-8 konne, sieczkarnie ręczne, maneżowe i parowe. Warsztaty reparacyjne. Handel wszelkich maszyn i narzędzi rolniczych.

R—III—59

WAGI

WAGONOWE, SAMOCHODOWE,
WOZOWE, MAGAZYNOWE, DZIE-
SIĘTNE, STOŁOWE I DO CELÓW
SPECJALNYCH

POLECA ISTNIEJĄCA OD 1879 R.

FABRYKA WAG A. KRZYKOWSKI

SP. Z O. P. W WARSZAWIE, BIURO SPRZEDAŻY PIĘKNA NR. 45.

TELEFON NR. 40-25 i 239-11.

R—III—76

Akcyjne Towarzystwo Przemysłowe Zakładów Mechanicznych „LILPOP, RAU & LOEWENSTEIN” W WARSZAWIE.

Zakłady istnieją od roku 1818.

R—III—79

KAPITAŁ ZAKŁADOWY 2.160.000.000 MKP.

1) Wagony osobowe i towarowe wszelkich typów, zwykłe i pulmanowskie.	3) Rozjazdy kolejowe — zwrotnice i krzyżownice.
2) Wagony dla dróg podjazdowych i tramwaji.	4) Odlewy żeliwne.
6) Pontony i powózki wszelkich typów, dla potrzeb wojskowych.	5) Rury wodociągowe stojąco-lane.

Zamówienia przyjmuje Zarząd w Warszawie — Wola, ul. Bema 65.

Adres dla depeş: „Warszawa Lilpoprau”. Telefony nr. 4-27, 4-43, 307-43.

FABRYKA
ZEGARÓW, BUDZIKÓW,
LICZNIKÓW i t. d., oraz
WYROBÓW TŁOCZONYCH
i GRYZOWANYCH

BCI FORTWÄNGLER

(właśc.: K. F. HETTICH)

Warszawa, ul. Okopowa 26

TELEFON 15-47.

R—III—38

Zakłady Przemysłowo-Handlowe

WŁAD. PASCHALSKI

Warszawa, Żytnia 15/17

Tel. 71-16, 203-13, 114-87.

Oddział: Fabryka Maszyn precyzyjnych.

R—III—39

ZAKŁADY AMUNICYJNE »POCISK«

Spółka Akcyjna

Kapitał zakładowy 350.000.000,— marek

„ rezerwowy 323.061.267,— „

Spółka powstała w roku 1920 celem budowy i prowadzenia
fabryk amunicji oraz wszelkiego rodzaju wyrobów metalowych.

Biuro Zarządu:

Warszawa, ul. Przejazd Nr. 5.

Fabryki:

1) Warszawa-Praga, ulica Mińska 25.

2) Rembertów pod Warszawą.

R—III—42

Pierwsza w Kraju Fabryka Wyrobów lano-kutych

ERNEST ERBE

w Zawierciu, województwo Kieleckie

SPECJALNOŚĆ: Łączniki do rur gazowych i wodnych marki „E. E.” Oprócz łączników wy-
biamy części do maszyn rolniczych, wagonów osobowych i towarowych, hamulców Westinghousa, maszyn tkackich
i przedziałniczych, tramwajów, cylpepsy i kule do młynów cementowych, klucze zamkowe i do nakrętek od
1/4 do 2”, okucia do okien i drzwi, maźnice, smarownice, lewarki samochodowe, ogniwa do łańcuchów pociągowych,
oraz wszelkie odlewy lano-kute i żeliwne według nadesłanych rysunków i modeli w stanie surowym i obrabionym.

Adres telegraficzny: „ERBE, ZAWIERCIE”. — Telefon Nr. 6.

R—III—43

Warszawska Fabryka Fosforbronzu i Fosforbabitów K. K. Mieszczański

(Spadkobierca)

w Warszawie, ul. Leszno Nr. 119

R-III-52

Tel. administracji 23-40. -- Tel. fabryczny 198-82.

Odlewy z fosforbronzu, bronzu, mosiądzu i miedzi, oraz **odlewy** z glinu i jego stopów (podług wszelkich warunków techniczn.).

Biały metal. Babbit i Fosforbabbit.

Miedź fosforyczna 5%, 10%, 20% dla celów odlewniczych.

Cyna fosforyczna 4—5%.

SKŁAD CHEMICZNY GWARANTOWANY.

OFERTY NA KAŻDE ŻĄDANIE.

Fabryka posiada: własne laborat. chem. i przyjmuje do wykonania analizy wszelkich metali.

ROK ZAŁOŻENIA 1858

Tow. Akc. S. RUDZKI i S-ka

w Warszawie, ul. Fabryczna 3

Towarzystwo posiada 3 fabryki:

R-III-51

- 1) w WARSZAWIE ul. Fabryczna 3, 2) w MIŃSKU MAZOWIECKIM pod Warszawą,
- 3) w JEKATERYNOSŁAWIU na Ukrainie.

Zakłady Towarzystwa, jako główne specjalności wykonywują:

BUDOWA MOSTÓW łącznie z robotami kesonowymi, wiaduktów, hangarów i wszelkich robót z zakresu konstrukcji metalowych (Największa wytwórnia mostów w całej Rzeczypospolitej).

KOMPLETNE URZĄDZENIA WODOCIĄGÓW kolejowych i miejskich.

ODLEWY ŻELIWNE, rury wodociągowe pionowe lane, części i armaturę wodociągową i różne odlewy z własnych i nadesłanych modeli.

ODLEWY STALOWE, koła i inne części wagonowe i parowozowe drobne odlewy stalowe.

KOWADŁA STALOWE lane marki „Herkules” do 300 kg. w sztuce.

TURBINY WODNE, systemu Francis'a dowolnej mocy z ręcznym lub automatycznym regulowaniem.

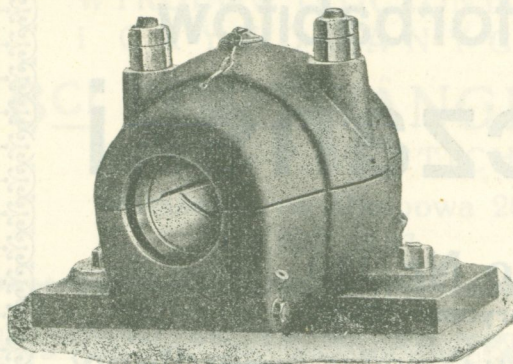
DŹWIGNIE RÓŻNYCH SYSTEMÓW, (krany mostowe, obrotowe).

URZĄDZENIA KOLEJOWE, ZWROTNICE, OBROTNICE, PRZESUWNICE i t. p.

Odznaczona Wielkim Srebrnym Medalem Komitetu Wystawy, oraz Srebrnym Medalem Muzeum Przemysłu i Rolnictwa na Wystawie Przemysłowo Rolniczej w Częstochowie 1909 r.

Wytwórnia Pędni Maszyn i Odlewnia Żeliwa **KRAWCZYK i S-ka**

Zawiercie, st. dr. żel. Warsz.-Wied.

Wykonują: **Całkowite urządzenia PĘDNI**

(transmisji). Koła pasowe maszynowo formowane; łożyska najnowszych systemów: samosmary, kulkowe, „Calypsol”, koła linowe; sprzęgła ciernie patent własny, wieszaki, wsporniki, skrzynie murowe; wyrób koł zębatych i ślimakowych i t. p.

Okucia żelazne kute.

Wiązania dachowe, schody, bramy remizowe i t. p. — Maszyny dla cegielni i fabryk cementu. —
Formy żelazne i tarcze szlifierskie dla hut szklanych.

Odlewy Maszynowe i Budowlane.

REPREZENTACJA FIRMY: „Eisenwerk Wülfel“ w Hanowerze w zakresie sprzęgieł ciernych systemu „Hill’a“.

PRZEDSTAWICIELE: Inż. Ign. Myszczyński, Warszawa, ul. Hoża 50, telefon 259-10
Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i Ska w Poznaniu, plac Wolności 14 a, tel. 4010
w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 66, tel. 912
„Marjan Dębski i S-ka”, Biuro Techniczno Handlowe w Łodzi, ul. Trauguta 5, tel. 7-81.
Inżynier Z. Lombardo, Kraków, Szewska 24. R—III—12

Spółka Akcyjna Handlu i Przemysłu Metalowego

M. LISOWSKI

WARSZAWA

ul. Nowowiejska 22. Telefony 173-90 i 210-59

Kotły parowe, konstrukcje żelazne, wagony osobowe i towarowe dla kolei wąskotorowych, beczki żelazne, imadła ślusarskie hute, armatura na parę i wodę, odlewy z żelaza i innych metali.

ZAMÓWIENIA WYKONYWUJĄ SIĘ TERMINOWO,
PO CENACH JAKNAJPRZYSTĘPNIJSZYCH.

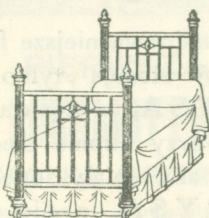
R—III—13

TOWARZYSTWO AKCYJNE ZAKŁADÓW WYROBÓW METALOWYCH

KONRAD, JARNUSZKIEWICZ i S^{KA}

WARSZAWA, UL. GRZYBOWSKA NR 25. TEL. NR 5-98

POLECA W WIELKIM WYBORZE

ŁÓŻKA METALOWE z MATERACAMI SPRĘŻYNOWYMI
— ULEPSZONYCH SYSTEMÓW ORAZ WŁOSIANYMI —
SZAFKI NOCNE i UMYWALNIE

URZĄDZENIA SZPITALI, SAL OPERACYJNYCH i GABINETÓW LEKARSKICH

FOTELE DLA CHORYCH — MEBLE OGRODOWE

DŹWIGNIKI i WÓZKI BAGAŻOWE RÓŻNYCH TYPÓW.

Teleg.: Steinbergska

**FABRYKA MASZYN
B^{cia} Steinberg i S^{ka}**

Warszawa, ul. Wronia 80. Telefon 13-27.

Pierwsza w Kraju Fabryka

**Maszyn Garbarskich
Prasy:** ekscentryczne
balansowe**Ciągarki do drutu. Gwoździarki.**

R-III-58

Odlewnia Żelaza, Emaljarnia i Warsztaty Mechaniczne

R III-60

„Glinice” w Radomiu

Adr. telegraf.: „GLINICE Radom”. Telefon nr. 42.

Wyrabia:

Naczynia kuchenne żelazo - lane, surowe
i emaljowane, przybory sanitarne emaljo-
wane, odważniki kilogramowe cechowane,
płyty kuchenne śrubowane i nieśrubowane,
ruszta kuchenne, buksy do wozów, oraz
wszelkie inne odlewy z własnych lub po-
wierzonych modeli.

Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych i Odlewnia Metali

„WYSZKÓW”

sp. z ogr. odp.

R-III-62

daw. Fabryka Robotnicza Maszyn i Narzędzi Rolniczych i Odlewnia
Metali w Wyszkowie.

Zarząd Fabryki w Wyszkowie n/Bugiem.

Specjalność: Młocarnie cepowe, sztyftowe. Młocarnie
szerokomłotne do prostej słomy. Maneże pałkowe,
sieczkarnie i siekacze.

Odlewy żeliwne wszelkiego rodzaju od najmniejszych
z własnych bądź nadesłanych modeli lub rysunków.

Warszawska Odlewnia Różnych Metali i Fabryka

Armatur „Sax” J. Ch. Saksenberg

Warszawa — Freta Nr. 41 — Telefon 194-19

Firma egz. od 1836 roku.

W fabryce mojej wyrabiane są następujące arty-
kuły: Odlewy surowe i odrobione, bronz, rotgus,
mosiądz, aluminium (glin), cynk, ołów, blacha
mosiężna, dzwony. — Armatury dla zakładów
przemysłowych, kotłów parowych, samojazdów,
turbín, pary, wody, gazu, nafty, rolnicze, ognio-
we, kanalizacyjne itd.

R-III-88

Belgijska Spółka Akcyjna

**WARSZAWSKIEJ FABRYKI
DRUTU, SZTYFTÓW I GWOŹDZI**

Adres dla listów:

WARSZAWA, ul. Sienkiewicza 2

Fabryka:

PRAGA, ulica Objazdowa nr. 1

Telefony: 6-81 i 160-61

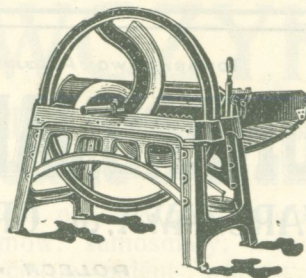
Adres telegraficzny: **WARSZAWA OTLET**

R-III 68

Fabryka wyrabia:

Drut stalowy do wyrobu lin i sprężyn. Drut żelazny jasny, żarzony, cynkowany, i telefoniczny. Drut telegraficzny, odpowiadający warunkom technicznym Min. Pocht i Telegrafów. Drut kolczasty, skoble do drutu kolczastego. Gwoździe wszelkie, sztyfty, niciki i łańcuchy.

Najlepiej rzną sieczkę takie
sieczkarnie które są zaopatrzone
w najlepsze angielskie

NOŻE
oryginalne
BURYSA

To też najpoważniejsze fabryki
sieczkarń stosują tylko noże
BURYSA, a doświadczeni
rolnicy przy kupnie sieczkarń
żądadają, aby miały one noże
BURYSA, a nie inne.

R-III 65

Wyłączna reprezentacja

BRONIKOWSKI, GRODZKI i WASILEWSKI Sp. Akc.
WARSZAWA, ulica Senatorska 33

FABRYKA MASZYN, ODLEWNIA ŻELAZA I METALI **B-CIA KANCZEWSKY**

TELEFON 1-95 **SP. AKC. W CZĘSTOCHOWIE** TELEFON 1-95

**PĘDNIE (TRANSMISJE). BUDOWA MASZYN I URZĄDZEŃ
DLA CEGIELNI. TŁOCZKARKI WSZELKIEGO RODZAJU.
ROBOTY DLA MŁYNÓW I TARTAKÓW. POMPY, KIERATY.
ODLEWY FORMOWANE NA MASZYNACH, SZABLONEM,
PODŁUG MODELI WŁASNYCH I NADESŁANYCH.**

R-III 74

Odlewnia „RUBINSTEIN” w Radomiu Mechan. fabryka podstaw pod maszyny do szycia

Adres dla depesz: „Radom Odlewnia Rubinstein”
Telefon 265.

R-III-66

WYRABIA:

Buksy do wozów, podstawy pod maszyny do szycia, kuchenki, piecyki, kuźnie polowe, bormaszynki, odlewy kuchenne, rolnicze, budowlane i maszynowe.

PIERWSZA FABRYKA LOKOMOTYW W POLSCE

SPÓŁKA AKCYJNA

R-III-71

Zarejestrowana w Sądzie Okręgowym w Warszawie
Nr. rej. B/V 670

Kapitał akcyjny Mp. 2.000.000.000 podzielony na 4.000.000
akcji wartości nominalnej po Mp. 500.— sztuka.

Zarząd w Warszawie Ś-to Krzyska 28 m. 17
Telefon 319-11,

Dyrekcja fabryki w Chrzanowie (Małopolska).

Tow. Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emaljarni

Metalurgja Sp. z ogr. odp.

Częstochowa, ulica Krótka 31

Adr. teleg.: „Metalurgja” - - - - - Telefon Nr. 245

Oddziały:

1. Odlewnia żelaza. 2. Emaljarnia. 3. Warsztaty mechaniczne.

R-III-70

Produkcja:

Maczyna surowe i emaljowane - Przedmioty sanitarne, surowe i emaljowane - Rury kanalizacyjne i części do nich - Blachy i ruszta kuchenne - Kucharki, piecyki i piece wannowe - Żelazka do prasowania zwyczajne i poniklowane - Drzwiczki - Buksy - Odlewy maszynowe surowe i obrobione, części do maszyn, części do budowli, narzędzia rolnicze, turbiny, transmisje i inne odlewy podług dostarczonych modeli i rysunków.

ST. WEIGT i SP. FABRYKA MASZYN I ODLEWIA ŻELAZA W ŁODZI - ULICA SENATORSKA 22

Aeres telegr. „Weigtes-Łódź” - - - TELEFON 2-87 - - - Adres telegr. „Weigtes-Łódź”

Własne Biuro w Poznaniu, Stroma 2a

Reprezentacje: B/Inż. J. Zybert, J. Dąbrowski i S-ka
w Warszawie, Złota 27,

Dom Handlowy i Techniczny „Pilot” we Lwowie, Batorego 4,

” ” ” ; w Katowicach, „Wojewódzka 50

ODLEWY i APARATY z żeliwa kwaso-, ługo- i ognioodpornego dla Przemysłu Chemicznego. — KOMPLETNE URZĄDZENIA odlewni żeliwa, jak kapułaki, maszyny formierskie, gniotowniki etc. — WALCE MŁYŃSKIE utwardzone, koła z zębami daszkowymi, tarcze do śrótowników. — MASOWA FABRYKACJA ODLEWÓW za pomocą maszyn z własnych bądź nadesłanych modeli lub rysunków.

R-III-78

Rok założenia 1873.

Rok założenia 1873.

Odlewnia żelaza i fabryka maszyn
p. f.

„Bracia Perlis-Spadekobiercy”

Pocztą i stacja kolejowa **Łochów**. Telefon Nr. 9.

Adres telegraficzny: „Perlis Łochów”.

Maszyny rolnicze:

maneże, sieczkarnie, młocarnie, wialnie, brony, kultywatory,
ugniatacze, walce Cambella i inne.

Maszyny do eksploatacji torfu:

torfiarki, prasy, elewatory, pompy wodne, wózki i różne
części.

Gwoździe tapicerskie:

różnych wymiarów $\frac{3}{8}$ " $\frac{1}{2}$ " $\frac{5}{8}$ " $\frac{3}{4}$ " $\frac{7}{8}$ " 1"-2".

Podstawy do maszyn do szycia

Lemiesze i odkładnie do pługów

Wszelkie **Odlewy** w zakres odlewnictwa
wchodzące z modeli własnych i nadesłanych.

R-III-56.

**TOW. AKC. FABRYK BUDOWY TRANSMISJI
MASZYN I ODLEWNIA ŻELAZA**

J. JOHN w Łodzi

Własne biura sprzedaży w:

Warszawie
Al. Jerozolimskie 51

Lwowie
Zyblikiewicza 39

Poznaniu
Zygm. Augusta 2

Krakowie
Basztowa 24

Lublinie
Krak.-Przedm. 58

Adres telegraficzny:
„TRANSMISJA“

Gdańsku
Schlüsseldamm 62

Transmisje

Łożyska samo-
smary. Wieszaki.

Wałki. Sprzęgła stałe i rozłączane: kłowe
i cierne. Koła pasowe i linowe. Naprężacze
pasów. Kierowniki pasowe. Wykonanie do-
kładne. Kontrola sprawdzianami różnicowemi.
Produkcja masowa na skład; terminy krótkie.

dla otworów do 40 mm. i głębokości wier-
cenia do 185 mm.

Uchwyty

samocentrujące.

Imadła

równoległe o szerokości
szczęk 100 mm.

Koła zębate

czołowe i stoż-
kowe z zębami

obrabianymi na specjalnych automatach.

Walce żeliwne utwardzone

młyńskie
(w stanie

surowym i gotowym) oraz hutnicze.

Tokarki

pociągowe, szybko-
tnące z wałkiem pociągowym

do toczenia i śrubą pociagową do gwintów.
Budowa mocna. Wykonanie serjami bardzo
dokładne. Każda tokarka próbowana i kontro-
lowana protokularynie.

Kotły

żeliwne systemu Strebela do
ogrzewania centralnych.

Wiertarki

kolumnowe ze wspor-
nikowym słupkiem pod

przystawkę, ze skrzynką biegów (8 szybkości)
i samodzielnym posuwem wrzeciona (4 szyb-
kości), typu „Wa” dla otworów do 32 mm.
i głębokości wiercenia 170 mm, typu „Wb 40”

Wyglądziarki

(kalandry) dla
przemysłu

włókienniczego i papierniczego oraz walce
do nich. Obkładanie starych walców nowym
papierem, bawełną, jutą i wełną drzewną.
Szlifowanie walców żeliwnych i stalowych
na specjalnej szlifierce.

Ruszt

ekonomiczne własnego sy-
stemu i wszelkie odlewy.

Dostawa ze składów lub w terminach krótkich.

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
BIBLIOTEKA GŁÓWNA

5237/1923

AE00335682